
GAUDEO

GAUDEO.

Not in Panzer.

KORTE HISTORIAEL,

ENDE

Journaels aenteyckeninge/

Van verſcheyden Voyagiens in de vier deelen des Wereldts-Ronde, als EUROPA, AFRICA, ASIA, ende AMERIKA gedaen,

Door D.

DAVID PIETERSZ.

de VRIES, Artillerij-Meeſter vande Ed: M: Heeren Gecommitteerde Raden van Staten van Weſt-Vrieſlandt ende 't Noorder-quartier.

Waer in verhaelt werd wat Bataïljes hy te Water gedaen heeft: Yder Landtſchap zijn Gedierte/ Gevogelt/ wat ſoorte van Viſſen/ ende wat wilde Menſchen naer 't leven geconterfaept/ ende van de Boſſchen ende Ravieren met haer Vruchten.

t'HOORN,

Voor *David Pieterſz. de Vries*, Artillerij-Meeſter van 't Noorder-quartier. Tot Alckmaer, by *Symon Cornelisz. Brekegeeſt*, Anno 1655.

Ick voer op d'Oopen Helm, 't vvijl ick 's Aard Bóóms-ronde,
De Vier-hoeck heb Bezeylt, een Silver Speremonde.

Aende Edele Mog: Heere Gecommitteerde Raden, van Staten van West-Vrieslandt en 't Noorder-quartier,

Mitsgaders de Edele wel-geleerde Dirck van Foreest, Docter in beyde Rechten ende Cecretaris vande E: M: Heere Gecommitteerde Raden van Staten van West-Vrieslandt en 't Noorder-quartier.

EDele Moogende Heeren de Romainsche Cenaet, heeft dit altijdt voor een Macxime ende Stock-regel gehadt, les loix ne sont Faites quentant son salutaires au peuple, dat is te seggen: de Wetten ende de Ordonnantien sijn niet gemaeckt, als tot wel-varen des volcks, te weten: Dat de Gemeente niet alleen geen schade en lijden, maer daer-en-teghen, altoos meer en meer flooreren en bloye magh, dese selfde lesse ende goede raedt hebben oock ghevolght, ende in groote waerdigheydt gehouden de voortreffelijke ende Doorlughtighste Coningen van Vranckrijck, Hendrick de Valoys de derde van dien name, ende Hendrick de groote van Bourbon de vierde van dien naem van Vranckrijck en Navare; samelijck Coninck wesende volgens de ghetuygenisse van den vermaerde Historischrijver Pierre Mathien: Dit selve tot lof van haer Majesteyten getuyght ende verklaert, daer-en-boven alle de Potentaten en Republijcken van het Christendom practiceeren ende volghen dese Regulen, om alle daer door haer Gemeente te avanceeren en promoveren, in alle Nagotien en traffijcken te Water en te Landen: Doch voornamentlijck hebben oock onse ouden ende ghetrouwe voor Vaderen, de Heere Regenten van onse lieve Vaderlandt, dit altijdt behartight ende bevordert in alle manieren ten fijne voorseydt, ende dat princepalijck inde Zee-vaert ende Navigatien, alsoo daer in ende daer door onse Landts heyl, welvaert en prosperiteyt niet weynigh is bestaende, nu dan mijn E: E: Heeren, de wijle U. E. M: tegenwoordighlijck niet minder sorghe daer voor draeght, als de oude Heeren Regenten predesesseure. So ist dat ick David Pietersz. de Vries van der Jeught aen my inde Negotien geoeffent hebbende, naer de ordre van de Ed: Hoogh-Moogende Heere Staten Ge-

nerael ende de vryheden van dien, en van de Negenthienen der West-Indische Companie, de eerste besitter en Patroon van de Zuydt-Ravier aen Swanendael en Staten Eylandt, in Mauritius-Ravier ofte anders, inde Noort-Ravier van Nieuw-Nederlandt, oock mede d'eerste Patroon die daer sy geweest en geworden ben om het selfde te Cultiveeren, ende aldaer te Negosieren en te Trafikeeren by sonderlijck mijn Heeren, heb ick mijn bevlijtight inde Navigatien, ende in den Werelts-Ronde, voor Schipper, Capiteyn ende Opper-Koopman in Oost-Indien, als mede voor Vijs-Commandeur over seven Schepen, oock mede de Americase Landen voor Patroon met Colonien beplandt, de eerste selfs die oyt uyt Hollandt ofte Zeelandt gevaren is, ende alles wat ick door eygen eervarentheydt bevonden hebbe, geve het te kennen aen de Negosierende en Zee-varende Luyden, wat handel en proffijten, (alle ongeluck daer buyten) dat aldaer valt: Aen wijse oock hun lieden goeden Haven ende Reede, om Schip en Goet te behouden en bewaren, waerschouw oock den Zee-man voor Klippen, Stranden en periculeuse ondiepten om haer daer voor te wachten; wijse mede aen wat kours men in Zee moet houden, en hoe men naer Windt, Son, Maen, en Gesterrente sigh moet reguleren. Dese dan mijne geringe arbeydt en geschriften, al-hoe-wel niet met eenige cierlijcheydt van woorden op-gepronckt, gelijck sulcks niet te verwachten is, van een Persoon die op't best van sijn leven inde wilde woeste Zee heeft versleten: Maer soo heenen gestelt als yder dingh op de Reyse my eenighsins weerdigh gedocht heeft, so offere ick U. E. M: heeden dit mijne wercken, ende bidde in danck de selfde te nemen, vertrouwe dat het selfde door den druck den Koopman ende Zeeman ghemeyn ghemaeckt wesende, sal dienstigh wesen. De Almogende Godt voor spoedight uwe Regeringe tot sijn Lof en Glorie, tot uwe ende des ghemeyns beste, Anno 1655. U. E. D. M. dienstwillige Artillerij-Meester David Pietersz. de Vries.

Lof-

Lof-dight,

Op 't Iournael van David Pieterſz. de Vries,

ARTILLERY-MEESTER

Van Weſt-Vrieſlandt ende 't Noorder-quartier,

Door P. I. Offeringa.

ONtwaeckt vermufte Geeſt, en wilt de Zalen naderen,
Van 't ſeven voudigh ſnoer der vry Weſt-Vrieſſche Vaderen,
En ſeggen haer in 't kort wat deſe Vries verthoont,
Die d'Hemel door ſijn Geeſt doch d'Aerd met 't lijf bewoond;
Hy weet hoe aen 't Gewelft de tintel Sterren rennen,
En aen de gulde Son elck Landt ſijn Graed te kennen;
Hy iſt die aen de Maen u Weer en Windt verrecht,
En die aen hare loop u Eb en Vloeden ſecht,
Die met een driftigh Schip geſweeft heeft door de Baren,
En die van 't eene Rijck in 't ander heeft gevaren:
Hier wordt door ſijn Journael America verthoont,
En wie in Aſia en in Europa woondt,
Wat volck dat Africa ſoo machtigh komt te bouwen,
Waer Mooren, waer Barbaer en waer de Turcken houwen,
Wat volck'ren dat het Lof van haren Godt vertelt,
En wie dat ſnooder zijn als Beeſten op het Velt:
Wie dat ſijn Evenbeelt wat Menſchen Menſchen eten
En wie dat van Godts Woordt en Wetten niet en weten;
Wat Volck haer blanck of geel en wie hem ſwart verthoont,
En wie dat op het Velt en inde Stede woondt,
En wie in ſchaduwe van doodt en Helle leven,
En wie in plaets van Godt de Duyvels eere geven.
Waer Klippen inde Zee en waer dat Stranden zijn,
En waer geen diepte peylt een duyſent vadem Lijn:
Hy wijſt u Landen aen die als verborgen ſcheenen,
En Rotſen inde Zee die menigh doen beweenen.
Wat vruchten yder Rijck en elcken Landtſchap baert,

En waermen prijckel loopt en waermen veyligh vaert,
En waer dat Bergen sijn en weder diepe dalen,
En waermen Goudt, Kasteent en Peerels komt te halen,
Waer Foly, waer Caneel, en waer Muscaten zijn,
Waer Banboes, Cocos wast, en waermen parst de Wijn,
Wat Bloemen op het Velt, wat Kruyden aende Heyden,
Wat Vogels inde Lucht, wat Beesten inde Weyden,
Wat Vis dat inde Zee en inde Stroomen speelt;
En waer het pluym Gediert op 't aerdighst sit en queelt.
Wel David Pieters Zoon ick dancke u voor desen,
En bidde yder Mens hier danckbaer voor te wesen:
Recht edel is de Raedt aen wien ghy 't de duceert,
Recht edel is het Boeck dat ghy aen haer vereert;
Recht edel is haer naem, recht edel sijn u daden,
Met recht behoort u Hooft bekranst met Laure bladen:
Danck sy de Vries voort licht, hier op 't Toneel gestelt,
En wens dat yder Mens met mijn haer danck vertelt.

Offert goede VVercken.

Op het Journael van David Pietersz. de Vries, Artillery-Meester van West-Vrieslandt ende het Noorder-quartier.

Dewijl ghy Oost en west, het Noorden, en het Zuyden
Hebt met u Kiel Bezeylt, en alle Zee en Strandt,
En alle Landen kent, gelyck u Vaderlandt,
En alle dingh beschrijft van Landen en van Luyden,
Soo dunckt my, kan u lof niet in mijn versjes perck,
Of eenes Menschen Tongh of pen besloten wesen;
Maer nademael u werck en ghy moet zijn gepresen,
De wereldt prijse u sigh selven prijse 't werck.

HENRICK BRUNO.

Die 't

Die 't wonderbaer geluck heeft tot een ſaeck verkooren;
Gevoelt een ſtrenge ſucht, waer mede hy wordt geboorē
Van Jonghs op met de Jeught gegriffijt in het bloedt,
En blijft met rijper tijdt verzegelt in 't gemoedt,
Soo dat oft ſchoon de noot hem dwinght tot andere zeden,
Noch blinckt de klare vonck van ſijn genegentheden,
Die tot de dulle Krijgh ſijn toghten heeft geſet,
En hoort geen liever dingh dan Trommel en Trompet:
Die tot de ſoete ruſt en ſtilheydt is genegen,
Staet al de raſernij van dit geluyt weer tegen;
Een ander wederom wordt door ſijn luſt gepoṙt
Dat hy met al ſijn doen de Wereldt omme ſnordt,
En laet niet onbeſoght wat tijdt of ſtont kan lijden,
En ſal om deſe luſt geen laſt of noodt vermijden:
Aenſiet alhier de Vries die noyt en was geruſt,
Of hy genoodt het wit van zijn gewenſte luſt;
Dat was om wijt en zijt de Wereldt om te Zeylen,
En 't grondeloosſe nat te diepen en te peylen,
Om over al te ſien met een genegen Ziel,
Wat oyt een keurigh Oogh op 't wonderlicks beviel;
Dit doet dan alder eerſt hem na die Strate varen,
Dit trock noch tweemael weer hem door die woeſte Baren,
Te ſien d'Albaenſe Kuſt en Spangiens rijcke Strant,
Van waer met winſt en eer hy keert in Vaderlandt.

Z. D. L.

Trouwe vermaninge tot de Oost-Indische-vaerders.

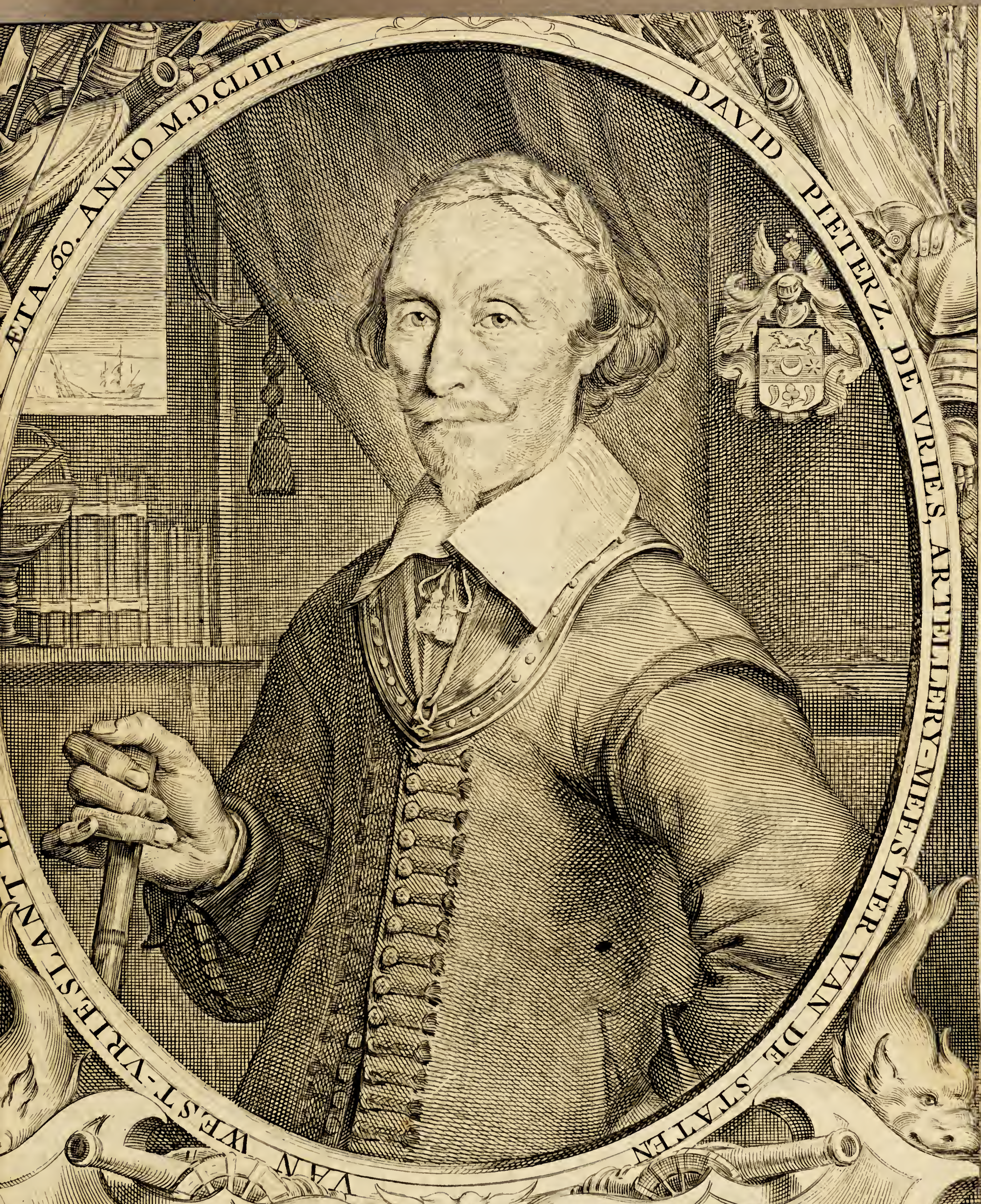
Wilt ghy verre Reyse varen
Naer het Rijck Oost-Indisch Landt,
Daer de Sonne vyerigh brandt:
Wilt de vreemde Vrouwen sparen,
Neemet op u drincken acht,
En verschoont u kleeren sacht:
Suyver zijn, verlenght de Jaren.

E en ander.

Ghy Ionghmans als ghy siet hoe dat de Heydenen leven,
En dencken niet terstondt, dien wegh is saght te gaen,
Want voor een schijn-vreught kleyn, naeckt grooten druck en beven.
O wellust! wat brenght ghy al Menschen in getraen.

Tot den Zee-man in 't generael.

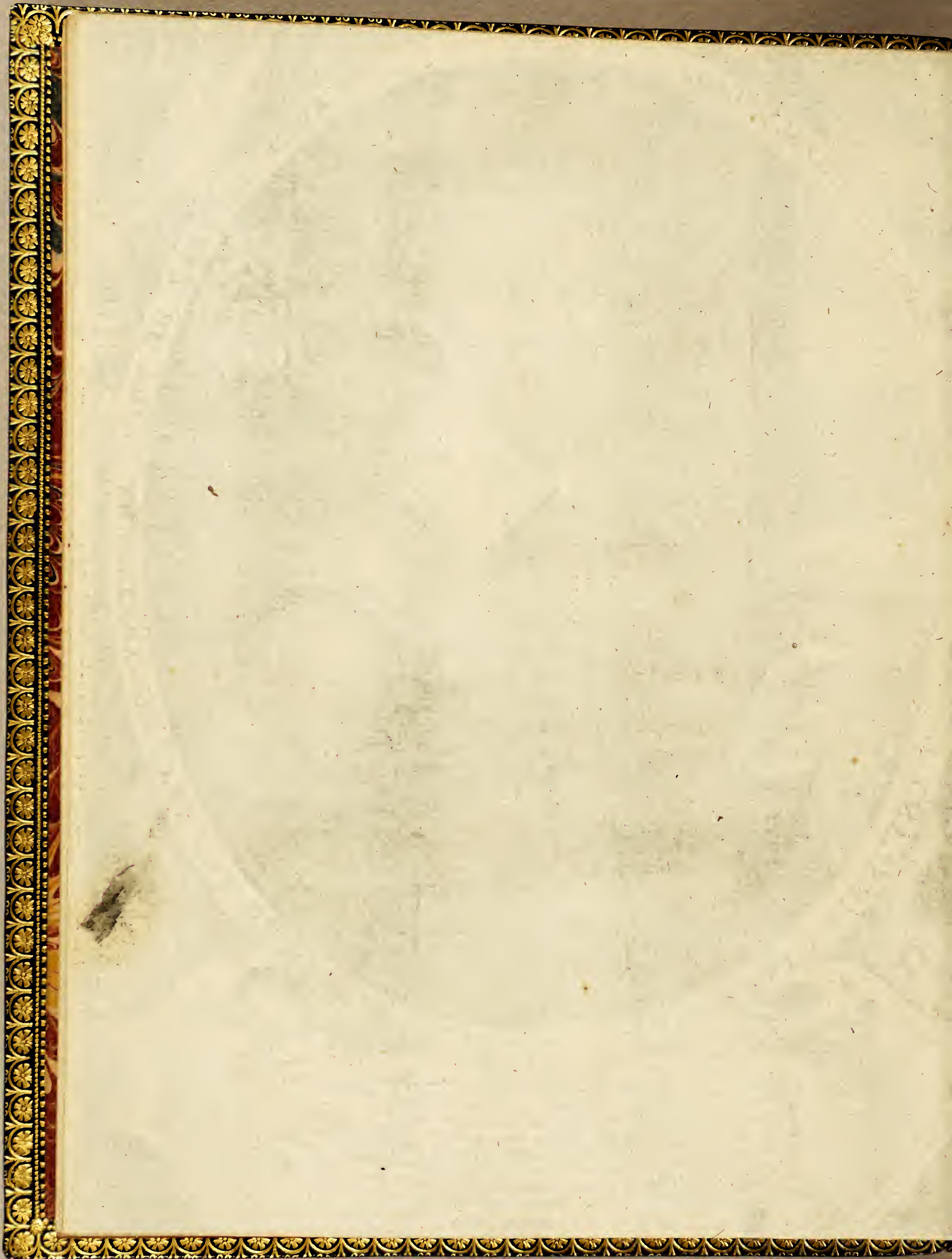
Ghy stoute kloecke Zee-man, die door de woeste Baren
Soo wijd' end' breede reyst uyt 't soete Nederlandt,
'tZy Oost, West, Zuyd' oft Noord', om Gout oft winst gaet varen,
Besoetelt uwe eer doch nimmermeer met schandt;
Al zijt ghy verr' van Huys, denckt Godt die is daer mede,
Dat Menschen niet en sien, siet Godes Ooge wel.
Die u niet en misdoet, laet varen voort met vrede,
Maer die u tastet aen, wilt tasten aen sijn vel:
Zijt ghy van Godts gericht, als uytgesonden Boden,
Wie dat ghy quaet siet doen, en laet niet wesen vry:
Vernielt ('t komt u toe) de Roovers wegh gevloden;
Want die de boose spaert, den vromen quaet doet hy.

Dus maalde een kloecke hant ons DAVID voor wiens dagh,
Amerika verbaasde en Azie in onmagt lagh:
Doen d'eerste oranje vlag haer oevers quam bestoken
Geen Turck of wilde Moor heeft uyt zijn moed gebroken,
Veel min hem over-heerd Soebieze sag zijn hant,
Voor God en Godes volck in Vranckrijc oorlogs brant.
Nu heeft hij in de schoot van Hooren vyt de stromen,
En vueren vlamgerecd, de wapen-zorg bekomen.

Corn. Visscher Delineavit et sculp.

A.° 1653.

IOURNAEL,

Ofte

Gedenckwaerdige beschrijvinghe van verscheyden Voyagien, inde vier deelen des Werelds-Ronde, als EUROPA, AFRIKA, ASIA, ende AMERIKA, gedaen

Door

DAVID PIETERSZ. de Vries, Artillerij-Meester vande Ed: M: Heeren Ghecommitteerde Raden vande Staten van West-vrieslandt ende 't Noorderquartier.

Het eerste deel.

Anno 1618. den 20 Augustij.

ALso ick mijn Schip uyt de Haven aen den Dijck had laten halen om na Texel te varen/ liet de Prince Vlagh van boven wayen/ alwaer 't Wapen van Prins Mauritius van Orange in stont/ en inde tijdt was dat de Arminiaensche Factie op quam/ so ontmoeten mijn den Poorter van 't Hooft by de Drey-brugh/ soo als ick meenden na 't Schip te gaen om 't selve af te veerdighen/ welcke mijn vraeghden met vuyle en onbequame woorden wie mijn soo stout riet/ dat ick Mourits Wapen in mijn Vlagh deed wayen/ datmen hem met alle sijn Predestinateurs en Calvinisten wel haest na Duytslandt ofte Vranckrijck soude jagen? Waer op ick hem antwoorden/ dat 't selvige in sijn maght niet en stont/ en hy wel wist dat over eenighe tijdt/ de Burgemeester V. H. met Soldaten na Grosthuysen was geweest/ en de Sloten voor de Kerck gehangen had/ om dat de Gereformeerde daer niet en souden predikken/ maer wat sy daer mede gewonnen hadden/ dat hy dat oock heel wel wist/ hy sprack dat hy mijn Vlagge selfs wel wilde af halen/ ick gaf hem tot antwoordt hy soud het beginnen/ ick had wel moet hem met een Meskets Kogel daer van daen te lichten/ waer op hy antwoorden/ 't was beter Spaens als Raems/ alsoo de plaets daer de Ghereformeerde preeckten inde Ramen was.

was. 't Schijnt dat dese Factie de Tierany van de Spanjaerden en den wreeden Duckdalf al vergeten was/ en de weldaet van 't Huys van Nassou al door 't hooft was/en datse niet meer gedachten hoe Prins Willem van Oranje hem als een Moeyses voor dese Landen stelde/ doen hy op sijn eygen Beurse met een machtigh Leger uyt Duytslandt quam / sijn Soon Prins Maurits wiert van dese Factie / alree voor een knecht van dese Landen gheschouwen/ welke als een hooge-Priester en Aaron voor dese Landen was/en met recht den overwinnende Josua/ wiens arm van Godt te strijden geleert was magh genoemt worden/ die ons met Israël in 't beloofde Landt van Volheyd en Vryheydt gestelt heeft/ door wien wy soo machtigh en rijck geworden zijn / en boven vele van onse Nabueren Floreeren. Om V. L. niet langer met dese reden op te houden/ sullen wy de Arminianen en haer quade Opini laten varen / en de Voyagie verbolgen.

Anno 1618. in Texel den 16 September.

DEn 16 September in Texel leggende om met de eerste goede windt uyt te loopen/ was daer nevens mijn een goede Vloot Straets-vaerders/ waer aen ick Compagny versoght/gaven mijn tot antwoordt (alsoo mijn Schip van twee-hondert lasten was/en niet meer als acht Stucken en achtien eters sterck was) en sy achtien en de minsten sesthien Stucken voerende/sprachten ick soud naer Hoorn trecken na de Arminiaensche Joden / en segghen datse mijn meer geschut kochten/ welcke gheschut doen ter tijdt niet of heel qualijck te bekomen was/yder hondert pont gou dies tijdts 24 a 25 gl: daer 't anders niet meer als 9 a 10 gulden quam te staen / en ick kond haer Compagny niet bekomen/ most Godt Almachtigh de saeck bevelen.

Den 29. alsoo de Windt uyt den Zuyd-Oosten begon te wayen/ maeckten ick mijn 't zeylreet / lichten mijn Ancker/ en liep met 3 a 4 slechte Fluyten die na Lisbon wilden in Zee.

Den 2 October quam ick by Poort-landt/ en also mijn volck diversche malen pompten en geen Water kreghen waren sy daer in verwondert/ doch ick dacht alsoo het Schip een nieuw Schip was dat het soo dicht was/ liet echter het Dieploot eens inde Pomp dalen die achter de groote Mast stont/en bevont datter drie voet Water in 't Schip was/ waer in ick seer verschrickten/ liet de Pomp achter in 't Schip staende eens uythijssen/ om te sien waer het aen feylen moght/ en uytgehijst zijnde bevonden wy soo 't scheen een gave Pomp met een dicke Bast rontsom/ doch de Bast een weynigh afschillende vonden wy het ertur oft de foute/ en wy vernamen wel over de vijf-hondert Wormgaetjens inde voorseyde Pomp/ die wy met kleyne houten pennetjens stopten/ setten de Pomp weder in en kregen in korten tijdt lens/ en hadden naderhandt een redelijck dight Schip.

Den 5. dito met mot/ mistige/ harde Windt uyt den Zuyd-Westen/ bevonden wy ons by de Meeuwe-Steen voor Pleymuyen/ vonden raedsaem door de onbequaemheydt van 't weer daer in te loopen/ alwaer wy teghen den avondt quamen en een goede Vloot Engelse Schepen vonden/gemonteert met 24 a 26 en sommighe met 28 Stucken / die daer Pelsers laden om na de Straet te brengen/ welcke mijn in haer Compeny namen/ 'sanderendaeghs sochten wy waer

waer ons leck wesen mocht en gaten / bevonden 't voor inde Boegh te wesen in een planck die vol Worm was/ namen de selve uyt en setten een ander inde plaets/ en hadden naderhandt een dight Schip.

Den 6. dito kocht ick noch twee stucken Geschut/ so dat ick doe gemonteert was met thien Stucken ; huerden daer een Barbier met een Trompetter by/ die van 't Schip van d'Heer Waterhaelser waren/ welcke Heer Waterhaelser als doen uyt de West-Injes quam/ en daer de Arnoches afgeloopen had. Den Ambassadeur genaemt Gondemoor tot Londen legghende/ braght door sijn bloedt-gierigheydt soo veel te weegh/ dat het den voorseyden vromen helt Heer Waterhaelser (om dat hy geduerigh een dood vyandt vande Spanjaerts was) sijn Kop kosten. Den ouden helt Logier Pietersz. die in 't Jaer 1603 den 26 May met de Vijse-Admirael van Zeelandt genaemt Joost de Moor/ Fredrick Spinola voor Sluys die deftige en Manhafte Batalie leverden / was hier mede / en noodighde de Meyjeur met de Heeren van Playmuyen te gast/ waer onder ick mede genood wiert/ en vrolijck by malkanderen gheweest zijnde/ nam Logier Pietersz. op sulcken wijse sijn afscheyt van haer / dat hy door sijn Ouderdom nu begeerde te rusten/ en Jan Evertsz. heeft hier naer de Vlag gevoert/ die als nu de Vlagh noch is voerende/ en dies tijdts nevens Capiteyn de Wael sijn Appointe waren. In dese tijd waren de Heeren Staten Schepen in Engelandt dapper wel ghesien / doch naderhandt verkeerden 't soo/ dat de Duynkerckers beter gesien waren als de voornoemde Heere Staten Schepen.

Den 15. dito ginghen wy met ons 10 Schepen 't zeyl/ waer onder eenighe waren die naer Spanjen wilden / en den 25. dito 's nachts ontmoeten ons de Spaense Vloot/ onder Don Frederick de Toledo by de Kaep Vincent/ die wy inder nacht verpreyden.

Den 28. dito liepen wy by nacht door 't nouw vande Straet/ tusschen Gibralter en de Kust van Barbaryen/ alwaer onse Spiegel door een Zee-waters in-gesmeten wiert/ kregender met groote moeyten een poort Zeyl voor/ en hadden wel twee voet Waters inde Konstapels Kamer / soo dat wy genootsaeckt waren gaten inde Weegers te boren om alsoo het Water te loosen : dit geschiede inde nacht/ en bevonden ons inde morgenstont sonder Companie / doch tegen den abond quamen wy weder by onsen Vijse-Admirael Mr. Plonton van Londen / welcke wy by Kaep de Gat vonden / en hielden goede Compeny met malkander/ doch vernamen de ander Schepen niet. In Plymuyde den 15 Octover 1618.

Den 18 November smorghens by Kaepe de Melle komende/ meende mijn volck dat sy een vyer sagen, maer sigh vergrootende was het een Star met een Staert/ die van ons in 't Oosten op quam/ wy waren alle seer verwondert van Godts Handt dit teecken te sien/ en wy stonden sonder reden/ niet verbaest over dit gesighte/ wanter veel wonders na volghden.

Den 20. dito arriveerde wy gheluckigh tot Genua/ alwaer ick een vracht na de Arsepellen aen nam; en ter wijlen ick hier lagh wierden onse Consel genaemt Hendrick Mulleman met een Dagghe in sijn zijd ghesteecken/ de reden waerom het gedaen wiert sal hy selfs best geweten hebben.

Den 27 December zijn wy met ons twee Schepen van een Koopman bevracht/ en sijn 't zeyl gegaen om uyt de Arsepellen Kooren te halen; mijn Macker was uyt de Rijp/ wiens naem was Dirck Salm/ sijn Schip was gemonteert met 18 Stucken.

 Den

Den 14 Januarij 1619. passeerden wy met ons twee Schepen het Faar van Missine of anders genaemt de Enchte van Cicilien/ en voorts het Landt van Callabrien / alwaer wy verstonden dat drie dagen voor dat wy daer quamen den Admirael van Theunis met vijf Turckse Roovers geweest was.

Den selve dito/ alsoo wy teghen Safelonien aen zeylden/ ontmoeten ons een Schip van Delft/ het welcken ons verpraeyden en na Budewa wilden/ was het eerste Reezeyl dat binnen Delft gemaeckt was/ de Schipper was genaemt Frans den Uyen/ welcke van ons en wy van hem met een Eerschoot scheyden: doch ick en mijn mede Macker malkander verspreeckende / waren verwondert dat dat Schip dat wy verpreyt hadden na Budewa toe wilde / alsoo Budewa inde Golf van Venetien leydt / en hy wel vijftigh mijlen van Budewa was/ 't welck hy met een goede Windt voor by gezeylt was / wy dachten dat het een Turck wesen mocht/ en dattet onmogelijck scheen op sulcken plaets en korte spati soo veel te defereren / wy resolveerden weder op hem toe te houden en schoten op hem/ doen hy sagh dat wy op hem draghende hielden en op hem schooten/ liet hy sijn Mars-zeyl loopen / doch by hem komende bevonden dat het dat selve Schip was dat ons toegheroepen had: wy vraeghden hem of hy al meester van sijn Schip was / alsoo dit de wegh na Budewa niet en was : hy sijn Boodt uyt-settende en aen ons boorden komende/ was seer verwondert dat sijn Stierman hem dus ververleydt had / en had nu contrarie Windt om de Venetse Golf in te loopen/ ginck doen met ons / en wy quamen savonts tusschen kleyn en groot Saffelonien/ alwaer wy aen het Noorder-eynde van Groot-Saffelonien een bocht vonden ghelijck een Haventjen/ daermen pas met drie a vier Schepen in leggen kost / en was seven a acht vadem diep/ en had fraye Sant-grondt.

Laus Deo den 18 Januarij 1619. Den 18. dito smorghens vroegh quamender twee Griecken recht voor de Schepen op Landt staen/ en riepen datmense halen soude/ ick sette mijn Boot uyt en lietse aen boort halen/ aen boort komende haddense eenige Korente-wijn die wy haer af kochten / vraeghden ons of wy Korenten quamen laden / wy seyden van neen/ maer dat wy om Koorn na de Arcepellen wilden / sy gaven ons tot antwoordt dat wy soo verd niet behoefden te varen/ dat wy recht achter 't Eylandt van Sante Maure aen Poorte Sandelle / aen 't vaste Landt van Albania Koorn ghenoegh bekomen soude / wy vraeghden de Grieckse Loots Luyden of sy die plaets wel wisten/ spraken van ja/ maer dat het daer wat prijckeloos was vande Glayen en Fusten van Sante Maure / doch wy achten dat weynigh.

Den 20. dito 't Zeyl ghegaen zijnde/ quamen wy teghens den avondt voor Poorte Kandela een schoone Santbey / met een heel aenghename Valeye en treffelijcke Revier/ die onder twee hooge Bergen in Zee loopt/ en is vers Water/ daer wesende setten wy een vande Grieckschе Loots Luyden aen land om te besien of onder de Griecken eenige Tarruwe te bekomen was.

Den 22. dito is onsen Grieckse Lootsman weder op strant gekomen/ en maeckten een seyn datmen hem aen Boort halen sou/ ick sette mijn Boot uyt en haelden hem aen Boort met eenighe groote Meesters die alle Turcken waren waer mede wy accordeerden om onse Schepen voor een seeckere prijs vol Koorn te laden/ met dese conditie dat men haer 1500 stucken van Achten vereeren sou / waer van wy 800 op de handt telden/ en de ander 700 tellen soude

als de

als de Schepen haer volle ladinge hadden / daer-en-boven vereerden wy haer noch een stuck blau Satijn/ de oorsaeck waerom wy dit deden/ was desen: de Turcken sijn overste van dit Landt van Albanien / en houden dit volck dat Griecken zijn onder haer subjectie/ voor den grooten Turck van Constantinopolen. Dus met haer veraccordeert zijnde/ setten wy de Turcken weder aen Land/ uytgeseydt een die wy in stadie hielden/ tot dat ons contrackt volbraght soud wesen / ende oock als Ostagiers voor de 800 stucken van Achten die wy haer nevens het Satijn op de handt gegeven hadden.

Den 24. dito brachten de Griecken ons ontrent 50 last Tarwe op Strant/ die wy met de Boots aen Boort haelden/ een derde paert voor mijn ende twee derde paerten voor mijn Macker/ om dat sijn Schip eens soo groot als 't mijne geschat wierdt/ 't welck echter niet meer als hondert Last scheelden / doch (alsso wy gelijck voor verhaelt is) van een en de selve Koopluyden bevracht waren/ so maeckten wy daer geen swarigheyd/ ende den derden dagh daer na quamense weder met ontrent 50 Lasten aen Strant/ die wy gelijck de voorgaende mede 't Scheep haelden.

Den 30. dito quamen twee Turcken met noch 60 Last Tarwe/ en begeerde datmen haer de ander 700 stucken van Achten gheven soude die haer belooft waren: Alse veel Koorn by haer onderdanen of-sonden/ en seyden het selve nu al gedaen te hebben/ waer op wy antwoorden/ dat het Koorn dat wy van haer ontfangen hadden niet meer als ladinge voor een half Schip was / en dat wy bedongen hadden als de Schepen haer volle ladinghe in hadden/ dat wy haer als dan de resterende 700 stucken van Achten souden laten volghen / en als sy ons Koorn tot volladinge vande Schepen geliefden te bestellen/ dat wy als dan noch op geen 100 stucken van Achten of twee souden sien: dese reden behaegden haer gans niet / en wy verstonden uyt de Griecken/ dat sy van die tijdt af geen Koorn meer op Strant wilden gebraght hebben / alsoo sy verstonden dat het na Genua gaen soude / het welck haer Vyanden waren / maer soo wy 't voor die van Venetien gehaelt hadden souden ons ghenoegh beschickt hebben/ doch de Turcken veynsde dit te openbaren: De Turck die ick tot hostagier in 't Schip ghehouden had maeckten hem sieck/ ja soo kranck als oft hem het heele Schip te nau was / en teghen 't Water en de lucht van 't Schip niet en mocht/ en dat hem het hooft scheen te scheuren van Zee-sieckten / hoe wel het Schip in een slechte Bay lagh: onse Super Karge liet hem aen Landt brengen/ het welck tegen mijn sin was/ en dacht wel als hy aen Landt was dat wy hem niet weer aen boort souden krijgen.

Den 4 Februarij/ smorgens zijnder een geheele troep Turcken op Strandt gekomen met een wit-Vlaggetjen/ tot een Zeyn om aen Land te komen/ waer op dat de Boot van mijn Macker datelijck aen Landt voer / en mijn Super-karge wilde mede aen Land geset wesen/ waer op ik hem waerschoude geweer mede te nemen/ alsso wy nu sonder Ostagier waren/ en om dat ik uyt de Verrekijker sag dat de Turcken Geweer by haer hadden/ doch de Super-karge wilde geen Geweer hebben/ om haer (so hy sey) niet ombragieus oft schichtigh te maken/ waer op ick het volck lasten alse de Super-karge aen Landt geset hadden/ datse als dan de Boot op de dregh souden leggen om alle gevaer en perijckel te schouwen: doch aen Land komende/ en siende dat de ander Boot aen de wal lagh/ gingense mede aende wal leggen / en het volck ginck na de boven genoemde

In Porto Candelo den 4 Februarij 1619.

noemde Rabier oft Rabiertjen toe / om in dat versch Water Schelpadden te vangen: Onder tusschen begonnen de Turcken die eenige te voet en eenighe te Paert waren haer Sabels upt te halen / waer door het volck nae de Boots vluchten/ende sy namen de Super-Karge van mijn Macker gevangen/ nevens sijn Grieckssen Tolck en twee van sijn Bootsghesellen/ die sy de wegh na de Boots afsneden / ende mijn Super-Karge / en mijn ander volck salveerden haer met mijn Mackers Boot/ uptgesept twee vande maets diese de boots mede afgesneden hadden/die haer te water begaven/ waer na de Turcken met haer Roers schooten / en dese twee maets lagen vast heen en weder te swemmen soo langh totse moede worden/ de eene op de gront in 't Water staende/ wiert door sijn Oogh en Hooft gheschooten dat hy neer-storten / en was een Borger van Hoorn/ genaemt Michiel Jansz. de Soon van Coetertjen.

Den 5. dito sond ick mijn Boot aen mijn Mackers boort / om aen mijn boort te komen/ met hem te resolveren wat ons te doen stont/ alsoo sijn Super-Kage gevangen was/ aen boort komende/ alsoo de Schepen als voor verhaelt is van een en de selve meesters bevracht waren/ vonden wy goet vier a ses dagen leggen te blijven/ en te sien wat de tijdt mede brengen wilde.

In Porto Candelo den 6 Februarij 1619. Den 6. dito smorgens broeg isser een Grieck op strant gekomen met een wit Vaentjen / tot een teecken datmen hem soude aen boort halen / waer wy de Boot stracks na toe sonden/ aen boort komende / bracht hy een brief van mijn Mackers Super-Karge / welcke versoght datmen hem lossen sou / alsoo hy voor 6000 stucken van Achten te lossen was / waer op dat wy hem antwoorden/ dat duysenden Rialen van Achten/ die ons mede gegeven waren ons om Koorn te koopen mede gegeven waren/ doch wast noch om acht negen a thien hondert Rialen van Achten te doen soude dat op ons nemen / maer dorsten in salcken swaren saeck niet resolveren/ te meer alsoo hy sagh dat de Turcken Geweer by haer hadden/ soo onachtsaem te werck gegaen was.

Den 7. dito smorgens quamender vier Barcken met Koorn/ yder met 3 a 4 Last achter ons om zeylen/ die 5 a 6 mijl hooger wilden wesen als daer wy te rede lagen/ om aldaer aen twee Hollandtsche Schepen haer Koorn te leveren/ alsoo de twee voor seyde Schepen by de Golf van Lepanten / ofte by ons ghenaemt de Corintische Zee laghen om nevens ons Koorn te koopen: het eene Schip was van Rotterdam / daer Schipper op was Figoreus vander Linden/ het ander van Amsterdam / en waren bevracht van die van Venetien/ en waren vepliger op dese kusten te handelen als wy/ door dien de Venetiaen peys met de Turcken had: Dese vier boven verhaelde Barcken hebben wy met forse door onse Boots (die wy wel ghemonteert hadden) gedwongen aen onse boorden te komen ende ontlost / en gaven haer op yder Last twee Rialen van Achten meerder als d'ander Schepen / en vereerden elcken Barkier twee Rialen van Achten/ en beloofde sulcks voor yder reys te doen / en de Barkiers behoefden op ver na soo veer niet te varen / het welck haer dapper animeerde om ons op 't spoedighste meer te brenghen / en brachten ons soo veel met de Barcken als wy door de Turcken van 't Landt ontfangen hadden/ soo dat wy met ons twee nu als 300 Last Tarwe hadden/ doch verliepen drie dagen naer malkander dat wy geen Barcken meer vernamen/ waer over wy grootelijcks verwondert waren.

Den 10. dito vernamen door een Grieck die op Strandt was / dat wy wel vertrec-

vertrecken mochten/ alſooder geen kans was door eenige Barcken meeerder Koorn te bekomen / want de Turcken op lijfſtraf en pene van op gehangen te worden/ verboden hadden datmen geen Koorn meer met Barcken als anders aen ons verkoopen ſou/ ſoo datter voor ons niet meer te doen viel.

Den 12. dito reſolveerden wy het Zaedt upt mijn Schip in mijn Mackers Schip over te doen / op dat hy ſijn reys daer mede vervorderen ſoude en na Genua gaen/ ende ick ſou ſijn gelt overnemen om mijn Fortuyn daer mede te ſoecken/ het welck wy deden/ en ick reſolveerde mede voor mijn Schip Koorn te ſoecken/ of by manckement van Koorn naer Santen te loopen / ende daer Corenten te laden: Wy lichten ons Anckers ende liepen achter een kleyn Eyland dat achter het Eylandt van Sante Maure lagh/ daer wy malkander aen boort gingen leggen/ en ick gaf mijn Macker het Zaedt over.

Den 14. dito quamender twee Glapen en drie Fuſten by doncker/ en meenden ons te verraſſen/ maer onſe Man op de wacht het gedruys van haer Suffletjens hoorende/ ſchooten wy alſoo 't duyſter was datelijck op het gelupt aen/ en ons docht dat wy 't inde Riemen hoorden klateren/ waer op de Suffletjens datelijck op hielden / wy maeckten giſſinghe dat ſy preſumeerden dat wy op haer gelupt aenſchooten gelijck wy oock deden/ en alſo ſy inde ly van ons waren / lieten ſy het voorde Windt afdrijven ſonder nader te komen: 'sanderendaeghs het Koorn over-geſcheep zijnde/ maeckten wy ons klaer om 't zeyl te gaen/ en de wijl wy ons klaer maeckten / quammer een Griecksche Paep aen ons boort/ waer nevens noch twee Griecken waren/ welcke ons ſeyden dat die twee Galeyen ende drie Fuſten die by ons geweeſt waren/ haer meninge was (ſoo wy geen goede wacht ghehouden hadden) onſe Touwen af te hacken / en ons alſoo tegens 't Landt te laten drijven/ en ons als dan te vermeeſteren/ en datſe nu van meninge waren met meerder macht van 't Landt Maure ons te komen verſoecken/ wy antwoorden haer in 't minſte niet te vreeſen: De Paep nam een Teſtament en leyd het op het Hooft van onſe Super-Karge/ en las op ſijn Hooft een Capittel/ en nam een ſtuckjen Wittebroot dat hy mede gebraght had / en gaf het den Super-Karge / daer na nam hy een kleyn Kelckjen met Korente-Wijn/ ſprak eenige Grieckſe woorden/ en gaf hem te drinken/ en op deſe maniere bedient de Griekſe Kerke haer Sacrament oft Avondmael/ de Paep dit gedaen hebbende wenſte ons een behouden reys/ en ons vermaend hebbende wel voor ons te ſien/ ſcheyde van ons af: ick vraeghde de Super-Karge wat dat ſtuckjen Broodt beduyden dat de Prieſter hem gegeven had / waer op hy antwoorden/ dat het ſelve in plaets vande Hoſtye was datſe inde Roomſche Kercke ghebruyckte / doch de Roomſche gaven geen drincken: doe ſchou ick hem dat hy een Luytriaen ghewordten was / om dat dit inde Gereformeerde Kercke ghebruyckelijck is/ en hy ons daerom altijdt voor een Luytriaen gheſcholden had.

In Porto Candelo den 14 Februarij 1619.

Het bedrog vande Turcken.

Het Sacrament vande Grieckſche Kercken/ onder beyde Spetie Broodt en Wijn.

Den 16. dito mijn Macker mijn Tarwe over genomen hebbende/ en beyde ghereet leggende/ ick om mijn fortuyn te ſoecken en hy ſijn reys te vervorderen ſcheyden van malkander/ en vereerden den anderen met drie eerſchooten/ achter-latende vijf man te weten twee van mijn Schip/ waer van den eene doodgheſchooten en den ander nevens de drie Man van mijn Mackers Schip ghevangen bleven.

Den 17. dito quamen wy inde Golf van Lepanten ofte anders genaemt de

Corenti-

Corentsche Zee/ alwaer ons een kleyn Berckien van Petras (van daen) aen ons boordt quam/ vraeghde wat wy daer sochten/ wy seyden Koorn/ waer op hy ons antwoorde dat wy daer te laet toe quamen/ alsooder twee Schepen gelegen hadden van Venetien/ die 't daer alles op gekocht en wegh gehaelt hadden/ (en waren de twee boven verhaelde Schepen / waer van het eene Figoereus vander Linden was/) wilden wy Krenten hebben die souden wy wel bekomen/ maer geen Tarwe.

Inde Golff van Lepanten den 17 Februarij 1619.

NOTA. In dese Golff of Corentische-Zee/ salveerden de Turcken eenighe van haer Galeyen inde Slagh van Don Jan d'Austria / in 't Jaer 1571. alwaer dat hy sijn Galeyen over Landt tot inde Archipelagische-Zee voerden; verhaelden ons een Grieck in waerheydt gheschiedt te wesen. Wy siende dat hier voor ons niet te doen stondt / resolveerde te vertrecken en naer Santen te loopen/ alsoo daer de beste Corenten vallen.

Den 19. dito zeylden wy weder uyt de Golff van Lepanten: In het in-zeylen van dese Golff aen stuerboord / leyt een Casteel genaemt Casteel-Cornesse/ het welcke naderhandt afgeloopen wierdt vande Napelsche-Galeyen.

Den 20. dito quamen wy by Kleyn-Soffolonien / alsoo wy door de schrale Windt de Golff niet en kosten bezeylen/ vervielen wy dicht by 't Eylandt/ daer komende ontmoeten ons drie Galeyen en twee Fusten / die wy meenden Christen-Galeyen te wesen / doch ons wat naerder komende bevonden dat het Turcken waren / de Christen-Galeyen hebben twee Masten en sy maer een / het welck een kenlijck teecken was: Dese Galeyen meenden ons soo te overrompelen/ doch wy op ons hoede zijnde schootender datelijcken op / en sy quamen met haer Riemen (alsoo 't stil was) op 't vlijtighste aensassen / en onder 't Roepen schooten sy verscheyde schooten op mijn toe / tot soo langh datse dicht aen mijn boort quamen: Mijn Canon ghestelt en wel gereet wesende / gaf ick haer een ghelieele laegh / waer op sy strack van mijn af hielden: De koelt een weynigh verheffende lieten sy haer Besaens vallen / en lieten mijn sonder meer molest aen te doen varen / en nae dat ick op haer niet boven vijftien a twintigh schooten ghefchooten had/ setten sy haer coers nae Sinte-Maure / en quamen naderhandt by een Schip met achtien stucken / daer Schipper op was Ocker Gerritsz. van Texel/ de Swager van Commissaris Aris Haemsz. het welken sy jammerlijcken verbranden / en niet boven vijf a ses Man die voor inde back waren met het Schip op-springen/noch levendigh in Zee neer-komende/ vande Turcken geberght en tot Slaven gemaeckt wierden/dien niet sonder groote moeyten en kosten naderhandt vry quamen.

DE Turcken is haer aert op Christenen te rooven,
En niet als haer te doen verdompen en verdooven;
Doch Godt die boven sit en die beneden siet,
Die isset dat sijn wil in alle dinck geschiet;
Wie soud dit aers ontgaen drie Gleyen en twee Fusten?
Die quamen by de Golff aen Fullands trotse kusten,
Om 't eene Schip oft aer te stroopen vande Ree,
En vinden daer de Vries alleenlijck inde Zee,
Die sy door haer practijck in stilten wilden stroopen,
En al het Christen-bloed als Beesten doen verkoopen:

Doch

Doch hy als onverſaeght heel moedigh op haer ſchoot,
De Windt verheſte ſich ſoo dat een yder vloot;
Dees Turcken naderhandt een Texelaer ontmoeten,
Die ſy door booſe luſt op ſulcken wijs begroeten,
Dat ſy ſijn kloecke Schip deen ſteecken inde brand,
En brachten van het Schip ſes Slaven in haer Land;
De Vries quam on-verſeert tot Santen inde Haven,
En waren vry en bly in plaets van arme Slaven,
En loſten haer Canon, en danckte Godt de Heer,
En gaven van dit ſtuck ſijn Naem alleen de eer.

 Den 22.

In Santen den 22 Februarij 1619.

Den 22. dito arriveerden wy voor Santen en voeren datelijck nae Landt/ aen Landt komende mosten wy wel drie uyren inde Boot sitten eer wy Prattica bekomen konden/ eyndlijck quam de Bode die onse Prattica van 't Casteel gehaelt had/waer by wy geauthoriseert wierden op Land te komen: Onse Consel quam by ons/ en wy accordeerden met hem voor veerthien-duysent stucken van Achten aen Koorn te koopen/ en binnen thien dagen te leveren; en vonden hier noch twee Schepen uyt ons Quartier/ het eene van Enckhuysen genaemt het Tuchthuys/ het ander was Jan Koomen Jansz. van Medenblick. Wy hier leggende spoeden ons soo veel als doenlijck was/ om onse reys te verborderen en van dit Landt te raecken/ op welck Landt Griecken woonen/ doch staen onder 't gebied vande Venetianer/ is een schoon en vet Landt rontom vol gebergte/en in 't midde met vlacke en effene Velde verciert/welcke vol Corenten zijn wassenden.

Den 26 Maert lichten wy des smorgens vroeg onse Ancker/ gingen 't zeyl/ en quamen tegens den avondt dicht by 't West-eynde van Saffalonia/ en stil wordende schockt de dijninge vande Zee ons soo na aende wal/dat wy genootsaeckt waren de Boot uyt te setten en 't Schip alsoo vande wal af te boegseeren/ doch de Land-wind begon hem op den avond te verheffen/ so dat wy de Boot weder in namen/ en hadden de Boot naulijck in 't Schip of wy kregen sulcken harden Windt/ dat wel twee-hondert Leeuricken als ander Voghels van 't Landt in ons Schip quamen weyen/ daer soo veel Windt na quam dat wy de Marzeyls in mosten halen/ en zeylden met twee lage Schooverzeyls de Golff van Venetien over.

Den 28. dito sagen wy het Landt van Calabria ende Monto-Gibelle/ ofte anders genaemt de Bergh Etna branden/ welcke Bergh op het Eylandt van Cicilia leyt.

Den 29. dito quamen wy by Regium/ alwaer twaelf Napolitaensche Galeyen laghen/ daer de natuerlijcke Soon van Duck de Zessoone Admirael op was/ en was een Knechtken van ongevaerlijck twaelf a derthien jaren/wiens Moeder een Brabandsche Vrouwe was: Wy dreven door de stroom heel nae Missine toe/ alwaer wy gheen Prattica kosten bekomen: de Windt hem wat verheffende/ liepen wy noch door 't nau inde bocht van Hicilien/ en setten 't die nacht aldaer by een Fransman/ die uyt de Arschepelago quam en naer Napels wilde.

Den 30 dito lichten wy ons Ancker/ en quamen den 23. dito by 't Eyland van Elb/ liepen dicht by Port-Ferare en Porto-Longe heen/en sagen de vaste kust Porto-Harculis.

Den 8 April arriveerden wy voor de Stadt van Lioznen oft Livorne/ om te sien wat beschepd wy daer vinden souden/ en vernamen dat onse Macker de Salm die onse Tarwe ghelijck voor verhaelt is/ hier daeghs te voren noch op de Reede gelegen had/ en als doen hier eerst van daen ghescheyden was om na Genua te gaen/en ick aen Landt zijnde beweerden daer die nacht.

Den 15 dito aen boort komende lichten wy ons Ancker, gingen 't zeyl/en arriveerden den 27 April voor Genua/ alwaer ick niet als voor mijn eygen lijf Prattica verkreegh/en most mijn naeckend upttrecken/ en brachten mijn ander kleederen die ick daer gelaten had om weder aen te trecken/ en sy namen de kleederen die ick uyt-getrocken had met een Tanghe/ en gavense mijn Maets

om we-

om weder met de Boot aen boort te brengen: Dit gheschiede om anders geen oorsaecke / als dat de Italiaenders soo banghe voor Peste oft and're vyerighe Sieckten zijn / de Matroosen mosten binnen veertigh dagen geen Landt betreden/ en 't Schip van sijn ladinge ontlost zijnde quamen doen aen Landt: Wy bevonden hier veel Noord-Hollandsche Schepen/nevens de Vloot die in Texel mijn om mijn kleyne defentie in haer Compeny niet begeerden te nemen/ dese hadden door contrarie Windt soo langh in Texel gheleghen / datse hier nu eerst aen-quamen.

Den May mijn Waren hier gelost hebbende/ daer de Maend van April mede heen gheloopen was/ lichten wy ons Anckers met ons ses Schepen om nae Alicanten te loopen/ en drie dagen van Genua ghewéest zijnde / gheschiede een jammer ongeluck op mijn Schip/also een Passagier (van Venetie van geboorte) sijn gevoegh doen wilde/ hy in plaets van in 't Galioen te gaen ginck op de zijde van 't Schip sitten / en hielt hem aen een Toutjen van een Gotelinghspoort/welck knoop van 't Toutjen doorslippende viel in Zee/en alsoo 't avond was smeeten wy het Schip wel op de ly / en setten het Boot uyt om hem te salveeren/ doch konden hem niet krijgen / so dat de Jongman onnosel verdronck.

Den 5 Januarij arriveerden wy voor Allicanten / daer wy datelijck Pratica kregen/ maer alsoo daer niet te doen viel/ resolveerden wy tot Allematten ons Schip met Sout te laden en na 't Vaderlandt te zeylen.

Den 7. dito lichten wy ons Ancker / en quamen savonts voor Allematten/ alwaer een kleyn Vleckjen oft Casteeltjẽ bemuert is genaemt Guar de Maer.

Den 25. dito wel geladen zijnde lichten ons Ancker / zeylden weder na Alicanten om onse Compeny te verwachten / en namen daer ondertusschen eenige Stuckgoederen in/ om tot Amsterdam te bestellen.

Den 28 dito arriveerden hier een Schip van Hoorn ghenaemt de Wigge / waer by wy verstonden dat Jan van Olden-Barneveld in 's Gravenhaghe op 't Binnen-Hof onthalst was / alsoo hy (door toedoen vande Arminianen) het Landt socht in een Bloedbat te stellen / en Prins Maurits van Orange (die sijn leven voor de Landen ghewaeght had) sijn Authoritevt te benemen / schoon hy en sy wel wisten dat Prince Wilhelmus dese Landen op sijn eyghen Beurs/met een Leger van duysenden Mannen geassisteert heeft/ en om 't welvaren vandien soo deerlijck vermoort was/'t schijnt dat dese met Prins Maurits meenden te leven om het Land op een ander voet te brengen/ als de Spanjaerden met sijn Heer Vader Prins Willem gedaen hadden/ doch Godt zy gedanckt dat de quaetdoenders loon na wercken kregen.

Den 2 Julij ons Ancker gelicht zijnde/ arriveerden den 18. dito voor Mallegam met de gheheele Vloot / alwaer wy veel Schepen vonden om nieuwe Pieter-zenumus te laden tegens de Vandinge.

Den 20. dito gingen wy met ons ses Schepen weder 't zeyl.

Den 22. dito passeerden wy 't nau vande Straet oft anders de enghte van Gibralter.

Den 28. dito ontmoeten ons Albert Corneliśz. 't Hoen / en was de eerste reyse die hy deed' na dat hy Capiteyn geworden was / had een nieuw Staten-Schip ghenaemt de Griffoen/ waer by noch twee Staten-Schepen van Amsterdam waren: de Capiteyn van 't eene Schip was genaemt Kleynsorgh / en den ander Schaef / Capiteyn 't Hoen had een kleyn Engels Roovertjen ge-

nomen en tot Liſbona verkocht; alwaer doen den Coninck van Spanjen met twaelf Galeyen was/ ſcheyden met verſcheyden eerſchooten van malkander.

Den 30. dito / alſoo wy met ons twee Schepen niet wel van Victuali verſien waren/ en dat de Reys wat langer door de ſtilte als anders duerden/ reſolveerden wy onſe Mackers eens aen te ſpreken/ die haer altijd hadde laten verluyden ſoo ons yet ghebrack / datſe voor ons genoegh over hadden/ ſouden anders te Mallegam ſpijſe ghenoegh hebben konnen bekomen/ gaven nu tot een antwoordt/ als ons de noot uytwendigh aenquam ſoo ſoudenſe ons byſetten/ waer over wy qualijck noeghden en haer tot antwoordt gaven dat het ons niet goedt docht op ſulcken voet by haer te blijven/ reſolveerden en gingen met ons twee-en van haer af/ om dat onſe Schepen veel harder zeylden: mijn Medemacker was Reyer Janſz. inde wandelinge dicke Reyer van Ooſthuyſen genaemt.

Den 6 Auguſtij ſchooten wy de hooghten van drie-en-veertigh graden/ en giſten ontrent hondert-en-vijftigh mijlen van Caep de Venſter te weſen/ſmiddaeghs de Kock ſchaffende/komter een van onſe Matrooſen en ſeght twee zeylen te loevert van ons te ſien / die voor Windt op ons af quamen/ alſoo wy by de Windt zeylden/ de Windt zijnde uyt den Noord-Weſten: Ick ginck datelijck uyt de Galderij/ ende belaſten terſtondt de Vlagh van bovenen te laten weyen/ mijn Macker Reyer lietſe van voren weyen/ en maeckte een ſtrategema als of ick Admirael en mijn Macker Vice-Admirael was/ wy lieten de Marzeyls loopen en 't Grootzeyl opgijen/en ſetten Mutſen/ Hoede/ende Karpoeſen op de Cabeen-Navels/ 't welck hem vertoonde als of 't Schip vol Volck was/ en alſoo ick niet meer als thien lichte Stucken had/ doch meer Poorten/en 't Schip van aenſien wel acht-en-twintigh Stucken voerden/liet ick de Poorten inde Hut als anders half open ſetten/ gelijck offer mede Stucken voor ſtonden: mijn Stierman Pieter Barentſz. Dorrebeldt die naderhand noch Capiteyn wierdt/ een goet Trompetter zijnde/ gingh met ſijn drieen achter op de Hut ſtaen met de Trompet inde handt: Deſe twee Schepen by ons komende waren kloecke Turckſche Schepen / ende de minſt nae onſe giſſingh wel met vier-en-twintigh Stucken verſien: Sy merckende dat wy haer als onverſeert met ons twee-en inwachten/ ſoo liet de voorſte ſijn Marzeyls loopen en ſchoot by de Windt/ verpreyden ſijn Macker/ en hem geſproken hebbende hijſten ſijn Marzeyls weder op/ en liepen t'ſamen achter ons om/ en d'eene ſchoot een ſchoot te loevert uyt/ als oft hy ſegghen wilde vaert met vreden/ wy ſien geen kans u eenighe moleſt aen te doen: 't Waer ſaecke datſe ons aen boort ghekomen hadden/ ſouden ons heel licht hebben konnen nemen/ want wy meer moet en couragie betoonde als onſe macht was/ wy toonden ons Manlijck/ maer waren vrolijck/ en danckten Godt datſe door-gingen.

Den 15. dito quamen wy teghen den avondt ontrent Leſaert/ en hadden daeghs te voren grondt geworpen/ quamen hier in een Vloot Frans-vaerders die te loevert van ons kreghen / en twee uyren daer na (alſoo 't lichte Maen was) ſoo hielden al de Schepen weder achter ons om / waer over wy verwondert waren/en een van die Schepen verpreyden ons/en verſocht dat wy geliefde een weynigh op haer te paſſen / alſoo ſy altemael ſlechte Schepen waren en gheen Schut voerden / datter een quaet Schip inde Vloot quam / dat haer drongh om onder onſe beſcherminge te komen: Eyndelijck quam dit onbekent

Schip

Schip mede by ons en met een ruyme schoot op mijn af loopen / ick riep hem toe waent Schip? hy antwoort Pieter Jansz. van Monekedam; hy riep waent jou? ick riep van Hoorn/ niet te min hy hield al op ons toe / ghelijck oft hy aen boort socht te wesen: ick belasten de Trompetter terstondt achter op te loopen/ en riep dat hy achter om houden sou oft ick souder in schieten: 't scheen oft hy daer niet nae en luysterden/ ick liet stracx vyer geven en schoot dwars door sijn Schip; hy begon te schelden en riep ghy Hoornsche Arminiaensche Joden/ sult ghy soo stracx schieten? Ick riep hem toe hy soude meer op sulcken wijs by mijn komen/ had ick hem nu een schoot ghegeven woud hem als dan de geheele laegh wel gheven / want men inder nacht niemandt vertrouwen mach: Hy was beter gemonteert als ick/ en wou na Mallegam/ schepde van ons af/ en wy verstonden dattet weynigh scheelden / oft de schoot die dwars door de Combuys ginck sou twee Man mede genomen hebben.

Den 18. dito arriveerden wy tot Playmuyden op de Voert / daer ick mijn Volck het leste Brood gaf dat in 't Schip was/ voer terstond met de Boot aen Landt om Victualie te koopen/ en ick danckten alhier mijn Barbier af/ welcke ick op mijn uyt-reys hier ghehuert had / lichten dien selven avondt weder het Ancker om na Texel te gaen.

Den 26. dito arriveerde ick met mijn Schip in Texel/ na dat ick elf maenden en twee dagen uyt-geweest was/ ick voer met de Loots aen Landt en vertrock na Hoorn/ en eenige dagen daer na tot Amsterdam/ alwaer Daniel Colpijn ende Jan Bonoeyt beyde Koopluyden/ die my op mijn uyt-reys bevracht hadden/ op mijn versochten dit Schip te verkoopen/ en een grooter Schip maken te laten dat beter van defentie was / om daer mijn eygen Koopmanschap mede te doen: Hoewel ick daer in niet wel resolveren kond'/ soo hebben sy mijn een nieuw Schip laten Timmeren / om daer (als voorseydt is) mijn eygen Koopmanschap mede te doen: En alsoo sy wel wisten dat ick van kinds-beenen de Koopmanschap (so hier als in Vranckrijck) byder hand gehad hadde/ en daer wel in gheoeffent was / soo vonden sy goedt alst Schip ghemaeckt was / mijn het geen hier te Lande noyt gepractiseert was op te leggen en in 't werck te stellen / dat is dat ick nae Terre-Nove soude zeylen en 't Schip vol Vis laden/ en daer mede na Italien gaen/ het welck ick aen nam/ en sette met bewilginghe vande Vrunden een ander goedt Vrundt op 't Schip / dat ick te voren gevoert had.

Tweede Voyagie,

Ofte

Beschrijvinghe van mijn Reys na Tarra-Nova, Italien, ende weder na Nederlandt, wat rencontre en vreemde voorvallen tegens Vyanden als anders mijn voor-gekomen zijn, op dese Reys Schipper en Koopman wesende.

IN Jaer 1620. den 10 Junij zeylden wy uyt Texel / en arriveerden den 13. dito onder Portlandt ten Ancker/ alwaer ick met de Boot aen Landt voer/ en ver-

en vertoonde mijn Pas in 't Casteel dat daer leyt / 's anderendaegh voer ick na een kleyn Stedeken genaemt Weymuyden / dit Stedeken is hier dicht by / en kocht daer drie Gotelingen die ick by nacht aen boort kreegh : Hier is een Tyhaven / van waer veel Visschers na Terra-Nova varen / nam hier verscheyden Brieven van daen / om in Terra-Nova aende Visschers te bestellen / om datse Vis aen mijn verkoopen soude.

Den 15. dito lichten wy ons Ancker / en quamen den 16. dito voor Dortmuyden / alwaer ick aen Land voer / en resolveerde over Land na Pleymuyen te gaen / ende laten mijn Schip volghe / dewijl ick daer wat te verrichten had / het welck ick af dacht te doen eer mijn Schip daer soud' konnen komen / op datmen niet tarderen oft toeven sou : Ick was een nacht in 't reysen onderweegh / en vernachten in een Dorp genaemt Moerberie / in 't Dorp komende vondt ick niet een Huys oft daer stack een Wit-Vaentjen uyt / waer over ick verwondert zijnde / mijn Waert vraegde wat dit bedieden : de Waert gaf mijn tot antwoordt datse Sijter oft Appeldranck verkochten : Ick vraeghden wie de koopers zijn / alsoo 't altemael verkoopers waren : Hy seyde my / datse de beste eerst dronckten en dan de slechste / op datse om 't Jaer alle gheconsumeert waren / tegens dat de nieuwe Cijter oft Appeldranck weder uytquam.

Den 18. dito arriveerde mijn Schip voor Pleymuyen op de Voert / daer ick doen van alles gereet ghemaeckt hadden / nevens drie Gotelingen die ick daer mede kocht en aen boort bracht.

Den dito hebben wy ons Ancker ghelicht en gingen 't zeyl / om onse Reyse te verboorderen na Terra-Nova.

Den 22. dito passeerden wy Engelandt / ende setten onse coers West ten Zuyden en West aen / tot dat wy den grooten Banck van Terra-Nova ontmoeten souden.

Den 30. dito ontmoeten ons sulcken Maelstroom / dat het onmooghlijck was om te vernemen wat coers datse liep.

Den 10. Julius ontmoeten ons een Scheepjen van ontrent tsestigh lasten / komende uyt Nieuw-Engelandt / en had daer op de Visscherij gheweest / was van Pleymuyden in Engelandt.

Den 18. dito sagen wy eenen hoogen Ysbergh / scheen eerst een Schip te wesen / doch nader komende bevonden met verwonderingh sijn hoogte / het scheen ons onmogelijck op de hoogte van seven-en-veertigh graden en in Julius hier Ys te ontmoeten.

Den 25. dito wierpen wy op de Banck van Terra-Nova grondt op seven-en-twintigh vadem / ende begonsten 't over al vol Schepen te sien / die daer lagen en visten na Cabbeljau / waer wy na toe liepen om te verpreyen / maer mijn voor gheen Visser aensiende wilden mijn komste niet verwachten / en ginghen wech : Onder allen bleeffer een legghen / dicht by hem komende maeckte mede Zeyl / maer had te langh gheleghen / want ick hem in-zeylden : Ick wenckte hem om sijn Marzeyl te strijcken / doch wilde niet luysteren / doe liet ick met een van mijn Boegh-stucken vyer gheven / en schooten hem door sijn groote Marzeyl : doen liet hy 't datelijck strijcken / ende wy verpreyden hem en vraeghden op wat hooghte dat hy lagh en Viste ? gaf tot antwoordt dat hy in acht dagen geen hooghten gehad hadde / overmits het op dese Banck altijdt Mistigh-weder is : Hy liet ons met sijn Lootlijn thien a twaelf Cabbeljauwen achter uyt

slepen /

slepen / die wy inhaelden / en bonden daer weder twee a drie stucken Speck en Vlees aen / soo dat wy hem sijn Cabbeljauwen wel betaelden / en lieten hem varen.

Den 29. dito 's nachts quamen wy te vervallen op de Kust van Terra-Nova / en alsoo ick op de wacht gingh wandelen warender twee Maets die voor uyt-keken ; ick hoorde een Pingowijns-vogel / met een riep een vande uytkijckers dattet een Enghelsman was schoor / schoor / daer ick in verschrickte / en vraegde hem waer het Land was ? hy riep in ly : Ick sprack tegens de Man te Roer / dat hy het Roer in ly aen boort leggen sou om overstaegh te komen / 't welck hy dede / en 't Schip dreyde tot aller ghelucken : ick ginck achter om het Marzeyl om te brassen / en stiet met een op de Hut dat de Stierman uyt-quam / en so ras alst Schip gedreyt was kregen wy een stortingh vande Land-zee / soo dat het niet nader en diende souden wy Schip / goedt / en leven behouden / wy lieten 't contrarij uytstaen als wy 't ingeloopen waren / en 's anderen-daeghs wenden wy 't weder met den dagheraet / om te sien waer wy 's nachts geweest waren / en bevonden 't drie hooghe Klippen te wesen / in ghevallen wy daer tegens aen gekomen hadden / souder Kat noch Hond af gekomen hebben ; wy saghen hier menighte van Bosschepsche-Sloepen / die voor ons schuwden en meenden dat wy Zeeroovers waren : wy verspraken der ten lesten een / die ons seyde inde Bey van Plessanse te wesen / daer de Baskens Visken : hy was schou voor ons en wilde niet aen boort komen / roeyde voor ons over / wy meynde dat hy aen Boort komen soude / maer haelden haer Fock op de Mast / en een stuck van ons te loevert zijnde / vergat het wederom komen en ginck deur : was hier alle dagen seer Mistigh / wy setten onse coers na Capo-Rase / om by de Engelsche te komen.

Den 2 Augustij / met een stil / moy / lieflijck Weder / sagen wy Capo de Rasso.

Den 4. dito liepen wy nae de wal / quamen in een Bey genaemt Cappelinge / waer by een leyt genaemt Ferreland / daer vonden wy seven a acht Vissers / daer wy Vis van meynden te koopen / maer hadden haer Vis al verkocht : Ick nam een van haer Vis-sloepen die op de Bosschepse manier ghemaeckt zijn / en heel veerdigh om mede te roeyen / ick roeyde daer mede langs de Kust / welcke Kust veel Beyen en Havens heeft / daer de Vissers haer met haer Schepen in onthouden : Ick veel van dese Havens gevisiteert hebbende / keerde weder na mijn Schip / alwaer ick den thienden weder in-quam ; hier lagh nevens mijn een Bootjen van vijftigh a tsestigh last met ses Gotelinghen / 't welck met Toeback uyt de Verginies quam / om hier Toback aen Vis te ruylen.

Den 12. dito lichten wy ons Ancker / en quamen in een Haven ghenaemt Sint-Jans-haven / daer laghen wel sestien Vissers-Schepen / waer mede ick handelde en mijn Geldt besteden : dese Haven is nau om in te zeylen / en daer leggen twee Klippen boven Water / soo datmense schouwen kan : De Haven is van binnen soo ruym en soo breedt / datter wel hondert Schepen in legghen moghen / en loopt soo veer in 't Landt datmen geen Zee en siet ; Dese Vissers-Schepen leggen sonder eenigh Mensch in te wesen soo lanck als sy Vissen / met haer Zeylen deckense haer Schuyten die sy Stagres noemen / en op 't Landt leggen / en zijn veerthien a vijfthien voet over 't Water gebouwt / om als haer Sloepen vol Vis zijn die daer mede te lossen. Terwijl wy hier laghen wierter

een

een Beer in een strick ghevanghen/ die met een wup om hoogh wupte en bleef soo hangen/ die de Visscrs met Roers en Piecken doorschooten/ en staken soo lange hy doodt was/ sy leyden hem in't Sout en aten hem/ ick ater selfs mede af; noch wierter een ghevangen oft vingh hem en doorschoot hem selfs/ en geschiede op dese manier: Sy leyden een ghaladen Roer voor die plaets daer dese Beer alle nachten gewend was Traen te komen slicken/ sy deden aende Haen van 't Roer een kleyn Toutjen/ en aen het eynde van 't Toutjen een stuck Vis/ welcke Vis hy meende voor een goedt aes na hem te trecken/ doch daer aen treckende ginck het Roer af/ en het Loot vlogh hem inde borst dat het achter weer uyt quam/ ick heb dit selfs gesien. Dit Eylandt is ontrent soo groot als Engelandt/en is vol Bosschagie van Bercken/Grenen/en Vieren-bomen/ de Vruchten die ick hier sag waren anders niet als Aerdebeyen ende Blauwebessen/ dit Eylandt is als voor verhaelt vol Havens en Beyen/ waer in alle Jaren wel vier a vijf-hondert Vissers zijn/ soo Engelsche/Fransche/ als Bosschepers/ de Engelsche Vissen aende middelste Kust van 't Eylandt/ de Fransche en Bosschepers Vissen d'eene aende Zuyd/d'ander aende Noord-kant van 't Eylandt: Dese Kust is vol Vis/ en is altemael Cabbeljau/ die sy droghen om na Italien te voeren/ en in Spanjen/ Vranckrijck/ ja in Engelandt selfs veel te eten/ en consumeerense in plaets van datmen inde Nederlanden Stockvis eet; daer is inde varsche Rivieren veel Salm/ terwijl wy hier laghen quammer een Sloep vande Noord in dese Haven/ die ons verhaelden datter om de Noord op een plaets ghenaemt Parlekan/ met een treck vijfthien-hondert Salmen ghevanghen waren/ soo dat het Net door de menighte soo swaer was/ datse 't selve nauwelijcx aen Land wisten te krijgen; dit ist geen dat ick van dit Landt weet te schrijven.

Den 10 September lichten wy ons Anckers/ en gingen met ons drijven in Compeny 't zeyl/ onder ons was een Carviel van Avere in Poortegael/ buyten komende quamender noch twee Schepen by ons/ waer van d'eene met acht Stucken/ daer Schipper op was Mr. Geerner van Zonden/ den ander gemonteert met thien Stucken/ genaemt Mr. Focks.

Den 30. dito kregen wy de Kaep St. Vincent in 't ghesichte/ hier scheyden eenige kleyne Scheepkens die na Kalis wilde van ons af.

Den 3 October passeerden wy het Nau vande Staet/ alwaer ons eenighe Schepen ranscontreerde vanden Admirael vanden Coninck van Spanjen/ welcken wy verpreyden.

Den 6. dito quamen wy 's nachts by Caep de Mollo/ alwaer de rest van onse Compeny van ons scheyden die na Mallegom wilden: doen het begon te dagen sagen wy achtien Schepen in ly van ons/ waer op wy aen loefden om de wal te naderen/ alsoo de Windt uyt de wal was/ ghelijckse hier ghemeenlijck 's nachts en smorgens is/ de voorste van dese Vloot liet sijn Marzeyls loopen om sijn Admirael te verpreyen/ die midden onder de ander Schepen lagh/ en had twee Bramzeyls boven malkander/ waer uyt wy presumtie kreghen dat het Turcken waren/ alsoo ick wel had hooren segghen datse de groote Sinter-Claes van St. Malo genomen hadden/en dat die twee Bramzeyls boven den ander voerden: wy lieten 't de Bey van Mallega wat in staen/ en daer onder de wal komende/ ontmoeten ons Venes by Hoorn van daen/ daer Schipper op was Pauwels/ quam tegens ons over loopen/ dicht by ons komende kond

de loef

de loef niet van ons krijgen / begonst daerom voor de Windt na de wal te houden/ wy merckte dat hy voor ons verbaert was/ soo haelden wy de Fock op de Mast en lieten hem boven ons zeylen / ende wy verpreyden hem : hy riep ons toe dat wy daer een schoone dans ontsprongen waren/ alsoo dese achtien Turcken hem wel twee dagen voor Venes-Malga onder de wal gehouden hadden/ en hem soo dicht op de wal drongen/ dat hy naulijcks twee voet Waters onder de Kiel hadde : wy scheyden alsoo vanden anderen / beyde door de masken van dit Net gedroopen zijnde / en alsoo het stilletjens was soo lagen wy wat en dreven inde Bey van Mallegam / tegens den avondt quamen die twee Engelsche Schepen weder by ons/ die 'snachts te voren van ons gescheyden waren/ hadden te Mallegam aen Landt geweest/en hadden ordre bekomen om voorts na Marcilien te gaen/ wy bespraken goede compeny met den anderen te houden : daer na quamender noch twee Fransche Schepen vande Reede van Mallega/ die ick mede verpreyden; sy vraegden waer ick van daen quam ? riep uyt Terra-Nova : sy dit hoorende joegen terstondt al haer Volck om laegh om teghen mijn te slaen/ wantse mijn niet toe-vertrouden/ en meynden dat ick een Turck was/ verwondert zijnde van 't antwoordt dat ick (als geseydt is) van Terra-Nova riep/ want het noyt by haer gehoort was / dat Schepen uyt Holland op Terra-Nova voeren / en maeckten haer Onbragicus : Ick riep haer toe terwijl haer Boot noch achter aen sleepten / dat sy eens overkomen souden / doch gaven tot antwordt dat sy niet uyt 't Schip quamen/datmen maer goede compeny met den anderen houden soude.

Den 10. dito smorgens met het rijsen vande Son / sagen wy acht Schepen onder de wal/ die met koelten op ons toe-quamen / en wy dreven in stilte : ick liet de Stuerman het Gebedt doen en wy songen den hondert-en-veertighsten Psalm/dat gedaen zijnde liet ick mijn Volck Wijn schencken/en sprack dat een yder hem selfs geliefde te kennen/ ende datse nu diende te betoonen datse Mannen waren/ dat ick wat mijn aenginck haer als een Soldaet en goet Schipper voor gaen soude / daer warender twee die te voren ten Oorlogh ghevaren hadden/ welcke begonnen te krijten/en hadden te voren altijdt vechters en smijters tegen de ander Maets geweest / en wouden de Maets altijdt met de Messen te lijf/ 't scheen offe drie Man seven armen afgheslagen souden hebben / en waren nu de blootste guylen : ick stondt boven en riep / neemt een Deeghen en smeert haer nu de ribben eens/slaet die Schelmen met de Deegen eens te degen om de ooren : Doen de Turcken by ons quamen snedense ons Admirael (die alsoo hy overstaegh raeckte) van ons af / en boordeerden hem met haer drie Schepen haer Admirael de Veenboer en noch twee ander Schepen/ en also ick de Prince-Vlagh als Vice-Admirael van voren liet wayen / soo quam haer Vice-Admirael op mijn af/ en liet een Hoornsche Vlagh van voren wayen / alsoo sy dit Schip eertijdts van die van Hoorn genomen hadden/ en was gemonteert met 28 Stucken en 250 Turcken / daer na quammer noch een groote Fluyt met 33 Stucken en 300 Eters / en was de Fluyt van Cornelis Dammisz. van Schiedam/ ick sorghde mede overstaegh te raken om dat het soo stil was : ick riep een deel van mijn Volck boven / doch duerden wat langh eerse quamen/

DEn trotse Spaensche-Kust, Almaseroen sal tuygen
Hoe dat acht Turcken ons hier meende te doen buygen,

Drie Honden ſleepten ſtracks ons Admirael aen kant,
En onſen Admirael die raeckte inde brant:
Den Vice-Admirael die quam mijn abordeeren,
Beneffens noch een Fluyt om mijn te overheeren,
't Scheeld weynigh of ick had mee overſtaegh geraeckt,
Ick riep en 't Volck dat heeft haer inde Boot gemaeckt,
En deed' het Schip terſtont een weynigh om boeghſeeren,
Doe ſprack ick Mannen 't ſa, Godt kan de kans verkeeren:
Ick braeckte vyer en vlam, en gaf haer ſchoot op ſchoot,
Tot dat 't Barbarijs-Volck alſulcken ſtrijdt verdroot,
Na dat van ſmorgens af wy tot den avondt vochten,
Hielp Godt ons uyt dien ſtrijdt en heel beanghſte tochten:
Den Turckſen Admirael wiens naem den Veenboer was,
Bekocht het met de doodt juyſt op dit ſelve pas.

eynde.

eyndelijck quam de onnodighste eerst boven / waer op de anderen volghden/ en boeghseerden het Schip weder recht: Ick riep 't Volck wederom aen Boort te komen/ alsooter soo heet van Grof en Moskets-Koegels was / die door de Blinde raeckten al eerse aen Boort quamen / aen Boort komende ginck elck weder by sijn Stucken/ den eenen Turck lagh te loevert uyt achter aen / en de ander lagh van mijn in ly/ en gaven malkanderen soo veel als wy konden/ nae de Middag ontrent vier uyren raeckten onsen Admirael aen brand/ waer maer seven Man af quam: Onse slechte Scheepjen dat voor mijn Boegh voor uyt lagh/ schoot een schoot achter uyt na de Admirael van Algier / waer door een doodt en den Admirael sijn been afgeschooten wiert/ doen dese schoot geschiedt was/ wierden sijn Winpel die tot om laegh in 't Water hinck in-ghehaelt / en wierdt in plaets vande Winpel een Vlagh van boven laten wayen: Dese Admirael was een Hollandsche Reynegaert so wy naderhand verstonden/ en was genaemt de Veenboer / wierd oock geseydt soo sy die dagh by ons niet geraeckt waren geweest/ souden als dan de Hollandse-Slaven aen Landt geset hebben: 't savondts met het ondergaen vande Son / alsooder een schoot uyt den Admirael gedaen wiert/ raeckten sy van ons af/ also sy uyt die seven gebergde Fransen verstonden dat wy niet al Vis geladen hadden: sy seyden soose sulcks ghe-weten hadden sy souden ons wel hebben laten varen/ wantse dien dag wel over de twee-hondert Turcken verlooren hadden/ sy meynde dat wy uyt de Lavant quamen/ na dat wy malkanderen schadeloos ghemaeckt hadden / zijn wy des avondts van malkanderen gescheyden. Dese Ranscontre en Batalie geschieden recht voor Almaseroen/ op de Kust van Spanjen.

Den 11. dito bevonden wy ons voor Carta-Gena/ en waren alleen/ alwaer ons seven Turckische-Galeyen ontmoeten / onse andere Schepen van ons af-geraeckt zijnde/ 's nachts dese Galeyen haer Besaens neder-strijckende/ bleven op haer Riemen recht voor de Haven van Carta-Gena leggen/ en alsooder een kleyn koeltjen quam raeckten wy tot aller ghelucken binnen de Haven / sonder dat souden 't teghen de wal hebben moeten aen-loopen laten / overmidts ick daeghs te voren mijn meeste Kruydt verschooten had / want ick wel over de 250. schooten schoot/ en sou de Turcken mijn Schip niet ghegunt hebben/ om daer meer quaedt mede te doen: Inde Haven zijnde liet ick het Ancker vallen en voer na Landt/ alwaer ick heel wellekoom was/ en verwonderden haer dat ick niet genomen was/ dewijl ick sulcke twee groote Schepen aen Boort gehad hadde / en dat ick maer een Scheepjen met veerthien Stucken hadde: Ick versocht aende Magestraet / oft haer gheliefde mijn eenigh Kruydt te verkoopen/ dewijl hier het Magezijn van Castilien was / gaven tot antwoordt/ alsoo de Treves op vier oft vijf Maenden na uyt was / soo en dorsten sy dat niet be-staen om veel Kruyd te verkoopen/ doch om dat ick my tegens de Turcken soo wel ghequeten had/ souden sy mijn twee half-vaten doen/ waer af ick haer be-danckte/ en ick vondt hier het eene Fransche Schip dat mede inde Batalie ge-weest was/ het welcke voor mijn hier binnen de Haven gekomen was.

Den 12. dito arriveerden hier de acht Schepen / die wy den 9. dito onder de wal gesien hadden / die waren smorgens onder de wal ghezeylt en hadden 't goedt-spul altemael aenghesien/ waer op ick haer antwoorden daer niet vroom aen ghedaen te hebben / want sulcke acht kloecke Schepen alsse waren behoorden ons (docht mijn) ontset te hebben / en dese Schepen waren als volght:

Volckert Tjercksz. en Volckert Douwensz. beyde van Stavoren / Pieter met de Kuyten en Corvelis Harinck van Amsterdam / dese waren Schepen van achtien en twintigh Stucken / en de minste vande ander rest had sestien Stucken / mijn dunckt dat den Leser my niet veel ongelijck gheven sal / dat ick qualick noeghden datse de Colion maeckte / en ons dewijlse wel konden niet ontsetten / te meer om dat ick wel wist datter wel onder waren die een Krijghsmans-hert in 't lijf hadden.

Den 13. dito arriveerden alhier Cornelis Jansz. Schram / komende van Genua / die seer Slaeghs geweest was teghen de seven Turckse-Galeyen / die voor 't gat lagen doen ick inquam / en was den 11. dito achter heel schadeloos gheschooten. Den selfden dagh vertrock ick over Landt na Alecanten / om te sien oft de Vis daer meerder gelden wilde als te Carta-Gena / en voorders te vernemen wat Vrachten dat daer waren: ick reed' de Zee-kust om / quam savonts in een kleyn Fortresse genaemt Guarde-Maer / en is gelegen aen Allematten / savonts inde Herberge zijnde / verstond dat mijn Gidse mijn een dangereuse wegh ghelevdt had / en seyde / soo mijn de Wachters ghekregen hadden souden mijn Geldt afgestroopt en ontnomen hebben / en hem sijn Paert / overmits dat de Zee-kust verboden is te bereysen / en 't zijn wel expresse wetten / dat niemand op sulcke wijse van d'eene Stad tot d'ander niet en mach vertrecken.

Den 15. dito tegens den Middagh arriveerden ick t' Alicanten / alwaer ick een groote Vloot Hollandsche Schepen vondt / en ick mijn Affeyeren verricht hebbende vertrock ick weder.

Den 18. dito te Paert sittende veranderde mijn wegh / en reed in plaets van buyten aende Zeekant binnen door 't Landt / quam savondts in een Stedeken genaemt Origeulle / alwaer ick 's nachts verbleef.

Den 19. dito weder vertreckende en een weynigh buyten de Poort komende / stondender eenighe Wachters die mijn bevoelden en betasten / oft ick oock meer als dertigh Realen aen Geldt by mijn had / welcke dertigh Realen dertigh Schellingen inporteerden: en alsoo daer de scheydinghe van 't Rijck van Valentie en van Morssia gheleghen is / soo ist de manier datmen niet meer als dertigh Schellinghen by sich hebben mach / om van 't eene Rijck in 't ander te trecken / (het welck mijn vreemt docht) want beyde de Provintien onder 't gebiedt vande Coninck van Spanjen zijn; noch een half uyr vorder komende wierd ick weder besocht van andere Wachters / soo datse daer nauwe toesicht op u Beursen houden / op hope van eenigh overschot te vinde / datse al vlijtigh na haer souden strijcken; noch een uyr vorder ghereden zijnde vond ick eenighe Spanjaerden / die daer stonden en sagen na een miraculeuse geschiedenis: Acht dagen te voren had hier een Dominekane-Klooster gestaen / waer in dat vier-en-dertigh Monicken waren / en dit Klooster was met al de Monicken (uytgeseyd drie die 't ontquamen) versoncken / dit Klooster had tusschen twee Bergen gelegen / alwaer een klove inde Aerde gescheurt was van ontrent drie vadem wijt oft breedt / die soo diep was datmer geen grondt bewerpen kond / het welck een wonder / ja met recht een mirakel was om aen te sien: de omstaende Spanjaerden die daer nae keecken / seyden dat dese Monicken grouwelijcke groote Sonden begaen hebben mosten / sy die alle heylighe Luyden waren / ducht haer anders sulcke plagen niet souden over-ghekomen hebben. Tegens den avondt te Morsia voor de Poort komende / ontmoeten ons een Caros met

ses Ap-

ses Appelgrauwe-Paerden / de Caros was van binnen met Root-Fluweel/ met fijn Goud heel dicht Geborduert/ waer in dat vier Papen saten en hadden vierkante Klapmutsen op 't Hooft: ick vraeghden mijn Gidse wat Volck dat dat was? hy gaf tot antwoordt dattet de Simuors vande Inquisite waren.

Den 20. dito vertrock ick smorgens vroegh vande Stadt Morsia/ welck in Castilien leyt/ en Lavigo is de Hooft-stadt van Castilien/ is een groote Stad/ en is de Hooft-plaets vande Inquisitie. Ick quam tegens den avond weder by mijn Schip te Carta-Gena / alwaer ick verstondt dat de seven Turckse-Galeyen/ die den 11. dito hier voor de Haven gelegen hadden/ by Moetriel gelandt waren/ en wel over de vier-hondert Zielen van 't Landt gehaelt hadden/ die sy voor Slaven na Barbarien brachten: De oversten van dese voorschreven waren meest Tagarijnen/ 't welcken Morriskens zijn/ die in 't Jaer 1611. uyt Spanjen na Barbarijen waren ghevoert/ en waren Luyden die wel acht-hondert Jaer Spanjen beseten hadden/ waer de Spanjaerden meest alt'samen afghekomen zijn / en door de Tyrannije van Spanjen mosten sy haer Landt verlaten: Doch dese Natie de Spaensche-kust wel bekent zijnde/ en alsoo 't haer Vaderlandt is weten sy alle Havens en ghelegentheden / en betalen de Spanjaerden tot een weder-wraeck op dese voor-verhaelde wijse/ en halense by alle ghelegentheden van 't Landt om voor Slaven te verkoopen / soo dat sy de grootste Vyanden zijn van dat Landt/ datse te voren bezeyd / gebouwt/ en met vreughden beseten hebben/ welck Landt nu woest en ledigh leyt / en in plaets dat de Dorpen te voren wel bewoont waren / licht Landt en Dorpen ledigh / ick heb selfs heele Dorpen ledigh sien staen/ hier en daer mocht soo een Spaensche-Prieckroen drie oft vier wesen / daer te voren honderden van Menschen gewoont hadden.

Den 8. December arriveerde alhier D: Frederico de Toledo / Admirael vanden Coninck van Spanjen / met seventien Oorlogh-Schepen en ses Galeyen: Het gebeurden terwijl ick hier lach datter eenige Spanjaerden aen mijn Boort quamen / en alsoo uyt het Landt waren wilden sy mijn Schip besien / en waren nieuschierigh / en seyden noyt gheen Schip ghesien te hebben: in 't Schip komende besaghen 't Schip van achteren tot voren/ in 't leste inde Constapels-kamer komende vonden de Constapel droncken / die een vande Jonghens aenhitsten Geldt vande Spanjaerts te eyschen/ waer door het Schip in remoer raeckten: Ick niet Scheep zijnde/ ende ander Maets in 't ruym aen 't werck wesende/ quamen boven en sochten de Spanjaerden te stillen: de Spanjaerden aen Landt komende/ klaeghde aende Overheyd over het quaet onthael datter in mijn Schip aengedaen was/ daer over quam mijn Boot aen Landt/ en een weynigh aen Landt gelegen hebbende quam ick by de Boot/ daer maer twee jonghe Maets in waren / daer staende komender drie Spanjaerden en vraegden mijn of ick de Capiteyn van dat Schip was daer die Boot by hoorden? ick seyde van jae: doen trockense alle drie haer Deegens: ick dit siende bleef niet staen/ want ick geen Geweer en hadde om mijn te defenderen: daer stack een by mijn rugh langhs dat de halve Deeghen in een Wolsack vloogh / alsoo dese plaets vol Wolsacken lagh / en ick wierd van twee Francen ghesalveert/ die mijn schelden waerom dat ick in Spanjen sonder Deegen ginck / en liepen voor mijn aende Justitie klagen over het ongelijck dat mijn aenghedaen was / waer op die vande Justitie antwoorden ick most dat Volck aen Landt

 leveren/

leveren/dat haerluyden in 't Schip soo qualijck getracteert hadden/souden dan Justitie doen: doch ick had daer weynigh sin in en liet dat met malkander dood-bloeden/ om mijn Volck in geen swarigheydt te brengen.

Den 14. dito quamen daer twee Turckse-Schepen op de Kust/ Don Frederico de Toledo sondt de Vice-Admirael van Napels uyt om de Turcken te veroveren: daer by komende boordeerden hy den Admirael waer in de Turcken altemael om laegh liepen/ ondertusschen raeckten de brandt inde Spanjaerts door haer eygen versuym/ en het Schip branden daer heen/ en de Spanjaerden die in 't loopen waren wierden vande Turcken gesalveert/ na Algiers gevoert ende voor Slaven verkocht: Soo haest als Don Federico de tijdinge kreegh heeft hy datelijck vijf Schepen daer na toe gesonden/ om te achterhalen waer Capiteyn Duyvel Admirael op was/ doch het was te laet/ wantse eerder te Algier waren als de Spaensche Schepen; Dies tijds lagen voor Algier festhien Engelsche Oorlog-Schepen/ aen wien de Turcken versochten dat het haer soude gelieven haer door te laten/ sy souden Capiteyn Duyvel daer voor leeren met sijn vijf Schepen haer voor haer Stadt te vervolgen.

Den 15. dito terwijl ick mijn Terra-Neusse-Vis verkocht/ maeckten ick swarigheydt om mijn Geldt aen Boort te krijgen/ ick leyd' het met een goedt Vrund over/die mijn ried dat ick 't met de Municken met een kleyntjen onderleggen sou/ want hy seyd' verstaen te hebben dat de Monicken mijn boven alle d'anderen preesen/ om dat ick in plaets dat de anderen een half Quintael Vis aen haer vereert hadden/ so had ick tegen haer Vasten haer met een en een half Quintael vereert: Ick versocht het eerst met twee-hondert stucken van Achten aen haer/ die sy myn aen Boort brochten/ het welck sy lichtelijck konden doen/ wantse niet besocht worden: dit nu ghedaen zijnde vraeghden mijn oft ick oock meer hadde/sy wouden 't mede graegh bestellen; ick liet haer tot acht-en-vijftigh duysent Realen aen Boort brengen/ dit gedaen zijnde vereerden ick noch twee Quintael Vis voor haer Vasten/ en noodigde alle de Monicken uyt het Comvent aen Boort/ om mijn eens te vergasten en haer wat te festeren; sy quamen oock alt'samen/ uytghesepdt een Monick die van ouderdom blindt was/ die sy thuys lieten om de Klocken te luyen: doense nu aen Boort waren aten en droncken wel/ dit gedaen zijnde trocken alt'samen haer Rocken met de Kappen uyt/ ende haelden uyt haer wijde mouwen alderhande Instrumenten/ daer sy groote geneughten mede bedreven/onder allen was een Monick die uyt het versoncken Klooster (daer boven van verhaelt is) overgebleven was/ dese was in alle aerdigheydt de anderen verre overtreffende/ 't was in Musijck-singen/ een Cornet te spelen/oft Balet te danssen/ somma 't was hem al vergeten dat hy sulcken schrickelijcken straf ontkomen was/ en al sijn godloosheydt en quade rancken waren hem noch by-gebleven: Nu dit spel gedaen zijnde bedanckten wy malkander en sy trocken na Land/ en beloofden myn voor mijn te willen bidden.

Anno 1611. Den 2 Januarij arriveerden hier Claes Jan Tijms/ een vande Groot-Jans-Schepen/ welcke uyt Hollandt quam/ en had te Mallegum op de Reede by een kleyn Turckjen geweest/ dat dertig last groot was en ses Stuckjens voerde/ en 't had hem een quade schoot door sijn Focke-mast ghegeven/ soo dat hy genootsaeckt was de eerste Reede te besoecken: Dit Turckjen was een opgemaeckt Buysjen/ dat Leffe Burrit van Hoorn gevoert had.

Den 9. dito quamen eenighe Schippers aen mijn Boort / en versochten oft ick met haer ghelieftde te varen aen den Admirael Don Frederico de Toledo / om te versoecken (soo de Windt 's nachts goedt weyde) dat wy by nacht door sijn Vloot (die verre van Landt lagh) mochten passeren: Aen sijn Boort komende versochten wy sijn Hoogheyd te spreken / het welck mijn allen toegestaen wierd / ick by hem komende vraeghden mijn begeerten / gaf hem tot antwoord dat onse Schepen gereedt lagen om 't zeyl te gaen / of het sijn Hoogheydt soud' believen als de Windt 's nachts uyt het Landt woey / dat wy als dan door sijn Vloot souden moghen zeylen: Sijn Hoogheydt antwoorde jae / maer dat wy over drie Maenden daer niet weder moesten komen / alsoo als dan de Trevis uyt wesen sou / doch daer was vande Coninck van Spanjen een Gesand ghesonden om de Trevis drie Jaer te Prolongeren / en dese Gesand was Peckius genaemt / wat dat hy uytrechten soud sou de tijdt leeren.

Den 10. dito lichten wy met ons ses Schepen inde morgenstondt ons Anckers / alsoo wy goede compeny met den anderen ghemaeckt hadden / en onsen Admirael was Cornelis Jansz. Schram van Enckhuysen / ick was Vice-Admirael / Gerrit van Velsen was Schout by Nacht / de andere waren Claes Jan Tijms / Hendrick Bonck ende Jan Teyls / s'middernachts ontrent Allematten gekomen zijnde / scheyden na eenige Eerschote Jan Teyls van ons af / alsoo hy na Alecanten toe wilde / en 't schijnt dat eenige Turcken voor ons uyt laghen / en dreven sonder Zeylen om ons te ontmoeten / en ontrent twee uyren daer nae dat ick het Vuer voerden / saghen ons Volck die op de Wacht stonden drie of vier van dese Schepen / en om dat het nacht was konden sy de andere niet sien; ick streeck beyde mijn Marzeyls en liet een schoot schieten / en verwachten mijn Admirael om die te verpreyen / en hem te vragen wat hem raedsaem docht ghedaen te zijn / by hem komende riep mijn toe dat wy nae de wal wenden souden en ons Vyer uyt-doen / alsoo wy Koopvaerdy-Schepen en sy Oorlogh-Schepen waren / doch hem voor ons aen haer niet veel eer te behalen stondt: wy wenden 't na de wal / doch ick wilde mijn Vyer niet uyt-doen / en alsoo ick al inde wenst was van al-te-met een Turck te ontmoeten / maeckten ick mijn lustigh klaer om met den dagh gereed te wesen / s'morgens voor 't rijsen vande Son den dageraet aenbrekende / sagen wy vijf kloecke Schepen / dese siende dat wy goede Schepen waren wenden 't stracx na ons toe / waer by terstont noch een Schip quam / so datse doen met haer sessen waren / ende mijn Admirael met noch twee Schepen waren mijn 's nachts voorby gezeylt / waer in ick verwondert was / alsoo ick het Vyer voerden en op de slechtste zeylder zeyl ghemaeckt had / het welck de Fluyt vande Groot-Jannen was / welcke by Mallegom een schoot door sijn Fockemast gekregen had / soo dat hy daer nauwlijcks Zeyl aen koste voeren: de ses voor-verhaelde Schepen quamen vast op ons af en begonsten hart te ghenaken / ick dit siende liet datelijck de Vlagh van voren wayen en de Bloed-vlagh van achteren / en resolveerde de Fluyt niet te verlaten / also mijn Oom Ouger Jacobsz. daer een groot Partenier aen was: de Turcken nu van tijdt tot tijdt vast naderende / en Jan Teyls siende dat ick de Vlagh van voren en de Bloed-vlagh van achteren deed' wayen / smeet van desgelijcken de Bloed-vlagh achter af en maeckten sijn schooten los / en quam als een vroom Soldaet op ons af om ons te helpen / (dit was dat Schip dat 's nachts van ons gescheyden was en na Alecanten wilde /) mijn Admirael dit

siende

siende liet nevens de twee andere Schepen sijn Marzeyls loopen om ons in te wachten / en waren doen alsoo naer aende Turcken als aen onsen Admirael: De Turcken siende datter noch een Schip soo stoutmoedigh op ons toequam om ons te helpen / gaven de moedt verloozen en smeeten haer schooten los / en lieten 't voor de Windt van ons af staen / waer over ick mijn seer verblijden/ want ick was daer over heel beduckt/ en in vrees dat mijn Mackers mijn verlaten souden / te weten die die voor uyt waren / en mijn teghen alle reden inder nacht (schoon ick het Oyer had) voorby gezeylt waren/ het welckmen niet doen mach dat alsmen goet compeny met den anderen ghemaeckt heeft/ datmen als dan de Oyerman voorby zeylt / daer oock wel expresse boeten toe staen. De Turcken ons voor dees tijdt verlaten hebbende/lieten wy 't voort langs de wal staen naer Capo-Martijn / en Jan Teyls voornoemt liep nae Alecanten/ wy bedanckten hem voor sijn hulpe ende trouwigheydt.

Anno Dito den 11 Februarij 1611. Den 11. dito smorgens vroegh de Windt uyt de Levant oft Oost wayende/ voor ons een contrarie Windt zijnde / saghen wy veerthien of vijfthien groote Schepen voor de Windt af komen / de Windt voor ons gelijck stracx verhaelt is contrarij zijnde/so begonst dese Vloot ons te naderen: Mijn Admirael heeft sijn schooten los gesmeten en sijn coers voor de Windt na Alecanten geset / desgelijcks deden oock de anderen / doch ick bleef wederom belemmert met de boven-verhaelde Fluyt/wy lieten 't wel mede voor de Windt loopen/maer kosten so hard niet zeylen als de anderen/en de Schepen naderden ons vast hand over handt/ en dicht by ons komende lieten sy haer Vlaggen wayen / doch wy konden niet bekennen wat voor Vlaggen dat het waren/ eyndelijck bekenden wy 't Engelsche Coninghs-Vlaggen te wesen / eer wy dit saghen waren onse andere Schepen al op de Reede van Alecanten/ en wy arriveerden met dese Engelsche Vlote op de Reede/ waer wy verstonden dat dese Coninghs Vlote van Algiers quam/ alwaer haer aenslagh om de Turckische Schepen inde brand te steecken misluckt was/ hoewel de brandt al in een vande Schepen was/ wou niet voort op door de stilten/ soo dat oft al schoon begost te branden/wierd de brand vande Turcken weder uytgheblust / het welcke jammer was / wantter wel tsestigh Turckische Schepen lagen dieder alt'samen om souden gegaen hebben/ ende de Christenen souden daer door de Zee veel vepliger hebben konnen ghebruycken/ en de Engelsche souden hier door een eeuwige memorie tot lof en eere van haer stoutigheydt ingeleyt hebben.

Den 12. dito vulden wy onse Vaten weder met Water / om met de eerste goede Windt weder 't zeyl te gaen.

Den 15. dito lichten wy met ons vijf Schepen ons Anckers en ginghen 't zeyl.

Den 17. dito kregen wy het Eylandt van Eres in 't gesichte / kregen aldaer een Travade van Donder/ Blixem / en Regen/ soo dat wy de meer-genoemde Fluyt die wy lagen en sleepten/ ghenootsaeckt waren los te laten / ghelijck wy oock deden en lieten hem drijven.

Den 28. hadden wy een bylegger van contrarie Wind/ en waren inde Golf van Cattelonien/ alwaer een Turck tegens ons aen quam loopen/ doch siende dat hy ons niet veel anders als Kruydt en Loot ten besten was / soo heeft hy 't voor de Windt geset/ en wy volghden hem/ doch kosten hem niet krijgen / door dien hy harder zeylden als wy.

Den 10

Den 10 Februarij saghen en ontmoeten de Eylanden van Ceres / alwaer weer drie Turcken op ons af quamen / maer siende dat wy met ons vijf kloecke Schepen waren oft scheenen te wesen/ soo en dorsten sy ons niet bestoken.
Den 15. dito scheyde Gerrit van Velsen / Heyndrick Bonck / en de groote Fluyt vande Groote-Jannen van ons/ alsoo sy na Liorne toe wilden/ ende wy met ons tween hielden by Capo de Mello/ om te sien oft wy daer boven kosten komen/ also wy na Genua toe wilden/ en 't weyden alle dagen een Storm uyt den Oosten / soo dat wy (in plaets van tot onse voornemen te komen) wederom met ons twee Schepen inde Eylanden van Ceres dreven / alwaer wy onder het Casteel Berganson liepen / daer wy op acht vadem Water ten Ancker lagen.
Den 2. dito arriveerden wy met ons twee Schepen voor Tabarcken / en quamen dicht onder 't Eylandt ten Ancker / vonden daer een nieuw Turcks Scheepjen dat van onse Volck ghenomen was : mijn Macker voor mijn op de Reede zijnde / voer voor mijn aen Landt,/ ick deed' daer naer van desghelijcken/en by dit Schip langhs komende roepen/so stond daer een en riep in onsen Nederlandsche-Tale / dat ick aen Boord ghelief de komen : Ick liet mijn Boot na dese Turck toeroepen / daer komende verhaelden die die aen mijn geroepen had/ dat hy een Stierman van Medenblick was ; ick vraegde hem oft hy oock een Reynegaerd was ? hy antwoorden van neen/ en dat hy met Schellinger van Medenblick onlanghs voor Stierman gevaren en met hem ghenomen was/ en t' Algiers aen dese Turcken verkocht was/ om met dit Scheepjen na de swarte-Zee toe wilde om na Constantinopolen te gaen / en datter nu geen Land meerder was om voor hem in Holland te komen; ick seyde hy over komen soude in mijn Boot om met mijn te varen ; hy antwoorden niet te durven ; ick seyde hem inde Boot te komen/ en dat ick eens sien wilde wie hem verletten sou : daer stondt een Turck achter hem die hem vast-houden wilde/ ick dit siende trad over met een Poock op zy / en ginck nae de Turck die de Stierman het overkomen beletten wilde / en ick riep mijn Volck uyt de Boot die mede over-quamen : de Turck dit siende haelde dese Slaef sijn goedt / en gaf hem vijf stucken van Achten tot reys-geldt / en was blijde van met dese Slaef los te laten bevrijd te zijn/ want ick van mijn gaf dat ik het heele Schip nemen wilde/ in 't fijn dat dese Stierman die anders geen apparentie had om in sijn leven ontslagen te raecken/quam door dit middel soo gemackelijck vry : Ick voer met hem nae Landt / en hy verhaelden dat hy de andere Boot oft Schipper mede geroepen had om aen Boort te komen/maer gaf tot antwoord dat hy een Reynegaerd oft een Schellem was/ en sagh niet meer na hem om/ sonder de Man vorders te hooren spreken of eenige bewegingе van hem te hebben ; dese Stierman wierd onder de Stierluyde genaemt de Spaensche-Trot.
Den 4. dito begonnen wy onse ladinghe in te nemen / welcke Tarruwe-Koorn was/ die daer in Packhuysen so dicht en dick op malkander lagh dat se met een Yseren-staef het Koorn (dat wel twee vadem dick op malkander lagh) mosten door-klooven : ick dacht dat dese Tarruwe altemael aen een koeck gebacken was/ maer doense met haer Instrumenten ontrent twee vingeren dick door de Tarruwe gekomen waren / was de Tarruwe so schoon oft deselve eerst vanden Dorsvloer ghekomen was / waer aen ick een groote verwonderinghe sagh/want als de Tarruwe in ons Landt twee of drie voet op malkander leyt

en dagelijcks niet gekeert wordt / ſoo iſſe wel haeſt bedorven/ voornamentlijck alſt vars gedorſt is: Dit Eylandt Tabarcken is ontrent anderhalf Musket-ſchoot lanck/ en een Muſ ket-ſchoot breet / rondom met Reduyten/ waer nevens een kloeck Fort ontrent vijf of ſes-hondert treden van 't vaſte Landt is leggende/ en daer recht teghens over leyt een kleyn rond Fortje van Steen/ het welcke de Turcken toekomt; dit Eylandt behoort de Heere Commelijne tot Genua/ die daer groote profijten mede doen/ en hebben 't (nae dat ick verſtaen heb) verkregen door den Slagh van Don Jan d'Auſtria in 't Jaer 1571. Alſoo deſe Heere Commelijne ſijn voor-Ouders indien tijdt eenen Turck kregen die een groot Meeſter was/ en haer voor Slaef dienden die ſy wel tracteerden/ deſe Turck verſocht ſijn Vryheydt van haer te mogen verkrijgen / en ſeyde ſoo ſy hem het ſelve wilde vergunnen hy wiſt een plaets in Barbarijen / hoewelſe niet groot was ſoo waſſe echter bequaem om haer / en hy wiſt haer oock door deſelve te verrijcken: De conditie van Vryheydt gemaeckt zijnde en hem Vry ghevende / openbaerde hy haer deſe plaets/ haer waerſchouwende datſe deſelve moeſten verſtercken/ 't welck van ſtonden aen gedaen wierd ſonder haer perijckel oft koſten / want de Coninck van Hiſpanien met veel tijtels gedient weſende onderhoud deſe plaets met Soldaten/ als domineerende in Africa ende de Geneboiſen / welcken ſubtijl zijn/ diemen in 't Italiaens Godees-Blanques noemt/ die genieten de profijten; van hier varen alle dagen twintigh oft vijf-en-twintigh kleyne Sloepen om Bloed-krael te Viſſchen / met Netten ghemaeckt als Werp-netten / waer onder ſy groote Looden aen vaſt maecken oft aenhanghen/ dit iſt alles in 't byſonder van dit Eylandt van Tabarcken.

Den 10. dito lichten wy weder ons Anckers met ons twee Schepen / ick ginck na Genua/ ende Pieter Janſz. Roggeveen na Venetia/ ick verſtond naderhand dat hy tegens een Turck Slaeghs was / daer hy hem heel Manlijck teghens weerden/ maer ſoude meer eer begaen hebben dat hy mijn die Turck op onſe uyt-reys had helpen nemen/ doe wy na Tabarcke gingen.

Den 20. dito arriveerde ick met de hulpe Gods weder voor Genua/ na dat ick een Maendt en twee daghen van daen gheweeſt was / en vond de Schepen daer noch leggen die ick daer gelaten had/ en waren inde vijftigh ſterck/ wantter niet te doen was / door dien de Trevis ſijn eynde ghenomen had: Mijn Koopman vereerden mijn met een vergulden Gondel / om dat ick ſijn Goedt tegen ſulcke groote Turckſche Schepen uyt Terra-Nova ſo valjant beſchermt en bewaert had / en verſocht op mijn op deſelve conditie op Napels te varen / waer op ick antwoorden dat dat Schelmen en Verraders van haer Vaderlandt waren/ die de Vyand met Schepen aſſiſteerden/ ende hy had heymelijck een halve Condurt laten komen die hy mijn vertoonde/ ick ſeyde dat hy deſelve bewaren ſoud datſe mijn niet dienden / en dat ick om 't Geldt gheen Verrader van mijn Vaderlandt begeerde te weſen / en wilden liever de Spanjaerden helpen op de Neus kloppen als dat ick dat deden / en dat mijn Vrunden in Hollandt dat niet voor goedt ſouden houden dat ick na de Napolitaen gaen ſoude/ en dat ick dies halven lieverlanghs de Kuſt Stuckgoederen wilde ſoecken om ſoo na Hollandt te gaen.

Den 28 Junius lichten wy ons Anckers / in Zee komende begonſt het te ſtillen / de Stierman vraeghden waer wy nae toe ſoude / ick gaf hem tot antwoordt/ ſien waer de goe Windt weydt.

Den 3

Den 3 Julij quam ons een Schip van achteren in-zeylen.

Den 4. dito smorgens vroeg met het krieke van den dage quam het Schip by ons/ ick riep waent Schip? hy riep van Hoorn / ende hy kond mijn Schip door dien dat beyde onse Schepen ghelijck op de stapel gestaen hadden / en van een Meester gemaeckt waren/ en ick was selfs een van sijn Reeders/ 't Schip quam soo dicht aen ons Boort dat de Schipper over quam springen/door dien het moy Weer en slecht Water was/ maer ontrent een uyre aen ons Boort gheweest zijnde begost het op te koelen en soo hard te wayen/dat wy hem niet weder aen Boort krijgen konden / soo dat wy door de harde Windt ghenootsaeckt waren achter Caep de Mello te loopen/alwaer wy by een Eylandt ten Ancker quamen/ en wayden een vliegende-Storm.

Den 5. dito was de Windt noch contrarij/ ick resolveerde mijn Boot uyt te setten en aen Landt te varen / mijn Macker geen Gesond-brief hebbende/ om dies wil dat hy alsoo hy eenige questie tegens sijn Kooplupden te Livorne ghehad hadde/ door-gegaen was sonder eens een Gesond-brief / kost om dies wil met sijn Boot niet aen Landt varen: ick nam hem in mijn Boot / veynsde oft hy mijn Schrijver was / aen Landt komende mijn Gesond-brief van Genua (alsoo dese plaets onder Genua staet) vertoont hebbende / en een wijl in een Herbergh zijnde vraeghde wy na ons Gelagh / de Weerdt een vreemde snaeck wesende/ en ons voor Luyden aensagh die veel besocht hadden/ seydt ons yets vreemts en aerdigs te willen vertoonen / en vertrouden dat hoewel wy veel gesien en besocht hadden / dat wy diergelijcken in ons leven niet ghesien hadden / doch veynsde het selve voor yder een niet garen te willen doen / wy betoonde het selve wel eens te willen sien: Desen Heer ginck met sijn rugge op de Vloer leggen / en streckte alle sijn leden soo verde uyt als hy kost/ dat ghedaen zijnde eysten hy ses Glasen met Wijn / die wy tot boven toe vulden / waer van hy 't eene op sijn voorhooft setten/ een vol inde mond nam/ twee op elcke knije sette/ en op elcken arm binnen de elleboge een / en rees daer mede over eynde sonder een druppel te storten/ daer nae ginck hy weder nederleggen en hieten ons de Glasen weder afnemen/ die noch so vol waren als doen wyse hem eerst gaven: hy vraegde oft wy sulcks oyt in ons leven wel meer gesien hadden? wy seyden alst waer was dat wy 't noyt voor desen ghesien hadden / en wy scheyden met verwonderinge van hem en voeren na Boort.

Den 7. dito lichten wy ons Anckers en gingen weder 't zeyl.

Den 11. dito quamen wy inde Eylanden van Eres / voor het Casteel Berganson/ alwaer ick mijn Gesond-brief aen den Goberneur vertoonde / en versocht dat hy door sijn Dienaers my aen een Paert sou gelieve te helpen/ om na Tellon te reysen/ doch kreegh tot antwoordt dat ick het Middagmael eerst met hem houden most: Nu ter Maeltijdt zijnde/ verhaelden hy mijn dat hy sedert de Ligue in Vranckrijck noyt uyt dat Fort gheweest was / en dat al seven-en-twintig Jaren geleden was / want hy geen vertrouwen op de Coninck hadde/ om dies wil dat hy 't altijdt met de Ligeusen was houdende. Dit Casteel leyt op een Steene-hoeck tegens de Zee / en meest rontom in Zee / en heeft maer een smalle uytganck aen 't vaste Landt: Na de Maeltijdt ginck ick te Paerd sitten en reed nae Tollon / en ick arriveerden savondts in een kleyn vervallen Stedeken ghenaemt Eris / daer ick 'snachts bleef/ daer de Sout-pannen aen leggen.

Den 12. dito tegens den Middagh arriveerde ick te Tollon / alwaer ick na Kooplupden vernam / en Monsr. de Montijn welcke daer met eenighe Conincks-Schepen lagh / quam mijn te ghemoet / en was onder 't gebied vanden Hertogh van Guyse / Admirael vande Levantsche-Zee voor den Coninck van Vranckrijck / en dese Monseur de Montijn voerden de Vlagh als Admirael in Zee / hy niet denckende dat ick Frans spreken kond' / liet mijn door een Lakay (die van Breda was) vragen waer ick van daen quam / en waer ick na toe wilde? ick liet hem segghen dat ick van Genua quam / om te besien oft hier oock eenige Stuckgoederen na Hollandt te versenden waren? hy vraeghden oft ick wel lust soud' hebben om onder sijn Vlagh te dienen / voor den Coninck van Vranckrijck tegen den Turck? ick sprack de conditie mocht soo wesen.

Den selven dito versocht hy dat ick op de Middagh sijn gast geliefde te wesen / om ampler van onse saecke te spreken: Op den Noen by hem aen Tafel sittende / soo schijnt dat sijn Tolck alles na sijn sin niet wel vertaelden / en merckende dat ick 't verstond / vraegden hy mijn oft ick geen Frans kond'? ick antwoorde ja in 't Frans: doen vraegde hy mijn waerom ick soo langh geswegen had / nademael ick soo goet Frans sprack als hy selver / en waer ick 't geleerdt had? Ick sprack binnen Rochelle / en dat mijn Vader daer gewoont had vande Tribbel af Anno 1584. hy vraeghden mijn van wat Stadt dat ick was? ick sprack van Hoorn vande oude afkomste van weghen mijn Vader / en van wegen mijn Moeder van Amsterdam: hy vraeghde waer ick ghebooren was? ick antwoorde hem tot Rochelle: doen seyde hy het hem niet vreemt te gheven dat ick soo goet Frans sprack als hy: Ick verhaelde hem wel in Vranckrijck gehaelt te wesen / maer dat ick in Hollandt toe-gestelt was / en dat mijn Moeder niet langer als drie Maenden in Rochelle gewoont had doe ick ter Wereld quam / en dat ick van mijn vier Jaren af meest altijdt in mijn Vaderland gewoont had: Hy seyd' dat ick Edel was / om dat ick over de Spaensche-Zee ghevaren had eer dat ick ghebooren was / en dat ick een Hollandts Fransman was / doch alle de Hollanders waren Burghers in Vranckrijck / voor soo veel als onder de Prins van Orange stonden / ende de Staten hadden in Vranckrijck Le Droit de Baine / dat is te seggen als vrye Naturaliseerde. Dese proposten ge-eyndight zijnde / vraegde hy oft ick met mijn Schip van 't sin was den Coninck van Vranck / onder den Hertog van Guyse en onder hem als Admirael in Zee begeerde te dienen? ick seyde van ja / als ick met hem accorderen konde: Ick most (seyde hy) nae Marcilien reysen en spreken met den Prins / 't welck ick dede / en sond een expresse om mijn Schip inde Haven van Tollon te laten komen / en schreef oft mijn Macker oock dienst begeerden / soo mocht hy mede met sijn Schip inde Haven komen.

Den 14. gingen wy opsitten en reden na Marcilien / alwaer ick en Monseur de Montijn tegens den avond arriveerden / en gingen naer 't Hof vanden Hartogh toe: hy vraeghden mijn oft ick hem tegens den Turck dienen wilde? ick seyde van ja / als de Conditie met mijn over een quam: hy belasten mijn 's anderendaeghs smiddaeghs weder aen sijn Paleys te komen.

Den 15. dito teghens de middagh ben ick met Monseur de Montijn na het Paleys gegaen / alwaer wy sijn Trompetter alree hoorde blasen om ter Maeltijdt te gaen / hy met sijn Edelen ter Tafel sittende / sat den Hartogh alleen onder een blaeu vierkant Fluweelen-Suel ofte Verhemelt / daer met Goude-letters op

ters op geschreven stond: Chacum son tour, dat is te seggen elck sijn tijdt. Hy aldus ter Tafel sittende / ontbood mijn en Monseur de Montijn binnen te komen en by sijn Ed: aen te sitten / 't welck wy deden: Onder de Maeltijdt hier en daer van discourerende/ vraegden mijn den Hertogh oft ick wel by Turcken geweest was/ en dat hy te Tollon wilde rijden en besichtighen mijn Schip / en souden als dan voor den prijs accorderen? Ick sprack dat den Hertogh doen kost wat hem beliefde/ maer in gevallen dat wy met den anderen accordeerden/ dan wilde ick betoonen dat ick niet alleen by Turcken geweest was/ maer oock in 't minste niet ontsien en soude. Dit nu alles soo ghepasseert zijnde reed ick weder nae Tollon/ om den Prins daer te verwachten / alwaer ick teghens den avondt quam/ daer ick beyde de Schepen vond die van Berganson ghekomen waren / ende ick verhaelde mijn Mackers dat de Prins beyde de Schepen begeerden/ en dat ick hem binnen een dagh oft twee van Marcilien verwachten.

Den 20. dito arriveerden den Hertogh van Goewise tot Tollon / ende ontbood mijn dat hy begheerde het Schip te sien: wy zijn met al sijn Edelen aen Boort ghevaren/ daer komende trad ick eerst over om hem te verwellekomen/ en gaf ordre dat so ras als den Hertogh t'Scheep was/ datmen dan drie schooten soude schieten: Den Hertogh in 't Schip zijnde / quam de Cojuyt-wachter en wilde hem de Sporen vande hielen doen / meende niet sulcken grooten Prins voor te hebben/ maer dacht veel meer op een ghemeen Edelman/ dewijl hy slecht inde kleedinge was / en den Jonghen juyst geen kennisse hadde aen 't teecken dat hy om den hals droegh / het welcke het teecken vanden Heylighen-Geest was: den Hertogh begost te voelen dat de Jongen aen sijn hielen doende was/ vraeghden mijn wat de Jonghen hebben wilde? ick stiet de Jongen; de Hertogh vraegde wat dat bedieden/en dat ick de Jongen soud laten begaen? ick seyde dat de Jonghen hem voor de Heer niet aen en sagh / dewijl sijn Adel met sulcke kostelijcke kleederen gingen / en dat dat in onse Schepen de manier was alsser yemandt met Sporen t'Scheep quam die af te doen / alsoo men in Holland seyd datmen Neptunus Paerden met geen Sporen berijden kan: Dit hoorende begeerde te meer dat de Jonghen hem de Sporen ontbinden sou / het welck de Jongen doen bevende dede/ want hy verstont dat het den Prins was: Ick ginck met hem inde Cojuyt / daer komende gingen wy inde Galderij sitten / en hy rontom siende was verwondert dat onse Schepen soo net laghen / 't welck hy inde Conincks-Schepen soo niet en vond / onder anderen sach hy oock dat door drie Balcken geschooten waren/ vraeghden mijn wat voor mercken dat dat waren? ick seyde dat zijn teeckens vande twee Turcken daer ick teghen Slaeghs gheweest ben; hy vraeghden oft de Turcken kloecke Schepen waren? ick sprack dat den eenen met dertigh Stucken en over de drie-hondert Man sterck was/ en den ander met acht-en-twintig Stucken en over de twee-hondert Man sterck was / hem docht dat ick mijn met veerthien Stucken en een-en-dertigh Man kloeckmoedigh verdeffendeert had. En om dat hy Admirael vande Coninck van Vranckrijck inde Lavant was / liet ick de Vlagh terstond van bovenen weyen / en also de Haven van Tollon wel drie a vier mijl in 't rond is / soo lichten wy onse Anckers en gingen met den Hertogh onder-zeyl/ en zeylden voorby sijn Forten die rondom los-branden / en wy accordeerden inde prijs / en souden den Hertog by de Maend tegens de Turcken dienen/ en soud meerder Schut en Volck op mijn Schip leggen: Hy ginck weder uyt

mijn Cojuyt/ en vraeghde wat Wapen dat ick in mijn Vlagh had ? Ick seyde het selve het Wapen van mijn Prins te wesen/ Prins Maurits van Orangie; Hy antwoorde dat hy nu mijn Prins was/ want ick nu in sijn dienst was : Ik gaf tot antwoordt dat Vranckrijck liberteyt van Conscientie gaf/ dat den Hertogh wel dencken mach dat ick hem anders niet dienen sou : waer op hy seyde weest altijdt vroom/ ende ginck na Land en vereerden 't Bootsvolck met eenige Pistoletten/ en de Jongen die hem de Sporen af-gedaen had hem de Sporen weder aen-doende/ kreegh mede een goede vereeringhe/ ende ick en mijn Macker wierden belast te Marcilien te komen/ om onse Contracten te laten beschrijven en te onder-teeckenen.

Den 25. dito op alles ordre gestelt hebbende/ reysden ick en mijn Macker na Marcilien/ alwaer wy tegens den abondt quamen.

Den 26. dito quamen wy by den Prins/ welck een Notaris ontbood die onse Contrackt maeckten / het welcken eerst den Prince en wy daer naer teeckende/ en scheyde daer mede weder vanden Prince.

Den 27. arriveerden wy weder te Tollon/ daer ick also 't Schip vuyl was / ordre stelde om het selve te Kielhalen/ het selve nu al over tijdt zijnde/ want het sint wy uyt het Vaderland geweest waren/ noyt schoon-gemaeckt was geweest.

Den 8. September hier leggende / wierd ick en mijn Macker vande Officiers vande Coninckx-Schepen in een Herberge te Gast genoot/ over Maeltijd sittende quammer een groot gherucht over straet/ en 't scheen offe de Herbergh afloopen wilde / wy met de Servetten inde handt voor de deur komende om te sien watter te doen was/ en alsoder een gequest was/ meende de Vrunden vande gequeste/ dat ick (alsose mijn voor een vreemdelinck aensagen) de Man was/ oft ten minsten van 't geselschap van die 't gedaen had / en meenden veel Geldt gelijckse daer na bekende van mijn te trecken/ tasten mijn daer op aen en brachten mijn inde Ghevanckenis/ mijn Macker dit siende ginck na Mr. de Montijn/ en seyde datse mijn na 't Vangenhuys brachten/ om een saeck daer wy niet van wisten/ ick laet staen by geweest te zijn / want wy doen aen Tafel saten doe 't selve ghebeurde/ en om 't gherucht van Tafel quamen/ want wy niet wisten watter te doen was : Monsr. Montijn dit hoorende was daer over verwondert/ quam met de Officiers vande Coninckx-Schepen en braken de gevanckenis met gewelt op/ alwaer sy mijn uythaelden en seyden dat dat geen Herberge voor my / maer wel voor Schelmen en Dieven was / en dat het Schelmen waren die hem daer geset hadden om veel Geldt van hem te krijgen : Dit Canalie dit siende maeckten haer naderhandt sterck / en wilde Mr. de Montijn aentasten / segghende dat hy Crimeleesiemayestates begaen had/ om dat hy 't Gevangenhuys gevioleert en met fortse tegens ordre opgedaen had / en dat hy de twee Personen die 't feyt gedaen hadden in haer handen leveren sou/ wantse van des Coninckx-Schepen waren / en de Persoon vande quetsure ghestorven was : dese twee Personen wierden datelijck ghehaelt en gheexecuteert/ eer dat den Prince (die in Langedock by den Coninck was) het selve te weten quam/ Monsr. de Montijn sond datelijck een expresse na Langedock aenden Prince / waer mede hy vertoonde dat hem sijn Authoriteyt en 't Admiraliteyts Recht benomen wierd / en datse twee vande Maets van sijn Schepen ter Executie ghestelt hadden/ om dat sy een Schelm / die als de Maets aen Landt quamen en voor sijn deur gingen / met Potten vol Menschen-dreck over 't lijf gietende

gequest

gequest hadden. Den selven dagh kreghen wy ordre Tollon te verlaten en nae Marcilien te vertrecken.

Den 29. dito arriveerden wy te Marcilien/ alwaer wy heel wellekoom waren/ om dat wy eenige Schepen na de Lavant comvoyeren soude.

Den 8 October arriveerden den Hertogh van Guwise / heel verstoort zijnde teghens de Jugies / welcke sich ghemoeyt hadden met de Executie van sijn Bootsvolck / wilde haer de beck doen breken en haer van haer Offici stellen / daer sy veel Geldts voor gegeven hadden/ ende hy deed' een uyt-schrijvinge oft eys over de Provintie van hondert-duysent Kroonen / daer dese Jugies hem meest aen geholpen heeft/wantse voorgaven dat de Coninck Geldt van nooden hadden/ soo dat hy 't haer wel treffelijcken uytkarnde datse sijn Justitie gevioleert hadden / en den Hertogh gaf ons last so yemand ons affronteerde oft qualijck toe-sprack/dat wijder datelijck met onse Deegens (die wy ter eeren vande Coninck ende hem droeghen) souden opstooten/ en beloofden haer te verbeteren sijn Capiteyns te affronteren.

Den 18. dito geviel het dat wy Eecken-hout van nooden waren / het welck wy op de Wurven by de Timmerlieden niet bekomen konden/ doch in 't Canonijcken Klooster daer was het wel / het welck ick den Hertogh seyde : waer op hy antwoorde dat ick 't uyt het Klooster (het welck over sijn Paleys en over de Haven was) halen soud' ; ick antwoorde sulcx niet te durven onderstaen; hy seyde in sulcken tijdt moet men 't halen al wast van 't Altaer : waer over ick mijn verwonderden/ want de Guwisaerten voor de grootste Liguesen wierden gehouden die in Vranckrijck zijn / daerom docht mijn dit een vreemt en onverwacht antwoordt.

Den 25. vertrock den Hartog weder na Langedock/ en soo na den Coninck die voor Montoban lagh.

Den 15 November quam den Hartogh weder uyt het Legher voor Montovan tot Marcilien/ alwaer Duck de Mayenne aen sijn zijde gheschooten was/ en dat Monseur de Guwine niet wel te pas was/dan dat hy alle dagen Posten verwachtende was/ en twee dagen daer naer zijnde den 17. dito/ quammer tijdinghe dat Luyenes heel kranck was / en ick hoorde hem segghen datter wel haest een Post van sijn dood komen soude : Den Hartogh over Tafel sittende/ komter een Post met tijdingh dat den Constabel Monseur de Luyenes uyt der tijdt was : den Hartogh vraeghden wat coleur dat hy hadde ? den Post-looper seyde sijn Nagels blaeu te wesen ; Doen sprack den Hartogh : Ainsi foultil a prendre les cockijns ranton leur fout de basse rallite grand, de faire la loy de Princes, dat is te seggen : Also moet men de Guyten leeren diemen van kleyn groot maekt, en de Princen als dan wetten stellen willen. Ick was verwondert van sulcke woorden te hooren/ en begon datelijck om Barneveld te dencken/ dat dat oock sijn doodt geweest is / dat hy Prins Mauritius van Orangie sijn Authoriteyt benemen wilde/ en dat onder decksel vande Arminiaensche Religie/ oft om beter te seggen Factie. Ick versocht aen den Hartogh van Guwise wie van sijn Adel mijn Capiteyn wesen soude ? hy gaf mijn tot antwoordt geen ander Capiteyn als mijn te begeeren / want ick (soo hy seyde) al Capiteyns proeve ghedaen had ; Ick sprack dat alle de Capiteyns op de Conincks-Schepen Edel waren/en dat ick niet Edel was : waer op hy antwoorden/dat mijn daden die ick tegens mijn Vyanden de Turcken gedaen had mijn genoegh Edel maeckten/ en

ten/en dat geen Adel beter verkregen wierd als sigh valjant tegens sijn Vyanden te quyten/ doch mijn Macker soude hy een Capiteyn bestellen/ dewijl hy van sijn Actie niet gehoort had/ en geen respeckt over sijn Volck had/ maer met haer Peere-Companjon speelden/ en dagelijcks met haer inde Taverne liep.

Den 21. dito arriveerden hier een groot Schip/ altemael met verguldden Poorten/ daer Capiteyn op was Pieter Hillebrantsz. en had voor desen de groote Maltees tot Malta gebracht.

Den eersten December arriveerden alhier den grooten Maltees/ ten dienste vande Coninck van Vranckrijck.

Den 12. dito sond den Hartog van Guise een Lakay om by hem te komen/ by hem komende wilde hy mijn Contracht veranderen/ en seyde dat ick met hem voor Rosielle dienen most: Ick gaf hem tot antwoord en dat met alle beleeftheydt/ dat mijn Contracht daer niet en hiel; hy wilde mijn twee-hondert France-kroonen meerder ter Maendt gheven als te voren: waer op ick hem seyde/ al wilde hy my duysent France-kroonen meerder ter Maendt geven/ dat ick hem echter tegens mijn Religie (daer ick van kinds-beene in op-gequeeckt was) niet en begeerde te dienen/ en dat dat Schelmen waren die sulcks deden; hy seyde hy konde mijn Schip houden; ick antwoorde hy mocht het wel doen/ als hy mijn maer een Recepisse van sijn handt geliefde te geven/ dat hy 't mijn af-ghenomen had: doen seyde hy my ick soude mijn bedencken/ hadden mijn Ouders inde Tribbel van Hollandt te Rosiel gewoont/ sy waren daer maer vreemdelingen geweest/ en had ick daer noch eenighe Vrunden ick souse mede voeren en kondse noch goedt doen; ick antwoorde daer geen Vrunden woonachtigh te hebben/ en dat ick van mijn vier Jaren af al in mijn Vaders en Moeders Landt verkeert had/ maer echter kende ick de Rochelloise wel van sulcken aerd te zijn/ dat hyder met geen koussen en schoenen (gelijckmen seght) in-loopen sou/ en dat de Rochiellopse te Water en te Lande vrome Soldaten waren; hy belasten mijn 'sanderendaeghs weder te komen/ en dat ick mijn te nacht bedencken sou; ick sprack dat ick morgen wel weder komen wilde/ maer dat ick mijn niet anders bedencken sou.

Den 13. dito quam ick weder by den Hartogh/ die mijn vraeghden oft ick mijn vorige Conditie noch niet verandert had? ick sprack noch deselve Man te wesen die ick gisteren was: doen seyde hy/ hy soude mijn Morte pape doen hebben/ en soude altijd in Coninckx dienst blijven: gaf hem tot antwoordt dat het mijn gelegentheyd niet en was uyt mijn Vaderlandt te Dienen/ en daerom dat ick mijn in Dienst begeven had/ dat was om dat ick op de Turck verbittert was/ maer dat ick geen gedachten had dat dat van sijn Hoogheyd mijn te last ghelept worden sou/ om na Rosielle te gaen: doen sprack hy tegens mijn/ ick sou by Monseur Montijn sijn Admirael in Zee gaen/ en daer alle bescheydt vinden: Ick lieper schoorvoetende nae toe/ maer ick dacht in mijn selve ick wou dat icker al was: daer komende wierd ick van hem ten Noen-male ghenood/ en over Tafel sittende socht hy niet anders als mijn daer toe te animeren/ dat ick met haer daer na toe gaen soude/ en dat het tot een goede staet voor mijn (so ick 't dede) uytloopen sou/ en altijdt Morte-pay te hebben; ick sprack de Prins op deselve reden al geantwoord te hebben/ en dat mijn meningh was de Wereldt noch eens rontom te besien: Doen wy ghegeten hadden/ en siende dat hy mijn niet wist te vermurwen/ soo gaf hy mijn mijn Geldt tot der tijdt

dat ick ghedient had / nevens mijn Pasboord / met een Diamant-rinck Hards gewijs / ende belasten mijn weder by den Prins te gaen om hem te bedancken / 't welck ick dede : by hem komende streeck hy de Rinck van mijn hand en besachse / besien hebbende stack hyse weder aen mijn vinger / en sprack : Draeght dese Rinck ter eeren van mijn en weest altijdt vroom / en meynteneert altijdt u Vaderlandt / ende scheyde alsoo met alle eere van hem. Doen ick buyten het Hof quam stonden daer verscheyde Nederlandsche Kooplupden / die nieuschierigh waren mijn Vereeringe te sien / het welck ick dede : Ende onder de hoop stond een Jubilier die der mijn ses-hondert Gulden / ofte twee-hondert Kroonen voor bood : ick seyde hem / al wilde hy mijn vier-hondert Kroonen gheven dat ickser hem niet voor doen wilde / maer dat ickse tot een eeuwighe memorie bewaren wilde / gelijck ickse tot noch toe voor een memorie bewaert heb. Mijn Macker hoorende dat ick sulcken Vereeringhe gekregen had / presenteerde een Request aen den Hartogh / om het selve Geldt daer sy met den eerste mede veraccordeert waren / in Dienst te willen blijven en na Rochiel te gaen / en bleef in Dienst / in plaets van dat hy mede meende een goede Vereeringe te krijghen / wiert altijd voor een Guyt gescholden / en verweten dat hy de Duyvel om Geld dienden teghen sijn Godt en Religie : Doen hy nu nae Rosiel ginck wierd hy noch qualijck betaelt / en loon na wercken kreegh.

Den 25. dito nam ick een Vracht nae Venetien aen / en sou voor de Rivier Rhone / op de Reede genaemt Tanpan het Schip vol Tarruwe laden / Rhone is in 't Latijn Rhodanus genaemt / en Tanpan leyt inde Golf van Narbonna seven mijl van Arles.

Den 10 January lichten wy ons Ancker en gingen 't zeyl na Tanpan.

Den 12. dito arriveerde wy op de Reede van Tanpan / alwaer wy een ghebleven Schip van Enckhuysen sagen / daer Schipper op was Fem Gerritsz. en had dit Schip daer op een Banck voor de Rivier van Rhone verzeylt / en was geladen met Amunitie en Wapen van Oorloghe voor Monseur Schatilion / om voor de Hugenoten in Langedock te gebruycken / en verviel inde handen vande Coninck / die sijn Volck met het selve armeerde : Dit Schip was geconvoyeert van Capiteyn Quast van Enchuysen en Jan Thijsz van Hoorn / die doense te Marcilien quamen in Arest ghehouden wierden / om datse dit gebleven Schip geconvoyeert hadden / en om dat het Geweer dat in dit Schip was ghedestineert was teghens den Coninck te gaen / doch met voorschrijven vande Heeren Staten en den Prince van Orangie / wierden sy van haer Arest ontslagen. Hier te Tanpan gearriveert zijnde voer ick na Landt / aen Landt komende vraegde ick na een Guide en een Paert om na Arles te reysen ? Also hier geen Dorp is sprack er een / maer uyt de Boerehuysen wel een te bekomen was : alwaer ick een vond / en alsoo Arles hier wel seven mijlen van daen leyt quam ick daer eerst tegen den avond / en ginck 's anderendaeghs na de Griffier ende Juge / om mijn te laten aenteeckenen dat ick op sulcken dagh te Tanpan ghekomen was / en dat mijn legh-dagen van die tijdt in-gingen : dit ghedaen zijnde besagh ick de Stadt / die een wel-ghelegen plaetse heeft leggen op de Rivier van Rhone / en is de naeste Stadt aende Zee : Ick dus omwanderende / vraeghde ick yemandt die mijn ontmoeten oft hier niet sonders oft geen Antiquiteyten te sien waren ? hy seyde van jae / en dat het gheen hy mijn openbaren soude dat het oock wel verwonderens waerdigh was : Dese Persoon bracht

mijn voor een Huys / waer aen gheschreven stondt La meyson de Posselet; ick vraeghde wat dat dat bedieden ? hy seyde ick soud eens tellen hoe veel Porsseletten dat daer stonden; ick telder negen ; doe seydt hy mijn dat daer een Vrouwe gewoont had die negen Kinderen t'eender dracht ter Wereld gebracht had/ en accordeerden met de Vroe-vrouw / datser ses in 't Water draghen en de andere drie behouden sou/en om datse meenden dattet haer tot een eeuwige schande ghedijen soude en al te Beestachtigh/ als offe een Teef ter Wereldt gebracht hadde/ beelden haer in niet te konnen leven met soo veel Kinders / gaffer dieshalven de Vroe-vrouw ses inde schoot om te verdrencken : de Vroe-vrouw veynsde daer mede na de Rivier te loopen / doch ginck de Man oft Vader vande Kinderen opsoecken/ die sy eyndelijck ontmoeten/welcke vraeghde wat sy in haer voorschoot verborghen hadde ? sy antwoorden hem jonghe-Biggen ; hy was begeerigh deselve te sien / het welck sy dede / en sprack u Vrouw heeft negen sulcke Biggen ter Werelt gebracht; hy vraegde watser mede op de Strant doen wilde ? sy seyde datse van sijn Vrouw last had om de ses inde Rivier te werpen/ doch sy geen Moorderesse begeerde te wesen / datse hem tot dien eynde op-ghesocht hadde / in plaets van inde Rivier te werpen; hy belasten haer stilswijgende Minnemoers daer toe op te soecken / en tegen sijn Vrouw te veynsen als offe inde Rivier geworpen waren/ 't welck sy dede : Ontrent een Jaer verloopen zijnde noodighde desen goeden Man al sijn Vrunden ter Gastmael/ aen Tafel zijnde begonst hy reden te maecken watmen sulcken Vrouw behoorde te doen/ die God met veel vruchten en Kinderen zegende/en dewelcke lust had om deselve om te brengen oft ombrenghen te laten : elck sprack sijn oordeel/ eyndelijck sprack sijn eygen Vrouw en bracht haer eygen vonnis voor haer / en seyde men hoorde sulcken Vrouw tusschen twee Muren te bemetselen/en latense daer dood-eten : sy had geen ghedachten dat haer ses Kinderen noch in 't leven waren/ maer was in dat wit gelijck de Vroe-vroeuw ghesevd had datse verdroncken waren ; De Man deed' de Minnemoeders met de Kinderen in presentie vande Moeder en Vrunden komen / en sprack : Dese ses Kinderen heeft mijn Vrouw door hulpe vande Vroe-moeder ghemeend te verdrencken/ doch Godt heeft sulcks behoed en niet willen gedoogen/ maer heeft mijn Vrouw voor haer Barbarische wreetheydt haer eyghen vonnisse laten spreken / welcke straffe ick van sins ben haer op te leggen/het welck hy dede/ hy lietse in sijn Huys tusschen twee Muren Metselen en aldaer dood-eten/en de Kinderen wiessen op en wierden groot : Ick heb de plaets selve gesien daer de Vrouw in doot-gegeten was/ noch sach ick drie vande Sonen/ en heb selfs met een gegeten en ghedroncken / en was Capiteyn vande Rodupt van Tanipan/ alwaer mijn Schip lagh / en was een Man van inde veertigh Jaren oudt die mijn het selve in 't lanck en breed vertelde. Dit Huys heeft op desen hedighen dagh de naem vande negen Porsseletten/ en is in Duyts te seggen de negen Biggen.

Den 4 Februarij troch ick eens na het Prinsdom van Orangie / alwaer ick een kleyn Stedeken passeerden genaemt Beau-Aren / aen d'ander zijde vande Rivier recht tegens over dit Steedjen leyt Taraskon/ mede een kleyn Steedjen aende Langedoclische zijde/ waer ick vernachten.

Den 5. dito vertrock ick en quam tegens den middag te Avinion/ 't welck een groote Stadt is / hier voor de Poort komende / vraeghden mijn de Wacht van waer ick quam ? antwoorde van Arles ; doen vraegde hy : Ette vons de la

Riligion ?

Riligion? Jck sprack: Et quoi don; welck te seggen is: Bend ghy vande Religie? Jck antwoorde: Hoe anders? Hy seyde dat ick niet meer als drie dagen inde Stadt blijven mocht; Jck sprack / ick wilde wel anders niet doen als de eene Poort in en den ander weder uyt-rijden; Hy vraegde mijn van wat Natie dat ick was? Jck sprack van Hollandt; waer op hy antwoorde: ick mochter soo langh in blijven alst mijn beliefde.

Den 10. dito vertrock ick weder nae Tanpan om soo voort 't Scheep te gaen / en tot Arles komende vond ick mijn Macker die in Dienst ghebleven was / en seyd dat haer meninge was den 20 April na Rochielle 't zeyl te gaen / hy sprack dat hy wel wenste de Dienst niet aenghenomen te hebben / door dien hem de Noord-Hollandsche Kooplupden soo quelden en verachten: Jck seyde hy mochter hem uyt-gehouden hebben doen icker hem uyt-gheholpen had / en waerom dat hy doen hy vry was een Request over-gaf / om voor het veraccordeerde Geldt te Dienen en na Rochielle te gaen? en ick sprack dat hyder nu af verwachten most watter af quam; Hy vraegde of ick mede na Orangie wilde? ick antwoorde daer van daen te komen. Terwijlen wy dus met malkanderen discoureerden / soo quammer een Bode met tijdinge / datse gheen raet en wisten om 't Koorn van Vallansse af te Schepen / en oft mijn soude gelieven te Vallansse by de Kooplupden te komen / en Vallansse een groote stuck voorby Orangie leggende / trock mijn Macker met mijn tot aen Orangie toe / daer komende ginck ick weder met mijn Macker by den Governeur op het Casteel / en ick seyde hem het kaertjen al begonnen te hebben / en dat ick alhier in inpervisie quam / en dat ick nae Vallansse toe most / en daer ontboden was door mijn Kooplupden: Den Governeur hielt ons savondts te eten / over Tafel sittende sprack hy tegens mijn Macker / dat hy qualick dede dat hy na Rochiel ginck / alsoo die van Rochielle onse Vrunden zijn: doch hy gaf den Governeur daer weynigh antwoordt op. Wy wat gegeten hebbende / namen onse afscheyd met bedanckinghe voor sijn onthael vanden Governeur / ick liet mijn Macker (die weder na Marcilien wilde) in Orangie / en ick vervorderde mijn reys na Vallansse.

Den 4 Maert arriveerde ick weder te Vallansse by mijn Kooplupden / dewelcke daer met den Gabares met Koorn laghen / en gheen raet wisten om die voorby Bay-Surbay ende Pousijn te krijghen / dat twee Stedekens zijn die aende Roonen leggen / welcke Luyden vande Religie / en willen 't Koorn niet laten passeeren: Jck gaf haer raet datse (dewijle de Gabare breedt was) op haer zijden de Sacken met Koorn al langhs heen setten soude / om alsoo schootvry te wesen / het welck sy goet vonden: Dese Rivier een vande machtighste Rivieren in Christenrijck zijnde / wierd aldus voorby dese Stedekens ghepasseert / en quamen alsoo behouden tot Aumion / ick ginck weder te Paerd sitten en quam des selvendaeghs noch weder Scheep.

Den 20. dito kreghen wy een harde Storm uyt den Zuyden / en onse Boot (daer een Grieck die een van onse Bootsgesellen was) wierd dwars door-geslagen / de Grieck lach inde woeste Baren en swom / wy dat siende namen terstont een Vaetjen / waer aen een nieuwe Lootlijn was / en wierpen hem het selve toe / het welck hy kreegh / en dreeffer op tot soo langh dat wy hem aen Boort sleepten / had dese Man geen goet swemmer geweest hy souder noot sakelijck hebben moeten blijven: dese Grieck was een heel sterck Man / en had acht daghen te

voren dat hem dit gheschieden / met een Teertjen van vijf Anckers groot seven mijl komen loopen.

Den 25. dito arriveerden hier drie Schepen die van Fenetie quamen / daer Schippers op waren Koert Kroon van Delfs-haven / Wilschut van Rotterdam/ende Luytenant uyt de Beemster/die hier quamen om van deselve Kooplupden Koorn te laden daer ick mijn Koorn van laden.

Den 30 April arriveerden hier de Gabaris met Koorn / die wy datelijck over-namen.

Den 2 May quam een Koopman by mijn / en belasten mijn dat ick mijn Consementen most laten teyckenen om nae Fenetia te gaen: Ick antwoorde dat mijn Legh-dagen eerst betaelt wesen mosten/ het welcke by de vijf-duysent guldens quam te bedraghen / want ick drie Maenden op dese barre Reede stil-gelegen had; hy seyde dat ick mijn Legh-daghen te Fenetia ontfanghen soude/ doch wilde ick een hondert Pistoletten op rekeninge van mijn Vracht hebben/ die wilde hy mijn by pervisie geven? Ick antwoorde dat ick niet uyt dese Provintie varen wilde/ voor en al eer ick 't Geldt voor mijn Legh-dagen ontfangen had; Hy seyde ick ben Francisco Spinola/ en kond mijn wel betalen; Ick seyd al waert ghy Markis Spinola/ soo en ga ick niet 't zeyl voor en al eer ick mijn Leghdagen heb; doe vertrock hy weder na Arles.

Den 10. dito quam desen Koopman Franciscus Spinola weder op strand/ en maeckten een seyn datmen aen Landt komen soude / alwaer de drie andere Schippers na toe voeren/ daer hy tegens sprack datse mijn aen Landt halen/ en soude mijn Cepederen en Betalen mijn Legh-dagen / en 't Zaedt voor haer Schepen soud mede afkomen: Sy quamen aen mijn Boort en seyde dat ick na Landt varen sou/ en dat den Koopman mijn Legdagen betalen soude; Ick seyde 't sal so breed niet afloopen als ghy wel meent; Toe sprak Koert Kroon/ hy had wel dertigh Jaer inde Straet gevaren / hy wistet beter als ick die daer eerst quam kijcken en noch geen hayr om mijn mondt hadde; Ick seyde tegens hem de Groote-Mast heeft mede gevaren/hy soude ducht mijn mijn niet wijsmaecken wat de Italiaenders en de Fransche waren / ick had van jonghs op haer praetjens wel geleerdt/ en dat sy maer met mop-praten gepapt worden/en datter geen Koorn meer de Rivier af-komen soude: Doe versochten sy ick soude met haer Boot na Land varen? ick sprack ick konde met mijn eygen Boot wel aen Land varen/'t welck ick deed / doch ick liet acht of negen Moskets inde Boot brengen/ en nam selfs twee Pistolen by mijn en voer alsoo naer Land/ onse en d'andere Boot quam gelijck aen Land/alwaer eenige Cabame stonden daer wy wat af aen Land voeren: Korts-Kroon vraegde waerom of ik so verde vande Cabanes of Visscher-huysjens roeyden/ oft ick (delwijl het inde May was) Kickvorschen vanghen wilde? Ick seyde seght de Koopman nu dat ick hier ben: Sy gingen hem halen/ hy quam met sijn vieren te Paert / yder ghewapend met twee Pistolen aen haer Holstaers/ en ick sette mijn Volck in ordre elck met een Mosket inde handt: de Koopman vraeghden mijn oft ick 't zeyl wilde oft niet / en presenteerde mijn drie-hondert Pistoletten op rekeninge van mijn Vracht? Ick seyde de drie-hondert Pistoletten op rekeninghe van mijn Leghdagen wel te willen ontfangen/ maer niet in afkortinge van mijn Gasie: Doen deed hy Protest tegens mijn/en 't scheen dat die drie Personen die nevens hem quamen/ d'een eenen Notaris en d'andere getuygen waren; daer stonden noch

noch acht Sergoanten by de Cabanes/ die doenſe ons Volck ſo wel gewapend ſaghen niet aenkomen dorſten: Ick ſeyde teghens hem dat ick op ſijn Proteſt niet en paſten/ en dat ick ſo ras ick aen Boort quam na Marcilien zeylen wilde; Doen ſprack hy teghens die andere Schippers die om hare Ladinghe van Fenetien gekomen waren/ datter geen Ladinghe voor haer te bekomen was / en dat de Coninck verboden had gheen Koorn meer uyt het Landt te voeren / waer mede hy ſuſtineerde de Schippers voldaen te hebben en niet ſchuldigh te weſen; Doe ſeyde ick teghen Koert-Kroon: Ghy hebt dertigh Jaer inde Straet gevaren/ ſiet nu dat ghy gau bend om u Betalinghe te krijghen voor u Voyagie / en ick voer nae Boort en liet de Prince-Vlaggen van boven weyen/ lichten mijn Ancker en liet de Koopman weten dat ick nae Marcilien zeylen wilde ofte daer ontrent / en ſoecken mijn Bevrachter / woude hy volghen hy mocht / en ick ginck deur / doch was de meeſte dagh beſigh met het Ancker op te winden en aen Boort te krijghen: doen ons Ancker boven Water ,, quam bracht het noch een Ancker voor hem / en onſe Ancker was met de hand ,, recht inde ringh van 't ander Ancker gevallen/ wy hijſten het geviſte Ancker in ,, ons Schip/ was wel een vaem dick bewoſſen met Oeſters / die wyder afkloppten / en afgheklopt zijnde was het een heel dun Ancker ghelijck een Spaens-Ancker / en had een Yseren-ſtock! wy vraeghden de Viſſchers wat het voor een Ancker was? Sy ſeyden mijn datmen in gheen vijf of ſes-hondert Jaren ſulcke Anckers ghebruyckt hadden daer de Stocken van Yser waren / en ſy meynde dat het al was vande tijdt van Gode-Froy de Boullion / die doen hy na 't Heylighe-landt voer hier ſijn Soldaten Scheepten / watter van is weet ick niet / doch dit weet ick dat wy 't Ancker met groote moeyten kregen en berghden: In Zee komende dreef ick vier of vijf dagen in ſtilte / en had mijn ſpeculatie van waer of ick zeylen wilde / nae Marcilien oft na Alachutta/ dat vijf mijl verder is als Marcilie: ick ſorgde door dien tot Marcilien geen Porto franck is/ moeyten met den Koopman te krijgen / want het Zaedt datmen daer brenght moeter niet weder vandaen gevoert worden/ in 't ſijn ick zeyde na Alachutta toe/ alwaer Porto Franck was.

Den 25 May quam ick tot Alachutta / ick ſond een Bode aen een goedt Vriendt genaemt Sr. Jan Lagoes die te Marcilien woonden/ oft hem geliefde eens by my te komen? welcke 'sanderendaeghs datelijck by mijn quam: verſocht hem oft hy gheliefde by die Franſman te gaen / die mijn van weghen Franciſco Spinola Bevracht had / ende Deodito Italianen / die haer beyde Cantoren tot Lions hadden? Sr. Jan Legoes de tijdinge aen deſe Franſman gebracht hebbende/ dat ick tot Alachutta gearriveert was/ quam datelijck met Sr. Lagoes by mijn / en was blijde dat ick daer ghekomen was / en had wel twintigh-duyſent Gulden op dit Koorn verſchooten / en verſocht een ander Contrackt met mijn te maken/ alſoo 't Koorn op de Rivier inde Gabares veel geleden had / nu niet ſonder perijckel was van te verbroeyen al eer het te Fenetien quam / ſoo accordeerde ick met hem om na Genua te zeylen / doch hy bedongh dat ick daer acht dagen moſt blijven leggen/ en dat mijn Legdagen van Canpan mijn tot een duyt toe betaelt ſoude worden: Ondertuſſchen trock de Ligot twintigh-duyſent Guldens op Wiſſel en ſchreef na Lions / waer in hy de Koopman Spinola verhaelde dat ick tot Alachutta gheweeſt was / en geen Spetie hebbende om mijn mede te Betalen. Deſe Wiſſel ghetrocken hebbende/ en

de/ en alsoo ick daer de gheheele Winter op de barre Reede gelegen hadde/ mijn
Leghdagen Betaelt had/ en dat ick al 't zeyl was/ hy had acht Legdagen van
mijn bedonghen / en dat de Post in vier daghen heen en weder komende van
Marcilien tot Lions/ en den Italiaen sulcken Wissel siende / niet anders me-
nende als dat het Schip al te Genua was / soo wilden sy dese Fransman de
rekeninge maecken/ en protisteerde tegens sijn Wissel-brieven/ soo dat de Wis-
sel-brieven onder protest weder quamen/ so quam de Fransman met een Iuge
die vier Pistoletten daeghs / en noch twee anderen die niet veel minder heb-
ben soude: Dese quamen veynsende als of sy de Granen besichtighen wilde
om te verkoopen / want de Wissel-brieven als voor-verhaelt is gheprotisteert
waren/en de Fransman aen sijn verschooten Geld te helpen; de Factoor sprack
tegens mijn / alsoo dese Reys hier mede te niet was / soo wilde hy 't met mijn
maecken dat redelijck was: doch ick dacht dat sijn redelijckheydt niet groot
wesen soude / en dat het tijdt was voor mijn te sien/ want de Fransen groote
Schickaneurs zijn: Hy liet mijn Groote-Marsseyl met mijn Fock aen Land
halen/ doch ick had noch wel nieuwe Zeylen inde Lupp; hy noodigde mijn sa-
vondts ten eten; ick socht mijn Stierman op / aen welcke ick seyde dat al de
Zeylen vande Rees gehaelt waren/ dat hy al 't Bootsvolck opsoecken most/ en
dat ick savondts by dese Schickaneurs te Gast zijn soude / en dat hy te nacht
(als de Wind uyt het Landt woep) de Touwen van 't Hooft soud schicken los
te krijgen / en laten 't Schip een paer Musket-schooten buyten de Haven drij-
ven / en dan het Ancker te laten vallen: Over Maeltijdt sittende spraken sy
mijn op haer wijs een goede moedt aen / en seyde haer docht ick soude de helft
vande Bevrachtinge wel krijgen: doch wisten mijn meninge niet die ick haer
oock niet openbaerde/ maer wensten haer nae de Maeltijdt goede-nacht. Soo
ras als ick aen Boort quam begost de Windt hart uyt het Landt te koelen / de
Luyden vreesende dat ick het Schip verliesen soude/ wantse niet wisten watter
gaens was / begonnen te schelden tegens de gene die de Zeylen van mijn Rees
gehaelt hadden: maer ick buyten de Haven ghedreven zijnde/ liet ick het Anc-
ker vallen en de nieuwe Zeyls aende Rees slaen/ dat teghen den dagh ghedaen
was; doe liet ick de Prince-vlagh van boven en de Bloed-vlagh van achteren
wayen. Doe de Iuge smorgens met sijn Mackers op 't Hooft quam / vraeg-
den sy de Barkiers wat dat het bediede dat de Bloed-vlagh van achteren wey-
de? welcke Barkiers van het Stedeken hem ten antwoordt gaven: Die wat
van mijn hebben wilde most aen mijn Boort komen; Sy seyde tegen de Bar-
kiers datse het haer wel wachten soude aen Boort te komen / want ick soude
haer wel de Lanusfche de bort laten gheven / en vande Hartogh van Guise be-
spot worden / want het mijn een goet vrundt was. Sy ginghen datelijcken te
Paert sitten en reden weder na Marcilien/ soo dat mijn Koopluyden van groo-
te kosten ontslaghen wierden / door dien dat ick uyt de Haven voer; de Frans-
man diese mede ghebracht hadde om Curateurs te wesen / sond datelijck een
Boot aen mijn Boort/ om te vragen oft ick niet weder inde Haven komen sou?
waer op ick antwoorde: Als hy mijn Borgh stelde waer ick mijn Vracht en
Leghdagen halen soude/ dat ick als dan wel weder inde Haven komen wilde:
Hy dat verstaende reed datelijck mede na Marcilien / en ick kreegh dien dagh
veel versoeck van Barckiers en Borgers/ welcken mijn daet altesamen presen/
en dat ick de Koopman die mijn Bevracht had een Romeynstuck speelden / en

dat dit

dat dit de rechte middel was om aen mijn Betalinghe te komen / want se mijn anders met rechten groote moeyten aengedaen souden hebben / doch waren nu ghenootsaeckt nae mijn Pijpen te danssen. 's Anderendaeghs quam mijn Bevrachter met Sr. Jan Lagoes aen mijn Boort / welcke hy al van Marcilien had wesen halen/ om dat het mijn goede vriendt was; Sr. Jan Lagoes vraeghden mijn wat ick in 't sin had? Ick antwoorde dat morgen de acht Legdagen uyt waren/ en dat icker dan meende een blanck Zeyl by te setten / vervolghens mijn Sarte-partye die ick met hem over acht dagen gemaekt hadde; Sr. Legoes sprack: Soo ick dat dede soo was de Fransman Banckeroet/ want hy al over de vijf-en-twintigh-duysent Guldens op mijn Koorn verschoten had/ en dat sijn Brieven Geprotesteert waren; Ick antwoorde dat hy over drie dagen met een Guge en drie andere Persoonen gekomen was om mijn Zaed te lossen/ ende soude mijn dan gheven dat redelijck was / welcke redelijckheydt ick wel haest verstond/ en liet daerom mijn Schip uyt de Haven drijven / en ingevallen dat hy 't weder inde Haven begeerde te hebben / dat hy als dan een Contrackt ontwerpen en met mijn ingaen most/ en dat soude moeten precijs wesen als het Koorn uyt mijn Schip was / dat het mijn echter Gheotopottickeert most blijven/ als oft het in 't Schip was/ tot soo langh als ick voldaen was/ en dat ick acht daghen na 't lossen Betaelt wesen most/ op peene van alle daghen vijftigh Guldens te verbeuren; Hy wilde mijn aen Landt hebben om het selve Accoort te beschrijven/ maer ick weygherde het selve / ende sy mosten een Notaris van Landt laten komen / die alles beschreef ghelijck boven verhaelt is. Dus eyndigde mijn Proces/ en ick kreegh ses-duysent Guldens sonder uyt de Proventie te varen/ en mijn drie andere Mackers die mijn uytghelacht hadden / waer van den eene beroemde wel dertigh Jaer inde Straet gevaren te hebben / kreghen elck niet meer als vijfthien-hondert Gulden/ schoon datse heel van Fenetien quamen en de halve Vracht verdient hadden / soo dat ick schoon ick een jonck Schipper sonder verstant zijnde/ beter wist aen mijn Penninghen te komen als sy die alles wel meenden te verstaen/ en dus lange inde Straet ghevaren hadden.

Den 15 Junij al dese onrusten af-ghestaen hebbende/ kreegh ick tijdinge dat mijn eene Reeder tot Amsterdam genaemt Daniel Colpijn/ en noch eenen Piere Jan Boinoeyt (beyde groote Kooplupden geweest zijnde) gestorven waren: Ick had een Partisipant tot Genua welcke mijn Schip begeerde/ om dies wil dat hy voorgaf soo veel by dese Koopman verlooren te hebben/ en wilde dat ick met het Schip nae Marcilien varen soude / om dat het heel bequaem was de Coninck van Spanjen te dienen: Ick antwoorde dat dat Fielten waren die de Vyandt teghen haer Vaderlandt diende/ wilde hy het koopen ick Taveerde voor de helft/ en wilde hem het selve wel verkoopen / mits dat hy mijn Borge stelde voor die van Amsterdam haer part: Ick verkocht het Schip en socht Wissel-brieven te krijghen. En na dat ick al mijn Affeyren uytgerecht hadde/ huerde ick twee Paerden te Marcilien om na Lions te reysen/ een Paert voor mijn en het ander voor een Jongman die met mijn reysen soude/ en wel eer met mijn ghevaren hadde / en quam van Livorne/ alwaer hy voor Koopman met een Schip vol Granen geweest had/ en was over Landt op Marcilien ghekomen om soo voort na sijn Vaderlandt te reysen/ het welck hy door Duytslandt spoediger soud hebben konnen doen/ 't waer saecke dat hem de troebelen en on-

veylheydt niet verhindert hadden. Dewijl ick mijn gereed maeckten verstond ick datter twee Staten Oorlogh-Schepen ghearriveert waren / welcken de Koorn-Schepen van Livorne Geconvoyeert hadde: ick voer haer aen Boort/ en bevond het eene Schip van Amsterdam en het ander van Hoorn te wesen / het Amsterdammer Schip was Cats Capiteyn op / en was sijn eerste Voyagie voor Capiteyn: Verhaelde mijn dat sy daer ghekomen waren om na Pijnacker te wachten / die van haer met sijn swite na Algier in Ambassaetschap soud gebracht werden.

Den 17. gingen wy te Paert sitten en reden na Lions.

Den 29 arriveerden wy in Orangie by den Goberneur/en brachten hem het Kaertjen dat ick vande Reede van Tanpan gemaeckt had/waer dat de Rivier die van Orangie komt in Zee loopt / en neemt sijn oorsponck van Roonen: Ick dit Kaertjen overgevende noodighde ons den Goberneur ten eten / en alsoo ick noch een gemaeckt had/ versocht hy dat ick het eene aen den Prins van Orangie selfs in handen bestellen soud / gaf mijn nevens dit Kaertjen noch een Brief/ om van desgelijcken aen sijn Hooghe ydt te bestellen.

Den 5 Augustij arriveerden ick tot Lions.

Den 8. dito vertrock ick met de Bode van Parijs / en quamen den 12. tot Bourges en den 14. tot Orliens/alwaer wy twee dagen tardeerden/gingen den 17. na Parijs/ daer wy den 19. dito arriveerden / en tardeerden alhier vijf dagen/ gingen doen na Rowanen en voorts na Diepen/ alwaer wy by de Goberneur quamen / die ons vraeghden waer wy van daen quamen? ick antwoorde van Marcilien; vraeghde wat ick daer ghedaen had? ick toonde hem mijn Pasbord vanden Hartogh van Guise; hy vraeghden waerom ick niet by hem bleef om met hem na Rochiel te gaen? sprack dat het mijn niet aen en stond/ en dat ick langh uyt-gheweest was en nae mijn Vaderlandt wilde; Hy maeckte veel woorden / 't schijnt dat hy dien dagh tijdinghe gekregen had dat hy twee Soons voor Mompelier verlooren had / hy sprack in beraet te willen nemen oft hy ons passeeren laten wilde oft niet: waer op ick antwoorde soo hy ons niet wilde laten passeeren/ soo souden wy na Cales gaen en scheyden van hem: doch hy sond ons een Bode na / en dede ons seggen dat wy van daer wel varen mochten.

Den 29. dito scheyden wy van Diepen / ontrent vier uyren in Zee gheweest zijnde / quam een Fergatjen van Habel de Grasse aen ons Boort / souden wel gheplundert hebben doch dorsten niet/ door dien datse van die van Diepen al te wel bekent waren/ en lieten de Passagiers onbeschadight varen. 's Anderendaeghs quamen wy door contrarij Windt te Doevres inde Pier / alwaer veel Passagiers van onse Schip na Londen gingen / om (alsoose noyt in Engeland gheweest waren) het Landt en Londen eens te besien.

Den 4 Augustij maeckten wy weder Zeyl.

Den 8. dito quamen wy tot Rotterdam / alwaer mijn Reysbroeder van my afscheyden / en ick ginck met mijn Caertjen dat ick te Orangie voor den Goberneur gemaeckt/en mijn met een Brief belast was/aen sijn Excelentie Prins Maurits te bestellen na den Hage: Inden Haegh komende was den Heere Prince van Orangie na Bergen-Opzoom om het selve te ontsetten / ick ginck by des selfs Secretaris den Heere Junius/aen welcken ick mijn Brief presenteerde / die mijn vraeghden van waer ick de Brief bracht? antwoorde van Orangie;

rangie: hy ontfinck den Brief nevens 't Caertjen / den Brief geopent en gelesen hebbende/bevond aen 't schrijvens vande Goverveur van Orangie/ dat ick in Dienst en Capiteyn vanden Coninck van Vranckrijck geweest was / waer over hy mijn vraeghden oft ick oock van sins wesen sonde den Prins voor Capiteyn te dienen/ en wilde maecken dat ick recommandatie van sijn Excelentie aen onse Collegie vande Heeren Admiraliteyten kreegh/ om mijn op de Nomminatie te stellen en als dan Capiteyn te maecken ? hy vraeghde mijn na mijn Maeghschap die tot Hoorn woonden/ want hy uyt den Brief verstaen had dat ick van Hoorn was ? Ick noemde hem mijn Vrunden en onder anderen mijn Schoon-vader/ die hy seyde wel te kennen en van een oudt Hoorns-gheslachte te wesen / en dat ick door deselve wel op de Nomminatie komen soude: Hy vraeghden mijn andermael oft ick niet van sins was te Dienen ? waer op ick antwoorde dat ick van sins was de Wereld wat te besichtighen/ dat het in onse Stadt geen manier was/dat Swagers oft Kinderen uyt qualifiseerde Huysen voor Capiteyn voeren / maer wel voor Schippers na de Straet: Hy belasten mijn in 't afscheyden als sijn Excelentie weder inden Haegh gekomen was/ dat het mijn soude ghelieven als dan eens over te komen / om sijn Excelentie aenwijsinge en onderricht van 't Caertjen dat ick gemaeckt had te doen.

Den 24 Maert tot dees tijd t'Huys geweest zijnde/ en mijn geneert had met al-te-mets een Schip op de Koop te laten maecken / soo liet ick eyndelijck een kleyn Scheepjen van hondert last maecken / om daer mede op de Visserij te gaen aende Kust Cannada op de Pelterij / en soud mijn ten dien eynde onder Compenij van Jan Mackijn begheven / om dat elck een daer niet vry varen mocht/ maer niemandt anders als die vande West-Indische Compenij: Nu het Schip ghereet zijnde/ quamender twee Bewindhebbers van negenthienen vande West-Indische Compenij van Amsterdam/ en seyde van hooger-handt last te hebben om het Schip tot haren Dienst te doen Arresteren / 't welck sy oock deden: Ick wees haer verscheyden bequamer Schepen alst mijne tot haren Dienste aen / doch waren daer niet mede vernoeght en begeerde het mijne/ 't schijnt dat sy curieus waren om dat ick nae West - Indien wilde: Ick protesteerde teghens haer en versocht Vlotvaerdigh-Recht/ waer in sy ghecondemneert wierden mijn van 't Arrest te ontslaen en te laten varen / en waer op sy Appelleerde / op dat ick onverrechter saecke van mijn Reys te verborderen mijn tijdt verslijten soude: Ick dit bemerckende trock na 's Gravenhaghe by mijn Schoon-vader / die vier ofte vijf weken op de Daghvaert vande Staten van Hollandt geweest was. Anno 1624.

Den 28. dito quam ick inden Haegh/ en presenteerde nevens mijn commissie vanden Coninck van Vranckrijck onder den Admirael Mommorantie een Requeste / met versoeck (dewijl ick ver buyten haer Lemiten en nae Cannada wilde) dat ick van mijn Arrest ontslagen worden mocht/waer op ick een opene Missive kreegh aende negenthien Bewindhebbers / waer in dat dese redenen waren uyt-gebeeld: Dat alsoo sy een nieuwe onlanghs opgerechte Compenij waren/ datse haer soude wachten met eenige naburige Princen / haer gealieerde Vrunden in eenighe differentie te komen: Met dien Brief vertrock ick nae Amsterdam/ gafse de negenthien in handen ; en om dat die geen die de Visserij in Canade van 't sin is te doen / moet in Maert oft op het langhste in 't begin van April uytloopen: Sy dit wel wetende / sochten al van tijdt tot tijdt mijn

op te houden / en eyndelijck siende datse mijn na langh achter aen loopen niet langer ophouden konde/ belasten mijn binnen haer Lemyte niet te varen/ waer op ick seyde dat ick mijn commissie niet vervalste / maer dat sy den Coninck van Vranckrijck gheen wetten hadde te stellen / waer hy varen wilde om sijn Trafijcken te doen: Eyndelijck de tijdt verloopen zijnde / most ick met groote schade het Volck af-dancken / en verkocht het Schip aende West-Indische Compenij tot Dort; Die van Amsterdam hadden mijn eenighe Cargesoenen tot Amsterdam doen Arristeeren/ waer over ick op de Arest-rol versocht deselve vry te krijgen/ en verkreegh soo veel/dat de Heeren voornoemt deselve kosteloos en schadeloos uyt het Arest ontslaen moste. Nu alrede groote schade gheleden hebbende/ eensdeels aende Goederen/anderdeels aen mijn versuymde tijd van met Schip en Bootsvolck / in plaets van uyt te varen ghenootsaeckt was thuys te blijven: soo presenteerde ick aende Bewindhebberen een Request / waer in ick versocht/ dat sy mijn in mijn gheleden schade naer alle billickheydt te gemoet soude gelieven te komen: doch waren mijn niet te wil/en seyde mijn niet toe te willen leggen; waer op ick antwoorde/dat wat mijn aen ginck weynigh aen de saeck belanghde / maer mijn Reeders tot Rochiel woonende/ van sulcke onbehoorlijcke Aresten op haer Goederen verstaen hebbende / buyten twijfel niet stil soude blijven sitten/ maer haer grande door haer onbehoorlijcke schade wel haest weder soude soecken in te vorderen: en ick seyde haer dat het tegen alle reden was sulcken Voyagie op sulcken ongehoorden wijs te frusteren/ te meer om dat ick dit tot gheen ander intentie toegehaelt had/ als dewijle onse Negotie by de Zee bestaet / onse Vaderlandsche Natie dese plaetse bekent te maecken / en seyde haer voor een afscheydt / datser af nemen mochten 't geen heden oft morgen voorkomen mocht/ en datse alrede betoonden op de Staten-Generael niet te passen.

Den 8 May ontfinck ick een Brief van Sr. Jan Mackijn/ dewelcke een vande Compenij was om mijn uyt te rusten na Canada / welcke Brief gheda-teert was op den 12 April / waer in hy vertoonde grootelijcks verwondert te wesen dat ick (dewijl de tijdt alrede verloopen was) niet over quam / en dat hy al vijf-en-twintig Baskens gehuert had om de Visserij te doen: Ick had hem vande eerste reyse af mijn Arest door een Brief verwittight/ doch schijnt dat hy de Brief niet ontfangen had/ en dies halven onbewust zijnde/ van mijn wedervaren hem niet ghenoegh verwonderen kost: Schreef den 12 May weder een Brief/ die ick op den 6 Junij ontfinck / waer in hy mijn op het spoedighste belasten tot Rochielle te komen om mijn Reys te verborderen.

Den 25 Julij vertrock ick uyt de Maes / met Capiteyn Liefhebber nae Hable de Grace/ alwaer wy den 28. dito arriveerden/ en vertrock datelijck na Parijs / alwaer ick den 4 Augustij quam / en den 7. dito vertrock ick met de Bode na Rochiel/ alwaer ick den 15. dito arriveerde: daer drie weken geweest zijnde/ vertrock ick na Baione de Frans / en in 't treckien passeerde ick Bourdeuwes/ en arriveerden den 8 September te Baione de Frans / alwaer ick eenighe Baskens huerden om met mijn op de Visserij te gaen / en kocht hier een Schip daer ick de Baskens mede nae Rochiel sondt om het selve daer klaer te maecken.

Den 25 October arriveerde ick weder te Rochielle / daer wy alles klaer-maeckten om tegens het Voor-jaer na de Kust van Novia-Franssia te varen:

maer

maer alsoo ick Anno 1625. primo April gereet lagh om 't zeyl te gaen/ quammer tot Rochielle een Tumulte op/ door dien Mr. de Sobiese drie Schepen uyt Blauwet ghehaelt had / te weten die Schepen die met de Vergulden-Poorten die tot Amsterdam gemaeckt waren/ en quamen met die Schepen onder Sinte-Maerten; Ick lagh hier met mijn Schip gereet/en Monseur Sobiese lagh een weynigh dwars van mijn af / en was het selve Schip datmen seyd gedaen had/ en de Schepen uyt Blauwet gehaelt had: Het gebeurde dat op het Boevenet van Monseur Soubiesens Schip wat Pulver lagh / het welcke aen brandt raeckten/ waer over sijn geheele Schip verbranden en opsprongh / daer wel vijftigh Menschen mede bleven/de anderen in 't Water gesprongen zijnde/ salveerde haer (wel hondert en vijftig sterck zijnde) aen mijn Boort oft in mijn Schip: Ick versocht 'sanderendaeghs osse na Landt toe wilde trecken/want ick voor haer (schoon dat ick haer leven gesalveert had) geen Vivers en had en niet en wist wat ick al dat Volck schaffen soude ? gaven mijn tot antwoort sy soude Monseur Soubiese nae de Middagh gaen spreken ; en nae de Middagh ontboodt Monseur Soubiese mijn by hem te komen / en seyde dat hy mijn Schip ten dienste vande Kercke van Vranckrijck begeerde/en dat het voor een goede saecke was / en tot dien eynde dat den Koninck de Placcaten van Nantes onderhouden soude/ te weten die die de Religie belooft waren ende nu ghefrusteert waren/ want men de Steden van Hostagie die vande Religie sochten te benemen/ die Koninck Hendrick de vierde van die naem haer tot Hostagiers gegeven hadde: Ick antwoorde mijn Reys liever te willen vervorderen als in Dienst te wesen; hy sprack dat dat voor die tijd niet wesen kond/ en dat hy alle Schepen aentasten soude die hy krijgen kond/ 't welck hy oock dede / en nam Benienim van Amsterdam: Doen seyde ick teghens Monseur Soubiese dat ick selfs Capiteyn op mijn Schip begeerde te wesen/en alst voor die vande Religie was/ dat ick daer mijn leven altijdt begeerde voor te wagen: Somma dit »
was een werck / als onse Voor-ouders tegen den Grave van Bossu uyt liefde »
gedaen hadden voor die vande Religie. Doen Monseur Soubiese sach dat ick »
selver op mijn Schip Capiteyn begeerde te wesen / so nam hy mijn van die tijd af in sijn raed.

Den 2 May resolveerde wy met onse Vloote nae de Rivier van Bordeuwes te zeylen/ en quamen den 4. dito voor Castilion / het welck een kleyn vervallen Casteeltjen is dat op de kand vande Rivier leyt / en het Dorp leyt teghen de hooghten/ alwaer wy vier-duysent Soldaten losten en aen Land setten: Doen wy hier ses of seven dagen gheweest waren / verstonden wy door eenighe rijcke Boeren / die wy ghelijck als Hasen door de Honden opjaeghden/ (wantse van haer Huysen en Wijngaerden niet scheyden wilden / en wy al-te-met een inde klem kregen/(dat Monseur Touras voor den Coninck met ses-duysent Man te voet en acht-hondert te Paert na ons toe quam/ en wy niet meer als tsestigh Paerden by ons hebbende/ die wy hier en daer op-ghesocht hadden / stelden die rontom op de Wacht. Nu gebeurden 't dat dese acht-hondert Paerden haer coers nae ons toe stelde / en op ons aen marceerden om ons te slaen/ en alsoo 't ons niet moghelijck was onse Volck soo ras te inbarceeren / oft soude de lesten overvallen hebben / soo resolveerden wy haer een Torne te doen: Wy maeckten datelijck Baritadis voor het Dorp/en stelden vier Compenij aende Wegh/ te weten aen elcken zijde vande Wegh inde Wijngaerden twee / de Wegh

 van

van Heggen/Doornen/ en Bramen aen weder-zijts bewassen wesende/was seer smal daer de Vyand oft Ruyters met groot gedruys door-quamen/ en riepen: Tuwe, tuwe, vive Lamisse; dat is te seggen: Sla doodt, sla doodt, eert de Misse: maer op die zijde vande vier Compenij komende die inde Imbuscade laghen/ wierdense soo ghegroet datse twee-hondert Paerden achter lieten/ soo dooden als ghequeste/ en wy marceerde uyt het Dorp mede op haer aen/ en maeckten 't haer soo bangh/ dat sy (door dien de Wegh engh en smal was) niet wisten waer sy haer keeren souden/ en ick heb met mijn ooghen aengesien dat de Ruyters soo bangh waren/ dat wyse met tsestigh Paerden voorjaeghden: doch ontrent vijfthien-hondert treden van ons nae-ghejaeght zijnde/ soo liet Monseur Soubiese om dattet tegens den avondt ginck de Retraite slaen/ en inbarkeerde ons Volck weder inde Schepen: Daeghs daer aen quamen sy weder met sulcken ghedruys/ en hadden haer Infanterij (die sy daeghs te voren twee mijl achter ghelaten hadde) by haer/ doch dorsten uyt vreese van ons Canon op de kanten vande Rivier niet komen; Ick voer eens aenden Admirael Jaques Foran/was met hem te Collationeren: Hier by malkander sittende/so vraeghden ick wat wy hier deden/en oft niet beter was dat wy met de gemeene Schepen de Rivier op na Cleermond by Cordewes zeylden? Hy vraegden mijn oft ick het hart wel had voorby Bleye te passeeren? ick seyde ja; hy seyde de Huygenooten hadden noyt voorby Arganton ghewee st/ het welcke een Eylandt is dat aen dese zijde vande Bley leyt; en ginck by Monseur Soubise inde Cajuyt/ en seyd dat ick moet had Bleye te passeeren: daer op ick datelijck by hem ontboden wierd/ die my als voren vraegde oft ick Bley sou durven passeeren? ick seyde ja: waer op datelijck gheordonneert wierdt met seven Schepen/ waer op ses of seven-hondert Soldaten gestelt/en den Heer Monseur de Vorgie Mallagoot het opperste Commande had na Bleye te gaen/en ick nevens hem het opperste gesegh hebbende zeylde voor/en neffens Bleye komende wierden wy met halve Cartouwen ghesaluteert: daer quam een halve Cartouws-Koegel een weynigh voor mijn heen weyen/ en quam soo na dat ick acht dagen daer na de smart vande windt noch in 't aenghesicht voelden/ en viel door de Schoothorn van 't Groote-Zeyl/ even daer na lieper noch een door 't Groote-Marsseyl/ en noch een die een schilffer vande Groote-Mast nam/ en een ander die dicht achter mijn om vloogh/ waer van ick de windt mede voelden/ en daer mede was ick door 't Canon/ alsoo 't een lustighe Noord-Weste Windt was en de Rivier recht op quam weyen/ soo dat ick voor-Windt en voor-Vloedt had. Ick dit nu ghepasseert zijnde/ quamen mijn mede-Mackers de andere Schepen mede onder 't Canon/waer van een d'eene zijd in en d'andere zijd weder uyt geschooten wierd/ en was soo gheraeckt/ dat had hy inde holle Zee gheweest in plaets van dat hy op de Rivier was/ souder hy neer-ghesoncken hebben/ doch de reste raeckten sonder schade door: en wy liepen nae de Beeck Danbey/ alwaer twee spruchtels zijn/ waer van den eene nae Libone en den ander nae Bordeuwes loopt: Onsen Admirael zeylden aen een Eylandt daer een Noblese op stond tegens de grondt aen/ haelden daer een partij Wijnen uyt/ en plonderden alles watter in was; Ick voer aen den Admirael sijn Boort/ en sprack dat wy quaijck deden dat wy 't hier aende grondt jaeghden/ datter noch twee of drie uyren Vloedt ginck en dattet op 't schoonste vanden dagh was/ en datmen heel tot Lermond konden ghezeylt hebben/ en daer twintighmael beter avantagie

souden

souden ghehad hebben/ en sonder perijckel van onse Vyanden (die nu beneffens onse Schepen lagen) soude geweest zijn/ en daer soo ras niet hebben konnen komen oft ons werck soude al gewrocht zijn geweest; Den Admirael sprack van morgen vroegh voort te varen; ick antwoorden dat wy 't ons wel wachten souden ons voornemen te vervorderen/ want de Ruyters die wy by Monsr. Soubiese gelaten hadden ons het Landen wel beletten soude. 's Anderendaegs een mijl op-zeylende/ wasser al een halve-Maen op de kand vande Rivier ghemaeckt/ doch was noch sonder Schut/ waer over wy resolveerden onder dien halve-Maen te loopen/en ons Volck onder 't faveur van ons Geschut te Landen: Alsoo inde halve-Maen ontrent drie-hondert Boeren met langhe Vyer-roers lagen/ en van ons Canon dat op de halve-Maen flanckeerde/soo besocht wierde dat haer 't stof inde oogen stoof/ trocken de Boeren op de vlucht/ achterlatende ontrent twee-hondert Vyer-roers die wy op-sochten/ en plonderden de Noblesses dat harde Papisten waren/ en staecken de brandt inde daecken. Nu hier en daer gheplondert hebbende/ inbercheerde sonder schade gheleden te hebben weder na Monseur Soubise/ en souden veel meer konnen hebben uytgerecht soo wy de eerste dagh voort-gevaren hadden/doch vonden door dit versuym de Weerdt over al thuys en 't Volck over al op de been. Inde Maneschijn passeerde wy weder voorby Bleyen/ sonder datse een schoot op ons deden/ dachten datse op onse wederkomste (dewijl het nacht was) niet verdacht waren/ en quamen sonder ghevaer by de andere Schepen: En om dat voor ons hier nu niet meer te doen viel/ en het Landt aen alle kanten in Alarm stondt/ resolveerden wy uyt de Rivier van Bordeuwes te loopen; In Zee komende kregen wy het Eylandt van Sinte-Maerten in 't ghesicht/ en sagen een Schip uyt de West komen/daer wy met ons drie Schepen jacht op maeckten: by hem komende wast Capiteyn Minne/ een Caper van Amsterdam/ welckens Combuys afgebrand en ontrampaneert was/ en tot Sinte-Maerten wilde laten repareren; hy verhaelden ons dat hy by vijf-en-twintigh Staten-Schepen in Vaelmuyden gheweest was/ nevens dese waren noch twee Coninckx-Schepen/ waer op den Heere Houtijn Admirael was/ en Dorp was nevens hem Admirael/ soo dat dit Esquadron met twee Admiraels versien waren/ met intentie soose voorgaven Monseur Soubiese uyt de Zee te slaen: wy gaven dese Amsterdammer tot antwoordt dat wyse verwachten soude/ en dat hy wel te passe by ons ghekomen was om ons te helpen en tot onsen Dienste te ghebruycken. Eenige daghen daer nae quam Houtijn en Dorp met haer Vloote voorby ons zeylen/alsoo wy onder Sinte-Maerten lagen soo liepen wy na 't vaste Land onder Vreck: die van Rosiel/ te weten de Duytsche en Fransche Koopluyden resolveerden Ghedeputeerdens aen den Admirael Houtijn en Dorp te senden/ en te vernemen met wat commissie datse daer quamen/ 't welck sy deden ; en kregen van Houtijn tot antwoord/ dat sy last hadden om Monseur Soubiese als een Roover uytter Zee te slaen: waer op geantwoordt wierdt dat Monseur Soubiese geen Zee-roover was/ 't geen dat hy dede was tot gheen ander intentie als de Kercke in sijn oude Liberteyt te brenghen/ en de Coninck de Edickte van Nantus te doen meynteneren; hy vraeghde oft de Kercke van Vranckrijck en van Parijs dat geteeckend hadden ? waer op hem geantwoordt wierd: Soo de Kercke van Parijs het selve onder-teeckende/ soo souder wel weer een nieuwe Parijssche-Moordt gheschieden/ en om dat voor te

komen en te beletten daerom hadden wy het Swaerd inde handt ghenomen; Houtijn antwoorde een Post nae Parijs te willen senden / en dat hy hem nae 't antwoordt van die van Parijs soude moeten reguleren / scheyden op dese wijse vanden anderen / en deden 't Rapoort aen Monseur Soubiese : waer op hy datelijck resolveerden eenighe Branders klaer te maecken / bevalen Godt de saeck / met volkomen resolutie haer van daer te doen ruymen en verslaen. Het Ty doodt zijnde en wel wetende als de Vloedt aenquam / dat dan noch achtien Schepen by haer komen soude uyt de Haven van Hollonien / en wy soo groot als kleyn niet meer als seventhien Schepen sterck zijnde / waer onder vier Branders waren / en sy vijf-en-twintigh vande beste Staten-Schepen sterck wesende wast een heet haugh-yser om aen te tasten / doch gingen echter daer na toe : Eer wy by de Staten-Schepen quamen ontboot Monseur Soubiese al sijn Capiteyns aen Boort / vraeghden oft sy alle gheresolveert waren met hem voor de Kercke van Vrankrijck en die vande Religie te sterven ? wy antwoorden alle van ja / daer op wierd het Gebed gedaen en den negen-en-tseventigsten Psalm gesongen : daer na sprack Soubiese dat het nu verde genoegh gekomen was / dat de Paus het soo wist te beleyden / dat hy den eenen Vrundt teghens den ander oprockende / waer naer elck weder nae sijn Boort voer. En by de Staten-Schepen komende stelde sy het op een loopen / uyt-geseyd de Admirael Dorp / die voor sijn Ancker leggen bleef gelijck een vroom Soldaet behoorde te doen : wy sonden hem terstond een Brander aen Boort / doch dreef achter hem om / waer op wy stracks weer een ander Brander ordonneerden die hem voor de Boegh dreef / waer door hy in brandt raeckte ; ick zeylden achter hem om / van waer hy mijn vijf Man af schoot / en ick kreegh een Moskets-koegel door een grauwen-Hoet dien ik op het hooft had / doch mijn niet quetsten / maer achter mijn stont een Fransman die de Koegel inde borst liep dat hy neerstorten en doodt bleef : Ondertusschen begon den Admirael Dorps Schip seer te branden / waer door hy genootsaeckt was het Schip te ruymen en sig met de Sloep te salveeren / die met ontrent drie-en-dertigh of vier-en-dertigh Man aen ons Boort quam / en was de reste van ontrent twee-hondert en vijf-en-twintigh Man ; wy waren door de groote brandt genootsaeckt een weynigh van hem af te wijcken / ontrent een half uyr hier na ontstack het Bospolffer / dat sulcken afgrijsselijcken slagh maeckten / dattet scheen oft Hemel en Aerde verginck : En wy vervolghden de andere Schepen / die wy aen d'ander zijde van St. Maerten-Poortes uyt-joeghen / en 'sanderendaeghs gingen wy het Wrack vanden Admirael Dorp (dat aen Strandt ghedreven was) visiteren / alwaer wy het Metalen-Geschut droogh uyt het Ruym kreghen / door dien 't Schip met de Vloedt hoogh op de droogte geset was / en 't Wrack was tot boven Water heel af-gebrand. Dit nu also bevonden hebbende liepen wy weder onder St. Maerten / en de Staten-Schepen liepen na de Rivier van Nantes te Morebian.

Ontrent neghen weecken hier nae quamen alle de Staten-Schepen nevens noch een groote Vloot Francen / zijnde t'samen ontrent tsestigh in 't getal / om ons te Water en te Lande te bestrijden : Nu ontrent half Vloedt wesende / soo versocht Monseur Soubiese datmen 't Volck vande drie groote Schepen die uyt Blauwet gehaelt waren / op de andere Schepen verdeelen soud en steeckender de brandt in / waer op de Stierman van Monseur Soubiese seyde dat hy begeerde in 't Schip te blijden / en wilde quartier hebben oft sou met het Schip

opsprin-

opspringen: daer op sprack Soubiese/ was hy soo ghesind hy mochter in-blijven/ het welck hy met sijn vijfthienen/ waer onder een Jongen was in bleven; De Vyandt bevens Windts van ons zijnde soo liepen wy over de Banck/ en ick was geladen om na Brust in Engeland te gaen: doen wy ontrent de West-Krieck quamen/ doen sagen wy dat het Schip van Monseur Soubiese geboordeert wierdt/ van een Staten-Schip van Haerlem en noch twee Fransche-Schepen/ doch een weynigh daer na saghen wy de brandt vande vier Schepen opgaen/ waer doorse oock alle vier verbranden: wy buyten in Zee wesende sagen wy Monseur Soubise aen komen zeylen/ die een Schip aende Zuyd-zijde van 't Eylandt had laten leggen/ tot dien eynde soo hy 't Landt soude moeten ruymen/ dat hy dan daer mede door-gaen mocht/ ghelijck hy dede soo ras alst hem op 't Landt te heet viel: Wy zeylden teghen den avondt nae Heysant toe/ doen veranderden ick mijn koers na de verkeerde Canael van Engelandt/ om nae te zeylen daer ick spoedigh quam/ en hier een weynigh gheleghen hebbende quammer een generael Arest/ soo datter geen Schepen uyt Engelandt vertrecken mochten/ voor en al eer den Vloot vanden Coninck van Engelandt 't zeyl was om na Kalis te gaen; ick huerde een Paert en reed na Pleymuyen/ om te sien oft ick Gelisentieert mocht worden om nae Vranckrijck te gaen: nae drie dagen reysens van Brust soo arriveerde ick tot Pleymuyden/ alwaer ick onse andere Schepen neven Monseur Soubise vond die ick sprack; dewijl ick hier was arriveerden hier een Barck van Rosiel/ die de Coninck van Engeland de tijdingh brocht/ daer was de Jonghen mede op/ die in Monseur Scubises Schip by den Stierman en 't andere Volck bleef/ en mede in 't Schip was doen de Stierman de brand in 't Schip stack: De Jongen wierd vande slagh van 't Polver aen Landt in een Moras neer-gesmeten/ en brack in 't neer-komen sijn been/ 't welck hy mijn sien liet/ en was de eenighste die van ontrent duysent Personen den Slagh ontkomen was; ick sach hier oock den Coninck van Engelandt en Bockingam: en doen ick hier twee daghen gheweest was/ quam onse Hollandsche Vloot met de Engelsche te Convoyeren/ alwaer Joncker Willem Admirael over was/ en Laurens Riael was Vice-Admirael/ en quamen voor Duynkercken van daen. Doen Joncker Willen aen Landt quam stond ick op de Kay/ hy sprack mijn (alsoo ick heel in 't Frans gekleedt ginck) in 't Frans toe/ en vraeghden mijn waer 't Wapen van sijn Excelentie uythinck/also hy verstaen had dat sijn Vise-Admirael (die voor hem aen Land gekomen was) daer logeerde? Ick antwoorde hem in 't Nederlandts dat ick 't hem wel wijsen soude/ en ick bracht hem by sijn Vijs-Admirael/ en in 't hene gaen volghden mijn seven of acht France van 't Volck van Mousenr Soubise/ welcken aen mijn versochten haer Dienst aen den Admirael te presenteren/ om by hem tegens de Spanjaerden te Dienen; en ick hem eyndelijck aen de Herbergh gebracht hebbende/soo noodighde hy my by hem ten eten/ 't welck ick dede/ en vermaende den Heer Admirael oft hy oock eenighe Soldaten van nooden/ en datter eenigh Volck (van Monseur Soubieses Volck) hem garen soude willen teghens den Coninck van Spanjen Dienen? Hy antwoorde wel een ofte twee-hondert van doen te hebben/ soo 't maer Fransche Hugenotten waren: ick antwoorden dat het anders geen als Hugenotten waren/waer van hy een goede partij aennam/ en ick scheyde van hem. Ick nam een Vracht na Fenetie aen/ en laden Pelser in Yerlandt en in Kruyckhaven nam ick een partij in/

tij in/ en ick soude van dese plaets na de Benttterij gaen / en gheraeckte met een Storm vande wal ontsteken en wierd tweemael op zijd ghesmeten / soo dat ick ter Lens most loopen en soecken 't eerste het beste/ en gheraeckten in Morsbey/ en zeylde daer na naer Pleymuyden / alwaer de Koopman die mijn Bevracht had was : en also ick door de Storm groote schade geleden had en 't Schip heel ongeredddert/ de tijdt verloopen om met de Pelsers tegens den Vasten te Fenetie te komen / soo voer ick nae Huys / setten een ander Schipper op 't Schip/ door dien mijn het varen voor die tijd tegenstond/want de Duynkerkers wierpen het Volck datse kreghen over Boort / waer in ick niet veel sin had en weynigh behagen vond/ om door haer handen in Zee te verdrencken.

Hier volght nu mijn Voyagie naer Oost-Indien , in Compenij van seven Schepen, voor Capiteyn ende Schipper als blijckt, by de commissie van Frederick Henderick, Prince van Orangien , &c. onder den Generael Jan Pietersz. Koen van Hoorn.

DEn 15 Maert ben ick ghereyst naer achter Wieringen / daer onse Schepen de geheele Winter Bevrosen waren geweest/ ende schickten in Texel op de Reede te komen / om met den eersten goeden Windt te mogen vertrecken.

Den 17. dito ontrent des avondt is den Windt Noord-West / ende Westelijckerhandt Oostelijcker gheloopen / continueerden tot den 18. dat des Companies-Schepen haer Anckers lichten en zeylden voor de Helder/aldaer wachtende tot dat de twee gehuerde Fluyten/ het eene 't Huys Nassou genaemt/ het ander de Bruynvisch/ om 't overige Goedt vande Companies-Schepen / als mede om de selvige wat te ontlossen gereed mochten zijn/ 't welck savonts noch gheschiede / daer over den 19. smorgens vroegh wy onse Anckers lichten / om met het hooghste Water de Slenge te passeeren : Van 't Sichip 't Wapen van Hoorn/ groot ontrent drie-hondert lasten/ diep gaende negenthiendalf voet/gemonteert met achtien Stucken / twee Metale halve Cartouwen/ twee-hondert een-en-tsevbentigh Koppen / ende onder andere nootwendigheden soo voor 't selvige Schip als voor Indien / alsoo 't Roer aende verkeerde zijde door onachtsaemheyd geleyt worden/ soo haest 't Ancker gelicht was wilde 't selve niet vallen / maer schoot ter contrarie na de helder Wal toe / ghenootsaeckt zijnde het dagelijcks Ancker te laten vallen : ende na dat de Bezaen achter uyt-geset was/ de Fock ende het Voormarsseyl aen de Windt gebrast/ kapten het Touw af/ deynsende allenskens achter uyt / konde het Gety gebruycken / wat vande Wal zijnde brasten de Zeylen om / raeckende soo klaer / den goede Godt daer voor zy gedanckt/ loopende naer de Slenge : ondertusschen kreghen een harde Kaeck noch uyt de Oostelijckerhandt met Sneeu / dat wy niet van ons konde sien/ en soo 't niet haest op-ghelklaert hadde/ souden 't apparentelijck wederom geset hebben : ende 't ander Ty verwachte / de Slenghe met malkanderen uyt zijnde / hebben onse Boots ingheset ende de Lootsman Jan Krijnen laten vertrecken/

trecken/ stellende onse coers Zuyd-West ten Zuyden aen/ met dese onderstaende Schepen/ te weten:

Eerst 't Schip Utrecht/ daer de Ambassadeur met sijn Suyte van sijn Coninckl ijcke Mayesteyt van Porsia in was.

't Schip Vianen/ daer Capiteyn ende Schipper op was Gerrit Thomasz. Pool van Amsterdam.

't Schip de Leeuwin van Amsterdam/ daer Capiteyn ende Schipper op was Jan Willemsz.

't Schip Texel van Amsterdam/ daer Capiteyn ende Schipper op was Spreeu van Medenblick.

't Schip de Gallias van Hoorn/ daer Capiteyn ende Schipper op was Reyer Jansz. Palsrock.

't Jacht de Kemphaen/ daer Capiteyn ende Schipper op was Cornelis Heyndricksz. Denijs/ welcke Schepen 't Vyer nacht om nacht sullen voeren/ de Vlagghe Maendt om Maendt sullen laten weyen/ wel verstaende dat het Wapen van Hoorn Vianen volghen sal/ ende de Kemphaen alle nachten het Vyer voeren sal neffens de Vyerman/ maer geen Vlagge: ghelijck mede niet doen sullen de af-ghehuerde Fluyten/ die aen Ellie de Mey (onse rendebous-plaets zijnde) sullen lossen ende aldaer Sout laden. Nota: De ordre als doen gestelt.

Den 20. dito schoon Weder doch wat donckerachtigh/ passeerden wy smiddaeghs Godt lof de Hoofden/ sagen soo 't scheen een Oorlogh-Schip ten Ancker leggen/ savondts waren wy by de drie mijlen Noord-West van Beversier/ met een schoone doorgaende koelte uyt den Noord-Oosten.

Den 21. dito smiddaeghs Ornap Zuyd-Zuyd-Oost by de vier mijlen van ons gesien/ hebben onse coers gheset West aen/ en saghen smorgens een Schip aende Engelsche Kust by de Windt zeylen; savonts hebben wy Goudstaert gesien by de ses mijlen van ons/ en hadde een doorgaende koelt: de Koopvaerdy-Schepen die by ons waren setten hare coers naer Heyssandt.

Den 22. dito ontrent smiddaeghs/ saghen drie Zeylen Oost ten Zuyen van ons/ stellende haer coers naer Heyssandt/ konde Godt lof gheen Landt sien/ maer wel grove dijminge uyt den Noord-Westen/ gisten smiddaeghs Leesaert Noord ten Westen acht mijlen van ons/ ende savonts Noord-Noord-Oost ontrent negen mijlen/ en den Windt Noord hebbende/ over dagh Noord-Noord-West geweest/ doen savonts weer Noorden.

Den 24. dito schoon Weder namiddaeghs/ de Man vijf Kasen tot rantsoen voor de Reys uytgedeelt.

Den 25. dito in 't dagh-quartier begonst het hart te weyen uyt den Noord-Westen ende Noord-Noord-West/ met hol Water/ soo dat wy ghenootsaeckt zijnde de Marsseyls in te nemen/ te meerder alsoo 't Schip door de bovenstaende goederen/ soo van Water/ Bier/ ende andersins soo ranck was/ dattet pas Zeyl konde voeren/ waer over wy 't op de Ly smeten/ en schickte meest het swaerste Goedt om laegh en te loefwaert aen Stierboort te krijgen/ ende soo 't Weer toegenomen hadde in plaets dattet afnam/ soude genootsaeckt ghweest hebben veel Goedts buyten Boort te smijten/ ende om daer dan noch toe te komen soude haser t ghestaen hebben: wat prijckel de Schepen staen door 't overtollig h laden/ 't welck is die ghene bekent/ welcke daer mede in noodt komen door de overtollige Last/ oock mede de Schepen haer zeylage benemt. „ „ „

Den 29. dito ſchoon Weder met topzeyls koelte / alſoo het Maendagh was en het Broodt op de Overloop ſtaende/ende 't Zee zijnde hebben Rontſoen uyt-gedeelt/ te weten yder Man drie vierndel pondt Vleys Sondaeghs ende Donderdaegs/ 's Maendaeghs een verndel Speck/ alles conforme de mede-ghegeven Inſtructie.

Den 30. dito overmits Godt lof wy de Barles ghepaſſeert waren / hebben 't Volck aen yder Back een flap-kanne Wijns gegeven in plaets van Doopen/ conforme de Artijckel-brief: heden ſchoon Weder ende den Artijckel-brief den Volcke voor-gheleſen hebbende/ ſcheyde een Enckhuyſer Bootjen van ons af/ en ſettede ſijn coers ſoo 't ſcheen naer Saffia.

Den eerſte April ſmorgens vroeg waren ſommige Maets ſiende na de Gallias niet verre van ons/ welcke den Heer Generael ſaghen / daer inne wy ſeer verwondert waren / alſoo voor deſen wy noyt van hem geweten hebben dat hy mede na Indien ginck.

Den 2. dito ſagen 't Eyland Porto-Santo Zuyd-Zuyd-Ooſt en Zuyd ten Ooſten ſeven mijlen van ons/ ſetten de coers om tuſſchen Madera ende het ſelvige door te loopen: de Wacht opgeſteken zijnde / peylden Porto-Santo Ooſt ten Zuyden van ons vierdalf mijl/ met ſlappe koelte/ ja ſtilte; alſo een Schuyt van een Lorrendreyer willende aen deſe Eylanden/ varende aen Boort van den Generael Koen/ het ſelvighe aen ons Boort gheſonden/ om te laten ſien oft wy noch geſond Volck hadde/daer wy Godt voor danckten: Smiddaegs Porto-Santo Zuyd-Ooſt ten Zuyden vijf mijl van ons.

Den 3. dito ſtilletjens tot omtrent vier uyre dat de koelte wat begon te wackeren/ en ſiende twee Hollandſche Vrybuyters/ d'eene was een Fluyt/ d'ander een Spiegel-Schip/ wy daer na toe hielden met het Jacht Texel/ ende Kemphaen de loef vande Fluyt hebbende / is deſelvige gewend en latende een Bloed-vlag weyen/ waer over wy voor de Wind naer onſe Schepen toe hielden/ overmits wy ſagen dat ſy ons niet dorſten verwachten/achte hy (preſumeerden wy) Spaenſche Schepen waren; ſmiddaegs waren wy twee mijl Weſt ten Noorden van het Zuydelijckſte vande Sarters.

Den 5. dito ſchoon Weder met een ſtijve topzeyls-koelte / ſmiddaeghs de Ooſtelijcke-hoeck van 't Eylandt Palma Weſt ten Noorden vijf mijlen van ons geſien.

Den 6. dito ſchoon lieflijck Weder en een doorgaende koelte / en ſagen by de middagh noch de Pijck die op het Eylandt Tenneriſſe leyt.

Den 7. dito ſchoon lieflijck Weder ende moye koelten uyt den N. N. O. alſoo de twintigh Pijpen-Bier op 't bovened boven-ſtaende uyt waren / hebben Rantſoen van Dranck beginnen te gheven / ende ons Peeckel niet goet zijnde van 't Vleys ende Speck / overmits wy de gheheele Winter achter Wieringen hadden gelegen/ ſoo hebben wy deſelvige daer wy by konden laten loopen/ ende wederom verſche in-gedaen.

Den 10. dito heeft de Gallias de Vlagge-ſpil boven ghebracht / ende het Schip Wirecht de ſijne in-gehaelt/ alſo hy de Vlagge voerde uyt Texel / overmits hy de Ambaſſadeur vanden Coninck van Parſſia in hadde/ende niet wetende dat de Generael Jan Pieterſz. Koen inde Vloot was.

Den 11. dito omtrent thien uyren ſagen het Eylandt Bonniviſta/ met doockigh Weder ende ſtijve topzeyls koelte zijnde / het ſelve ſmiddaegs de Zuydelijckſte-

lijckste-hoeck N. W. ten W. derdalf mijl van ons / en is witte Sant-strandt aende Oost-kant ; den Heer Gheneraël Koen heeft de Vlagge laten weyen/ en hebben savonts 't Eylandt Illa de Mayo ghesien met heel doockigh Weder / waer over wy by-staken met Fock ende Bezaen om den dagh te verwachten.

Nota. Hoe de Strandt van Bonavista is.

Den 12. dito doockigh Weder met een topzeyls koelte/ ende den dagh staecken by Z. Z. O. waer aen mede wy het Eylandt in 't gesicht kregen / komende ontrent thien uyren ten Ancker by drie Hollandsche Schepen / en hier gheweest zijnde by de acht dagen/ soo heeft de Heer Generael Koen de Witte-vlagge laten weyen/ op dat de breede Raed aen Boort soude komen/ bestaende in alle de opperste-Koopluyden ende Schippers/ by dewelcke is gheresolveert op te ruymen in alle Schepen/ ende 't ghene in Texel in de Bevrachte-Fluyten was weder soude innemen/ mitsgaders noch thien Reparcitie voor de overige Goederen : mede is voorslagh gedaen / datmen soude overleggen oft men tusschen dit ende Indien Sarralions soude aendoen / alsoo het laet op het Jaer of te vroegh was ; savondts is een Engels Schip van Brust gemonteert met twintigh Stucken en hondert vijftigh Man / willende nae Brazilien om een goede Buyt / de Capiteyn overleden zijnde / was doen Capiteyn Pin Commandeur/ die voor desen in Indien was geweest voor d'Engelse Companij/ hier by ons ten Ancker ghekomen achter de Heer Generael om/ doende drie schooten; Het Volck is uyt Visschen gheweest met de Zeegen/ hebben in een treck meer als vier-hondert Harders ghevangen schoon ende groot/ alsoo sy wel over de hondert aen Boort brachten : 'snachts hebben wy doende geweest met opruymen.

Den 14. dito Zijn eenighe Bocken aen ons Boort ghebracht/ van dewelcke aen yder Schip uytdeelinghe wierd ghedaen / waren ondertusschen dien dagh neerstigh besigh om klaer te worden/ om den goeden Wind door ons lange vertoeven niet onnuttelijck te versuymen ; Ick ben met de Viscael Wijntjes aen Boort van den Engelsman ghevaren/ hem presenterende ende van weghen den Generael hem aen aenbiedende / oft hy yets van doen mocht hebben ? ende scheyde weder van sijn Boort/ en hy schoot vijf Eer-schooten.

Den 15. April smorgens na dat onse Boot weder aen Landt ghevaren was om te Visschen/ soo liet den Heer Generael de Witte-vlagge weyen / waer op alle Koopluyden ende Schippers aen sijn Boort gevaren zijn/ aldaer gheresolveert wierd den 16. dito 't zeyl te gaen/ oock yder Man geduerende den tijd van twaelf dagen drie Muddekens-Wijns daeghs uyt te deelen/ alsoo eenige Legghers met Wijn op onse Bovenet laghen / en dat wy over de Vaten moesten klimmen alsmen een Schoot aenhaelden/die door overladinge vande Schepen in 't Ruym niet en konde gestuwt worden / ende souden sigh na expineren vanden tijdt / en sigh weder reguleren naer den nieuw-ghegeven Rantsoen-brief : Overmits de Leeuwin ende de Kemphaen ghedestineert wesende te gaen na de Kust van Carmandel/ traegh in 't zeylen zijn/ende wy ons beste soude doen om aen de Eylanden van Martijn-Vaes te komen, wierd mede gheresolveert dat deselvige aende Kaep de Bonna-Esperanse gekomen zijnde/ haren coers datelijcke stellen na de Mayotters/ sonder na yemand te vertoeven ofte eenige andere Verversch-plaetsen aen te doen. Namiddag onse Boot wederom aen Boort komende/ bracht veel Vis mede / en verstonden dat eenige Matroosen van den Heere Generael aen Landt omtrent dertigh Bocken te hebben bekomen ; oock dat de Swarten met eenige Lamoenen en Orangie-Appelen aen Strandt geweest

Aen Ille de Mayo.

weest waren/ willende geen Geld maer oude-Messen voor deselve ruylen: Wy deden groote vlijt ende veerstigheydt allees vaerdigh ende ghereed te zijn / om 'sanderendaeghs daer aen 't zeyl te gaen / ende souden onse coers setten Zuyd ten Oosten na de Linnie/ conforme de mede-gegeven Instructie.

Den 16. dito na dat eenighe van onse Booten den Bruyn-vis / en het Huys van Nassouwen met werpen op-gewonnen hadde / tot by de drie voorschreven Hoornse-Schepen voor de Sout-pan/ die wat Westelijcker als wy gheanckert laghen / overmits deselve het Engels-Schip 't welck by ons ten Ancker was gekomen/ niet te veel vertrouden / zijn deselvighe Booten wederom aen Boort ghekomen : Den Generael liet omtrent de middagh een schoot schieten / waer op wy datelijck de Anckers lichtende en 't zeyl gegaen zijn.

Den 18. dito is volghende de resolutie ghenomen voor Ille de Mayo / yder Man drie mudekens Alste-wijns daeghs uyt-ghedeelt wierden/ als doen oock de Brandstenge boven-gebracht.

Den 19. dito passeerende / was als doen de Son Benoorden ons / hadden schoon en lieflijck Weder/ en sagen oock veel ravelinge van stroom/ niet wetende waer hene deselve sijnen loop mochte nemen; lieten deselvigen dagh de Olyvaten verkuypen.

Den 20. dito voormiddagh sagen wy een vreemt Zeyl 't welck met ons hene zeylden/ ende ontrent den avondt noch een te loevert.

Den 22. dito gaf ick last de Stockvis te verluchten ende boven ghebracht/ alsoo den selvighen begost te Mijten ; was dien volgende nacht Regenachtigh dogh stil Weer/vermenght met veel Donder en Blixem/also dat den 23. smorghens het selvighe Weder tot omtrent den middagh continueerden: wy de Zeylen ingenomen hebbende latende het drijven/ kreghen Regen en teghen den avondt weder een laber-koelte/soo dat wy het den 24. dito smorgens weder lieten drijven.

Laus Deo/ Anno 1627. Onder de Linie. Den 28. dito ontrent vier glasen in d'eerste Wacht/ vernamen wy een groote damp van Roock aen bagh-boort ontrent de Conbuys/meenende inden eersten dat de Kock noch mochte te Vyer wesen : maer also den selve Roock meer ende meer toenam / wierden wy eyndelijck ghewaer datter eenige Brandt omtrent de Conbuys was/ door het groote ende gestadige Vyer / soo was gesmolten het Loot aen de achter-zijde vande Conbuys / ende de kracht van 't Vyer also depenetreert was tot in 't Water-boort boven de Conbuys / doch wierden het selvige door ordre van my datelijck gestist/ door het quartiers-Volck die by

Nota. my waren / soo dat een gat in 't Water-boort en een inden Overloop vande Timmerluyden wierde gehouwen / om te sien ofte daer oock yets meer mochte verhoolen zijn/ maer en bevonden Godt lof geen meerder swarigheydts.

Den 29. dito smorghens na 't Ghebedt / alsoo het stil ende bequaem Weder was/ ben ick met de opper-Barbier met de Boot na het Schip Vianen gevaren/ om met Doctor Bontius te consulteeren van wegen een seecker Accident/ dat onsen Hoog-bootsman noch in Texel leggende aen sijn Voet gekregen hadde/ daer een swaer Hout opgevallen was / alsoo in 't selve (overmits de onghesonde Klimaet) meer ergernisse als beterschap bespeurt wierd: ende ben teghens den middagh weder aen Boort ghekomen / vergeselschapt met Doctor Bontius; den Onder-Koopman van Vianen ende haren Opper-Barbier/ die naer de ghedane Visitatie onsen Koopman ende my vergasteden / ende nae de Mael-

Maeltijdt weder aen Boort gevaren zijn ; ende is 'sanderendaeghs het Rantsoen vande Wijn ge-eyndight van drie mutsiens of twee mutsiens daeghs.

Den eersten May wast variabel ende regenachtigh Weder/ vermenght met stilte van Windt: smiddaeghs werde aen yder Back tot het Volcks gesondheydt een partij Loock uytgedeelt / ende kreghen tegens den avondt weder een redelijcke koelte / alsoo dat wy den 2. dito 'snachts de Linnie-Equenoctiael passeerden / bevindende ons den 3. dito vier-en-dertigh minuten Bezuyden de Linie / de Windt Z. O. ten O. met een redelijcke koelte ; als doen wierd de helft vande Olie-vaten gekuypt/die noodigh alle acht of thien dagen in sulcken groote hette dient gekuypt te werden. Nota.

Den 23. dito smiddaeghs alsoo de Windt scherp was / twijfelende ofte wy boven de Abrolhos soude konnen loopen / alsoo de Generael wende hebben wy van gelijcken mede gewend/hadde variabel Weder en inde nacht veel Regens.

Den 24. dito noch variabel Weder/ met Regen vermenght ontrent tot thien uyren ; smorghens heeft den Heer Generael een schoot laten schieten en liet de Witte-vlagge weyen/ waer op mijn Koopman sig datelijck na des Generaels Boort vervoeghde/ alsó ick niet mede mochte/ door dien ick met de Colijck gequelt was : alwaer geresolveert werd Z. Z. O. aen te gaen totten Tropicus-Capricorum/ ende van daer O. Z. O. tot op de hooghte van dertigh graden / ende voorts O. Z. O. tot ghekomen zijnde op de hooghte van Capo de Bon-Esperansse diemen met een Oosten-ganck als dan souden aendoen ; mede isser geresolveert gekomen zijnde op de hooghte van 30 graden/ de Man smorghens een pumpeltjen Brandewijn te geven tot naerder advijs/ doch dat yder nae gelegentheydt des tijdts by Regenachtigh-Weder het quartier-Volck een pumpeljen mach geven/ tot onderhoudt van het Volcks gesontheydt/voor dewelcke wy Godt Almachtigh tot noch toe ten hooghste bedanckten / alsoo wy op de Schepen noch maer eenige hadde die met de Scheurbuyck gequelt waren.

Den 27. dito is het Rantsoen van Water uyt-ghedeelt / te weten voor yder Man een slapkan daegh ende volgens den mede-gegeven Rantsoen-brief van twee mutsiens Wijn.

Den 28. dito smorgens is een Dancksegginge gedaen/ alsoo wy door Gods hulpe de Abrolies gepasseert waren / ende smiddaeghs yder Back een flapkan Wijns vereert.

Den 30. dito alsoo het stil ende bequaem Weder was / hebben wy eenighe Vleys ende Speck-vaten boven-ghehaelt / by dewelcke men van te voren niet by koste komen/ hebben deselve doen verkuypen ende versche Peeckel op-gegoten/ uytgesondert twee-en-twintigh Vaten die om redens wil niet boven-ghehaelt zijn/ alsoo het selvige niet konde geschieden sonder het Schip onder hol te maecken/ overmits deselve op d'onderste lagen/ hebben derhalve versche Peeckel opgedaen ende alsoo laten leggen.

Den 3. Junij smorghens liet de Heer Generael de Witte-vlagge wayen/ waer op de Breede-Raedt sigh haer aen sijn Boort vervoeght hebben / alwaer ghereſolveert wierd (overmits een kleyne voortganck die wy hebbende / ende men in 't aendoen vande Capo de Bonna-Esperanse lichtelijck wel een maend soude konnen byleggen/ alsó wy de Winter aldaer verwachtende zijn/ oock dat het soude konnen ghebeuren datmen een ander Ververſch-plaets soude soecken door nood aen te doen/) het Water wat te menageeren / ende yder Man daegs

maer

maer ses mutssens te geven/ende daer en boven des middaeghs noch een mutsjen Wijns.

Den 4. dito passeerden wy Tropicus-Capricorni/op de hoogte van 23 graden 30 minuten bevonden wy ons.

Den 7. dito smorgens zeylden wy onse Bram-stenge af/ ende des avonds de boven Blinde-stenge/ ende dat met redelijck Weer.

Den 14. dito dreven wy in stilte/ hadden redelijck schoon Weder/ begost ontrent twee glasen namiddagh een weynigh uyt den Westen te koelen / alsoo dat wy wederom onse coers gingen: wierd volgens de resolutie (also wy de hoogte van 30 graden hadde) smorgens yder Man een pumpeltje Brandewijn ghegeven: Ende overmits onse Hoornse mutsjens grooter waren als de Amsterdamse / is goet-gevonden om alle opspraeck die daer uyt soude mogen ontstaen te schuwen/ deselve af te snijden ende gelijck te maken / als oock mede de pumpeltjes/ 't welck geschiedt ende na-gekomen is.

Den 16. dito smorghens liet den Heer Generael de Witte-vlagge wayen / waer op ons Koopman ende Schipper sigh na sijn Boort vervoeghde/ alwaer gheresolveert wierd O. Z. O. aen te gaen/ tot op de hooghte van 35 a 36 graden Z. breete/ alwaer hoopten een natuerlijcken Westelijcke doorgaende Wind te krijgen/ met dewelcke als dan soude mogen na de Caep de Bone-Esperanse te loopen/ en ghekomen zijnde omtrent 150 mijlen bewesten de selve/ in welcke ghevallen men recht Oost op de Caep aen soude gaen / om ons van Water te versien/ ende 't Volck te Ververschen van 't ghene men aldaer mochte vinden/ soo van Groente als anders dat wy begonnen van doen te krijgen.

Den 23. dito tegens den dag namen beyde Marsseyls in/ door stercke Wind met Regen ten Z. Z. O. ende Z. O. Oostelijckerhandt zijnde / was de eerste Stromen die wy gehad hebben sedert wy uytgeloopen zijn / en dreven O. ende N. O. aen/ insonderheyd smiddaeghs dat de Kock vroegh schaften/ dat wy de Fock mede innamen ende het Schooverzeyl setten / tot den 24 dito smorghens dat den Generael voor ende Vianen achter uytsagen/settende de Fock en korts daer na de Marsseyls weder by / tot savonts dat het seer Weerlichten met eenige Regenbuyen de Marsseyls innamen / en missende de twee Schepen Wtrecht ende Terel.

Den 25. dito misten wy onse Heer Generael / die wy gisten voor uyt te zijn/ also hy gisteren avondt (onse Marsseyls innemende) de sijne liet staen: den geheelen dagh Regen met stercke Buyen/ soo dat wy onse Bramstenge ende onse Kruys-stenghe afnamen / ende met het Groote-Marsseyl ter halver Stenghe staende zeylden; Vianen heeft de Prince-vlagge half opgehijst en laten weyen/ giste yemandt van qualite overleden te zijn: in 't Dagh-quartier was Laurens Goutbrantsz. Bootsman overleden/dat de tweede Persoon was; savonts ist Groote-Marsseyl ingenomen / alsoo 't leelijck en ongestadigh Weer ende Vianen wat achter was. Gespickelde Vogels wit ende graeu/ met noch eenige swarte/ groote menighte werden van ons ghesien/ soo dat wy noch noyt soo veel vernomen hebben. In 't eerste-quartier also 't Weer handsaem was/hebben de Marsseyls by-gheset/ tot tegens den dagh-wacht dat wyse weder innamen/ en den Windt Z. W. zijnde.

Den eersten Julij schoon lieflijck Weder zijnde / is de Schipper en Opper-Stierman van Vianen aen ons Boort gekomen/ om ons te versoecken ende te spreken

spreken van de coers wy gaen mochten: In gevallen den Wind uytten Z. O. wilde weyen/ hebben ons ghehouden by de resolutie / en zijnde getrocken op de Gallias / overmits de Zuydelijcke Winden ons seer quelden ende de Stroom ons om de Noord settende / te weten dat wy soude loopen op 35 graden tot dat wy wat Oostelijcker waren/ en als dan op de Tafelbay/ naer gissinge 200. mijlen vande Caep.

Den 3. dito savonts in 't eerste-quartier is de Windt Z. W. en W. Z. W. geloopen met een moye koelten/ soo dat wy weer begonnen te winnen/ daer wy Godt niet genoegh voor dancken konden/ ende hebben nu over drie dagen stilte gehad en te voren schrale Zuydelijcke Windt.

Den 4. dito savonts worden 't weder stil / tot den 5. smorgens dat het begon te wackeren uyt den W. N. W. ende sonden de Boot om den Doctor wegens de Hoogh-bootsmans Voet die seer redelijck stont / ende andere Siecken te visiteren ; Hebben des smorgens veel qualen gesien ende menighte van Vogelen/ wit ende graeu / met noch lange groote swarte/ ende sommighe wat kleynder/ doch zijn niet pick-swart maer vael.

Den 12. dito smorghens noch al stil wesende/ hebbe my vervoeght om aen 't Schip Vianen te varen met advijs vande Scheeps-raedt / om weghens het Water te verminderen dat de noot ofte tijdt vereyste/ (ende naer rijpe deliberatie ende ingesien zijnde de groote stilte / ende het Luchtgen ghestadigh uyt den Zuydelijckerhandt als Z. O. ende Z. dat noch een tijdt kan aenhouden/ ende niet tegenstaende dat de minste en meeste haer gissinghe nae 't plat maer 150. mijlen buyten de Wal waren / op de Z. breeten van 34 en een half graedt / en ,, Noord-Oosteringe een graet/ ende als mede dat het kout was / en is hoe min- ,, der Water meerder Wijn ten order ghebruyckt / aen 't Volck die seer in-vielen ,, beter was/ oock dat de Potspijs seer minderden / en door de Wijn mochte ghe- ,, reckt werden/) so dat wy goet-gevonden hebben ten dienste van de Companie ende onderhoudinge van 't Volck/ niet meer als drie mutsjens Water te geven/ ende vier mutsjens Franse-Wijn/ van welcke vier mutsjen wy smorghens een gebruyckte tot Bierenbroot/ en doende daer soo veel Water by als tot het Oort van doen was; bevonden noch te hebben seven-en-twintig Leggers-water ende 258. Koppen/ waer over de dertigh Man inde Krebbe laghen / daer van noch wel vijftig of tsestigh seer klaegden over de Scheurbuyck inde Beenen/ Mond ,, ende elders; by ons is doen een Biddagh ingestelt den 14. deser. ,,

Den 14. dito smorghens een troupe by ons gesien / hadden heel schoon Weder ende Windt / en heden is de Biddagh ghehouden / ende met een den Heere gedanckt voor de genade alreede bewesen/ met Weer en Windt/ ende een goedt deel stere-Vogels gesien/ 't welcken Landt beteyckent.

Den 15. dito Schoon Weder ende stijve-koelte uyt den W. Z. W. hebben menighte van witte Ster-vogels gesien smorghens uyt de Oostelijckerhandt komende / en savondts wederom wech-vlieghende/ en zijn wat vaelder als in Hollandt/ houden ghestadigh op de Strandt/ zijnde hoogh van ghebeende ende kleynder van lijf als een Sperre / daerom sy oock meest ghenaemt worden Strand-loopers. Noch hebben een troupe ghesien / maer by nacht heel weynigh Quallen/ maer heel kleyn goet dat licht van hem gaf. De Bonte-vogels diemen heeft ofte krijght aen omtrent de Eylanden Tristant-Dalcuncha/ hebben ons oock heel ende al begeven/ maer sagen ter contrarie kleyne swarte-Ravens/

vens/ en hadden oock 46 minuten Noord-Oosteringhe / ſoo dat wy vermoede niet verde van 't Landt te zijn/ doch na mijn beſteck 40 a 50 mijlen / oock vernamen naderhandt 43 mijlen buyten de Wal geweeſt te zijn; Savonts is Aris Roemerſz. van Belcum overleden / zijnde de thiende Perſoon die ſedert den 19 Junij ofte dat uyt Hollandt gheſtorven zijn ; wy oordeelde ſmorghens vroegh Zuyelijck genoegh te zijn/ hebben onſe coers geſtelt O. Z. O. aen / doch Vianen die geſtadigh in 't ſchieten twee derdepaerten ofte een vierdepaert ten minſten minder als wy ſchooten/ hiel noch de coers van Z. O. een wijltje / tot dat hy eyndelijck ons volghde : Alſoo ſmiddaeghs bevonden de hooghte te hebben van vijf of ſes minuten minder als de 35 graden/ maeckten giſſinghe Vianen niet meer als de 34 graden ende 35 a 36 minuten te hebben/ en 't verſcheel ghemiddelt zijnde / ſoude als dan op de hooghte van 34 graden 46 minuten zijn/ 't welck noch Zuyelijcker was als de Caep / en daer over O. ten Z. aen ginghen / nemende de ſtreeck van O. ten Z. voor de Stroom / die ons dagelijcks uytten Zuyelijckerhandt om de Noord ſetten / waer mede wy meende noch hoogh genoeg te blijven : alles conforme de reſolutie genomen by de Heer Generael den 16 Junij voorleden. Nota / de Wind heeft ſich ſoo ſcherp gehouden datmen boven de 35 graden niet hebben konnen komen / anders dan giſteren dat hy W. Z. W. was ſtijf door-koelende / en des nachts hebben uytgeſien ende wat minder Zeyl gemaeckt/ om niet onverſiens op 't Landt te vervallen.

Den 16. dito ſchoon lieflijck Weder zijnde / hebben met den dagh de Tafelbergh vande Caep Bonne-Eſperanſe ontrent acht mijlen N. O. ten O. van ons geſien/ waer over 't Seyn dede om Vianen doch benoorden deſelve Taffel/ die heel vlack boven is ende klaer lagh / en konden anders geen Landt ſien als noch een Bergjen/ die hem vertoonde oft een ſpitſe Klip was/ ſtaende wat vande Taffel af die allenſkens verſeylden/ ſoo dat hy begon grooter te worden ende men ſien konde dat het den Leeuwen-bergh was ; oock ſagen 't hooge gebergte naer de Capo-Falſo/ en wy hadden 't Land eerder als de giſſinge was/ dan hebben ons ſulcks altijdt voor laten ſtaen die oock eer te gemoeten/ alſoo wy een van Martijn-Vas Eylanden nae 't beſteck moeſten gheſien hebben / doch niet vernomen hadde / ſoo dat wy vaſtelijck beſluyten (niet teghenſtaende dat naer ſommige ofte de meeſten haer giſſinge) even boven 't Eylandt Jan Fernando de Laronie liepen/en hebben noch ſoo Ooſtelijcke geweeſt/ dat wy boven de benedenſte Martijn-Vas Eylanden geloopen zijn : te weten de Weſtelijckſte verkent zijnde dat het de Taffel was/ hebben onſe coers gheſet O. N. O. daer nae toe/ met ſlappe koelte de hooghte van 3 graden 4 minuten : Savonts verpreyde Vianen dien die den Opperman was/ ſeyde dat hy de Fock op de Maſt ſoude halen/ ende byſteken tot ontrent middernacht/ en dat hy weer na de Wal ſoude gaen/ om tegens den dage wat by de wercken te zijn / doch dat ons ſoude reguleren na Weer ende Windt/ dat ons de Heere ghelieve te verleenen. De Leeuwen-bergh ſavonts N. O. ten N. vier ofte vijf mijlen ten hooghſten konnende ghemackelijck ſien / en deſelvige vaſt te weſen aen den Taffel-bergh door klaer ende helder Weer / die des morghens een Klip ofte kleyn ſpits Eylandeken ſcheen : Alſoo de Windt omtrent het ſeſte of ſevenſte glas in 't eerſte-quartier nae het Zuyen ende Z. Z. O. liep / hebben een Oper achter opgheſet ende de Fock vande Maſt ghehaelt/ zeylende alleen met deſelve O. ende O. ten Zuyen aen/ ende allenſkens Ooſtelijcker / ja N. O. om de Wal te genaken / op dat de

Windt

Windt nae 't Z. O. loopende niet van die Caep versteken soude wesen: doch alles met goet/ klaer/ helder Weer/ ende labber koeltjen/ de Leeuwen-bergh op zijde ofte dwars van ons hebbende wordet heel stil/ soo dat beyd de Boots voor brochten om te boeghseeren/ tot gekomen wesende aende Punct die de Baye maeckt/ en daer Anckerde op 22 vaedem goede grondt/ en saghen de Schepen Gallias/ Wtrecht/ en Texel ten Ancker leggen/ die thien dagen voor ons hier geweest waren: Verstonden dat uyt de Schuyt die vande Generael naer ons toe sond/ doen hy onse Schepen sagh komen/ als mede dat de Leeuwin ende de Kemphaen een of twee uyren na den anderen/ sonder malkanderen in Zee ge-moet te hebben: welcke Leeuwin ende Kemphaen gisteren vertrocken zijn nae de Kuste van Cormandel/ hebbende vande voorschreven Schepen de grootste ofte meestendeel van twintigh stucks Beesten mede genomen/ en om datse ver-trecken moesten zijnde de 14. geruylt dat de eerste waren/ soo datse anders niet ghekreghen hebben als Groente die redelijck te bekomen was/ daer de Siecke meest van gebetert waren: Alsoo de Heer Generael belast heeft om Tenten te maken voor onse Siecken nevens de haren/ zijn den 17. daer mede doende ge-weest/ ende noch savonts eenige Siecken aen Landt gebracht van veertigh die de slechtste Koyen hadden/ ende de rest waren mede geinfecteert sedert den 19. der voorleden maendt Junij/ dat de eerste Persoon uyt Hollandt zijnde gestor-ven is/ en hebben noch negen Man verlooren.

Den 19 Julij schoon lieflijck Weder/ de rest vande Siecken aen Landt ghe-set/ mitsgaders de Water-vaten/ op dat savonts ofte smorgens het ghebeuren kan door harde Windt van 't Ancker te spillen/ altijdts soo veel Water hebben mochte als wy consumeern inde tijdt van byleggen/ soo dat oversulcks niet ge-nootsaeckt soude wesen eenige andere plaetsen aen te doen/ ende de Siecken aen Landt te laten.

Den 20. dito noch schoon lieflijck Weer en slappe koelte; de Generael deed' de Breede-Raedt doen vergaren/ ende gheresolveert morgen de Gallias/ Wt-recht/ en Texel naer Batavia te gaen/ ende heeft de Opper-Stierman Jan Jansz. Schipper gemaekt op de Gallias/ ende datmen een half mutsjen Wijns geven soude. Savonts quamen vijf Engelsche Schepen hier inde Baye/ wa-ren den 23 Maert Oude-stijl uyt Engelandt vertrocken en alhier ten Ancker gekomen/ genaemt den Admirael de Meerye/ daer een Commandeur op was de Vise-Admirael 't Hard/ de Schout by Nacht de Steere/ 't Jacht de Hoo-pe/ 't Jachtje Refus/ ende 't Jacht Schout dat mede uytgeloopen was/ heb-ben sy den 23 Junij doen wy van malkanderen raeckte door den Storm ghe-mist/ datse gisten ghebleven te zijn: De drie vande voor-verhaelde Schepen waren vande twee geraeckt/ zijnde gheweest aen Dassen-Eylandt daerse veel Conijnen vingen/ gisse datse die met Haecken uyt de Hollen haelde; was mede veel Vis en Water voor de Schepen/ en hadden soo veel bekomen alsse bykans van doen waren/ ende verstonden dat haer Admirael en Vise-Admirael de Leeuwin en Kemphaen ghesproken hebben N. N. W. vande Caep/ en alsoo sy geen Landt aenghedaen hadden sedert Engelandt/ anders als de drie Sche-pen die Dassen-Eyland twee dagen waren geweest/ hebben wel soo veel Siec-ken en dooden gehad als wy/ soo datse oock genootsaeckt zijn geweest Tenten te maecken.

Laus Deo Anno 1627. den 20 Julij in de Taffel-baye aan de Cape-bone.

Den 21. dito is den Breede-Raedt vergadert ende voorslaghen by de Heer

Generael ghedaen/ ofte volgens de resolutie den 17. ghetrocken/ soo dat heden soude vertrecken ofte wachten door de komste vande Engelsche/en dat wy ende Vianen gereed waren/ alsoo 't Contrackt van achtien maenden uyt was/ ende niet en wisten wat commissie sy luyden hadden: oock soo gaf het ons wat te bedencken/ datse den Opper-Koopman met den Tolck Marcus onder decsel van vriendschap vande Heer Generael gesonden/ aenbiedende alle vriendschap soo lange als Ostagiers hielden/ tot dat de twee afgesonden aen de Heer Generael wederom gekomen waren: 't Voor-verhaelde ingesien zijnde/ is raetsaem geacht heden noch te blijven ende aen de Engelsche te varen/ ende sien ofte niet yet verstaen konde wat commissie sy van haer Meesters hadden/ ende ons betrouwen mochten op haer aengeseyde vriendschap ende andersins/ 't welck savonts een yder soude rapporteren gelijck geschied is soo dat eyndelinge verstaen zijnde/ en soo yets tegens ons sonde willen actenteren/ konde het selvige aende Leeuwin ende Kemphaen ghedaen hebben/ ende dat sy acht sullen slaen haer schade (soo sy altijdt segghen) op de thuys komende Schepen te verhalen: soo dat eenparighlijck geresolveert/ morgen de drie Schepen 't zeyl te gaen na Batavia/ en wy en Vianen te blijven tot datse ververscht waren ende de Siecken verkomen/ doch dat ons niet soude toonen offe eenigh achter-docht hadden/ maer daer-en-boven haer oock niet al te veel vertrouwen: Ende is een-stemmigh ghoed-gevonden op 't request vande Heer Ambassadeur/ dat met Texel onder de bescherminge vande Engelsche soude moghen naer Suratte gaen/ en soude blijven op 't Schip Utrecht ende niet op Texel/ dat hem voor desen ghepresenteert was om na Suratte te gaen: maer sulcks niet wilde ofte begeerde noch een Schip te hebben/ soo dat ingesien zijnde sijn ongestadigheyd ende dat het soude strecken tot des reputatie vande Compenij/ te meer alsoo het ons ordre niet en was.

Den 22. Julij schoon lieflijck Weder/ en door kalmte is den Heer Generael met drie Schepen wat uytgekort zijnde/ noch smiddaeghs onder 't zeyl gegaen naer Batavia/ hebbende groote impertinentie ghehad vande Perssiaense Ambassadeur/ die soo onredelijck was datmen 't niet soude konnen verhalen/ gelijck noch heden gebleken is dat een Engelsman aen de Heer Generael ghesonden heeft/ versoeckende met haerlieden te mogen gaen/ ende overmits niet toegestaen was/ heeft geseyd by sijn Meesters te verhalen/ datmen hem gehouden hadde als een gevangen Man/ ende soo naer Batavia gevoert/ in somma niemand ter Wereld kan onrederijcker wesen. Door ordre vande Heer Generael heeft Vianen de Vlagge van boven laten weyen ende ick van voren.

Den 23. dito schoon lieflijck Weder; 't resteerende Jacht vande Engelsche is op de Reede gekomen/ konde noch de Gallias sien/ die smiddaegs uyt 't gesicht was met de twee anderen; vernamen Schapen noch Beesten.

Den 24. dito noch goet Weder/ doch savonts begost het op te koelen uyt den Zuydelijckehandt; 's nachts was door toedoen van Sr. Roye een desordre gekomen tusschen ons ende de Engelsen/soo dattet Water gisteren aen Boort ende een klaer Schip ghemaeckt/ en de Stucken boven-ghehaelt die in 't Ruym waren.

Den 25. dito stijve koelte uyt den Zuyelijckerhandt die savondts afnam/ zijnde d'eerste doorgaende koelte die wy ghehad hebben sedert den 18 Maert contrarie/ en klare Sonneschijn Weer/ als mede den 26. 27. 28. soo dat wy

onse

onse Boots tweemael naer 't Robben-Eylandt sonden / overmits geen Inwoonders vernamen met Beesten ofte yet anders / 't welck gemerckt zijnde is den Breeden-Raedt op 't Schip Vianen vergadert / ende gheresolveert den 4 Augustij 't zeyl te gaen na Batavia / daer Godt ons geliebe met gesondheyd te helpen: Oock verstonden wy dat de Engelse (door 't aenstaen van haer Ambassaduer / alsoo den tijd verliep) soude den laetsten deser 't zeyl gaen na Surrate / en soo voort naer Batavia mosten / ende soude noch drie weken ghebleven hebben om haer Siecken wat te verquicken / soo dat de Tenten by de Engelse zijn afghebroken: Een Inwoonder vande Caep verstouten hem een Ketel te nemen vande Engelsen / waer over hem eenighe volghde / ende den Leeuwenbergh wat opgeloopen zijnde heeft gehouden / werpende met Steenen / en treffende den Stierman vande Admirael / die neder-viel / doch verquam noch: Soo 't scheen aen dese twist ende schermutsinghe / warense sulcke vrienden niet voor de Engelsche alse ons gemeenlijck toe praten / alsoo wy dese morghen verstonden vande Swarten / datse uytgheweest zijn na de Baye de Sardania om Vee / dat door goede toesicht vande Eygenaers soo bewaert wordt / datse met onverrichte saecken ende verlies van haer Capiteyn gekeert zijn gister-avond / ende is een van haer haer slincker-Bal uytgesneden / 't welck hy ons liet sien.

Den 30. dito schoon lieflijck Weder; de Engelsche zijn 't zeyl naer Surratte gegaen / van meeninge 't Eyland Mallalij aen te doen / en is een vande Mayottes-Eylanden / en alsoo het stilletjens was ende contrarie Windt / hebben sy tusschen het Vastelandt ende Robben-Eylandt door geloopen. Laus Deo Anno 1617. den 30 Julij aen de Caep gen.

Den 31. dito saghen savondts N. W. ten W. by de drie mijl van ons twee vande Engelse Schepen met opgegijde zeylen / gisten datse wachte na haer resterende Schepen / die lager wesen mosten.

Den eersten Augustij voormiddagh redelijck klaer Weer / waer over onse Boot voor de derdemael naer 't Robben-Eyland gesonden wierd: naermiddag wat Stofregen met doncker Weer / en de Windt meest uyt 't Landt / ghelijck voor desen mede gehad hebben / doch klaerden op.

Den 2. dito redelijck Weder / de Boot is savonts aen Boort ghekomen / inhebbende elf-hondert Pijnguijns ende weynigh Robben / alsoo sy-luyden oordeelde de Pijnguijns beter te wesen; vonden mede een Put van twee Pijpen hoogh op malkanderen gheset / met soet Water: De Boot haeldense door de Barninge op 't Landt / datmen altijdt doen moet om alle ongeval voor te komen; mede isser Groente als Suringe en Eyeren.

Den 3. dito schoon doorgaende koelte uyt den Noordenstond afghebroken / doch door Windt niet meer uyt de Noordelijckerhandt / waer door de Zee hart aenschoot / en Vianens Schuyt was inde Soute-Rivier geroeyt om Groente / ende uyt deselvige willende worden achter-over geworpen / soo dat een Soldaet verdronck; weynigh Regen.

Den 4. dito handsamer Weer / doch konde gantsch niet verrichten door harde Barninge; savonts zijn God lof by ons ten ancker gekomen twee Schepen van Amsterdam / genaemt den Swarten-Arend ende de Fluyt Velsen / zijn den 10 April uyt Texel gezeylt / soo datse door contrarie Wind en ordre Benoorden Engelandt gezeylt hebben / alwaer de Fluyt Velsen den 25 April by Conpaen is geweest / die na Yerlandt met sijn drie Schepen wilde / maer heeft de Fluyt weynigh beschadight; oock zijn de twee Schepen aen Illie de Meyo thien dagen ge-

gen geweest/en hebben ons mede gerapporteert dat onse geladen Sout-Schepen vande West-Indische Compenie verdreven waren / en dat yder by de drie-hondert Bocken ghevangen heeft/ soo datse niet een onghesondt Man hadden/ maer wel een doodt hebben / en hadden net twee maenden doende gheweest van Illia de Mey tot hier toe : Oock soo verstonden wy datse waren van meyninge ses of acht dagen hier te blijven leggen/ om te Ververschen van Groente ende haer Vleys te Verpekelen.

Den 5. dito goet Weer / hebben onse Siecken aen Boort ghebracht ende de Tenten afgebroken/ om morgen vroegh Godt gelievende 't zeyl te gaen.

Den 6. dito stilletjens ende contrarie Windt/ hebben wat uytghekort/ doch konde niet voortkomen/ soo dat wy 't Ancker toe lieten gaen om beter Weer te verwachten.

Den 7.

Den 7. dito smorgens voor den dage 't Ancker gelicht met een moy landelijck Windeken / daer mede smiddaegs uyt alle perijckel gekomen ; de Siecken zijn God lof vande Groente en Pijnguijns allegaer genesen: Vis en konde men niet vangen twee graden Noord-westeringhe / maer waren ses of achte mijlen Beoosten de Caep Bonne-Esperanse.

Dese Capo de Bon-Esperanse is een schoone Verversch-plaetse / en alsoo wy drie-en-tseventigh Siecken aen Landt inde Tenten brochten / quamen om de drie weecken allegaer weder ghesondt aen Boort / dat door de Groente die daer valt / van Klaver en Suringe / die daer in dese tijdt in abondantie is / en oock mede verruyltmen hier Bullen en Schapen / om Kopere-ringen / Staven / en Yser : de Schapen hebben Steerten die vijfthien of sesthien pond wegen ; hier waren oock menigte van Witte-Gansen daer ons Volck eenige van schooten / en oock soo sach ick menigte van Conijnen by de Leeuwe-bergh : Het gebeurde oock doen wy alhier de Schipper vande Gallias begraven hadde / dat de Leeuwen die hier veel houden hem weder opgraefden / ende brochten de Kist bloot / soo datmen genootsaeckt was dieper te graven ende Steenen daer op te leggen ; Harten sach ick mede achter de Taffel-bergh loopen : Als ghy de versche Ravier opropt warender oock eenige Binnen-waters / daer wy menighte van groote Steen-Brasems in vinghen van een ellen lanck / en was schoone Vis. Dit ist geen ick vande Caep Bonne-Esperanse beschrijve. Nota. dat de Leeuwen de Dooden soecken.

Den 8. dito schoon lieflijck Weder / hebben smiddaeghs de hooghte ghehad van 34 en een half graed / bevindende te zijn N. O. ende Z. W. ontrent thien mijlen vande Taffel-bergh / die savondts betrock en de Windt N. allenskens nae 't N. Westen liep doorgaens koelende. De Taffel is het hooghste Landt / daer aen de Caep goet te kennen is.

Den 10. dito de voorleden nacht inde tweede Wacht / is de Wind van West stap-koelende na 't Zuyden tot N. West om-gheloopen / waer over in 't daghquartier gewend hebben Z. O. aen / en soo 't scheen hadde Vianen eerder ghewend / want dagh ghewórden zijnde was hy ontrent twee mijlen voor uyt ofte wat meerder / waer over hy 't wende na ons toe : Savondts kregen een harde Travade uyt de Noord-Oostelijckerhand / met Regen ende groote Hagel-steenen / soo dat wy genootsaeckt zijnde de Zeylen in te nemen / gelijck door de harde koelte smiddaeghs het Groote-Marsseyl ingenomen hebben : ondertusschen begon de Windt naer het West te loopen en opklarende / doen sette wy de Fock weder by / en onse coers gaende O. Z. O. aen / nae dat door ongemanierthe ydt van 't Schip groote moyte ghehad hebben eer het vallen wilde / bysettende de Blinde die ingereeft scheurden / en 't Water stont heel hol tegens malkanderen aen door de Wind / en stijf door koelte uyt den Westen / ende sedert middernacht uyt de Oostelijckerhandt / soo dat nu ende dan veel Robben wy ghesien hebben met de Vlercken ofte Vinnen boven-drijvende / en inde Sonne blakerende ; heel kleyne witte Strand-loopertjes begaven ons smiddaeghs / die vermoedende omtrent ses of seven mijlen vande Caep Bonne-Esperanse te wesen.

Den 18. dito ontrent de Vroegh-kost is de Windt nae 't Z. Z. O. ende by wijlen wat Oostelijcker gheloopen / doch meest stil met Mist / waer over al-temet een Mosket losten om onse Macker niet te missen / die noyt geantwoordt heeft / ende nae middernacht omtrent drie uyren / hebben hem door een blinck

achter uyt gesien een Mosket-schoot verd/ en 'snachts schooten noch al-te-met eens/ ende hebben antwoordt gekregen.

Den 22. dito stÿve-koelte/ die sedert gister-avondt uyt den Noorden weyende allenskens toenam/ dat in 't dagh-quartier het Groote-Marsseyl innamen/ ende ontrent te twee uyren 't Voor-Marsseyl: Namiddaeghs de Windt vry wat afgenomen hadde/ overmits hy van 't Noorden na 't W. N. W. geloopen was/ soo dat recht voor de Windt om wech te vorderen Oost aen gingen/ waer door zeylende de Vlagge van boven lieten weyen.

Den 27. dito smiddaeghs kreghen een harde Kaeck met Reghen/ namen de Marsseyls in/ en stÿf voortgaende voor de Wind/ daer wy Godt niet genoegh voor konde dancken.

Den 30. dito smorghens Regenachtigh-Weder/ en begon allenskens stÿf op te koelen/ soo dat namiddagh de Marsseyls innamen/ hadden savondts harde Wind en donckere-Lucht uytten Westen/ ende omtrent middernacht weynigh tÿdt N. W. waer over wat dragende hielden om de Groote-hals toe te setten/ en zÿnde twee glasen inde Honde-wacht uyt/ dat Vianen noch dwars van ons sagen aen bagh-boort/ die noch wat hooger ginck om ons te mÿden/ en de Hals toeghesett zÿnde/ hebben weer onse coers ghegaen met sware-Regen en Hagel-buyen Oost aen/ tot weynigh voor den dage ofte met den daghe dat 't Groote-Zeyl innamen/ also 't een Stoorm/ ja harder weyden als noch oyt op de Reyse ghedaen heeft/ ende was soo veel als ses Man te Roer gaende konde houden: na de Vroegh-kost schooten de Groote-stengge/ liepen O. N. O. aen terlens/ overmits de Windt W. Z. W. gheloopen was/ en Vianen en konden wy niet sien/ giste dat door onachtsaemheyd meest van ons is geraeckt/ niet tegenstaende dat wy de Vyerman waren/ ende doen wy hem jonckst sagen als voorseydt is/ hadden meer Zeyls by als wy ende ons ontschoot.

Den eersten September schoon liefÿck Weer/ ende met den dagh alle onse Zeylen weder by-gemaeckt/ aengegaen O. Z. O. op hope van Vianen te sien/ die savonts niet vernamen/ gissende voor uyt ende te loefwaert van ons te zÿn/ waer over O. en O. ten N. aen gingen/ om 't Eyland Sinte-Pauwel te mÿde en de Reys te vorderen/ op dat Javo voor primo November/ dat de Weste-wind begint/ mogen bezeylen.

Den 4. dito voorleden nacht de Marsseyls inghenomen/ ende savondts het Groote-Marsseyl/ te meer dat de Wind van N. W. na 't W. geloopen is met harde Regen-kaecken; tot twee a drie reysen is by 't Volck Steen-kroos gesien drÿven/ en giste van Ille de Paulo daer de lenghte na 't rond van hadden/ ende mede op mÿlen na plat/ soo dat te hoopen is de lenghte van Java/ met de Ooste Mouson bekomen sullen.

Den 5. dito smorgens heel hart Kaeckigh-weer uyt den Westen/ hebben de Fock geset ende de Groote-stenge geschooten/ en omtrent de twintigh uyren de Windt van West na 't W. Z. W. geloopen/ liepen terlens met de Fock O. N. O. aen soo veel als vÿf of ses Man 't Roer gaende konde houden: naermiddagh bequaem Weer/ hebben de Groote-stenge en Ree opgewonden ende weder wat Zeyl gemaeckt.

Den 7 dito/ alsoo Godt lof sedert den 7 Augustÿ acht-hondert mÿlen naer 't Plat gezeylt zÿn/ ende dagelÿcks hart gaet/ soo dat het schÿnt voor half October niet verde van Batavia sullen zÿn/ swÿghe de duysent mÿlen te zeylen volgens ons

gens ons

gen ons mede-gegeven Instructie / ten ware eenighe ongevallen ons overqua-me: soo is by de Scheeps-raedt geresolveert de cours van Oost te houden/tot op de 130. graden in langhte/ ende dan O. N. O. aen soo verd Weer en Wind dienen wil/ en om niet inde bocht van 't Zuylandt te vervallen / daer mee zijnde met de W. N. W. ende N. Weste Winden die meest hebben / veel tijd soude verslijten ende perijckel loopen van 't Landt op Java te komen / als oock te Oostelijck dat voor al verhoet dient / alsoo in primo November de Weste-Mouson begint/ daer niet teghen op is te komen; Steen-kroos konden niet meer sien/ soo dat ick vast geloove van Sinte-Paulo te komen daer wy omtrent waren geweest/ doch vry Noordelijcker naer gissinghe / oft ten zy dat eenigh onbekent Eylandt niet verde van ons ghewest ware/ en hebben noch Steen-kroos weder om gesien.

Nota. wat cours te houden is om Java te Bezeylen.

Den 10. dito na de Vroegh-kost is de Windt van 't West na 't Z. W. West geloopen/ sagen eenige Strand-loopers.

Den 11. dito is de Windt van Z. W. na West gheloopen met goede koelte/ hadde de lenghte van 130. graden/ waer over N. O. aen ginghen volgens onse voorgaende resolutie.

Den 13. dito alsoo 't Westelijckste van 't Zuydlandt N. O. van ons was / zijnde nae gissinghe op de lenghte van 132. graden / ende dagelijcks een Weste Windt hebbende/ en daer mede inde bocht van 't Zuydlandt mochte vervallen/ ende veel tijdt mochte spenderen om uyt te geraken / is raetsaem ghevonden de cours smiddaeghs N. O. aen te stellen; sagen een Sonne-Vis.

Nota. Dese ordre om niet inde Bocht van 't Zuydlandt te vervallen.

Den 14. dito redelijck Weer met stijve doorgaende koelte/ en savondts is de Windt van 't Z. W. na Z Z. O. geloopen.

Den 15. dito slappe-koelte/ tot savondts dat het wat opkoelde noch uytten Z. O. soo dat wy gissinge maeckten die te houden.

Den 17. dito smiddaeghs het Landt van Eendraght ontrent (Dirck Hartoghsz. rede) seven mijlen van ons gesien/ van middelbaer hoogte gelijck Doeveren in Engelandt/ ende niet soo laegh als by sommige geseydt werd/ hier ende daer met Witte-plecke / waer door by nacht soo wy mercken konde savonts daer van af zeylden / niet verre ghesien kan worden voor datmen byKans daer by is/ en vijf a ses mijlen Noordelijck als de 26 graden en 25 minuten was het lagher Landt ende niet soo steyltjens als het voorgaende/ ende twee mijlen nae gissinge buyten de wal zijnde/ scheen het Landt soo hier en daer kleyne Heuvelkens tot voorlandt te hebben nae dat wy peylden / en streckten heel anders als de Caert uytwijst / te weten drie mijlen bezuyden de voorschreven hooghte van daen/ tot acht a negen mijlen benoorden de N. ten W. streecke verscheelt/ alsoo het N. N. O. ende Z. Z. W. aengheteyckent staet: t'een uyren wierpen het Loot vijf mijlen buyten 't Landt op 75 vadem Semelige-grondt / met kleyne Roode-santjes vermenght / ende vijf glasen daer na twee mijlen buyten de wal op 55 vadem Wasigh / want weynigh ofte niet aen 't Loot bleef hanghen/ en hebben geen teyckeningh van Landt ghesien / als nu wat Kroos heel dunnetges drijven / ende eenige Land-Vogels hoog inde Lucht vliegende; De Bonte-Vogels die ons gemoeten aende Eylanden Tristande-Lanconche / hebben ons twee dagen voor desen verlaten / gelijck sy oock gedaen hebben aende Caep de Bonne-Esperanse / soo dat het schijnt gheen liefhebbers van Landt te zijn/ ende in plaetse van die by wijlen eenen swarte Vogel gesien/de Steert wit ende

Nota. Hoe dit Land leyd anders als de gemene Caerte aenwijst.

hier

hier en daer onder de Vleugels een witte-streep/doch worden selden gesien/ ende hebben oock mede eenige Strand-loopers vernomen/ en mede over drie a vier dagen Zee-schuym vernamen onder het Landt/ maer heel kleyn ende dunnetjens/ soo dat met Hol-water qualijck gesien kan worden / ten waer saecke datter seer wel op ghelet worde / ende dat niet vorder als ses of acht mijlen buyten de wal / overmits door de eenparige Weste-windt niet in Zee kan komen als wel doen soude : Soo de Windt soo nu ende dan uytten Oosten eenighe dagen achter den ander koelde / soo dat na 't Ronde zijn de beste kenteyckens/ en nae gissinge hebben dit op de lenghte bekomen van sommige een graed of twee / jae meer andere minder / dat vele verscheelt op het plat ontrent 217. mijlen nae de Calculatie/en ick segge het Landt soo veel eerder gesien te hebben. Alsoo by de wal niet te doen hadden/ maer een schoone Windt die gebruyckt dient/ is raetsaem geacht N. W. dese nacht aen te gaen / ende morgen vroegh N. W. gekomen zijnde op de breete van 20 graden / ende van daer N. ten W. aen recht op Java / daer ons den Almogende ons ende anderen die naer komen ghelieve in salve te conduisceren.

Den 18. dito schoon lieflijck Weder / de Windt smorghens Z. O. ende namiddaeghs Z. doorgaens koelende / hebben kleyne stucken Zee-schuym ghesien/ als mede den 19. dat in ly van het Land waren/ soo dat het met de Zuyelijcke-windt nu drie mijlen vorder 't Zee geparst wordt/ als wel op de hooghte van 26 a 27 graden daer hy West weydt/ het welck een seer groot teycken soude wesen van Landt/ soo verre in Zee gesien konde worden.

Den 21. dito 'smiddaeghs is de coers O. ten W. aengeset : de Windt houd sigh meest smorghens Z. Z. O. ende namiddaeghs Z. Z. W. met heel slecht Water/ daermen mede wat acht op kan nemen uytter Zee komende.

Den 24. dito bevonden dit etmael de eerste variable Windt / als by nacht weynigh tijds uytten Oosten/ daer na West/ ende op den dagh Zuyen sachjens koelende.

Den 27. dito alsoo de Windt gisteren ende van daegh Z. O. hiel met topzeyls koelte/ is raetsaem geacht N. aen te gaen om wat boven Wind te wesen/ vermits meenen eenige Stroomen gehad te hebben/ en savondts doncker gheworden zijnde/ is het Water soo bleeck als Melck geworden/het welck by geene op het Schip haer leven elders gesien is : wy haelden de Fock op de Mast/ wierpen het Loot/ oordeelden te ontstaen uyt eenige droogte/maer geen grond vernemende/ ende de Maen opgekomen zijnde/ daer over het weer in sijn vorige coleur veranderde/ hebben Zeyl gemaekt/ en de bleeckte scheen uyt de Lucht ontstaen te zijn.

Den 28. smorgens heel vroegh veranderingh van dickachtigh Water / heb wederom 't Land gesien omtrent seven mijlen van ons/ van middelbare hoogte / en wat dichter aenghekomen zijnde bevonden 't twee Eylanden te wesen/ yder van ontrent twee mijlen groot / ende niet verd buyten 't Land van Java/ dat wat Noordelijcker sagen en wat hooger was/ende hier en daer eenige Bergen in 't Landt : vier mijlen buyten de wal zijnde / wierpen het Loot op 65. vadem/ en Wasige-grondt aende hooghte van 8 graden / ende drie mijlen buyten Landt zijnde merckten wy wat te Oostelijcker te wesen / stelden derhalven onse cours West aen tot savonts/dat met de Fock W. Z. W. en smorgens W. ten Westen zeylden.

Den

Den 29. dito donckerachtigh Weder / en also het eynde van Java noch niet en sagen/hebben zeyl gemaeckt W. aen langs de Wal/en sagen nu drie en vierdubbelt Landt/ wat hoogher/ oock vol Gheboomte als dat van gisteren/ was oock mede te Landewaerts in hoogh Gebergte doch betrocken / ende hebben savonts veertigh vadem Grof-sant geworpen/ vermits noch Land W. N.W. buyten de hoeck sagen/ daer een kleyn Eylandgen met een Riffen aende Zuydkant leyt/ en zijn onse coers gegaen W. aen op de uythoeck Vuerdense.

Den 30. dito alsoo noch gheen eynde maer vijf ende ses-dubbelt Landt sagen/ zijn onse coers ghegaen West-waerts aen / op de hooghte van 7 graden en 40 minuten/ en quamen savondts drie mijlen buyten de Wal op 30 vadem diepe Wasige-grondt: het Voorlandt was lagher / maer te Landewaerts in wat hooger als den 28. ende 29. gesien is.

Den eersten October smorgens vroegh sagen geen Landt/ stelden derhalven onse coers N. aen daer mede het in't gesichte kregen/ en siende het Eyland van Trouw daer smiddaeghs ten W. vande Westelijcke-hoeck N. O. ten N. bykans twee mijlen af waren / en gaende W. N. W. aen/ daer mede het Cocos Eylandt passeerden / en komende soo voorts savondts by de Z. W. kant van Java/dat drie a vier hooge Bergen waren/ende steyl aende Zeekant met eenige Klippen/ hebben noyt soo hoogh Landt op de Zuyd-kust gesien: Alsoo den avondt op de handt was wenden 't Zee / ende namiddernacht weder naer de Wal/ alsoo niet door dorsten laten staen.

Den 2. dito zy Godt lof de Princen-Eylanden / met slappe-koelte ende tegen-stroom soo veer gepasseert / dat savonts de N. N. O. kant van 't Noordelijckste Eylandt N. O. van ons hadden/ ende de Windt die als voorgeseydt is heel slapjes was uyt de Z. O. ende Z. O. ten Z. hoopten noch te nacht Craguetouw boven te raecken / met Blixem ende Donder/ en een mijl buyten de Eylanden konden geen grondt werpen.

Den 3. dito noch stilletgens/ smorgens Craquetouw N. N. W: drie mijlen van ons/ende savonts 't Eyland dwars inde weegh N. N. O. en wel so Noordelijck twee mijlen Anckerde op 23. vadem Modderachtighe-grondt/ en alsoo 't heel doncker was / hebben de Windt voor weynigh tijdt uyt den N. W. ende over al 30. a 35. vadem weecke-grondt gehad.

Den 5. dito inde voorleden nacht / zijn in een Prauw twee Javanen van Anser aen Boort gekomen / met tsestigh pondt Peper voor Cocos-nooten/ die haer afgekocht hebben/ en wederom naer Landt om meer wilden senden / dat sy doen soude soo haest de stroom wat afnam : maer de meyninghe was van te blijven/ gelijck sy gebleven zijn om mede na Jackatra te gaen/daer d'een seyde een Broeder te hebben ende voort haer kost te soecken / en verstonden uyt haer eygen woorden dattet Slaven waren.

Den 6. dito alsoo de Stroom omtrent seven ende acht uyren uyt den Oosten komende/ by de twintigh uyren loopende afnam/ hebben Ancker gelicht en het Luchtgen uyt de Wal/ daer mede het setten wat Beoosten dwars inde weegh/ op ses vadem oneffen-grond/en kregen savonts de Wind wat uyt de Westelijckehand/ hebben doen na groote moeyten ons Ancker gelicht en een mijl dwars inde weder geset/ tot tweemael toe dat de Windt t'elckens scherpte. Anno 1627. onder 't Eylandt Java.

Den 7. dito smorgens met het Land-windeken zeyl gemaeckt/ op hope van wat te winnen / maer te vergeefs / waer over Anckerde tot 8. dito 'snachts /

dat weder Ancker lichten/ ende door contrarie Windt datelijck sette op 40. vadem oneffen-grondt/ daer door het Touw aenstucken vijlde en verlooren alsoo een Werp-ancker/ die wy gebruyckte in plaetse van een swaer om tijdt te winnen/ soo haest de Windt Boeghde hebben niet anders te houden als voor de Stroom. Den dagh opgekomen zijnde ende 't Luchjen goet wesende/ zijn ontrent een mijl beneden Sinte-Niclaes Bay ten Ancker gekomen.

Den 9. dito smorgens Ancker gelicht met een Landelijcke-windeken/ daer mede Sinte-Niclaes Bay passeerde ende Puls-Panchan/ en komende noch savonts by het Schip Haerlem/ ende Sint-Niclaes geordonneert voor Bantam te leggen/ die soo haest ons vernomen hadden zeyl maeckten/ uyt welcke wy verstonden dat den 10 Junij verleden naer middernacht/ een Prauw van Bantam aen het Schip Haerlem gekomen is (soo vier Javanen van haer gaven die inde Cajuyt quamen) geladen met Peper diese wilden verkoopen: Na eenige discoursen is een Javaen opgestaen ende inde Galderije gegaen/ doende een seecker teecken met een Fluytjen/ daer op (een Duertjen inde Praeuw zijnde uytgedaen worde) dertigh of vier-en-dertigh Javanen uyt de Praeuw toegedeckt (ofte het met Peper geladen was) over-ghekomen zijn/ vermoordende inde Cajuyt den Schipper/ Koopman/ ende een Cajuyt-wachter/ d'ander is de Galderije uytgesprongen ende weder op 't zy in 't Schip gheklommen inde Hut: Ook is vermoort den Opper-Stierman Cornelis Gerritsz. van Hoorn/ ghewoont hebbende inde twee Beers- hoofden inde Kruys-straet/ en den Onder-Stierman ende een Bosschieter/ voorts op 't Schip: Soo de Boot van het Schip Purmerent het rumoer hoorende niet aen Boort ghekomen hadde/ als oock het selfde Schip souden 't afgheloopen ende voor Bantam in brandt gesteken hebben; vande Javanen zijnder twee met Coegels doodt-ghewórpen en de rest ontkomen/ soo 't schijnt zijnse heel stout/ ende ontsien haer niet te komen by nacht voor Batavia met haer Prauwen om de onse te attrapperen: hope daer in versien sal worden. Hebben oock mede verstaen dat Wtrecht eerst/ daer nae de Gallias en Texel inde Straet by malkanderen ghekomen/ Vianen op 't jonghst voorby gepasseert te zijn.

Den 10. dito stilletjens lichten wy ons Ancker/ ende setten 't savondts op veerthien vadem wat Beoosten het Lange-Eylandt/ tot den 11. dito dat mede heel stilletjens was ende al-te-met Anckerde/ tot dat den 11. namiddaegs niet verre vande Kuyge-hoeck/ op een Steen zeylde die vijfthiendalf voet beneden Water lagh/ daer dien selven dagh gheen apparentie sagen om af te komen: sonden derhalven ('snachts doncker zijnde) de groote Boot wel ghemonteert met Steen-stucken en andersins na Onrust/daer wy Schepen sagen liggen/op dat eenighe Jachten mochten affenden om goedt te lossen/ ghelijck sy een ende van Batavia twee den 12. affonden: doch al eer sy by ons waren ende 't Water wat gewassen zijnde/ sonder schade God lof daer af gekomen/ende savonts beneden Onrust geanckert/ ende den 13. voor Batavia op de Reede. Van onse Vloote waren hier gekomen den 25 September 't Schip Wtrecht/ de Galias/ ende Texel/ by Bantam malkanderen ontmoet den 27 September/ ende den 9 October Vianen met weynigh dooden ende siecken: De Schepen Fredrick Hendrick/ 't Wapen van Delft/ Groot-Hollandia/ 's Landts-Hollandia/ ende de Galias/ waren gedestineert na 't Vaderlandt te vertrecken; noch laghen gheanckert Zierickzee/ den Briel/ Orangie/ Munckendam/ ende drie

kleyne

kleyne Jachten vande Vrye-luyden / ende twee Engelse Schepen de Robock ende Samsom. In September passado zijn van Batavia seven Schepen na Persia ende Suratta vertrocken / daer de Engelse thien goede Schepen sterck zijn/ behalven noch de ses aende Cabo by ons gekomen/ dat het ghetal vry wat vermeerdert / ende soo Geldt ende Volck hadden souden wel wat verrichten / 't welck ons mede vry wat t'onder houd/ want van het mede-gebrachte Volck kan Batavia in 't minste niet versterckt worden/ also deselve inde Mollucques Amboyna ende Banda ten hooghsten van doen zijn. De Javanen zijn sedert twee Jaren heel coragieus ende stout gheworden / door de discourage van drie onse ende weynigh Volck ; Den Governeur Vlack is door eenige Bandanssen ons schijnende toegedaen te zijn / van 't eene Eylandt naer 't ander varende om playsier sonder Soldaten/ overvallen ende op de kust van Cheram in een miserable Gevanckenisse gevoert/ met een Opper-Koopman / Capiteyn/ ende een Vrouwe / daer door de Eylanden van Banda van haer voornaemste Hoofden ontbloot zijn / dat groote swarigheden veroorsaeckt. Voor de Ghevangenen eyscht den Vyandt alle d'overige Bantonesen ende haer Christen-gheworden Kinderen / ofte dreygen haer met een wreede doodt : Die van Amboyna naer haer oude ghewoonte zijn heel onrustigh / oordeelen die in Ternatte mede deelachtigh daer aen te wesen. Den Persiaen Ambassadeur Monsabeecq / is met 't Jacht Medenblick naer de kust van Cormandel vertrocken / om van daer recht toe recht aen over Landt naer Persia te reysen; den Koopman is op Batavia gebleven/verwachten gelegentheyt om met Schepen na Persia te gaen.

Den 15. dito twintigh Soldaten aen Landt gebrocht ende den 16. 't Geldt bestaende in neghen Kisten ; 't Schip Purmerent is van Craque-Touw met Hout op de Reede ghekomen/ als mede 't 's Landts-Hoopgen van Mallacca/ met ontrent 400. packen Kleeden / 150. Slaven / ende thien Portugesen door Mallacca verovert. Anno 1627. door Batavia.

Den 17. dito is het Torteldupfjen met Hout van Craque-Touw op de Reede gekomen ; savonts is het Schip Orange naer Bantam vertrocken om St. Niclaes te verlossen / dat na de Eylanden van Solor en Timor soude vertrecken.

Den 18. dito is Godt lof met gesont Volck hier wel aengekomen 't Schip den Swarten-Arendt/den Augustÿ neffens de Fluyt Velsen vande Cabo vertrocken/ ende doen vanden anderen geraeckt door storm / en hebben twee Man op de reyse verlooren.

Den 20. dito 'sachtermiddaeghs/ zijn hier twee Engelsche Schepen van 't Onrust ende St. Niclaes van Bantam gekomen.

Den 29. dito is Godt lof met gesont Volck/ de Fluyt Velsen hier geanckert met verlies van twee Man ; 'snachts is 't Jacht Torteldupfjen van hier vertrocken om Hout te halen.

Den 14. dito namiddagh is hier gearriveert een Engels Schip ghenaemt Graef Mauris/ vande kuste van Cormandel/ geladen met Kleeden.

Den 28. dito namiddagh is het Schip den Witten-Beer/vande West-kust met Peper op de Reede gekomen/ zijnde ses weecken uyt-geweest.

Den 29. dito zijn de Schepen Fredrick Heyndrick / 't Wapen van Delft / Hollandia/'s Land-Hollandia/ende de Galias buyten de Schepen apart gaen leggen/ van meyninge haest te vertrecken.

Den 30. dito is het Jacht Tortelduyf 't zeyl gegaen na Bantam/ met Water voor 't Schip Haerlem/ met noch een Engelsman genaemt de Robock/ met Kleeden naer Jacobt om Peper voor te handelen.

Den eersten Novemb. is een Engels Fregat van Jamby hier gearriveert.

Den 4. dito ist Jacht Muysjen van Malacca hier ghearriveert zijnde/ door hart Weer van 's Landts-hoopje geraeckt/ ende voor Jamby by de Schepen Zuyd-Hollandt ende 't Hase-Windgen geweest/ welck Schip Zuyd-Holland savondts mede met onverrichte saecke op de Reede quam: Ende den 6. dito 't Hase-Windgen/ de Jachten St. Nicolaes/ ende 's Lands-Hoopgen/ zijn nae Soler ende Timor vertrocken/ neffens het Jacht Texel dat nae Ternaten ginck met den President Reys/ om den Governeur Lafebure te verlossen.

Den 11. dito is den Heer Generael Carpentier en den Goverenur Specks/ vergeselschapt met de Raden van Indien 't Scheep gegaen/ ende den 12. dito smorgens vroegh 't zeyl gegaen naer 't Vaderlandt met het Jacht Tortelduyf/ dat sy-lieden buyten de Straedt zijnde soude weder keeren/ om rapoort van haer-lieden uytkomste vande Straedt Sunda te doen.

Laus Deo Anno 1617. voor Batavia. Den 13. dito is het Jacht Munnekedam om Hout gegaen.

Den 14. dito savondts is den Witten-Beer aen Boort gekoort om Peper te lossen/ het welck den 15. noch niet in 't werck gestelt wierd/ alsoo den Gernier noch maecken mosten ende eenigh Goedt lossen.

Den 17. dito smorgens is een Engels Schip ghenaemt de Samson/ 't zeyl gegaen naer Greece; savonts is hier 't Jacht Armuyden van Jamby ghearriveert/ daer den Commandeur Kunst op was.

Den 18. dito soo veel Peper ingenomen dat het Cabelgat vol was/ ende niet meer plaets om ander te leggē/ is den Witte-Beer savonts van Boort gekoort.

Den 20. dito namiddag zijn hier gearriveert drie Jachten/ te weten Munnekendam met Hout/ de Griessioen van Pastania met Peper/ ende het Tortelsen met antwoordt van 't vertreck vande Heer Generael Carpentier/ uyt de Straedt Sunda den 15. dito met haer vijf Schepen/ Godt verleene haer ende anderen die naer volgen een voorspoedige Reyse.

Den 21. dito smorgens ist Jacht Tortelduyf 't zeyl gegaen naer het Onrust om eenige Stucken te halen; savondts is hier gearriveert een Engels Schip genaemt den Egel van Jamby met Peper.

Den 25. dito smorgens is den Witte-Beer aen Boort gekoort om te lossen; namiddaegs is hier gearriveert de Fluyt Amsterveen/ komende vande West-kust geladen met Peper.

Den 26. dito smorgens ist Jacht Hase-windt 't zeyl gegaen naer Bantam; des namiddaeghs is hier gearriveert 't Jacht Batavia vande Kust van Cormandel: Is mede ons Schip/ te weten 't Wapen van Hoorn gevisiteert vande resterende Goederen/ die als doen noch waren van vier Schippers nevens de Knecht vande Quipagie-meester.

Den 27. dito is geordonneert te schaffen voor de Maets twee Vleys-dagen/ een Speck-dagh/ twee Vis-daghen/ een mutsjen Azijn/ een half mutsjen Oly voor yder Man ter weecke; 't Jacht de Griffioen is 't zeyl ghegaen na 't Onrust; ontrent smiddaeghs liet den Admirael vande Engelse/ in plaets van een Engelse een Coninckx-vlagghe wayen/ deselve vereerende met vijf schooten/ daer op d'andere vier Engelse Schepen met een schoot antwoorden.

Den

Den 28. dito smorghens ist Schip Wtrecht 't zeyl ghegaen / tot ontrent een Canon-schoot buyten de Schepen daer ghesetheeft: Smiddaeghs alsoo onse Opper-Koopman Jan van Roosenbergh geordonneert was aen Land te legghen / heeft al 't Scheeps-volck boven doen komen / ende in presentie vande Heer Fiscael Wijntges sijn afscheydt ghenomen / deselve vereerende met een mutsjen Wijn; savonts zijn twee Engelse Sloepen met haer Overigheydt aen Boort gevaren / die met drie schooten vereert wierden.

Den 29. dito smorgens ist Schip Wtrecht en 't Jacht Armuyden / neffens drie Engelse Schepen 't zeyl ghegaen / om haer den Handel met die van Bantam te beletten: den Heer Fiscael Wijntges is mede gegaen als Opper-hooft / te seggen Commandeur / ende ick als Vise-Commandeur: Savonts quamen by 't Onrust / alwaer wy op een Corael-banck zeylden met het Schip Wtrecht / dan wonden ons daer sonder schade te lijden (Godt lof) weder af.

Den 30. dito lichten het Ancker / quamen op twee mijlen by nae aen Mensch-Eters Eylandt / ende alsoo wy weynigh voorspoedt konden maecken / overmits het inde Mouson was ende harde stroom gaet / en Bantam is maer twaelf mijlen van Batavia / datmen in een dagh zeyld alst goede Windt is / hebben by de Engelse ons Ancker laten vallen.

Den eersten December lichten ons Anckers / ende quamen savonts met de Engelsen omtrent een weynigh boven Mensch-Eters Eylandt / daer wy 't by de Engelse setteden.

Den 6. dito arriveerden wy voor Bantam / daer onse vier Schepen op de wacht lagen / waren doen met ons sessen en de Engelse van gelijcken / ende setten 't soo dicht (uytwijsende onse Instructie die wy nu loopende) dat pas van den anderen konde swayen: ende oock belast worde / dat soo haest wy sagen dat de Engelse begeerde met haer Boots nae Landt toe te varen / dat wy datelijck na haer Boort soude verfoegen om Protest te doen / uytwijsende het Contrackt van 't Jaer 1619. by de Heeren vande sesenthien tot Londen met de Engelse Companie besloten.

Den 7. dito alsoo de Boot inde Engelse Admirael wierden opgehaelt op de zijde van haer Schip / ende sigh prepareerde om na Bantam te varen / so heeft onse Commandeur metter haest de Boot laten ophalen / ende ick als Vise-Commandeur my daer by ghevoeght / ende d'Opper-Hoofden vande ander Schepen mede daer by gekomen / ende zijn soo na Boort vande Admirael vande Engelse gekomen / die al inde Boot waren om nae Landt te varen: Wy by haer komende / seyden dat wy haer spreken mosten eer sy na Landt voeren; soo klommense met ons in haer Schip ende brachten ons in haer Cajuyt: daer komende vraeghden ons wat wy begeerden? Ick antwoorden haer in haer spraeck / alsoo onse Commandeur Willem Wijntjes qualick bespraeckt was / ende oock mede geen Engels en koste / dat wy quamen om Protest tegens haer te doen / by dien sy aen Landt voeren by de Coninck van Bantam om Vrede met haer te maecken; Daer op brachte hy een Brief met een groot Zegel daer rondom verguld / seggende dat hy daer sijn leven voor wagen moste / om te leveren aen den Coninck van Bantam: Ick gaf hem tot antwoordt uyt den naem vande Commandeur / dat wy hem niet beletten wilden den Brief van weghen den Coninck te bestellen / maer dat wy Protesteerden van alle kosten ende schade / die onse Companie daer door mochte komen te lijden: ende soo sy yet Pro-

tendeerde/ dat wy noch tot dese uyre over bodig stonden om haer van alle Cantooren de rechte derdepart goet te doen/ niet dat sy uytwijsende het Contrack van 't Jaer 19. de penningen soude fourneeren/ ende oock mede datse ghehouden waren twee Schepen van Oorloge voor Bantam te houden/ ende dat wyder wel vier houden gestadigh/ ende sy nu gaen Vrede maecken/ 't welck tegens 't Contrackt is / ende meer andere dingen verhandelden wy dat hier te langhe soude vallen te verhalen; Eyndelijck quam hy soo varde/ seyde : Begeerden wy haer Schepen wy mochtense nemen ; Wy gaven hem tot antwoordt dat onse Commissie sulcks niet mede brachte / anders als haer Protest te doen : Ende sy lieten de Tafel decken / bleven dien dagh Scheep / ende wy maeckten voort goet sier met haer / als onse mede-Instructie luyden van den Generael ; wy hadden niet minder als veerthien Speelluyden over de Tafel/ acht vande Engelse en ses uyt onse Schepen/ ende scheyden na den Eten met veel Eerschoten.

Den 8. dito smorgens is de Engelsman op de Reede ghekomen / die daeghs te voren was ghecommandeert het Schip te herkennen/ alwaer ick aen Boort ghevaren ben / om te vernemen wat Schip datter gisteren passeerden/ en antwoorde my dat het de Abigal was/een van haer Schepen die vande Kust Cormandel quam in vijf-en-twintigh dagen gezeyld / ende wilde na Batavia toe/ was gheladen met Kleeden , Oock is de Engelse Admirael naerder na Bantam gaen leggen/ dat wy pas bry vanden anderen mochten swepen. Namiddagh omtrent de Klock drie uyren is de Schipper van 't Schip Haerlem aen Boort gekomen/ ons adviseerende als dat sijn Schip heel leck was/en dat wel vijftalf voet Waters in sijn Schip was : waer over de Heer Commandeur Fiscael my ende de Schipper Cornelis Jansz. gheordonneert/ om ons te vervoeghen na 't Schip Haerlem / en om te sien hoe veel Waters daer noch soude mogen in wesen/ ende bevonden datse nu maer met een Pomp pompten / daer sy te voren met twee hadden gepompt / ende ontrent derdalf voet Waters achter inde Urck was/ ende moesten gestadigh Pompen.

Den 9. dito is de Commandeur vande Engelse aen Land gevaren/ hebbende met haer drie Engelse Schepen rontom haer Schut af-gheschooten ; des middaeghs zijn wy met de Engelse Schippers aen Haerlem te gast gheweest / alwaer wy haer wel onthaelt hebbende / uytwijsende onse mede-ghegeven Instructie / ende hebben het Schip Haerlem af-geveerdight om naer Batavia te gaen/ en de Opper-Koopman Jan Soewaen daer af ghenomen/ en is door de Heer Commandeur gecommandeert op het Schip Utrecht te komen.

Den 10. dito isser uyt de Admirael vande Engelsche een Schanpan met Kust-packen aen Landt gebracht; tegens den avondt is den Admiraels Boot aen ons Boort gekomen met eenige Fruyten/ ende met eenige Hoenders/ ende met een haer recommandatie gedaen van wegen haer Commandeur/ deselvige willende in danck nemen.

Den 11. dito de Schanpan ontrent twee uyren namiddagh met Geweer na Landt toe gevaren/ met Mosketten ende Sabels / oock eenige sware Kassen/ presumeerden oock Geweer te zijn.

Den 12. dito snachts zijnder Javanen aen Boort gheweest met wat Barangh/ die wy verruylt hebben : De Javanen seyden dat de Engelsche aen Landt wellekom zijn gheweest / ende datse den Pangoran tot schenckagie ghebrecht hebben een grooten Spiegel/ twee Musketten / met noch wat anders

dat be-

dat bekleed was ende hun onbekent: seyden mede dat den Pagoran een Huys ghedaen hadde/ lanck ontrent twintigh vadem ende thien breedt; Wy hebben mede verstaen van dito Javanen/ dat de Engelsche heel spijtigh waren tegens de gemeene Luyden/ ende datse noch tot geen ontfangh van Peper ghekomen waren: Dito Javanen seyde mede dat de Pangoran Gebans Soon getrout is met de Dochter van Kay de Patrij/ sulcks hebben wy vande Javanen verstaen.

Den 15. dito arriveerden hier de Fluyt Mackereel met Sr. Jan van Hasel/ die de Bybel uyt de Nederlandsche Tale in 't Javaens ghetranslateert heeft/ met Sr. Marijnes Lowijs Opper-Kooplupden; ende wy vertrocken weder met het Schip Orangien/ Commandeur Fiscael ende ick/ om rapport te doen vande Engelse haer bedrijf: Ende Sr. van Hasel soude sien ofte hy mede Peys konde maecken met die van Bantam/ om de Engelse geen voordeel van ons te laten genieten.

Den 16. dito namiddaeghs van Bantams Reede 't zeyl ghegaen/ arriveerden den 17. dito voor Batavia/ ende voeren aen Landt/ende dede rapport aende Heer Generael Coen: Het rapport ghedaen zijnde/ sprack dat hy my met sijn Raden by de naeste ghelegentheydt/ het ampt van Opper-Koopman soude maecken/ ende dat ick weer na 't Wapen van Hoorn soude toegaen ende nemen het waer: Soo verboeghde ick my weder na 't oude Schip toe/ daer ick mede in 't Landt gekomen was/ alwaer ick verstondt dat den 12. dito smorgens de Schepen Zuyd-Hollandt ende den Swarten-Arendt/ zijn 't zeyl gegaen na de Eylanden van Amboyna ende Bonda/ op welck Schip Capiteyn Vogel als Opper-Hooft gaet; smiddaeghs wierden door Frans vande Velde/ in 't Schip te Begraeffenis gebeden met Gerrit van Menten/ des Heer Generaels Swager/ die 's nachts inden Heere gerust was. In dese tijdt ghebeurdet/ dat tusschen 't Onrust ende Batavia een kleyn Jonckje quam daer Japonders in waren/ komende van Syam/ en wierden van dertigh Praeuwen van Bantam aengherand/ ende vochten wacker tegens den anderen: ende onse Jacht Duyfjen gonck onder zeyl/ ende alsoo het Jonckjen te met de Reede genaeckte en onse Jacht het Jonckjen naderden/ schoot gheweldigh met Speck: Doen hebben de Praeuwen hem verlaten/ want sy Mathometanen zijn/ ende hy is op de Reede gekomen met ons Jacht/ ende ick voer aen Boort van 't Jonckjen/ daer ick de Capiteyn in sijn Hutjen sach doodt leggen dat hy hem soo gheweerd hadde/ ende daer waren noch eenige gequeste meer; was met Rijs ende Speck geladen.

Op eenen nacht ghebeurdet datter eenige Prauwen van Bantam tot Batavia quamen/ geladen met Fruyten/ Rijs/ ende andere Waren/ komende aende Boom soo wierd haer Geweer afgenomen/ ende sy hadden dubbelde Piecken/ de anderen haddense ghebergt onder Water in dicke Rieden/ onder de Boom van haer Prauwen/ en quamen soo inde Stadt leggen/ daer by het Fort op de Marckt-plaets/ alwaer sy meynden de Generael Coen waer te nemen/ die gewendt was alle avonden uyt sijn Fort te gaen tot de Capiteyn vande Chineesen/ ende vallen hem op sijn lijf met ghewelb: Maer alsoo de Generaels Gardens van thien a twaelf Hellebardiers voor hem gaen/ met vijf-en-twintigh Moskettiers achter hem/ soo schijnt datse geen kans gesien hebben om yets op de Generael te attenteren/ soo zijnse te middernacht met haer Piecken op de

Marckt ghekomen / hebben een Fransman dood-ghesteken/ met een ander die toesiender was vande Marckt / ende liepen daer mede wech na de Engelse zijde alsoo de Stadt daer open leyt / en het Volck inde Stad door het rumoer inde Wapen quamen. Smorgens vroegh alsoo ick aen Landt voer quam ick by de Generael/ daer ick mede ginck op de Punt-Diamant/ alwaer de Generael Commandeerde datter twee Companie Soldaten souden aende over-zijde gaen/ ende laten al de Prauwen daer visiteren / gelijck geschieden : soo waren daer noch twee Prauwen (die de Javanen van Bantam) haer stil-gehouden hadde/ om haer aenslagh beter waer te nemen/ maer moesten mede nae de over-zijde toe om haer laten te visiteren : maer alsoo sy Gheweer van Piecken in haer Prauwen hadden/ ende soude vuyl bevonden hebben geworden/ zijn sy schorvoetende gevaren aen de over-zijde / ende Capiteyn Ariaen riep datse aen Landt komen soude; sy riepen in haer spraeck stracks : ende alsoo haer Prauwen dicht overdeckt zijn / soo kondemen niet sien watse deden : Eyndelijck quamen aen de Wal/ ende sprongen met sulcken radigheydt elck met de scherpe punt vande Piecken inde hand/ ende daer wierd op geschoten/ maer daer bleef niemandt dood-leggen / als een die doorsteken wierde met een Pieck van onse Soldaten / ende palmde de Pieck door sijn lijf nae hem toe/ en soude onse Soldaet noch afghemaeckt hebben met sijn Cris/ hadde de Soldaet sijn Deeghen niet uytgetrocken ende doorstiet hem daer mede/ soo dat dese Javanen een hart Volck is diemen niet levendigh ghevangen krijgen kan/ en alsse al in 't Water benaut zijn / swemmen gelijck ick ghesien hebbe met d'eene handt / in d'ander handt de Kris dat haer Poock is.

Het gebeurden eens datmen met alle de Ruyterije uyt-reedt / waer onder de Heer van Diemen was Raedt van Indien / en alsoo by de Generaels Thuyn eenige Javanen waren die daer struyckroofden/ soo reede men daer na toe/ ende wy daer by komende kregense aen't vluchten/ maer Capiteyn Ariaen wierden in sijn zijde doodelijck gequest ende inde Stadt gebracht.

Den eersten Februarij wierde ick vande Heer Generael ende Raden / tot Opper-Koopmans ampt gepronoveert als by dese Actie blijckt/ dese luydt als volght :

David Pietersz. de Vries in 't Land gekomen voor Capiteyn ende Schipper Anno 1627. met 't Wapen van Hoorn/ werd mitsdesen op de goede rapporten/ gelijck mede de eygen ervaringe/ welck men van des Persoons suffisantie is hebbende/ tot het Opper-Coopmans Ampt van nu af ghepronoveert / Actum in 't Casteel Batavia den eersten Februarij 1628. was onder-teyckend Jan Pietersz. Coen.

Nota. Het Bedrogh van dese Natie.

Daer zijn een groot quantiteyt Javanen ghekomen van Japora vanden Materam/ en also die onse vrienden schenen te wesen/ brachten quantiteyt van Beesten mede / die sy de Generael veylden te verkoopen / ende waren groote Meesters onder Orenkays/ dewelcke smiddaeghs de Generael vergasten / en men soude 'sanderendaeghs vande prijs vande Beesten spreken : Doen nu den avondt quam / moesten sy weder buyten de Stadt varen met haer Prauwen/ dat haer niet wel haeghden; maer de Generael begeerde soo veel Prauwen met soo veel Volcks niet inde Stadt te hebben / en was te voren gheleerdt met die van Bantam : Nu ontrent middernachts maeckte sy haer aenslagh op 't Fort/ alsoo daer de Punt de Safier was tegens de Zee aen leggende / van Aerde gemaeckt/

maeckt / en quamen door de Pallisaden in met haer twee a drie-hondert overvallen / maer wierden van de Soldaten daer Mannelijck uyt-ghedreven: smorgens wasser noch een in 't Fort ghebleven met sijn Pieck inde handt / liep als een dol Mensch door 't Fort / en riep Amorck / en men kost hem niet gevangen krijgen / ende daer wierden wel dertigh schoten Mosketten op gelost al eer hy viel: ende sijn Mackers de Koe-verkoopers waren met haer Vrauwen met den dagh het Hase-pat op / doen haer Koopmanschap misluckt was / ende soo dat het Fort / hadder op alles goede Wacht niet ghelet ghewееst / in prijckel soude gestaen hebben.

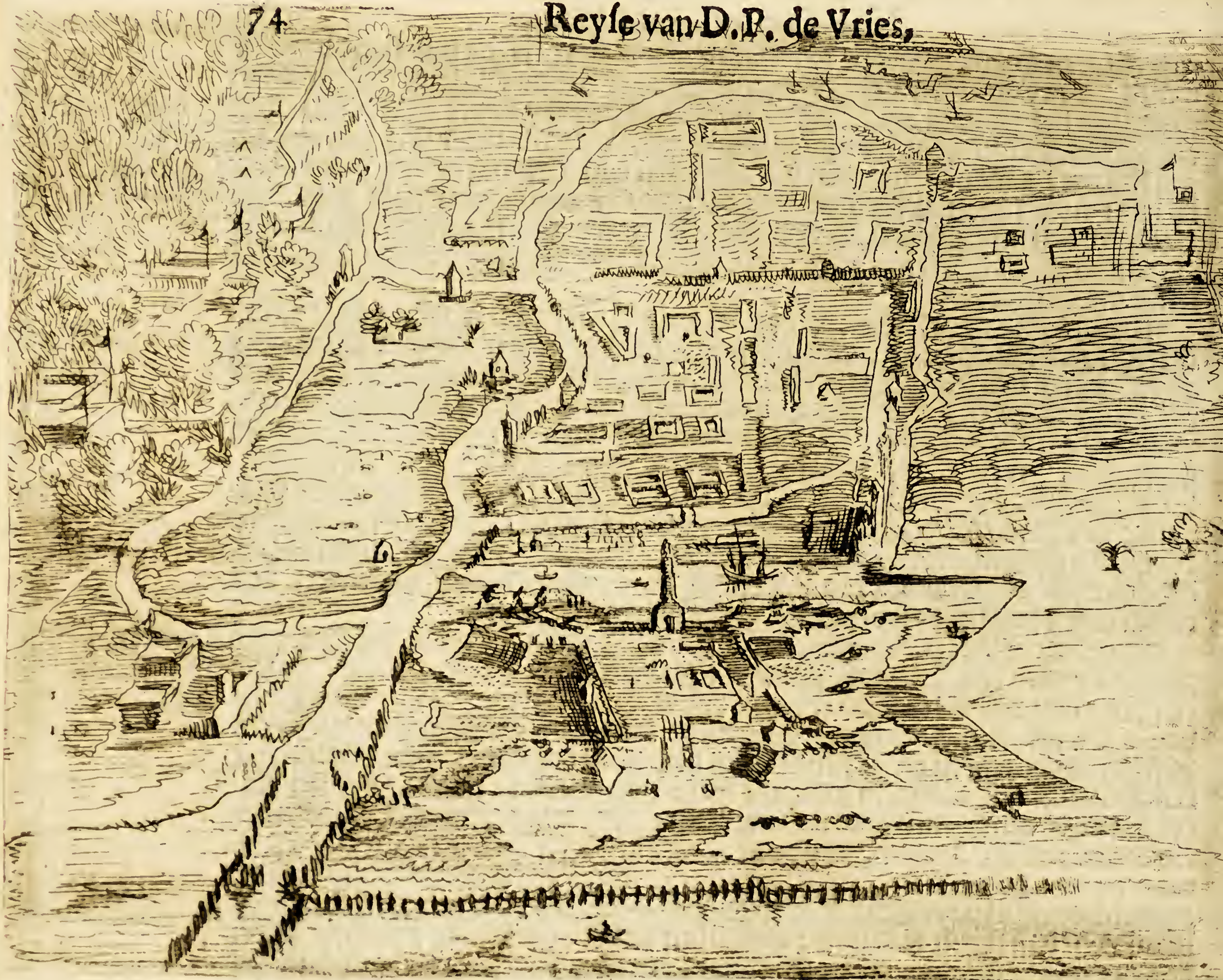
Nota. een woord van Desparatie by de Javanen.

In desen tijdt heeft de Heer Generael ordre laten stellen / datmen alle daghen met vliegende Vaendels trock buyten de Stadt / den eenen dagh de Vryluyden ofte Burgers van Batavia / 's anderendaeghs de Companies-Dienders ende het Scheeps-volck / daer alle Opper-Koopluyden als Capiteyns over commandeerde / ende gingen soo rontom de Stadt alle Bosschagie afhacken tot een half mijl in 't ronde / daer men groote ghenoeghte in hadde te sien / de menighvuldigheydt van Meerkatten dien daer waren / ende sagen somtijdts een Rhinoster in 't Bos / oock Tijgers / maer de Meerkatten sprongen somwijl wel vijfthien a sesthien treden van d'eene Boom in d'ander / ende bleven somtijdts aen haer Staerten hangen / dat kluchtigh om sien was / ende vingender veel en hacktense dan haer Staerten af / en lietense weder loopen.

Het gebeurde dat ick smorgens vroegh aen Landt in 't Fort quam / daer een Soldaet quam ende bracht de Generael Jan Pietersz. Coen nieuws / datter een Layman ofte Kockedril / te nacht uyt de Graft over de Wallen inde Graft vande Zeeuse-Reduyt was komen loopen: soo is de Gheneraеl wel met een vijftigh Man gegaen om te sien oft men hem vanghen koste / ende soo wierter een Schuytjen inde Gracht gebracht met eenige Netten / maer de Netten waren datelijck aen stucken daer hy maer door heen schoot: eyndelijck wierden soo bange gemaeckt / dat hy tegens de Menschen op 't Landt quam loopen / alwaer hy met Hellebaerden ghesteken / dat de Hellebaerden daer krom op omboogen door sijn harde Huyt dien hy hadde / schootense met Mosketten daer op begaf hem dan weder te Water: eyndelijck weder op 't Landt komende / wierden vande zijde in 't weeck van sijn Buyck geschooten / ende met Hellebaerden ghesteken dat hy bleef legghen / was achthien voeten lanck / en smiddaeghs wierder van gekoockt / dat mede op de Generaels Tafel wierde gebracht / leeck na Kalfs-vleys en smaeckte wat na Muskus / was goet om te eten: doen men hem opsneed hadde niet anders inde Maegh als een gebacken Klinckert.

Laus Deo Anno 1628. in Maert.

Den 2 Augustus worden Batavia Belegert van Bouweracks en de Prins van Madure / maer Bouweracks bleef in dese Belegeringe: Soo haest als de Generael Coen haer komste ghewaer wierden / ordonneerde hy datelijck alle Vrouwen nae de Schepen toe / daerse wel van versch Vleys versien worden; Ick vraeghden hem tot wat eynde hy alle de Vrouwen aen Boort begeerden te hebben? Gaf my tot antwoordt: om het Volck niet te discourageren als daer yemandt mochte geschooten worden / ende de Vrouwen daer mochten lamenteren: maer des Generaels Vrouw die een Ghenerense Vrouw was / wilde by haer Man leven ende sterven; de Javanen waren veertigh-duysent Man sterck.

Den 16 Augustus wierden ick by een vriendt genoodight Adriaen de Marees/ dewelcke Opper-Hooft in Syam geweest waer / soo als ick 'snachts by hem vernacht hadde tot een vriendt Barent Pelser ghenaemt zijnde / die namaels noch Generael vanden Coninck van Denemercken is geweest/so gonck ick smorghens nae den Hof toe ontrent vijftigh treden van 't Huys/ alwaer ick een bondeltjen Pampiers sach leggen by het Secreet: ick raepten het op/dachte het waer goet na Portugael te senden: het selvighe op-doende verschoot ick seer/ alsoo daer vijf groote Diamanten in waren; ick wasser mede verleghen / ick gonck datelijck by Adriaen de Marees / vraeghden hem ofte hy oock yets verlooren hadde? Hy seyde van neen; Ick sprack hem stijf aen / moest yets verlooren hebben/ ende doen liet ickse hem sien; doen verschoot hy ende sprack/ dat hy ghelucklgh was dat ickse gevonden hadde / ende bedanckte my/ seyde: Al hadde hy al geweten dat yets van hem ghevonden hadde / hy en haddet my niet hebben durven af-vorderen.

Den

Den 20. dito hebben wy ons afscheyt vande Heer Generael Coen genomen/ en op dito ons Ancker gelicht en 't zeyl gegaen na de Kust van Cormandel.

Den 25. dito passeerde wy de Straed Sonda/ ende setten onse Coers langs de Linie/ tot gekomen zijnde op de lenghte van 't Eylandt Zeylon en passeerden de Lienie/ alwaer wy doen een West Noord-Weste Windt kregen/ en alle dagen met Storm en meest met een Schoover-zeyl dreven/ tot voor een plaets ghenaemt Wastarie op de Kust van Gengelij / wel drie dagen reysens beneden Masulpatan / en al hoewel wy de lwwte van 't Eylandt van Zeylon al ghehad hadde / dat ons sulcken machtighen Stroom soo om de Oost voerden/ dat wy vreesden heel in Bengala te drijven : ende alhier voor Watarie zijnde voer ick met de Boot na Landt toe / en komende voor een kleyn Ravieertjen daer wy in moesten/ schoot de Zee hart aen met groote stortinge / so dat wy prijckel liepen om eyndelinck om-geworpen te worden van een quade Zee : Alhier esspediorde ick een Patemaer af met een Brief na het Cantoor Massulpatan / alwaer ons Cantoor is met de Lorge/ daer by haer verwittigende onse Arivement aldaer op de Kust/ ende verwachten antwoordt. Den 10 September kreegh ick antwoordt op mijn Brief/ die ses daghen met de Bode wech geweest was/ dewelcke melde dat wy soude sien met de Land-windt by de Kust op te laveren / om op 't spoedichts te Masulpatan te gheraecken. Wy lichten datelijck ons Ancker ende arriveerden den 22 September op de Reede voor Masulpatan / alwaer wy vonden het Schip Schiedam / 't welck uyt Patria quam / daer Schipper op was Cornelis Fransz. van Hoorn/ ende het Schip Christiaens-Haven van den Coninck van Denemercken / daer de Generael Krape selver by was.

Den 23. dito begosten wy onse Cargazeen te lossen ende brochten alles aen Landt/ ende alles ghelost zijnde / wierter gheresolveert om naer de Kuste van Ourissia te gaen / om een Schip Rijs te verhandelen : ende alsoo de Weste-Mouson verloopen was / soude sien ofte met de Land-winden by de Wal kosten opkomen.

Alsoo ick van Masulpatan nae Suerdorp ginck / sach ick vier Sientive oft Heydenen een Baer op haer schouderen dragen / gedecht met een cierlijck Verwulft/onder welcke een Man sat als of hy leefde/ doch als icker dicht by quam verschrickte ick siende dat het een Lijck was / te meer alsoo veel Speellieden al Danssende voor ende achter gingen/ vraeghden met verwonderinge wat dit bedieden wou / dat al dese Speellieden met dit Lijck soo vrolijck gingen? gaven mijn tot antwoordt datse met vreughden inde Wereldt ghekomen waren / en met vreughden weder scheyden mosten.

Den 28 September hebben wy Ancker gelicht / ende onse afscheydt ghenomen van Maerten van Rossen van Enckhuysen / ende Barent Pietersz. van Hoorn/ die daer Opper-Hoofden waren.

Den 4 October arriveerde ick met het Schip weder voor Watarie / ende vernamen aldaer na Rijs : maer verstonden dat vier daghen reysens daer van daen/ Rijs genoegh was te Vissaga Patan ofte te Schickakel/ende alsoo 't inde Mouson was voor 't Schip op te laveren / soo resolveerde ick overlandt te reysen naer de plaets toe/ ende laten het Schip volgen : soo huerde ick datelijck vijf-en-twintigh Soldaten ende een Pallakin / die my dragen soude tot Visagapatan toe / ende nam noch thien a twaelf Maets met Assistentie tot Com-

 panie

panie uyt het Schip met Geweer/ also daer anders voor de Struyck-roovers (die in 't Geberghte houden) quaet reysen is: ende ghy moet u eygen Victualie selver over al mede-voeren/ want de Gentiven niet voor u koocken willen/ noch en willen niet met een Christen drincken. Tegens den abondt arriveerde ick op een plaets daer twee a drie Huysen stonden/ ende stelden hier onse Tenten en behulpen ons soo wy konden.

Den 5. dito vertrocken wy met den dagh/ smiddaegs stelden wy onse Tentjes weder in openbaer companie by een versch Watertjen/alwaer de Kock met sijn koockeragie te Vyer gonck om Middaghmael te houden: Na dat wy wat ghepauseert hadden ende Middaghmael ghehouden zijn weder verreyst/ ende quamen teghens den abondt te Bimmele-Patan; De Governeur van mijn komste verwittight zijnde/ sondt ontrent een kleyn half uyr gaens een Paerdt met een Pallakin/ om mijn Drager te ververschen ofte op 't Paerdt te gaen sitten/

sitten / 't welck haer manier van doen is alsser Vreemdelingen komen die van aensien zijn/ gelijck onse Companie daer is: ende brochten ons onder een groot gedeckt Huys/ de zijden open/ dat midden in het Stedeken stond / en zijn even alleens als de Hallen die in Vranckrijck midden inde Dorpen staen; dan heeft men vande geschilderde Linnen-kleeden/ diemen gebruyckt in plaets van Tapisserije/ ende schieten soo plaetsen af als Kamers / want 't is hier heet en men hoeft sich hier van koude niet te klaghen. Tegens den avondt liet my de Governeur 't Avondmael brengen / 't welck was een groote Lampet-schotel van Parsselijn / daer vier ghebraden Hoenderen in lagen / ende met schoone Witte-Rijs die wel droogh ghekoockt was en bedeckt / dat in dese Landen in plaets van Broodt dient / ende daer staecken eenighe stucken van Pijp-Kaneel boven op met Folie / en daer brachtense my by een Parsseleyn Compjen met Room/ ende van haer Vijghen-bladeren dat waren de Tallieurs: Doen quam de Governeur met sijn Dans-hoeren my verwellekomen / ende liet de Hoeren daer Danssen/ ende haer Man-volck zijn Speelluyden / want hier de manier is al wat vande Hoeren komt/ zijn 't Jongens soo moetense Speelluyden worden/ zijn 't Meysjens soo moeten 't Hoeren worden / en die komen daer op alle Feesten by de Grooten op Gast-malen/ gelijck in ons Nederland de deftighste Vrouwen doen. Naer dat alle dese vreughd gedaen was/vraeghde my de Governeur door mijn Tolck wat wy quamen soeken? gaf hem tot antwoord datter een Schip volghde langhs de Kuste / dat wy dat garen vol Rijs hadden / wilde hy ons daer aen helpen wy souden niet verder zeylen? Gaf my tot antwoordt dat de Rijs altemael al verkocht was die by het Stedeken was / en 't Vaertuygh datter lach soudense innemen/ ende dat hem leet was dat wy niet eerder ghekomen waren/ en ons nu voor die tijdt niet kost helpen: Soo hebbe ick hem presenten laten geven/ eenighe sacken Folie ende Kranssen / Nagelen/ met Sandelhout / dat wy mede-voeren om aen de Governeurs presenten te doen/ en vereerden ons weder met fijne Catoene Plattieltgens: Dese Goverheurs zijn Machometanen Mooren / Verpachten dese plaetsen vanden Coninck van Collekonda.

Nota. de Wooninge van dese Indianen

Den 6. dito smorghens vroegh zijn wy wederom vertrocken/ ende op de middagh weder als voren in 't openbaer Veldt onse Tenten neder-gheslagen ende Middaghmael ghehouden / en het heete vande Son laten overgaen ende weder wech-ghespoed / ende omtrent een uyre getrocken zijnde ontmoeten ons eenige Gogelaers / die my door mijn Tolck lieten vraghen ofte sy voor my Speelen mochte en soo lange wilde vertoeven? Ick sprack tegens mijn Tolck van ja/ en soo hebben wy stil-gehouden: Sy hadden twee Ezels daer hooghe ende lage Korven aenhingen/ soo heeft hy eerst de twee groote Korven van des selfs afgenomen/ en heeft daer twee groote Slangen uyt laten komen / die wel achtien voet lanck waren/ en wel een ellen en een half dick / ende sy speelden op Scharmeyen/ ende daer ginck een staen aende zijde vande Slanghe en hiel sijn duym voor de beck vande Slanghe / ende sijn duym uyttreckende soo reckten hem de Slange oock uyt/ ende duwden hy sijn duym naer de Slange/ so schoot hem de Slange in bochten gelijck een Cabel: doen dit met de groote Slanghe langh genoegh gheduert hadde/ soo haelde hy de kleyne Korven voor den dagh en heeftse gheopent/ ende daer begonnen sy weder met de Scharmeyen te Seelen/ ende een Fluytjen daer onder: doen quamen daer uyt elcken Korf een kley-

ve Slanghe uytkrijcken / dewelcke plat van hooft waren/ aen elcken zijde twee ooghen / ende Danssten op en neer na het geluyd vande Speel-lieden ; ick verschooter in / en ick seyde teghens mijn Tolck dat sy souden het goed wech-packen/ want 't was Duyvelerij : Doense dit wech-ghepackt hadde quamender een deel Witte-Rotten/ daerse mede wilde meer mee Gogelen; ick gaf haer een Vereeninge ende verworderde mijn wegh/ en ick was verbaert / want ick sach 't voor geen goet spel aen. Tegens den avond arriveerde ick te Visagapatan/alwaer de Governeur als voren mede een Palakin te gemoet sond met een varsch Paerdt/en met een deel lange Schuyf-Trompetten tot inhalinge ende liet my in 't Fort brenghen : ende alsoo hier een vierkant bemuert Fort was voor een aenloop vande Dieven die in 't Gheberghte zijn / stelden wy ons neder tot de komste van ons Schip ; Hier lach een Portugees Fergat dat van Peguw quam met Tin geladen/ en dorst niet uytsetten/ door dien hy maer gehoort hadde datter een Hollandts Schip op de Reede was.

Den 9. dito arriveerden ons Schip voor Vizagapatan / ende quam alhier te Reede.

Den 10. dito saghen wy hier een Jentiesse Vrouw van ontrent achtien Jaren oudt / die haer gereed maeckten (om 'sanderendaeghs vrymoedigh wesende) om haer gaen te Verbranden/ alsoo sy een teecken gekregen hadde dat haer
Nota. dese Historie. Man thien mijl van daer overleden was ; wy hadden haer geerne 't selvighe ontraden/ maer sy stondt en lachte met ons/ segghende : Most hem in d'ander Wereldt volgen om hem daer mede te dienen / ofte souden anders vande andere Vrunden veracht werden en geen ander Man mogen trouwen : Wy beloofde haer in gevallen sy van 't voornemen wilde afstaen / soude haer in een ander Landt brenghen en gevender weder een Man; sy wilder niet na luysteren : De Governeur hiel 't wel twee daghen teghens / dat hy die Wetten niet begeerden langer gedaen te hebben / maer kreegh een Vereeringhe waer mede hy het toeliet ; hy seyde my / wilden sy voor den Duyvel varen sy mochten : Doen gingen de Vrienden ende maeckten een groote Kuyl van twintigh voet in 't vierkant/ ende dede die vol Hout en Swavel / dat het barnde gelijck een gloeyende Oven/ en sy liep laughs de straten / ende de Jongens Gogelde voor haer en de Speelluyden/ ende sy sprack anders niet als Rame/ Rame.

Den 12. dito doen sy haer nu gaen soude Verbranden / soo liepse eerst na een kleyn Watertjen toe / dat omtrent een vijf-hondert treden vande Brand-Kuyl stond/ alwaer sy haer Vrienden elck hooft voor hooft haer Juweelen schonck/ haer beste Kleedinge af deden / en nam een Geel-Safferaend Linne-Kleed om 't Lijf/ ende doen met Pijpen/ Trommelen/ Scharmeyen nae 't Vyer ghelo-
Nota. de ghestalte vande Kuyl daerse in-sprong. open/ daer sy met vreughd in-sprongh/ en daer waren Gordinghen om de Kuyl behalven het Gat daer toe sy insprongh : Soo haest sy daer in was smeeten sy met Oly-potten/ Hout / dat met sulcken ghedruys datmen gheen Lamentatie hooren konde/ ende de Gordens daer boven op ; Een weynigh daer nae ginck ick inde Kuyl / daerse met de aers om hoogh lagh ende 't hooft om leegh / ende de Vlamm' branden noch rontom haer Lijf / ende was al heel Pick-swardt Verbrandt.

Den 14. dito wast alsulcken Stoorm / dat wy vreesden dat het Schip teghens de Wal soude komen aen-drijven / maer de Boot quam vol Waters tegens de Wal drijven/ die ick op Landt liet halen : ende soo haest dit Tempeest

over was / ginck ick ende sonden een Mossel aen Boort om de Timmerman te halen/ om de Boot weder te hermaecken.

Den eersten November huerden ick weder een Pallakin om my nae Chicacol te draghen / alwaer ick den 3. dito arriveerden ende liet het Schip volgen: alhier quam my de Governeur ('t welck een Moor was) verwellekomen/ende verexcuseerde hem dat hy my geen Pallakin voor-uytghesonden hadde met een Paerdt/ om my te verwellekomen / en vraeghden my wat ick hier quam soecken/alsoo hy niet gesien hadde dat op dese plaets eenige Hollanders opt geweest waren? Ick gaf hem tot antwoordt datter een Schip volghden langhs de Kuste dat ick vol Rijs begeerden: Gaf my tot antwoordt / al wilde icker drie vol hebben 't wasser wel te bekomen/ als wy maer geaccordeert waren met den Tol het soude aen gheen Rijs manckeeren: ende daer stondt noch veel Rijs op 't Veldt. Eyndelijck zijn wy met den ander verdragen over den Tol / ende den 10. dito arriveerden ons Schip aldaer aende Zeekant / want dese plaets leyt twee

twee mijl vande Zee / was een groote Vleck daer wel vier-duysent Huysen stonden / ende inde midden was een groot Fort van Blauwe-steen met schiet-gaten / dan geen Geschut daer op en was / ende met droge Grachten ende dubbelde Mueren / en hier haelde wy dagelijcks ons Cargasoen aen Landt.

Den 25. dito arriveerden alhier savondts buyten dit Vleck tsestigh-duysent Paerden-Ruyters / waer over ick niet wel genoeghden op mijn Tolck / sprack teghens hem waerom hy my niet waerschude? gaf my tot antwoordt datter geen perijckel was van een penninck beschadicht te worden; Soo ben ick 'sanderendaegs by de Overste van het Leger ontboden / een halve uyre rijdens buyten het Vleck / alwaer ick neffens de Governeur te Paerd heen gereden ben / en by hem komende liet een halve Katijf leggen / daer ick most op gaen sitten / ende vraeghden my wat wy daer quamen soecken? gaf hem tot antwoordt van Rijs: vraeghden my hoe veel Per-cento dat ick de Governeur moeste geven? Ick noemde hem hoe veel; seyde 't was wel / ende liet my Noenmael doen / en brachten weder een groote Schotel met gebraden Hoenders / daer ghesmolten Boter overgegoten was / ende vol witte gekoockte Rijs / want dit is gemeenlijck daerse een Vreemdelingh mede Festeeren / en dit noemense Bringe-bagh-hooree: Doen ick wel gegeten hadde / soo liet mijn Dienaers my een Schaeltjen met Wijn-Tint uyt mijn Voeder-Kelder schencken / 't welck hy sach Root te wesen: doen vraeghde hy my wat voor Dranck het was / want hy wildet mede proeven? geproeft hebbende vraegde my wat het was / ende waer 't af gemaeckt wierden? Also daer schoone Druyven op die Kust wassen / so wees ick hem dat het van sulcke Druyven gemaekt wierden; Hy vraeghden my oftmen van die Druyven wel sulcke Dranck maecken konde? Ick sprack van neen dat het hier al te heet was / datmen dese Druyven niet koste ghebruycken als om te eten; doen versocht hy een Vles van dese Wijn: ick vereerder hem twee met een half-dozijn Lampet-schotels van Parsseleyn / met eenighe Soeckelen Folie / Kranssen / Naghelen / met Sandelen-Hout; hy dede my ende aen mijn Volck weder presenten van fijne Betieltjes / Catoen / Lijnwaet / ende hy reysden 'sanderendaeghs wech met alle de Ruyters na Krapaer / aen de Rivier Ganges / om te verhoeden dat den grooten Magol niet over de Rivier Ganges uyt Bengales overkomen soude / en dese Ruyterij trock een geheele dagh.

Nota. dese redenen dat men geen Wijn kan op dese / ende dit klimaet maecken.

Den 2 December ontbood dese Overste my by hem te komen / te Craper aen de Rivier Ganges / daer ick heen trock en was twee nachten onder-weegh / ende begeerde noch een a twee vlessen Wijn-Tint soo ickse hadden: Soo liet ick een kleyn Vaetjen vullen aen Boort van een paer stoop / en brachtse hem / dewelcke soo wellekom was / ofte ick hem vereert hadde dat duysentmael soo veel waerd hadde geweest: ende verhaelden my veel Fabelen van dese Rivier Ganges / en namen de Portugesen die over de Ganges quamen uyt Bengales / ende dewelcke my oock verhaelde dat dese Rivier liep na het Aerdsche-Paradijs / daer Adam en Eva in gheweest waren / maer ick nam dat met discretie aen. Naer dat ick daer drie a vier dagen gheweest was nam ick mijn affscheydt van hem: maer ick verhaelden hem eerst / dat my verwonderde dat hy daer sulcken Wacht hiel voor den Grooten-Magol / nademael dat den Coninck van Coconda ende den Grooten-Magol van een Religie waren ende Vrienden / ende dat den Coninck van Coconda alle Jaren betaelden vier-hondert-duysent Pagode aen den Magol tot Contrebutie: Doen antwoorde hy my datmen in tijd van

van Vrede best moeste toesien / want de Groote-Magol soude liever begeeren 't heel Coninckrijck/ dan de vier-hondert-duysent Pagode/ daerom moesten sy op haer hoede zijn: ende d'Overste was een Gentijf/ dat is te seggen een Heyden / daer ick in verwondert was / nademael de Coninck van Coconda een Machemetaen is/ ende ick scheyden als doen van hem ende vertrock. Nota. dese Wijse antwoorde van dese Overste.

Den 8. dito arriveerden ick weder te Schicacol by mijn Volck / alsoo de Rijs dagelijck gecultiveert wierde ende uyt de Bolster ghedaen/ soo hebben wy beginnen ons Schip te laden en dagelijcks ons gereed maeckende.

Den 5 Januarij na dat wy alles onse Affayres hier gedaen hadden ende alles geanbarkeert/ soo hebben wy Ancker gelicht en 't zeyl gegaen.

Den 8. dito arriveerden ick weder voor Vizagapatan / daer ick te voren de Gentiesse Vrouwe hadden sien in 't Vyer springen/ alwaer een hooghe Bergh was daer my van verhaelt wierde / en dat daer een grooten Heydense Afgodt op was / daer de Heydenen wel drie a vier-hondert mijlen quamen reysen in Pelgrimagie: soo hebbe ick nieusgierigh geweest om deselvige te gaen besien / maer was heel moeyelijck om by te komen / niet-te-min ick trooste my de moyelijckheyd ende begon den Bergh op te klimmen/dat een kleyn smal Padjen was, gonck 'slanghs gewijs op, en soo krom was ende soo nau/ datter geen twee Menschen bezijden malkander en konden gaen / ende als yemandt u ontmoeten moesten voor overhuycken dat hy achter u om tradt / ende was heel steyl den Bergh/ en dat het pad niet krom omgeloopen hadde waer niet mogelijck gheweest daer op te komen / en was wel een uyr en een half klimmens eer datmen op de Bergh kost komen: Doen ick daer boven op quam vond ick een heel Dorp / ende de Bergh was soo vlack als de Weyd-Landen hier in Hollandt legghen; daer was een versch Water boven op van duysent treden in 't ronde/en was vol Vis/ ende daer wies oock op dese Bergh alderhande Vruchten van Indiaense Vruchten: ende daer den Afgodt te sien was/ quamje eerst in een Pleyn van ontrent driemael soo groot als de Beurs van Amsterdam is/ op sulcken manier rondom met Blauwe-Parduynen-Pijleeren / ende inde midden stondt een kleyn smal Capeltje van omtrent veertigh treden lanck / en was boven thien treden niet breedt / ende sonder Vensters / dan langhe smalle Gaten dat een weynigh licht gaf / ende daer in komende alsoo ick voor ginck/ sach datter menighte van Lampen ende Was-keerssen branden, en liep daer na toe / ende in 't gaen komter neffens de Gaten een dinck vlieghen soo groot als een Hoen/ ende sloegh my met sijn Vlerck op mijn Wangh dat het my wel drie dagen smarte / en een van mijn Assistenten die achter my ginck kreeg mede een slagh aen sijn Wange / en riep S^r. Koopman laet ons de deur weder uyt-keeren de Duyvel is hier: Ick sprack de Duyvel heeft geen macht over ons, ende wy zijn acht a thien Persoonen / want wy moesten aen 't eynde by de Heydense Afgodt gaen/ en daer by komende sagen dat het een vierkant groot Wit-Zatijnen Kussen was / daer aen d'eene zijde op Geborduert stondt van Goud een Son / ende aen d'ander zijde een Halve-Maen / ende boven op 't Kussen stont een Duyvel vol Hoorens op sijn Kop / ende dit was het grootste Mirakel datter te sien was/ daer de Luyden soo verde quamen om reysen: Ick vraeghden mijn Tolck doen wyder weder uyt liepen wat dat mochte zijn/dat my de slagh gegeven hadde alsoo mijn Wange smarte? gaf my tot antwoord dat het Vlaremuysen waren die hier te Lande soo vol vallen / en houden veel in dese Capel; Nota. Dit. Nota. des Duyvels gestalte en Farsoen.

Ick gaf hem tot antwoordt dattet leelijcke dingen waren / en 't mochte wel de Afgodt zijn vande Duyvels. Doen ick weder in het Dorp quam / vraeghde ick na een Paerd om de Bergh af te ryden/ overmits ick sach dat aen d'ander-zijde een wegh liep die vlack af-gonck / en alsoo icker op versuft was die wegh weder af te loopen die ick op-ghekomen was / want doen icker op quam was ick soo loof dat ick pas staen konde ! maer gaven my tot antwoordt / ick en soude die wegh in een dagh niet konnen berijden daer ick van daen quam/ ende konde hem weder in een uyr en een half afloopen / en soude my soo swaer niet vallen als het oploopen ; dese Bergh hadde de ronte naer ick koste sien vande Beemster/ en moeste doen my getroosten het selve pad weder af te loopen/ ende om laegh komende was ick heel loof / daer ick wat gonck rusten by 't Afval/ alsoo het Water dat ick gesien hadde op de Bergh maeckte een gheheel Afval/ dat het geheele Jaer afliep ghelijck aen de Caep Bone-Esperanse : ende op de Strand leggen wy maer met onse Boots daer voor / als wy halen Water ofte yet anders.

Nota. de goede Lijf-tocht op dese Kuste.

Den 9. dito heb ick mijn resterende Cargasoen aen Landt ghebracht / ende een Assistent daer by ghelaten / ende die deselvighe soude verhandelen tot dienst vande Companie/ ende nam mijn affschepdt vande Kust van Eridia/ en is een Kust vol Lijf-tocht / ende kocht hier tsestigh Hoenderen voor een Riael van Achten/ ende een Schaep voor drie Fanem / dat is de waerdy van drie Schellingen : maer het zijn al Heydenen die dese Kust bewoonen / en staen onder den Coninck van Coconda/ soo datse al Machometse Governeurs hebben.

Den 12. dito arriveerde ick voor Masulpatan/ alwaer ick uyt onse Logie eenige fijne Catoen-packen in nam/ en zeylden doen daer mede voort na Palicate toe/ daer ons Fort leyt Geldria ghenaemt / alwaer ick eenige packen met gheschilderde Catoen-kleeden in-nam : Dese Kust van Cormandel is een seer frape Kust/ en al meest Sant-duynen/ ende een klare Kust om te Anckeren/ en de Goederen die op dese vallen zijn rijckelijck/ Diamanten / fijne Catoen / en Lijnwaten van alle soorten gheschildert / ende daer valt oock goede quantiteyt van Judigo en Salpeter. Na dat ick alles met de Governeur verricht hadde/ hebbe ick mijn affschepdt van hem genomen ende ben vertrocken.

Den 18. dito Ancker ghelicht en 't zeyl ghegaen na Batavia / daer ons den Almogende wil conduyseeren.

Den 25. Februarij quamen inde Straed Sonda / ende kregen Craketouw in 't gesicht/en 'sanderendaeghs komende voor Canger/ende alsoo 't stilletjens was en het Schip ongemaniert / raeckten op de vlackte van Cangier door de Stroom/ en waren genootsaeckt een Ancker uyt te brengen/ ende wonden 't soo wederom af/ en arriveerden den lesten dito voor Batavia / alwaer ick naer Landt ginck/ende wierde vande Governeur Coen verwellekomt/ ende de Rijs wierde datelijck gelost alsoo hy wel te passe quam/ ende het Schip na 't Onrust datelijck versien en klaer-gemaeckt/ om weder naer de Kust te gaen.

Den 15 April also wy van alles wederom op nieuws klaer-gemaeckt hadden / soo hebben weder Cargasoen inghenomen ende den 16. dito Ancker ghelicht/ om weder naer de Kuste van Cormandel te zeylen.

Den 18. dito liepen wy aen een Eyland genaemt Sebesche/ dicht by Craektouw/ en alsoo wy bevonden te licht Geballast te wesen/ lagen daer twee dagen dat wy noch thien Booten vol Steen haelden van 't Eylandt / ende 't is een

heel on-

heel ongheſonde plaets / want wy verlooren daer twee Man : Hier hadden de Engelſe eertijdts een Houte-Fortjen op gemaeckt / en haddender wel tſeſtigh a tſeventigh Man opgeleyt / maer ſturven als Ratten en Honden van ongeſontheydt / ſoo dat een van onſe Schepen daer aen quam ſalveerder noch een-en-twintigh af / ſouden anders altemael daer van ongeſontheyd geſtorven hebben.

Den 20. dito zeylden wy de Straed Sonda uyt.

Den 18 May paſſeerden wy de Linie.

Den 24. dito vervielen op de Poincte-Galle aen 't Eylandt van Seylon / daer wy langhs liepen / ende quamen in 't eynde voor een Stedeken dat Portuges is Megapatan genaemt : ſoo hadde ick eenige gevangene Portugeſen / dewelcke aen my verſochten dat ick haer gheliefde aen Landt te ſetten / en datſe haer Rantſoen hier ſoude opbrengen / ende ſoo ben ick onder de Wal gheloopen op ſeven vadem den 27 May / ende hebben mijn Boot naer Landt toe ghesonden met een Vrede-vaentjen / maer by Landt komende quam de Ruyterij op Strand als Vyandt en begoſten te ſchieten / ſo dat onſe Boot weder aen Boort gekomen is : Ick ſprack tegens de ghevangen Portugeſen / datſe ſaghen voor haer ooghen dat haer Volck niet Christelijck handelden / daer een Boot komt met een Vrede-vaentjen als dan daer na te ſchieten : Soo ben ick dicht op vijf vadem by de Stadt geloopen / hebber met twee halve Cartouwen in geſchooten / maer ſy ſchooten doens niet weder / ende liet het voorts ſtaen langhs de Kuſt na Trengelaer toe / daer de Coninck van Denemercken ſijn Fort leyt genaemt Dans-burgh / en daer my op den Na-noen ten Ancker quamen : ende daer quam een Moſſel door de Barninghe / alſoo de Zee daer aen ſtort en vermits over al een vlacke Strandt is / ende met deſe Moſſel quam de Opper-Koopman van het Fort aen ons Boort om ons te verwellekomen / en verſocht aen my te willen komen by de Capiteyn in 't Fort hem ſavonts te vergaſten ; Doen verſochten de gevangen Portugeſen / ofte ſy haer Slaef dat een Neeger was mede mochten aen Landt ſenden ? ick ſeyde van ja : die liep doen na Negapatan toe te Lande / om het Rantſoen voor ſijn Meeſter te doen komen : ende ick voer na Landt / alwaer ick vande Capiteyn van 't Fort met Eerſchooten ende vande Soldaten / die mede haer Moſketten loſten ontfangen wierden. Dit was een fraye ſeer polijck Fort / elcke Gardijn hondert treden lanck / met vier punten / en dat altemael van Backſteen gemetſelt ; ende ſach hier oock een ghenoeghlijck dinck / want de Capiteyn hadde twee Haſen die levendigh waren / en lietſe langhs de Gardijnen loopen en de Honden daer achter / ende verhaelden my datſe 't meeſt dat alle dagen deden / alſoo 't Landt vol Haſen ende Voſſen is / ende haer de Haſen alle dagen levendigh gebracht werden / ſoo joegen ſyſe ſo eerſt het wild af / en ſavonts atenſe die Haſen die ſeer goet zijn / want het zijn Haſen als in Hollandt : ende ben die nacht in 't Fort gebleven / alwaer 'sanderendaeghs eenige Portugeſen quamen van Negapatan om de Ghevangens te loſſen / brachten het Rantſoen mede ende lietenſe gaen.

Den 29. dito vertrocken wy weder / ende liepen twee a drie uyren op de Reede voor Poliſeere / daer de Deenen de Pacht hadde van d'in en d'uytgaende Goederen / ende vervorderen voorts onſe Reys na Pallikaten / daer wy primo Junij arriveerden / en vonden daer het Schip de Cameel met noch eenighe Jachten : Ende ick voer na Landt toe / alwaer ick verwellekomt worden vande Commandeur Maerten Yſbrantſz. die datelijck ordre ſtelden om onſe Car-

gasoenen te lossen/ende sond een Jacht na Masulpatan om Maerten van Rossen te halen/ die als een vande Opper-hoofden daer lagh / ende mede wilde na Batavia toe om voort na Patria te gaen.

Laus Deo Anno 1629. in Pallicaten.

Den 16. dito na dat wy alhier alle fijne Catoen-Lijnwaet ingenomen hadde/ ende de geschilderde Kleeden/ soo zijn wy weder vertrocken nae Tirre-Popelier/ daer onse Compagnie eertijdts een Cantoor gehad hadde / alwaer wy by de twee-hondert last Salpeter ingenomen hebben: Terwijls wy hier laghen passeerden alhier de Gallias van Hoorn/ met het Jacht den Coninck David/ die uyt Patria quamen. Alhier stondt mede een wonderlijcke Boom / welcke uyt hare Rancken weder neerwaerts Wortelen beslaet/ en ten laetsten soo veel plaets datter een volslegen Leeger mach onder berusten. Na dat wy alhier getardeert hadden om onse Salpeter in te nemen/ soo hebben wy ons gereedt gemaeckt om te vertrecken.

Nota. desen Boomen ghestalte en forme.

Den 24. dito Ancker gelicht ende 't zeyl ghegaen/ arriveerden den 25. dito voor Trengebaer / het Coninckklijcke Fort van den Coninck van Denemarcken/ ende voeren na Landt toe met ons drien/ de twee Opper-Koopluyden die als Passagiers met my nae Batavia trocken/ alwaer wy in 't Fort verwellekomt wierden als voren verhaelt/ ende kochten oock van haer over de vijftigh-duysent Realen van Achten aen Indigo: Ende alsoo sy geen Schepen en kreghen uyt Denemarcken om haer Goederen te laden/ wilden het gheheele Fort verkoopen / alsoo men in Denemarcken haer in Mallooie liet gaen sonder Assistentie/ en haer Generael behielp hem met een Schip / daer hy de Inlandse-Handel mede dreef op Maccaser om haer te onderhouden / en d'oorsaeck was dat de Coninck van Denemarcken in sijn Land soo veel te doen hadde met de Krijgh tegens den Keyser/ dat hy om haer niet en dachte. Dese plaets Tengebare was wel een veertigh Huysen afgebrand sedert ick daer van daen gezeyld was/ soo vraeghde ick een Inwoonder van 't Landt waer 't by gekomen was dese Brandt? gaf my tot antwoordt sy een nieuw Pagode Timmerden / ende hadden de Goden belooft dat syse van Bergh-steen maecken soude / ende haddense nu van Gebacken-steen gemaeckt / en doen nu de Goden quamen van 't Eylandt van Seelon/ ende sagen dat het slechte Pagode was van Gebacken-Steen/ wierdense gram ende trocken weder na 't Eylandt van Seelon toe/ ende staecken dese Huysen in Brandt: Doen vraeghde ick dese Jentief ofte Heyden/ dewelcke Portugees sprack ende was een Christen geworden/ ofte hy dese beuselinge geloofde? gaf my tot antwoord dat hem dochte doen hy noch Heydens was/dat daer eenighe Duyvelerij onder speelden. Dese Kust Cormandel van Pallicaten af tot Nehapatan is altemael Sant-strand / ende Duynen gelijck Hollandt daer de Zee al teghens aen stort / en hebben Vaertuygh daer sy mede door de Barninge zeylen/gemaeckt van drie Balcken aen malkander gebonden/ en varen daer mede uyt Visschen seven a acht mijl in Zee / daer op de middelste Balck een Bezaen dan haer Zeyl is / ende haer Eten hebben sy op haer hooft in een Tulleband / ende een Net ghelijck een Sack dat aen d'eene zijde vast-gebonden is/ ende zeylen daer mede wederom door de Barninge nae Landt toe / en op 't Landt komende maeckense 't wederom van malkanderen los ende leggense te droogen/ tot datse weder na Zee willen gaen / en ick hebber wel hondert a twee by malkanderen sien leggen op de Kust die daer laghen en visten: Dese Kust heeft eenderleye Vruchten als op Batavia/ van Manges/

Nota. hoe dese Kust loopt ende is.

Nota.

Jan-

Janbes/ Amasses/ Cajus Jagus / Coces-Nooten / en Indiaense Vijghen / 't welck daer Bananes by d'onse genoemt werdt/ en oock mede een Vrucht diese Dorions noemen ende boven al d'andere van smaeck ende lieffelijckheyd gepreesen / maer heeft een lucht over hem/ datter een Schip ofte Vaertuygh lach een mijl ofte meer te Windert van u soudt de roock stracx ruycken ; Oock verstonden alhier als doen den Hartogh van Tangol stierf / datter over de twee-hondert Vrouwen in 't Vyer haer verbranden over sijn doodt / gelijck ick te voren verhaelt hebbe vande Gentiesse Vrouwe. Voorts moet ick noch van een Boom verhalen die hier in Indien wast / een Boom welck in Indien alle bekent is : In 't ondergaen vande Son voortbrengende veel wel-rieckende Bloemen / welcke alle in 't opgaen vande selve weder afvallen / ende dat het gantsche Jaer door. Nota, de Lieffelijkheyd van dese Landouwe. Nota, dese wonderbaerlijcke Boom.

Den 6 Julij namen ons afscheydt vande Capiteyn van 't Deense Fort met Eerschooten/ ende settender een blanck Zeyl by.

Den 12. dito passeerden wy de Linie / ende dreven wel veerthien daghen in stilte dat wy geen vijf mijl en vertierden / maer doen kreghen wy op een nacht sulcken Donder ende Blixem / dat ons docht ofte wy vergaen soude / alsoo het Schip kraeckten ende beefden al ofte het aen hondert stucken sloopte / ende gelijck ofte het Schip op Strandt ghestaen hadde datter een Aerdbevinghe ghe-weest waer.

Den 28 Augustus quamen by de Eylanden van Nassouw / ende waren in noodt van Water dat ons manckeerde / dat wy onse Slaven twee-hondert en dertigh die ick in hadde/ niet meer en mochte geven als twee Mutsjens daegs/ ende mijn Volck niet meer als vier Mutsjens / dan Godt versach 't dat wy op een nacht soo veel Regen kregen dat wy ses Leggers vulden / en mochten doen ons Volck twee Mutsjens daeghs meer geven/ want dorsten doen niet meer geven door dien dat wy inde Mouson hadden / ende haelden 't altemael by de Wolijn over. Nota. Godes hulpe.

Den 10 September quamen aen een Eylandt dat onder Sumatra leyt/ genaemt Polopisan / en 't was ongeluckigh voor Sr. Maerten van Kossen / die als Opper-hooft gelegen hadde tot Masulpatan / wilde alhier aen 't Eylandt aen Landt varen/ende komende by Strand met de Boot/ en alsoo de Zee daer hart aen schoot / ende springhende uyt de Boot aen Landt soo beliep hem de Boot op 't Lijf/ datter twee Ribben aen stucken en sijn Arm uyt het lidt was; hier kregen wy wat Waters/ maer was verde op 't Eylandt te bekomen.

Den 18. dito arriveerden wy inde Straed van Sonda/ ende passeerden den 21. dito voorby Bantam/ en den 28. dito quamen by den Kuyghen-hoeck / alwaer by ons quam een Prauw van Batavia/ waer uyt wy verstonden dat den Generael Coen overleden was/ ende den 20. dito 's nachts te twaelf uyren/dat hy over dagh het leste werck hadde laten doen aen 't Fort te Metselen/ ende dat Batavia Belegert was van tachtig-duysent Man van des Materans Volck.

Den 29. dito arriveerden wy voor Batavia/ daer wy vonden dat de Javanen een aenval op de Reduyten deden / dan wierden furieuselijck afgeslaghen ; vonden alhier de Heer Specks als Generael in plaets vande Generael Coen/ die ons verwellekomde.

Den 2 October staecken de Javanen (Godt danck) hare wercken in Brand en vertrocken / na dat veel Volcks soo door 't slaen ende hongers-nood verlooren had-

Nota. het verlies der Iavanen voor Batavia.

ren hadden / ende hebben naderhandt verstaen datter van tnegentigh-duysent maer dertig-duysent Man in 't leven gebleven waren/ daer noch veel in 't vertrecken door Sieckten van ghestorven zijn: den Mataran is ghenaemt Coustomia.

Den 25. dito na dat ons Schip ontlost was/ wilden sy het selvige na Jamby senden/ ende alsoo ick met de Loop harde ghequelt was en Jamby een heel ongesonde plaets is/ soo versocht ick om na Patria te gaen / en wierde gheordonnert op de Vergulde Zee-Paerdt te gaen/ als Opper-Hooft na Patria.

Den 26 November arriveerden alhier de Galias van Hoorn/ komende van de Kuste van Cormandel / wierde ontlast / ende datelijck mede gheordonneert met Peper te laden en na Patria te gaen / alwaer ick doen versocht by de Generael Specks om mede te mogen gaen / also daer geen Opper-Hooft op was om na Patria te gaen: Ende het Schip van onse eygen Stadt van daen zijnde / soo hebbe ick Lisentie ghekreghen om my als Opper-Hooft dat Opper-Koopman is te verwoeghen op de Gallias / ende hebben alles metter haest klaer-gemaeckt.

Den 16. dito noodigde de Heer Generael Specks de Commandeur Pieter vanden Broeck / die als Commandeur over onse Vloot soude gaen / met Meevrouwe Coen/ ende alle Opper-Koopluyden en Schippers te Gast / ende convoyeerde 'sanderendaeghs Meevrouw Coen met de Commandeur nae Boort toe/na dat wy vande Generael Be-edicht waren om de Commandeur in alles te ghehoorsamen: Soo dat wy 'sanderendaeghs smorgens den 18. dito voor daghe inden name Godts / met de Vloot sterck negen Schepen / Utrecht als Admirael/ Prins Heyndrick Vise-Admirael/Hollandia/ 't Wapen van Delft/ Leyden/ Rotterdam/ Dordrecht/ de Gallias / ende 't Zee-Paerdt vertrocken zijn/ende quamen den 20. dito voor Bantam/ alwaer ik met de Boot na Land voer ende kochte aldaer omtrent twee-hondert en vijftigh Cokes-Nooten/ die ons op de Reys wel te passe quam/ ende maeckten daer alle dage Melck af en koockten 't dan met Rijs/ 't welck ons leven was op de Reys/ ende geraeckte Godt danck den 22. dito ghelucckelijck de Straed van Sunda uyt: Met het Jacht buyten zijnde/ quam den Opper-Koopman Kroock aen Boort van alle de Schepen/ om te sien offer geen Volck in versteecken was/ dan vonter geen/ al-hoe-wel naderhandt inde dertig Persoonen na sijn vertreck op alle de Schepen / soo Mans als Vrouwen voor den dagh quamen. Voorts vervorderden wy onse Reyse na de Capo Bon-Esperanse/ daer Godt danck den 17 Februarij Anno 1630. met den anderen inde Baye quamen; Alhier begost het Volck op alle de Schepen te muyteneeren / 't welck sy ghedaen hadde de tweede dagh dat wy uyt de Straed Souda liepen/ en 't welck door de Schipper quam / die gewoon was sonder Companie te varen uyt Hollandt na de Kust / ende nu onder een Commandeur staende / soo wist hy niet hoe hy het Volck flateren soude / door dien hy hem in Indien met onrechtveerdige Middelen beholpen hadde/ vreesde daerom het Volck / en gaffe de Sleutels datse in 't Ruym ginghen haer droncken drincken / ende droncken zijnde quamen by my / begeerden dat ick de Schippers en de Passagiers Waren uyt de Cajuyt soude doen / ende buyten enckeld Rantsoen hebben als de Matroosen/ ende alle de Assistenten van gelijcke/ 't welck tegens ordre is vande Companies Instructie: Ende dese Schipper hadde haer ingegeven datse dan een Mutsjen daegs meerder soude geven=

Nota, dees Mans doen.

de geven=

de gebeuren ; Ick moeſte ſien dat des Companies Inſtructie gevioleert wierde/ want tegens dronckaerts is geen raet/ende te meer die het ſelvige mede behoort te meynteneeren als voorgangher is/ ende hy wilde hebben in plaets van deſe Schipper de Onder-Stierman inde Cajuyt/ dat teghens alle Companies ordre ſtrijckt/alſo hy met de Perſoon ſijn onrechtveerdige Middelen gebruyckte : Dan na deſe furie was het tot Hollandt toe heel vredigh / maer quamen by my dagelijcks en ſeyden datſe droncken waren ghweeſt/ en dat ick het haer vergeven moeſten / ende waerſe yet van Landt mede brochten gaven 't my datelijck/ dat doens in d'ander Schepen contrarie was.

Den 18. dito heeft den Admirael de Witte-vlagghe laten wayen / ende een ſchoot geſchooten om den Breede-Raedt te vergaderen / alwaer gereſolveert is op 't ſpoedigſt ons Water te hallen/ en geordonneert datter een Koopman Salomon Baert / de Ververſchinghe ſoude ſien te ruylen ſoo yet quam / ende pro rato omgedeylt worden.

Den 25. dito heeft den Commandeur ſmorghens met den dagh een ſchoot geſchooten ende de Witte-vlagge laten wayen/ om uyt alle de Schepen Koopluyden en Schippers aen Boort te komen/alwaer gereſolveert wierd 't zeyl op den avond te gaen ofte 'ſanderendaeghs ſmorgens/ ende op 20 graden komende ſo men het wilde laten voortſtaen / en ſonder Santa-Helena aen te doen ſouder een Seyn geſchieden / dat is dat een yder als dan een Vlagge laten weyen/ welck het teecken zijn ſal van voort te laten ſtaen / ende ſooder yemandt contrarie dede waer een teecken van aen te loopen.

Den 26. dito ſmorgens ontrent negen uyren / hebben beginnen ons Ancker te lichten om 't zeyl te gaen / ende alſoo voorts de Baye uytghezeyld : ende de Schipper vande Commandeur was aen ons Boort met de Schipper vande Viſe-Commandeur / en alſoo 't Volck in d'ander Schepen vry wat moetwilligh waren inde Vloot / ſoo verhaelde de Commandeur dat het onmoghelijck waer met een ſoet-lijntjen ſulck Volck te ſtillen. Anno 1630. inde Taffel-Bay.

Den 27. dito ſavondts de Taffel vande Baya ofte Caep Bonne-Eſperanſe Z. O. ten Zuyden 13 mijlen van ons gepeyld / na giſſinge de cours N. W. de Windt zijnde Z. O.

Den 17 Maert arriveerden wy met de gheheele Vloot aen Santa-Helena / en ſetten 't recht voor het Capelletjen / ende alhier ten deele Ververſcht hebbende/ ſoo van Appelen/ Varckens/ Bocken en anders / zijn inden name Godts op den 23. der ſelver wederom na 't Vaderlandt 't zeyl gegaen.

Den 28. dito ontrent een uyre namiddagh heeft het Volck de Klock geluyd/ alwaer wy boven op 't Bovenend achter de Maſt ghecompareert/ door dien de Schipper begeerde dat het daer geſchieden ſoude/ ende daer het Volck met alleman by ons ghekomen is en haer verſoeck ghe-eyſt / 't welck was dat ſy drie Kanne-Wijns 'ſweecks begheerde / met een half-mutſjen Brandewijn inde Dagh-wachte ; Ick gaf haer tot antwoordt datſe quade rekeninge maeckte / en dat het ſo niet ſtrecken konde ; Doen antwoorden ſy my dat haer de Schipper voor deſe geſeydt hadde : Tot welcker tijd dat wy van Santa-Helena ſoude 't zeyl gaen/ ſoudemen haer Donderdaegs ende Sondaeghs aen yder Back een Kanne-Wijns geven / ende alſoo het ſelvige niet na-ghehouden werde/ ſoo hadden ſy reden om te ſpreken.

Den 21 April ſmorghens bevonden wy ons 'ſnachts vande Vloote afghe-

dwaelt

dwaelt te zijn met goedt Weder / maer verſtonden vande Aſſiſtent Bronkoſt datter in 't Schippers quartier gheſchooten werde / en hem van dito Aſſiſtent aengedient/ maer daer wierd niet na geluyſtert en men liet het voortſtaen: ick ſmorgens ſiende dat wy geen Schepen meer en ſagen was ſeer verwondert.

Den ſelve dito ſmorgens hebben wy ons bevonden van onſe Vloot ontſteecken te zijn/ ſoo hebbe ick den Raedt doen beroepen ende haer voor-ghehouden: Alſoo wy nu vande Schepen ghedwaelt waren / dat ſy ſoude willen den beſte voegh ramen/om met de hulpe van Godt weder by onſe Schepen mochten komen/ waer op met eenparige ſtemme goet-ghevonden is te wenden/ alſoo ons dochte haer inde vaerd ontloopen te zijn: ende haer niet ontmoetende/ is goetgevonden onſe cours na Patria te ſtellen / daer ons den Almogende Godt wil geleyden.

Den 3 May ſmorgens na het Gebedt/ ſoo hebbe ick eenige Artijckelen laten het Volck voorleſen uyt onſe mede-gegeven Inſtructie/aengaende van achterom te zeylen/ en alwaer niet op geantwoordt wierdt/ gaf haer het ſelvighe met malkanderen over te leggen. Dito ſavonts na dat het Gebedt ge-eyndicht is geweeſt / ſoo hebbe ick haer andermael ghevraeght hoe ſy haer bedacht hadden op die voorſchreven ordre/ die haer ſmorgen voorgehouden was? Soo hebben ſommige geantwoordt datmen rekeninghe maecken ſoude/ wat onſe Fictualie ſoude konnen uytreycken: ſommighe antwoorden dat het noch al te vroegh was / alſoo wy nu noch maer op 22 graden Benoorden de Linie waren / ende dat de Fictualie de wegh wel wijſen ſoude; Hier op hebbe ick met de Schipper over ghediſcoureert om den Raedt te vergaren / ende om het Rantſoen te verminderen / maer vonden 't niet geraden alſoo ſy van geen verminderingh wilde verſtaen / ende oock mede heel ſober was/ alſoo ſy ons tſeſtigh Koppen ghe-provideert hebben ſeer qualijck / ende zijn met ons een-en-tſeventighen met de verſteeckenen geweeſt.

Den 28. dito alſoo ick my bevond omtrent 75 mijlen over Landt gezeyld te hebben / ben ick ſeer verwondert gheweeſt waer aen 't mocht ghebreken / alſoo my ſulckx noyt geranſcontreert is / ende ſoo ben ick na boven na de Hutte ghegaen / alwaer ick den Opper-Stierman na de Globe gevraeght hebbe met een paer Paſſers/ daer hy mijn aen gheholpen heeft: Nae dat ick nae mijn goedtduncken alles ghepaſt hadde ende konde het Erreur niet vinden / en achter my om ſiende ſach ick een kleyn Compas daer ick na keeck / ende ſach dat het O. ten N. en O. N. O. aen lach daer ick in verſchrickte / alſoo ick het O. hadde ſien aen leggen op de Compaſſen en daer na geſtiert werdt / ende liep buyten de Hut en ſach dat het noch O. aen lach/ ſoo ſprack ick tegens den Onder-Stierman ofte daer tweederleye Compaſſen in 't Schip waren / alſoo ick achter inde Hut een kleyn Compas gheſien hadde / dat met de Compaſſen daer na ghe-ſtiert werdt een groote ſtreeck verſcheelde? waer op hy my antwoorde dat het kleyne Compas inde Hut niet goedt en was / ende heeftet uyt de Hut ghehaelt met noch een ander kleyn Compas / dewelcke die twee over een quamen/ ende verſcheelde een groote ſtreeck met de gene daer na geſtiert werde: ſoo hebbe ick willen tegens haer allegaer wedden dat de kleyne Compaſſen goet waren / ende bewees haer ſoomen die gebruyckt hadde / datmen ſulcken groote faute niet ſoude hebben begaen alſſer nu geſchiedt was.

Nota, deſe Faulte der Compaſſen door des Koopmans voorſichtigheydt [illegible]kt.

Den 31. dito ontrent ſmorghens de Klock neghen uyren / en ſoo als wy wat

Gevroegh=

Gebroegh-kost hadden/ soo isser een Schipper Prins ghenaemt/ dewelcke een Passagier was en het Land eertijds gesien/ alwaer wy met alleman na keken/ ende lach aen Stierboort van ons/ en wierpen het Loot op 50. vadem Steenachtige-grondt/ soo begonnen sy altemael te seggen Schipper en Stierluyden dat het Vranckrijck was / door dien het aen Stierboort van haer lach: Soo sach ick eens op my Caert ende Besteck / alsoo ick voor desen groote fouten by haer gevonden hadde / als in Santa-Helena aen te doen en haer Compas niet wel observeert hadde / sprack ick tegens de Schipper dien ick inde Cajuyt ontbode/ seyde hem dat het niet mogelijck konde wesen/ uytwijsende de hoogte die wy over twee dagen gehad hadden en de cours die wy aengegaen hebben/ ende dat wy wat na de Wal op 't Loot aen soude laten loopen / en sien ofte wy geen kennis van 't Landt soude konnen bekomen: Soo hadde dese Schipper een Onder-Stierman by 't Schip gehouden/ daer hy sijn onrechtveerdige perssonagie mede speelde / en gaf dien uyt dat hy op Engelandt seer bedreven was / ende nu de Wal wat naderden soo begost ick kennis van 't Landt te krijgen/ en begon te sien dat wy inde Verkeerde-Canael waren van Engelandt / alsoo ick daer te voren geweest was doen ick Monseur de Soubise ghedient hadde ende na Brust voer / ghelijck ick in mijn eerste Boeck beschrijf. Alsoo wy de Wal hart begosten te naderen/ soo vraeghden ick de Onder-Stierman ('t welck een Buffel was van kennisse) ofte hy dit Landt niet kende / nademael hy hem beroemt hadde dat de Kust van Engeland hem soo bekent was? gaf my tot antwoordt dat de Schipper die verscheyden reyse in Indien geweest waer/ dat die het behoorden te weten; gaf hem tot antwoordt dat geen Indien en was/ dat het Vaer-water was daer hy voor desen dagelijcks ghevaren hadde / ende dat ick nu sach dat hy een plompen Ezel was. Ende ick ginck weder naer de Cajuyt toe / ende ick sprack tegens de Opper-Stierman dat ick het Land wel kende/ dewelcke een redelijck persoon was/ quam by my inde Cajuyt/ vraeghde my dat ick toch wilde seggen wat Landt dat het was / alsoo daer nu gheen Son in twee dagen gheweest was / ende hy noyt inde Verkeerde-Kanael gheweest was? Gaf hem tot antwoordt dat ick een Opper-Koopman was ende voor die dingen niet Scheep gekomen was/ en dat ick mede hooghte nam ende mijn Caert pasten/ dat dede dat ick mede wilde sien waer ick ghelevdt wierde/ alsoo Godt my mede kennis vande Navigatie ghegeven hadde: Doen liet ick de Schipper inde Cajuyt roepen met de Onder-Stierman / ende ick liep weder buyten de Cajuyt na 't Landt kijcken / en sy mochten met malkanderen raetslaen / ende hoe wy het Landt meerder naeckte hoe ick het beter kende: doen sprack ick de Hooghbootsman/ dewelcke ick wiste op dit Vaer-water mede gevaren hadde/ en vraegde ofte hy oock geen kennis en kreegh van 't Land? sprack teghens my doen ick hem de teyckens wees/ dat hy nu al goede kennis hadde / alsoo hy hier eertijdts op Barenstapel ghevaren hadde: Doen liep ick na de Cajuyt toe/ vraeghde de Schipper en Stierluyden ofte sy noch geen kennis van 't Landt hadden? gaven my tot antwoord van neen/alsoo sy hier noyt geweest waren/ ende soo doockigh Weder was dat sy geen hooghte kosten krijghen. Terwijl dat wy saten en discoureerden soo hadden de Matroosen oock raed gehouden/ soo quamen d'Officiers versoecken om inde Cajuyt te komen/ 't welck haer toegestaen wierde/ ende inde Cajuyt komende/spraken dat sy niet langer betrouden in Zee te blijven / alsoo het halve Volck al inde Kop lagh ingevallen/

 geballen/

geballen/ende soo wy noch twee dagen in Zee waren mochten 't op Godes genade laten drijven / want wy niet machtigh soude zijn onse Zeylen in te halen/ ende datse begeerden dat d'Opper-Koopman die hier wel bedreven was / haer soude op een goede Reede brengen/ wantse gedurigh de geheele Reys manckament ghevonden hadde by de Schipper ende Stierluyden: Soo sprack ick teghens het Volck dat het mijn doen ende last niet en was/ om het Schip op een Reede te brengen/ also daer Schipper en Stierluyden voor Scheep gekomen waren/en wilde sy haer Reeckeninge hebben daer kost ik haer aen helpen/ende sy souden weder buyten staen/en wy soude sien watmen ten besten doen souden om Schip en Goedt te salveren/en 't Volck soude oock voorslaen: Soo zijn sy weder buyten gegaen/ en ick hebbe tegens de Schipper ende Stierluyden gesproken/ dat sy wel hoorden wat het Volck seyden/en wat sy nu resolveerde voor het beste ghedaen? Doen sprack de Schipper met d'Opper-Stierman van bysteken/ alsoo wy maer drie mijlen beneden Engelandt waren / en dat inde Verkeerde-Canael van Brust; Doen gaf ick haer tot antwoordt / alsoo 't dicht koelde ende pas met sulcken vuylen Schip half Windt zeylen kosten / ende wy dan beneden Londay dreven door harde Windt / en aldaer Lootsmans Vaerwater is hoe sy 't dan klaren soude / daerse alhier gheen kennis hadden op een goede Reede te komen: Doen vraegde sy my ofte wy by een goede Reede waren? Ick seyde van ja/ ende dat wyder binnen een paer uyren wel soude konnen by wesen / en op de Reede frape Sant-baye op 14. a 12. a 10. vaem Waters. Doen quam het Volck weder voor de Cajuyts deur en quamen inde Cajuyt / spraken datse begeerde dat de Opper-Koopman haer op een goede Reede soude brengen/ en datse niet langher in Zee wilde zijn / dat het anders om haer leven te doen was/ ende sy daer mede weder buyten de Cajuyt ghegaen. Voorts soo hebbe ick haer geseydt datse wel hoorden wat het Volck sprack ende het tijd was om te resolveeren/ en soo hebben wy een resolutie getrocken / alwaer geresolveert wierd nae een goede Reede te loopen / ende hebben 't alle de Officieren laten teyckenen dat het tot dienst vande Companie ghedaen werdt / om Lijf / Schip/ en Goedt te salveeren/ ende datter niemand aen Landt soude gaen als ick. Soo zijn wy eyndelijck voor de Windt nae de Wal ghezeyld / ende gaf de Schipper last dat hy drie Stucken de Constapel soude laten klaer maken/ ende een schoot schieten als wy by de wercken soude komen / om de Visschers aen Boort te krijgen / ende dewelcke datelijck aen Boort quamen soo haest wy geschooten hadden: ende ick accoordeerde dat met een vande Visschers om haer Schuyt dagelijcks te gebruycken/ alsoo ick onse Boot niet wilde uytgeset hebben/ ende ick gaf my uyt voor een Genees-vaerder/dan sy twijffelden daer aen alsoo ick hier wel bekent was/en seyden datse gehoort hadden dat ick na Oost-Indien was gevaren / maer sloeger dat uyt het hooft dat ick die Reys al langhe ghedaen hadde. Eyndelijck voer ick nae Landt toe met noch een Opper-Koopman Anthoni Soop / die voor Passagier met my over quam / en aen Land komende liet ick datelijck acht Schapen met een dozijn en een half Kalven slachten/ sondt die datelijck aen Boort met een partij Tarruwen-brooden/ ende een parthy goet Enghels-Bier ende Melck / om 't Volck weder te verquicken ende uyt de Kopen te helpen. 's Anderendaeghs resolveerde ick om na Valmuyen te rijden / huerden een Paerd en ginck / ende op primo Junij smorgens komende ontrent een Engelse mijl by Vaelmuyen/klom op een hooge Bergh

De Maetroosen maecken den Opper-koopman voogt in alles.

Nota. dese voorsigtigheydt vande Opper-Koopman

ge Bergh en sach onse andere Schepen daer wy afghedwaelt waren / als voren verhaelt langhs de Kust van Engelandt zeylen in rechte Kanael / ende omtrent smiddaeghs in Paelmuyen komende / verstondt mede dat het de Hollandsche Oost-Indes-vaerders waren/en hier mijn dingen verricht hebbende/vertrock den deder dito weder nae mijn Schip toe / alwaer ick het Volck confuselijck vond tegens den Schipper / soo dat ick cito aen Boort moest komen / daer ick de Schipper inde Cajuyt vond en dorster niet uyt komen : soo vraechden ick het Volck waerom sy questie tegens haer Schipper maeckte ? Gaven my tot antwoordt dat hy een Schelm was / en in 't uytvaren van Indien hadde hy haer tegens my aen-gerockend/ ende datse Luyden waren die my doen ter tijdt niet en konden / ende saghen dat ick een Persoon was die sorgh droegh voor de Siecken/en hadde haer soo haest ick aen Landt quam soo veel Verversinge bestelt/ ende doen sy met hem op de Kust Cormandel uyt Hollandt quamen/ hadde voor de Siecken in geen acht dagen Verversinge aen Boort gesonden ; doen sprack ick tegens haer/ hadde hy haer tegens my aengerockend daer moestense nu van swijghen / en alsse in Patria quamen voor de Bewindhebbers moesten daer dan spreken/ ende moesten hem nu voor haer Schipper houden/ hadde hy qualijck gedaen 't soude op hem selven aenkomen/ ende soo wierde de twist weder geappayseert.

Den 5 Junij arriveerden alhier twee Persoonen/ die van weghen de Oost-Indische Companie soo in Pleymuyen en Paelmuyen lagen om de Schepen te adverteeren/ datter geen van haer komende uyt Oost-Indien / onder eenige commandement van Forten ten Ancker soude komen als door hoogh-dringende noot : Gaf haer tot antwoordt dat ick op dese Reede was ghekomen door hoogh-dringende noot / ende dat hier geen Forten waren die ons commandeeren kosten/ende dat ick my voor een Genees-vaerder uytgaf/ want sy oock niet beter wisten / ende ick gaf dese Persoonen Brieven mede aen de Heer Corpentier/ gewesen Generael in Indien/ dewelcke te Londen lach om de questie van de Companie te cesseeren/ en waer onder een Brief was aende Companie/ om haer van mijn Arrivement te adviseeren op de Kust van Engelandt / en alsoo wy als voren verhaelt van onse Vloot afgedwaelt waren. Hier mede vertrocken dese twee Persoonen weder na Londen toe/ om rapoort te doen dat de Oost-Indische Schepen langhs de Kust van Engelandt gepasseert waren/ ende wy in Sinthuynes Reede gearriveert waren/ om voort achter om te gaen.

Den 6. dito inden morgenstondt/ quammer in 't krieken vanden daghe een Bosschayer op dese Reede/ dewelcke meynde eenigh Volck van 't Landt te halen / maer alsse ons ghewaer wierden en datter een kloeck Schip op de Reede lach / ende wy datelijck na hem schooten gonck hy door / en 't schijnt datse dat gewoon waren te doen/alsoo daer geen Fortificatie en was/ ende sy met Spanjen mede inden Oorlogh waren.

Den 8. dito naer dat wy van alles wel ververscht hadden/ ende ons Volck op de been frisch ende ghesondt weder waren/ soo hebbe ick een Lootsman ghehuert / die ons tusschen Yerlandt / Enghelandt / en Schotlandt soude door brenghen / ofte aen Ille de Man / om ons weder aen een ander Lootsman te helpen.

Den 9. dito hebben wy ons Ancker ghelicht en zijn 't zeyl gegaen / ende komende buyten in Zee soo liet de Matroosen de Marsseyls loopen : soo quam de

Schipper by my inde Cajuyt / sprack dat het Volck de Marsseyls lieten loopen en niet achter-om wilden / en datter noch noyt Hollandsche Oost-Injesvaerders achter-om gezeyld waren/ ende dat sy de eerste niet begeerde te wesen; soo ben ick buyten gheloopen ende hebbe haer ghecommandeert de Marsseyls wederom op te hyssen/ en dattet nu gheen tydt was van muyteneeren / datse nu kloeck ende ghesondt waren en wel ververscht / ende haer leven nu vorders moesten wagen daer ick het mijn waeghden/ ende dat ick ons nu voorsien hadde van een goede Lootsman: doen hysten sy weder om mijnend wille de Marsseyls op/ ende wilden haer leven wagen by het mijn / en ick souder al vergeben datter op de Reys gepasseert was.

Nota. Matroos bekent sijn schult.

Den 10. dito smorghens komende omtrent Milfort aende Walse Kust van Engelandt/soo quam daer een Coninckx Schip uytloopen/ de Admirael vande Verkeerde-Canael Ser Thomas Ropert/ en soo begost hy van vers op ons te schieten al eer hy ons beschieten kost / ende alsoo hy een schoon Schip hadde en het onse vuyl van sulcken verden Reys/ soo was hy terstond by ons/ en riep dat wy strijcken soude voor den Coninck van Engelandt: Soo sprack ick teghens de Schipper (alsoo hy Capiteyn ende Schipper was) dat hy de Man achter op soude verpreyen; gaf my tot antwoordt dat ick de spraeck kost ende Opper-Hooft was: Soo liep ick achter op (al-hoe-wel het my niet toe-hoorden te doen/ dat dat Schippers Carghe is) ende riep aen 't Coninckx Schip wat hy begeerde? hy riep wy soude strijcken voor de Coninck van Engeland; soo riep ick teghens het Volck sy souden het Marsseyl strijcken ende halen de Vlagge wat neer; doen riep hy ick soude mijn Boot uytsetten ende komen aen Boort; doen riep ick/ ick kan gheen Boot uytsetten ende liet de Vlagge weder weyen/ en hysten het Groote-Marsseyl weder op inde naem vanden Prins van Orangie/ ende riep hem toe dat ick het Marsseyl gestreken hadde voor den Coninck van Engelandt/alsoo wy op haer Kusten waren / maer dat ick het nu weder hadde laten ophijssen inde naem vanden Prins van Orangie / en die meer begeerden most aen Boort komen ende doen 't selver: Doen hysten hy een weynigh sijn Marsseyl op en liep ons by Stuerboort langhs / stack doen weder een weynigh van ons af/ ende quam ons weder aen Backboort besichtighen/ dat sijn Boeghspriet al neffens onse Bezaens-mast was/ ende hy haelde sijn Blinde-Ree vast onder de Boegspriet al ofte hy aen Boort wilde; soo liep ick achter op ende riep datse van Boort houden soude/ ende ick hadde een Suffelet inde handt daer op ick last gaf/ als ick fluyten dat wy Vuer gheven soude ende schieten daer in: doen hy sach dat het hem gelden soude hiel hy stracx af/ en riep hy soude met sijn Boot aen Boort komen om wat nieuws / ende soo stonder een Engelsman voor op de Boeghspriet/ die riep sy wilde Hollandsche Kaes hebben; ick riep sy souden met haer Schip op zy komen/ ick soudense haer schencken van achtien pondswicht / maer ick meynde die uyt onse Halve-Cartouwen komen soude: Doen riep de Capiteyn dat wy niet schieten soude en dat wy Vrienden waren / ende hy soude sijn Boot uytsetten en komen aen Boort om wat nieuws/ ende stack doens by de Windt/ liet sijn Marsseyls loopen / ende wy ontschoten hem doens inde vaerd / maer vergat het aen Boort komen.

Nota. dese vondt des Koopmans.

Dat was op sijn Soldaets gesprocken.

Den 11. dito quamen neffens Duyvelinghen / alwaer onse Loots begon te seggen dat hy S^r. Joris Canael vorder niet heel wel bekent was/ so liepen wy onder

onder een Eylandeken dat Yrlazey ghenaemt/ is twee mijlen van Duyvelinghen/ daer een hoeck uytsteeckt Hoo ghenaemt/ alwaer een Fort is en ick daer aen Landt voer/ ende liet de Lootsman aen Boort blijven/ om dat hy my niet verklicken en soude dat ick een Oost-Indies-vaerder was/ ende sond de Boot datelijck weder aen Boort/ en belaste datter niemandt aen Land komen soude voor en al eer ick weder aen Boort quam: Doens liep ick nae 't Fort toe/ alwaer de Overste van 't Fort my vraegden wat wy voor een Schip waren? ick gaf hem tot antwoordt een Staten Schip; vraeghde my waer ick na toe wilde? gaf hem tot antwoord na Dublim/ ende vraegde ofte yemandt van sijn Dienaers my oock aen een Paerd konde helpen/ om daer na toe te rijden met een Guide? hy seyde hy soude my laten een Paerdt bestellen met een Guide/ ende ook een Briefjen van sulcken kloecken Schip op de Kust. Ende ben gaen opsitten/ arriveerden tegens de middagh te Dubelinge/ 't welck de Hooft-stad van Yrlandt is/ en geraeckten daer by een Koopman ghenaemt Kramer/ dien welcken tegens den avondt met my by de Viseroy in 't Casteel ginck/ ende komende in 't Casteel/ soo vraegde my de Viseroy wat ick op die Kust quam maken? gaf hem tot antwoordt dat ick een Staten Capiteyn was/ dat ick daer quam sien offer gheen Duynkerckers ofte Bosschepers waren: doen vraeghde hy my nae mijn Commissien? ick sprack dat die aen Boort was/ en alsse de minste vande sijnen wilde senden ick soudese hem sien laten: Doen antwoorde hy my dat ickse hem in 't Fort most brengen/ende bracht my een Dronck-saeck dien ick hem bescheyd dede/ ende nam mijn afscheyd van hem om de Commissie te halen: maer smorgens vroeg sochte ick een ander Lootsman die ons voor de Kanael brengen soude/ en kocht noch eenige Victualie/ alwaer ick mede na Boort toe voer met eenige Koopluyden/ ende komende by 't Schip begonnen sy te ruycken dat het na de Peper roock/ vraeghde my ofte de Staten-Schepen soo Peperachtigh roocken? ick seyden haer doens dat ick uyt Oost-Indien quam: waer over Kramer moyelijck was/ dat ick my by de Goberneur voor een Staten-Schip uytghegeven hadde; Ick seyde hem hy mocht de Viseroy seggen dat de Windt goet was/ dat het niet gelegen quam met mijn Commissie aen Landt te komen. Nae dat ick dese Koopluyden (Nederlanders zijnde) wel getracteert hadde/ voeren weder na het Landt toe met de Lootsman/ dien ick in Engelandt gehuert hadde/ dewelcke de Viseroy rapoort deden dat wy een Oost-Indies-vaerder waren/ ende waer over de Koopman Kramer (daer ick mede by de Viseroy geweest was) inde Gevanckenisse ghelegd/ om dat hy niet geseght hadde dat wy een Oost-Indies-vaerder waren/ en was ghenootsaeckt na Londen te schrijven aende Generael Carpentier om sijn verlossinghe/ alsoo wy naderhandt verstonden.

Dublim dat is de Hooftstad van Yrlandt.

Den 13. dito weder Ancker gelicht en 't zeyl gegaen.

Den 15. dito passeerden Londeri.

Den 17. dito smorgens vroegh quamen by de Leeuwens Eylanden/ kosten dien niet boven zeylen/ liepen daer door aen de Leeuwens Eylanden backboort leggen/ ende Schotlandt aen stierboort/ en quamen tot alle ghelucken teghens den avondt daer door/ want doens begon 't te donckeren/ ende quamen aen 't eynde dat wy Capo de Ferro saghen/ en daer lach een Schip dien effen boven Water speelden/ daer wy recht op aen ghezeyld souden hebben haddet een uyr vroeger doncker geworden/ soo dat het Schip/ Goedt/ en 't meeste Volck daer

 gebleven

gebleven ſoude hebben / daer wy Godt ten vollen af danckten dat het ſoo lange licht was / en met luſtige koelten zijn wy dien dagh die gepaſſeert.

Den 18. dito quamen tegens de middag by de Eylanden vande Orcades / alwaer wy by de Viſſchers quamen / maer konden daer niet een van aen Boort krijgen.

Den 19. dito paſſeerden wy Hitlandt / ende liepen dicht by Faril langens.

Den 20. dito ſagen Noorwegen / ende liepen voorts na Trif toe.

Den 24. dito arriveerden wy voor het Vlie / alwaer ons de Lootsboot aen Boort quam / ongewoont dat daer Oost-Indies-vaerders quamen / en verſtonden dat onſe Vloot al over eenige dagen in Texel ghearriveert was: Ende ick ſond datelijck een Brief aende Bewindhebbers van ons arrivement / alwaer wy den 26. dito datelijck een Lichter aen Boort kreghen met twee Bewindhebbers / d'eene was Willem van Bomeren ende d'Heer Twiſch / die doens eerſt Bewindhebbers waren ghewoorden: Ende ick ben met de Boecken nae Huys getrocken / daer ick den 27. dito Godt lof wel arriveerden.

Volgen noch andere
V O Y A G I E N.

NAer dat ick uyt Indien twee Maenden thuys ghewecſt waer / ſoo ontmoeten my tot Amſterdam een Koopman Samuel Godijn / die my wellekom heete / alſoo wy oude kennis hadden / vraeghde my waer ick van daen quam / ſeyde uyt Oost-Indien? ende in wat qualiteyt / ſprack voor Opper-Koopman / vraeghde mijn ofte ick van meyninge was om thuys te blijven? ſeyde van jae / maer hy ſeyde my / wilde ick Commandeur weſen na Nieuw-Nederland; Sy wilde daer een Colonie gaen planten / ſoude my daer toe in ployeren tot onder Patroon / als by de vryheydt van de Heere Staten te ſien was / ende van de negenthiene van de West-Indiſche Compannie aen alle Patroonen vergundt? gaf hem tot antwoordt dat het werck my wel aenſtont / maer moeſte mede een Patroon weſen alteſaem egal; Sprack dat hy daer wel in te vrede was. Soo hebben wy met ons vijven eerſt begonnen dit Patroonſchap op te rechten / als Samuel Godijn / Gilliame van Renſſelaer / ende Bloemaert / ende Jan de Laet / ende ick David Pieterſz. de Vries: Maer kreghen daer na meer Companjous / als Mathijs van Ceulen / ende Nicolaes van Sittorigh / ende Harinck Koeck / met Heyndrick Hamel / ende hebben een Contrackt met den anderen ghemaeckt / daer wy malkanderen al t'ſamen in eenen Graet geſtelt hebben; hebben alſdoen een Schip met een Jacht geprepareert om onſe Voyagie te vervorderen / ſoo om de Walviſſerye daer te Lande te doen / als Colonie te planten tot Culture van alle ſoorten van Granen / daer dat Landt heel bequaem toe is / ende Toeback: Dit Schip met het Jacht is den 12 December uyt Texel gezeylt met een parthije Volck / om onſe Colonie in de Zuyd-Ravier op de acht-en-dertigh en een half Graet legghende neer te ſlaen; Oock met een goedt parthy

Beeſten/

Beesten/ ende daer de Walleviſſcherije te doen: alſoo Godijn onderrecht was dat daer veel Wallevissen hielden voor die Baye/ ende de Traen 60 Guldens het Ocx-Hooft goude/ dochte haer goede profijte op loopen moeste/ ende daer sulcken schoonen Landt by te cultiveeren.

Den 20. dito verſtonden dat ons Jacht om d'anderen dag als het uyt Tercl was geloopen/ van de Duynkerckers was ghenomen/ door onachtſaemheydt van 't groot Schip dat het Jacht achter uyt gezeylt was/ daer een groot Kargasoen in was/ om de Kust van Nova-Frantia te onderſoecken/ ende 't groote Schip vorderde zijn reys; Hadde oock mede eenigh Volck om te ſetten aen 't Eylandt van Tortugos in West-Indien / daer wy met ſestigh Francen ghecontrackteert hadden / het ſelve Eylandt voor ons te houden als een Colonie onder de H. M. H. Staten ende West-Indische Companie.

In September arriveerden ons Schip weder uyt Nieuw-Nederlandt ende West-Indien: ſoude een parthye Volcks aen Tortuges ghelost hebben/ maer vondt dat de France vande Spaenſe doodt geslagen waren/ voort de reſt in de Zuyd-Ravier in Nieuw-Nederlandt/ ende bracht een Munster mede van Traen van een doode Walvis/ die hy aen de Wal ghevonden hadde/ ſeyde dat hy te laet in 't Jaer ghekomen was / dit was ons een ſchadelijcke Reys: Door dien dese Schipper Pieter Heyes van Edam / die wy daer op ghestelt hadde/ dorſte alleenigh met een Schip van achthien Stucken niet door de West-Indies zeylen/ daer hy deſe Reyſe noch meest goedt ghemaeckt koſt hebben/ door dien het een Persoon was/ die niet anders ghewoon was als op Groenlandt te Varen/ daerſe de Reys in drie a vier Maenten doen / ende soo voort thuys te komen. Anno 1631.

Den 12 Februarij maeckten wy wederom een accordt/ om weder met een Schip ende Jacht te equippeeren op de Walvisserije / daer veel de Batten tegens vielen; door dien dat wy daer ſulcken ſchadelijcke Reys ghehad hadden/ ende geen Vruchten van de Wallevisserije en ſaghen noch bekomen hadden: Maer Samuel Godijn d'welcke ons animeerde om weder te verſoecken; ſprack dat de Groenlandtſe Companie twee dut Reyſen met Willem van Muyen gehad hadden/ ende daer na ſulcken treftige Companie geworden is: ſoo wierter weder ghereſolveert de Voyagie van de Wallevisserije aen te vangen/ ende ick ſoude ſelfs mede gaen / als Patroon ende Commandeur over 't Schip en Jacht / ende moſten ſien daer in December te weſen/ om de Winter over om de Wallevisserije te doen/ wantſe daer in de Winter komen ende blijven tot Maert toe. Anno 1632.

Al eer wy uyt Tercl 't zeyl ginghen/verſtonden dat ons Fortje vande Wilde was afgeloopen/ het Volck doodt geſlagen/ twee-en-dertigh Man/die buyten het Fort waren op Landt om haer werck te doen.

Den 24 May met het Schip ende Jacht met een N. O. Windt uyt Tercl gezeylt.

Den 26. dito 's nachts raeckte wy door onachtſaemheydt vande Stuerluyden / die ick wel belaste al eer ick te Kop ginck/ datſe het Loot ſoude dickwils ghebruycken / ende houden de Vierman in Ly van ons: 't welck een groot Schip was/ en wel drie Voet dieper ginck als wy / maer haer last niet volghende / raeckte wy op de Bree-Banck voor Duynkercken te ſtooten / ende ſchoot datelijck een ſchoot / ſoo dat onſe Companie Anckerde: Mijn Jacht quam

quam in ly van my/ maer kost daer niet harden van Kappelen/ dede doen ons Volck de Boodt uyt setten met noch twee Bosschepsse-Sloepen / ende sy ontvluchtent Schip/ maer ick wilder niet uyt / ende hiel beyde Stuerluyden by my/ die van schantshalve my niet dorsten verlaten/ siende dat icker in bleef/ ende daer bleven noch acht a negen sleghte Maets by ons / doen leerde ick het Volck best kennen/ die wreede Mannen als Leeuwen scheenen/ dat waren de eersten die met de Bood vluchten: Al hortende ende stootende raeckten wy op vier vaem Waters/ daer liet ick 't Ancker vallen ende tegen aen het pompen ende kregen lens ; met een quam den dagh op/ doen sagen wy onse Boodt ende de twee Sloepen heen ende weer rijen : Maer doen sy het Schip weder set sagen/ quamen sy weder aen Boort ende seyde ons / haddet noch een paer uyren langer nacht gebleven souden sy in Duynkercken gheroept hebben op het Vper van de Toorn aen. Doen lichten wy het Ancker weder ende zeylden nae de Kust van Engelandt / ende liepen den 28. dito in Porsmuyen / ende haelden het Schip in 't Konincks Dock/ alwaer wy het weder repareerden.

Den 10 Julij zeylden wy uyt Porsmuyen na het Eylandt van Wight onder de Koe.

Den 12. dito arriveerden alhier uyt Texel het Schip Nieuw-Nederlandt van de West-Indische Companie/ een groot Schip dat in Nieu-Nederland gemaeckt was/ d'welck na West-Indien wilde daer ick goede Companie aen hadden.

Den eersten Augustus met een goede N. O. Windt Ancker ghelicht en 't zeyl ghegaen met mijn Schip ende Jacht / ende het Schip Nieuw-Nederlandt in Companie.

Den 2. dito passeerden Engelandts-eynde/ende setten onse cours na de Canarische Eylanden toe.

Den 13. dito sagen wy Madeeren aen Backboort van ons/ ende daer quam een Turck teghens ons over loopen ; soo haest hy merckte dat wy kloecke Schepen waren/ wierp hy 't over-staegh van ons af/ ende wy/ hem tegens den avondt wiert doncker / doen schoot ick een schot dat mijn Jacht weder by my quam ; want de doncker viel ende wy volghden onse cours/ ende Nieuw-Nederlandt volghden noch den Turck by nacht dat ons mallighevdt dochte/ door dien wy hem by daghe niet naderden / ende wy raeckten doe van het Schip Nieuw-Nederlandt af.

Den 14. dito tegens den avondt sagen wy het Eylandt Illie de Palma in ly van ons/ ende setten onse cours daer van af na Barbades toe.

Den 4 September kregen wy de Barbades in 't gesight: Ende 'sanderendaeghs den 5. tegens den avondt arriveerden wy aen 't Eylandt St. Vincent; De Wilden quamen al buyten in so met haer Knoos aen ons Boort/ ende ick sagh een groot verwonderinge van dese Natie/ al raeckten de Knoos ofte haer Vaer-tuygh vol Waters sy sprongen over Boort / ende wisten dat met een behendigheydt in 't Water beyde de enden op te lighten met haer Schouderen/ ende hossender het Water weder uyt ende klommender wederom in ; daer souder veel van ons Volck in sulcken manier verdrencken / als zy het Boot vol Water kreghen ende anders niet te hulp en hadde als haer Lijf ende de Zee : Alhier vijfthien goede verversinge van Banaverece/ Amasses/ ende veelderley Indische Vruchten ; lagen inde Groot-Vlaye op 23 vaem geanckert.

Den 5.

Den 5. dito arriveerde hier oock het Schip Nieuw-Nederland dat by Megerre van ons geraeckt was.

Den 8. dito lichten wy ons Ancker ende passeerde de Eylande van Martinicke / Dominicken / Guarde-Loepe / Moersserat-Ledonde ende Neves/ arriveerden den 20. voor Sante-Christoffel daer wy eenige Engelse Schepen vonden / ende haelden daer een parthye Waters.

Den 11. dito lichten Ancker om na St. Maerten te zeylen / half-wege St. Maerten ende Christoffel / ontmoeten ons een Frans Schip met een groote Sloep by hem / die ons vry wat girden / gelijck ofte hy ons soght eenige hostiliteyt aen te doen / doe ick bleef by mijn cours / en vraeghde hem niet: Ende ick liedt de Prince Vlagge van boven waeyjen / ende de Bloedt Vlagge van achteren; doen hy dat sagh hiel wat draghende ende liep een goedt stuck in ly van my verby. Teghens den avondt arriveerden wy op de Reede van St. Maerten en lieten ons Ancker vallen: Voort Fort vonden daer drie Fluyten / Daeck Femmesz. van Hoorn / twee uyt Waterlandt met een Engels Man.

Den 11 September alsoo ick voort Fort gheset lagh met mijn Jacht / quamen datelijck de voorsz. Schippers van de Fluyten aen mijn Boort / vraeghde my ofte ick niet een Frans Schip ontmoet hadde? ick seyde Heer van ja / ofte hy my niet aengerant hadde / ick seyde van neen / dat wy een slecht Schip geweest waren / soudet misschien wel gedaen hebben / want hy seyde dat hy ghesworen hadde de eerste Hollander dien hy moetende soude het lagh betalen / want sy hadde hem twee Man uyt de Fluyt afgeschooten ofte dood geschooten / 't welck niet wel van haer gedaen was: Want hy verhaelde my dat dit Frans Schip daer over eenige dagen op de Reede gekomen was / ende de Capiteyn 't welck een Ridder van Malta was / ende 't was een Konincks Jacht van de Koninck van Vranckrijck dat Spaniars soght; soo was hy aen Landt gevaren by den Commandeur aen 't Fort / versoght ofte daer niemand Frans konde spreecken / soo wasser de Capiteyn van de Soldaten die Frans konde; soo versoght hy op haer of de Capetiyn mochte mede varen om te Vertolllecken / het gene daer passeere soude: Soo vaert de Capiteyn van 't Fort met dese Ridder / met zijn Schuyt na dese Fluyten toe / daer komende / versoght dese Ridder datse hem wilde een Tonne Teers verkoopen voor Gelt ende goede woorden want zijt genoegh hadde; ende hy hadde lange in de West-Indische geswurven / maer sy gaven hem quaet antwoort dat sy hem niet en begeerden in zijn Schip te hebben / wilde de Capiteyn van 't Fort in haer Schepen komen hy mocht / sy soude met de Boot vertrecken: Dese Ridder stont perpleckts van 't antwoort / daer hyse met alle beleeftheyd ontmoeten / sprack eyndelijck tot de Capiteyn van 't Fort dien zijn Tolck was / datse weder soude na 't Fort keeren / hy wilde sijn klaghten doen aen de Commandeur van de groote bestellingh / by de Commandeur komende / thoonde hy sijn Koninghs commissie / ende vraeghde de Commandeur of hy daer op de Reede daer dese Fluyten laghen niet soo wel mochte gaen legghen als hy? nademael datse vrienden waren / dat alle Havens in Vranckrijck ende Reeden voor ons open waren / de Commandeur sprack van jae / doen lichten dese Frans-Man zijn Ancker ende wilde by haer ten Ancker komen om daer sijn Schip wat te kringen / also daer leegh Water was; doen sy sagen dat de Frans-Man zijn Ancker lichten / doen korten sy malkanderen achter den ander / ende begosten op de Frans Man te

West-Indische Eylanden.

schieten/ende schooten hem twee Man af/ doen lied de Frans-Man zijn Ancker weder vallen/ voer aen 't Fort ende klaeghde over de hostilitept die dese beestachtige beerachtigen aert hem aen dede/ ende begeerde dat de Commandeur met sijn Officiers daer kennis af dragen soude tot sijner tijdt ende protesteerde/ maer is met sijn Schip op de wederom-reys gebleven met Volck en al/ 't welck een groote rust voor dese Schippers heeft ghemaeckt/ soude anders haer spul genoegh gemaeckt hebben/ en is de Querel hier mede ge-eyndighr/ dit verstonden wy naderhandt.

Den 12 September lied ick het Schip op-ruymen/ ofte de Walvis vangst my manckeerde. In Nieuw-Nederlandt/ ende alsoo het Sout in patria een goede prijs gou. Op dato arriveerde hier het Schip Nieuw-Nederlandt/ dat ick aen Sint-Vincent hadde laten leggen te vervarssen/ oock mede arriveerde hier het Schip Gelderia/ mede een Kompanij Schip met noch twee Fluyten van Hoorn/ Cornelis Jansz. Niels de Schipper genaemt/ 't andere Fluyt de Valck/ de Schipper Gerrit Jansz. genaemt.

Den 27. dito hadde wy onse last van Sout in die wy begeerden/ende maeckten ons wederom ghereedt om na Neves te gaen/ om daer Brant-Hout ende Water te halen/ door dien daer het Hout beter te bekomen was als aen Christoffel ende 't Water mede/ ende is aldaer een schoone Zant-Baye/ fray met de Boots aen Landt te komen; Soo versoghten dese Schippers aen my van de Fluyten/ die de Frans-Man sulkē hostillitept gedaen hadden/ofte hy met my mochten zeylen na Neves toe/ om haer te provideren van Hout ende Water/ om voorts na Hollandt te zeylen: also sy de Frans-Man vreesden die haer toe gheroepen hadde dat hy-er waer nemen wilde alsse Water soude gaen halen/ want sy waren niet meer als met ses a acht Stucken ghemonteert! Ick gaf haer tot antwoort/ wilde sy met my zeylen/ door dien sy onse Burgers waren/ hoe ick soude beletten datter geen hostolitept van de Frans-Man soude geschieden/ ende dat mijn Schip soo defencijf was als 't zijn/ wilde sy mede zeylen sy kondent doen.

Den 29. dito lichten 't Ancker met mijn Jacht/ gingen onder zeyl maer sy bleven legghen: teghens den avondt arriveerden ick voor 't Eylandt Neves/ voer aen Land by de Gouverneur een Engels-Man Luttelton genaemt/ versocht aen my dat ick soude geliebe eenige gevangen Portugesen in te nemen/ende settense in Passant aen Christoffel/ aen Boort van een Engels-Schip genaemt Capiteyn Stoons/ 't welck ick hem niet koste weygeren/ ofte ick haer drie a vyer uyren in 't Schip hadde; dese Portugijsen hadden Maerten Thijsz. uyt Zeelandt daer aen Landt geset.

Den eersten November mijn afscheydt ghenomen van de Gouverneur van Neves/en Ancker ghelicht/ quamen teghens den middagh op de groote Reede daer d'Engelse zijn/ daer was een Gouverneur genaemt Sr. Warnar: Hier ontlosten ick datelijck de gevangen Portugijsen/ gaffe de Engels-Man over/ d'welcke met my na Sr. Maerten wilden toe zeylen.

West-Indische Cribes Eylanden.

Den 2. dito Ancker gelicht hebbende met mijn Jacht met d'Engels-Man van Londen/ die de ghevanghen Portugeesen in hadde/ d'welcke hy soude aen Portorijcke voeren/ liedt zijn Schuyt achter/ die soude hem volgen met eenigh goedt na Sr. Maerten. Savondts arriveerden wy op de Reede voor Sr. Maerten/ daer wy noch de geheele Vloot vonden die wy daer gelaten hadden/ doen

doen vraeghde ick de Schippers van de Fluyten? waerom datse my niet volghden doen ik Ancker lichten/ gaven mijn tot antwoord datse my bedanckten voor de presentatie die icker gedaen hadden/ maer haddent over geleydt by den ander te blijven/ verwachten datse altesamen klaer soude zijn / ende Gelderlandt soude met haer gaen.

Den 4. dito verwachten de Engels-Man zijn Boot van St. Christoffel/ wist niet wat het bedieden dat hy soo lange bleef / nademael hy ons na de middagh volghen soude: Dese Engels-Man wilde garen met my zeylen tot de hooghte van Porto-Rijcke/ die ick passeeren moste.

Den 5. dito mijn afscheydt genomen aen 't Fort van onse Gouverneur ende de Schippers / ende Ancker ghelight met mijn Jacht oock / hebbender een Blanck-Zeyl by gheset / moghten na de Engels-Mans Boot niet wachten: Wy verstonden naderhandt dat dese Boot in groote mieseerie geraeckt is/datse door de stercke Windt te lijwaert dreven / ende door manckement van Kost ende Dranck/ looten sy wiense eerst om den hals brengen souden/ om malkanderen te eten tot spijse; eyndelijck hebbender een op 't oorgestooten/ ende hebben haer daer mede beginnen te spijsigen/ tot dat sy in 't eynde raeckten aen 't Eylandt Saby / daerse haer daer na gheneerden met het geen datse vonden/ ende zijn daer na noch te recht ghekomen met groote ellende / maer die op-gegeten was tot haer Lijftocht die was wegh. Nota.

Den 14. dito op de hooghte van twee-en-dertigh graden/ de Barmudes O. van ons/ kregen een harde Storm uyt den N. W. tot alle gelucken dat wy onse Zeylen in kregen/ 't Water kappelden rontom of het een Orekan was / stonden aen malkanders zijde kosten malkanderen niet verstaen soo waydet / ick vreesde als ick na 't Jacht toe sagh dat het eyndelijck om geworpen soude worden/ so vreesselijck stont om aen te sien sulcken kleynen Jacht van thien Lasten hem in sulcken Storm soo redden koste; Dese Storm duerden tot den 18. dito toe maer liep in 't eynde de Windt heel Westelijck.

Den eersten December wierpen het Loot op de hooghte van negen-en-dertigh graden / seven-en-vijftigh vadem Sandt-Gront; bevonden naderhandt dat wy doen waren veerthien a vijfthien mijl van de Wal; dit is een vlacke Kust/ Westelijcke Windt. Anno, 1631.

Den 2. dito wierpen het Loot op veerthien vadem Sandt-Grondt / ende rooken het Landt dat een soete lucht van hem geeft / alsoo de Windt N. W. liep 't welck uyt het Landt waeyt/ ende het geen dese soete lucht veroorsaeckt. Komt door dien de Wilden om dees tijdts 's Jaers de Basschagien ende ruyghte aen brandt steecken om te Jagen/ ende 't Landt vol soete ruyckende Kruyen is/ als asse fras 't welck een soete geur heeft; als dan de Windt N. W. uyt den Landen waeyt/ ende de roke al 't Zee drijft/ so komt het datmen het Land eerder ruyckt als siet/ dan op derthien a veerthien vadem konnen 't Landt sien/ Duynigh Landt van vier-en-dertigh graden af tot veertigh graden toe / ende boven op de Duynen staen vol Greenen-Boomen die tot Masten van Schepen konnen dienen. Nota.

Den 3. dito sagen de openinge van de Zuyd-Baye ofte Zuyd-Revier/ ende wy Anckerden op thien vaem Sandt-Grondt/ door dien het harde waeyde uyt den N. W. dat uyt de Wal is/ kosten de Bay doe door de harde Windt niet in zeylen/ bleven ten Ancker leggen.

Den 5. dito de Wind Z. W. lichten ons Ancker ende zeylden de Zuyd-Bay in/ ende settent na de middagh met ons Jacht op vyer vaem Waters/ ende sagen datelijck een Wallevis by 't Schip/ dochten datelijck dit werck sal Konick zijn/ goede quantiteyt van Wallevissen/ ende daer sulcken schoonen Landt by om te cultiveeren.

Den 6. dito voeren wy met de Boot de Kil in/ wel gewapent om te sien ofte wy eenige Wilden konde komen te spreecken/ maer komende by ons Huys dat gedistruweert was/ vonden 't wel rontom met Pallisaede in plaets van Borstweeringe beset/ maer was meest verbrandt/ vonden hier ende daer een Doods-Hooft ende Gebeente leggen van ons Volck diese om ghebracht hadden/ oock hier ende daer een Paerts-Hooft/ Koe-Hoofden van onse Beesten/ diese mede om gebracht hadden/ ende en vernamen geen Wilden/ quamen onverrechte sake weder aen Boort/ ende liedt de Constapel een Stuck op roeten en af schieten/ om te sien ofte wy 'sanderdaeghs geen gewagh sien en soude.

Den 7. dito smorgens docht ons dat wy eenige Roock by ons gedistruweert Huys sagen/ voeren na Landt recht over 't Huys; aen dees zijde de Kil daer voor Strandt is met wat Duynen: aen Strandt komende/ saghen over de Kil na 't Huys toe/ daer wy daeghs te vooren by geweest waren/ ende daer ons docht smorgens gewagh van Roock gesien hadden/ maer saghen nu niet; soo hadde ick een Cozijn by my van Rotterdam/ Heyndrick de Liefde ghenaemt/ soo vloogender een trop Miewen boven ons Hooft; soo sprack ick tegens hem dat hy daer eens na schieten soude/ alsoo hy een Vogel-Roer by hem hadde/ ende hy schooter een in de vlucht die welcke neder viel/ mit quam daer een gelupt van twee a drie Wilden die over de Kil by 't vervallen Huys inde Ruygte lagen/ ende wy riepen datse by ons komen soude/ sy riepen weder dat wy met onse Boot in de Kil komen soude/ wy riepen haer toe van morgen also 't leegh Water was/ ende dat wy dan wel met haer spreecken souden/ ende wy voeren weder na Boort toe; aen Boort komende/ resolveerden dat wy met het Jacht in de Kil te zeylen/ souden anders prijckel loopen van haer Pijlen met een open Boot.

Nieuw-Nederlandt.

Den 8 December zeylden wy in die Kil voor ons gedistruweert Huys/ ende waren wel op ons hoede/ soo quamen de Wilden op de kant van de Wal by 't Jacht maer dorsten niet in komen/ op 't laest wasser een en verstouten hem ende quam in 't Jacht/ die schoncken wy datelijck een Kleedt Laecken/ ende seyde hem dat wy vrede wilde maecken/ doen quamender datelijck meer in ghe-loopen/ meynende oock een Kleedt Laecken te krijghen/ die vereerde wy wat Snuysteringe/ ende seyden tegen d'anderen dat wy een Kleedt Laken vereert hadden/ dit was om dat hy ons best betrout hadde/ dat hy d'eerste was die in 't Jacht was ghekomen: ende souden 'sanderendaeghs komen met haer Oversten Sakimas ghenaemt/ dan soude wy een goede vrede maecken/ 't welck sy noemen rancontijn marenit; Ende daer bleef 'snachts een Wilt aen Boort van 't Jacht/ die wy vraeghden waerom datse ons Volck dood gesmeten hadden ende hoe 't by gekomen was? doe wees hy ons die plaets daer ons Volck een Pijlaer op gerecht hadde/ alwaer een stuck Blick op gehecht was daer de Hollandtsche-Thuyn op geschildert stondt/ soo komter een van haer Oversten die 't daer af haelden/ ende wilder Tobacks Pijppen af maecken/ en wiste niet dat hy daer aen misdeurden/ soo maeckten sy dien aen 't Huys het ghebiedt hadde

hadde/ al ſulcken ſwarigheydt af dat de Wilden niet wiſten hoe zijt hadden; gongen heen ende ſloegen die Overſten doodt die 't gedaen hadden/ ende brachten een teycken aen 't Huys by die daer gebiede/ die welcken haer ſeyde/ hy wilde dat niet gedaen hebben/ ſy ſoude met hem by hem gekomen hebben/ hy wilde hem maer verboden hebben/ op een ander tijdt ſulcken Sonden niet meer te doen; doen gingen ſy van hem af/ ende de Vrienden van de Overſte die doodt gheſlagen was/ maeckten haer Vrienden op: alſoo 't een Volck is die den Italianen ſlaghten die ſeer wraeck gierigh zijn/ doe begoſten ſy met den anderen haer wraeck gierigheydt in het werck te ſtellen/ ende namen ons Volck ghewaer dat elck op ſijn werck was buytens Huys/ datter niet meer als een Man in Huys was die ſieck lagh/ ende een groot Engelſe Dogge die geſlooten lagh/ hadde hy los geweeſt ſouden aen het Huys niet hebben durven komen: Ende die het gebiedt hadde ſtondt by 't Huys/ ſoo quamen daer drie van de ſtoutſte Wilden die dit feyt doen ſoude/ ſy brachten een parthye Bevers met haer om te verruylen ende verſochten in Huys te gaen; ſoo ginck hy met haer die 't ghebiedt hadde om haer Bevers af te handelen/ 't werck gedaen zijnde ginck hy weder van de Solder af daer de Kargaſoenen lagen/in 't af gaen van de Trap nam d'eene Wild een Bijl ende kloofde onſe Dienaer die daer 't gebiedt hadde de Kop deur dat hy doodt neer viel/ ende de krancke Man hulpen ſy oock om 't leven/ ende voorts den Hondt die aen een Kettingh vaſt lagh dieſe meeſt vreeſden/ ſchooten daer wel vijf-en-twintigh Pijlen op al eer ſy hem om den hals kregen/ ende voort de reſt van 't Volck die op haer werck waren/ hier ende daer ſy met vriendtſchap by haer komende gavenſe de klop: ende wierden onſe begonnen Colonie alſoo gediſtruweert/ dat ons groote ſchade brachten.

Den 9. dito quamen de Wilden met haer Overſten by ons/ ende gingen in een ringh ſitten ende maeckten Vrede; dede haer eenige vereeringe van Duffels/ Koegels/ Bijlen ende ander Neurenburghſe Snuyſteringe/ ende beloofde ons weder een vereeringe te doen: Alſoo ſy uyt Jagen waren gheweeſt/ doen vertrocken ſy weder met groote blijdſchap van ons om dat wy niet gedachtigh waren 't geen ſy ons gedaen hadde/ 't welck wy lieten paſſeeren/ alſoo wy geen kans ſagen om ſulcks te revangeren/ alſoo ſy op geen vaſte plaetſe en woonen; Ende wy begonnen gereetſchap te maecken om onſe Sloepen 't Zee te ſenden/ ende de Traen-Keetel vaſt te maecken/ ende maeckten een Logis van Deelen aldaer.

Den eerſten Januarij ben ick met het Jacht den Jnck-hoorn ſmorgens ontrent acht uyren 't zeyl gegaen/om de Zuyd-Kavier op te zeylen/ om te ſien offe ick daer eenige Boonen van de Wilde ſoude kunnen bekomen/overmits onſe Stockvis verconſumeert was/ ende Potſpijs nu dubbelt aengaet ſorgende te kort te komen: Tegens den avondt hebben wy 't geſet alſoo het ſtil was ende het Ys ons tegen quam dat de Vloet verloopen was/ ſetten 't op acht vadem/ hebben voor de Mondt van de Zuyd-Kavier een Wallevis geſien. Anno 1633.

Den 2. dito ſmorgens mooye lieflijck weder/ ſagen twee grooten Wallevisſen by ons Jacht/ wilde wel dat wy de Sloepen met de Harponiers die aen Swarmen-Dal legghen by ons hadden konnen wenſchen: wy lichten ons Ancker met de Vloedt ende quamen op den avondt een groote mijl voor by het Rieden-Eylandt; alwaer wy 't ſetten ende ſagen eenighe Vyeren aen Landt/ vermoeden dat het Wilde waren die uyt Jaghen zijn; maer ontrent een uur

daer na soo quamer een Kano by ons / d'welcke seyde datse ter Jacht waren/ maer wilde niet aen Boort / waer uyt wy quade presomtie namen ! maer gaven tot antwoordt dat sy smorgens vroegh aen Boort komen souden.

Den 4. dito na dat wy wat Houts gehouwen hadden/ also 't begon te Vriesen/ hebben ons Ancker gelicht met de Vloet en 't Zeyl ghemaeckt/ en binnen ghekomen een Gootelingh-schoot verby de Roode-Hoeck / alwaer wy 't voor een Kil geset hebben/overmits het begon te Vriesen ende by aldien dat de Vorst hadde willen aen houden/ souden daer in gehaelt hebben om 't Jacht te bergen.

Nieu-Nederlandtsche Kust. Den 5. dito smorgens hebben wy ons Ancker gelicht/ ende zijn gezeylt voor het Fortjen daer eertijdts Huysgesinnen gewoondt hadden van de West-Indische Companie genaemt 't Fort Nassou: Alwaer eenige Wilden sigh hebben beginnen to vergaderen / ende wilden eenighe Vel-werck vermangelen/ maer ick begeerden van haer Turckse-Boonen te verhandelen / overmits wy geen Kargasoen hadden om Pelterye te ruylen/ende ons Kargasoen wegh geschoncken hadden aen Swanen-Dael om de Pays te maecken/ soo datter niet meer als twee stucken Laeckens van ons Kargasoen over ghebleben was en twee Ketels/ waer voor wy Boonen begeerden ; ende de Wilden waren seer schrupuleus na dat wy konde mercken: ende seyde ons / dat wy in die Timer-Kil souden halen; soo isser een Wild in geweest die van de Sankitans was die ons waerschoude/ seggende/ dat wy niet heel in de Kil souden halen/ alsoo sy wiste datse een aenslagh op ons maecken wilden/ waer wy haer geseydt hebben datse ons alles vertrecken soude haer aenslagh / wy souden haer een Kleedt-Laken geven gelijck wy oock ghedaen hebben/ soo heeffe beginnen op te bieghten ende ons verhaelt / datter in Graef Ernests Ravier een Sloep met Engelsen was af geloopen/ ende de Engelse doodt geslagen.

Den 6. dito hebben ons Ancker ghelicht en voor aen de Timmer-Kil gaen setten/ maeckte alle dinghen wel klaer om te sien wat de Wilden souden doen: Hier legghende soo zijnder een hoope Wilden komen aen Marheeren / brengende Vellen ofte Beevers mede/ so datse ontrent twee-en-veertigh a drie-en-veertigh sterck in 't Jacht quamen/ so hebben een deel beginnen te speelen met Kietjens op haer wijse/ om ons geen argewaen te geven/ maer wy hielden ons staegh op ons hoede/ alsoo wy maer met ons sevenen in 't Jacht waren / ende daer waren alrees wel twee-en-veertigh a drie-en-veertigh wilden / ende wy begonnen te mercken dat de marckt op het hooghste was / soo hebben wy haer hieten aen Landt datelijck varen / ofte wy soudense altemael doodt schieten;

Nota. soo heeft haer Sackima een arm vol Beevers-Vellen genomen om ons aen te locken die hy ons begeerde te schencken/ maer wy begeerden niet ! maer gaven hem tot antwoordt datse haer wegh na Landt soude schicken; alsoo wy wisten datse schelmerij in 't Hooft hadden/ dat Manetoe ons dat ghesey dt hadde/ dat

Nota sy gaen met de Duyvel om. is haer Duyvel die noemense Manetoe : soo zijn sy weder na Landt gevaren/ ende haer schelmachtigh aen slagh is God sy gelooft ende gedanckt gefalieert/ alsmen maer voor dese Natie een weynigh op sijn hoede is/ daer en is met Godes hulpe geen swarigheydt voor de Wilden: Maer na dat ick mercken kan/ soo gaven sy die welcke op den Companie Sloepen waren / de Wilden te veel vrypigheydts daer de ongelucken door komen/ datmen wel met vriendschap anders verhoeden kan ; Dit waren Wilden van de Roode-Hoeck ofte Mantes anders ghenaemt / ende hadden een parthye Engelse Kaesjacken aen dat my

meerder

meerder suspitie gaf/ want dat geen Kledingh voor haer was/ noch geen Kargasoens goet: Doense nu weder allegaer aen Landt waren / soo quamender drie a vier seffens/ begeerden datmen haer goet soude af handelen ende vermanghelen? gaven haer tot antwoordt dat wy geen Beevers-Vellen begeerden/ maer begeerden Boonen tot Victualie.

Den 7. dito quam de Oversten die sy Sackima noemen van de armewanninge een ander Natie/ dan sy zijn geburen; dese was genaemt Zee-Pentor/ die welcke wy ons avontuer vertocken/ hy seyde hy haddet wel ghehoort datse soo sterck aen ons Boort waren ghewecst: Maer hy versocht mede dat wy de Timmer-Kil in korten souden met het Jacht / daer ick al quade suspitie uyt nam/ ick sprack teghens mijn Tolck waerom dat hy de Boontjens niet wilden hier brengen? Gaf tot antwoordt daer wy laghen dat het daer te slickigh en te vlack was om aen Boort te komen / ende oock te kout om door het Slick te loopen/ soo seyde wy hem dat wy wel weder by het Fortjen wilden / ende daer hart en droogh was om aen Boort te komen/ 't welck daer hy wel mede te vreden was; ende is als doen weder aen Landt gevaren/ segghende/ als wy by 't Fort waren souden weder aen Boort komen.

Den 8. dito smorgens vroegh Ancker ghelicht ende voor het Fortjen weder geset/ alwaer wy sagen dat het Fortjen vol Wilden was/ ende staegh meer en meer quamen aen trecken/ 't welck ons geen goede presomptie gaf/ over mits de groote menigte van Wilden: doense nu al haer hoop in 't Fortjen vergadert hadden/ soo isser op 't lest een Kanoe dat haer Vaertuygh is uyt een Boom uyt geholt/ van 't Fortjen komen af varen na ons Boort toe / daerse met haer neghenen Oversten in waren Sackimas/ van neghen verscheyden plaetsen van daen: Soo sagh ick onder allen oock die geen die het feyt meende aen te rechten/ hadde de Engelsche Kleedinge uyt getrocken ende weder een Velletjen om gedaen/ waer van ick mijn Tolck datelijck waerschouden; soo zijn sy met haer negenen in 't ront gaen sitten en hebben ons by haer geroepen / seggende alsoo sy saghen dat wy voor haer anghstvalligh waren / datse quamen om een goede Vrede met ons te maecken/ waer op hy ons een present dede van thien Bevers-Vellen / die welcke een van haer ons gaf met cermonie by yder Vel / ende in wiens naem dat hyse gaf/ ende tot een eeuwighe Vrede met ons / ende dat wy alle quade gedachte mosten van ons werpen/ want sy hadde nu alle quaet wegh ghesmeten; soo wilde ick haer weder door de Tolck laten presenten doen/ elck een Bijl/ een Dissel/ met elck een paer Messiens / maer sy en begeerden 't niet/ segghende datse daer om de presenten niet en gaven om yets weder te hebben/ maer om een goede Vrede/ 't welck wy voor goedt namen. *Nota. haer archlistigheyd.*

Den 8 Januarij ende wy wilden haer wat voor haer Vrouwen geven/ maer sy seyden ons wy souden haer aen Landt wat geven: Alsoo 't laet wierden soo gingen sy weder na Landt toe/ en souden 's anderdaeghs met Boonen komen; ende sonden ons dien avondt seven a acht Jongens aen Boort / dat met haer een goede Pays bediet. *Anno 1633. Nieu-Nederlandtsche Kust.*

Den 9. dito quamen sy smorgens weder aen Boort ende brochte Turckse-Boonen van alderley coleur/ die wy haer voor Duffels / Ketels / Bijlen verruylden/ ende eenige Beevers-Vellen/ en was al goedt Pays: Quamen dien dagh wel met haer vijftighen in 't Jacht / maer niet te min waren altijdts op ons hoede. *Nota, de manier van de Wilden van Pays.*

Den 10.

Den 10. dito smorgens noch eenighe Beevers en Boonen vermangelt / en hebben op de namiddagh met de Ebbe weder af ghedreven/ ende sijn op den avondt gheraeckt op de Plaet te sitten by Jaques Eylandt / daer wy een ty op saten.

Den 11. dito smorgens hebben ons Ancker gelicht/ en zijn geraeckt tegens den avondt ontrent ander half mijl boven de Minquaes Kil daer wy 't setten; ende vernamen dien avondt aldaer een Wallevis die 6 a 7 mael blies/ daer wy in verwondert waren daer een Wallevis te sien/ 7 a 8 mijl in 't versse Water.

Den 12. dito hebben weder ons Ancker gelicht / ende gheraeckt tot voor de Mondt van de Revier/ savonts quamen ten Ancker daer het Ruyge-Bosje is.

Den 13. dito smorgens met de Ebbe hebben ons Ancker ghelicht/ quamen in den namiddagh by ons Schip voor Swanen-Dael / daer ons Volck verheught was om te sien / wy bevonden datse twee Wallevissen geschooten hadden/ maer waren met weynigh Traen beladen.

Den 18. dito werden in ons Jacht het Kargasoen gedaen / ende weder de Zuyd-Revier op gezeylt/ quamen savondts tusschen de Minquaes Kil/ ende het Rieden Eylandt daer wy het Anckerden/ende het begost te Vriesen / Anckerden hier/ alsoo de Vloet verloopen was.

Den 19. dito smorgens met de Vloet het Ancker ghelicht/ ende quamen op een Mijl na by Jaques Eylandt / alsoo 't begon te Vriesen ende wat stijf aen leyde/ waren genoodsaeckt te gaen halen in een Kil die ons naest was/ vonden een fraye Kil/ daer 't met hoogh Water twee vaem Waters diep was/ maer stroomde vry wat/ was boven dertigh Voet niet wijt; het Ys begost ons wat te hinderen door schuren van de Stroom / houweden metter haest een deel Boomen om / ende ginghen die achter en voor in de Grondt hayen om van 't Ys bevrijt te leggen: Dit was een schoon Landt/ daer wossen veel Wijngaerden in 't wilt/ soo dat wy 't de naem gaven van de Wijngaerts Kil/ liepen hier

Nota. dagelijcks uyt Schieten / schooten veel wilde Kalkoenen die dertigh a ses-en-dertigh pont woegen / wonder om aen te sien van groote/ ende seer fraye van smaeck: Wy lagen in dese Kil bevroozen van den 19. dito tot den 3 Februarij/ vernamen in die tijd geen Wilden/ dan sagen wy hier ende daer somtijds groote Vyeren op 't Landt/ maer vernamen niemandt nochte geen Kanoos / door dien de Revier geslooten was van 't Ys.

Den 3 Februarij haelden wy weder uyt de Kil/ overmits de Revier weder open was/ ende zeylden na 't Fortjen Nassouw/ daer wy te vooren de Wilden gelaten hadden/ maer vonden als nu niemandt / ende sagen geen Wilden; doe begost het wederom te Vriesen / ende wy haelden weder in een Kil recht over het Fortjen alsoo wy die schroomden / soo wy daer in bevroozen dat wy daer yrijckel moghten loopen; Doen wy in dese Kil acht dagen hadde gelegen voor de Ys-ganck / soo quam daer oock mede een Kano daer een oude Wild in sat met een Wildin/ ende voort met wat Mayes ende Boontjens/ daer wy een parthye af vermanghelden; Ende konde uyt de Wilt niet verstaen hoe 't quam dat wy geen Wilden en sagen/ 't schijnt dat hy 't ons niet seggen en wilden/ hy leeck altoos verbaest dat hy vluchtende was/ liep dickmael op 't Land keeck heen ende weer/ dat wy mercken konde datter yets most wesen/ haelden 's anderendaeghs weder uyt de Kil / en voeren tusschen de Schotsen Ys ende de Wal door/ dat wy met ons Jacht niet kosten doen.

Den 11.

Den 11. dito quamen over de Ravier van 't Fort af wel vijftigh Wilden over 't Ys met stucken van Canos/ quamen datelijck na ons Jacht toe daerse in stappen kosten van 't Landt af/ spraecken met ons/ waren minquasen die boven d'Engelse Verginnes woonden/ quamen daer te Oorlogh / ende waren noch wel ses-hondert die over komen soude; zijn wel onse Vrienden maer men moetse niet vertrouwen doen veel om Buyt: Eyndelijck resolveerden alsoo 't springh ty begost te reuren/ dat wy voor de Mond van de Kil halen mosten/ op datse ons in de Kil niet met boeten over loopen soude/ en onse meester zijn / dat niet diende: halende uyt de Kil ontrent vijf-en-twintigh treden daer wy niet over en moghte / door dien datter niet Waters gheneegh was; soo sprack ick tegens de Schipper van 't Jacht/ dat hy het Volck kommanderen wilde wat Ballast uyt het Jacht te werpen om vlot te worden/ maer hy koster de Maets qualijck toe krijgen; doen quam ick by haer/ vraeghden haer ofte sy liever op de genade van dese Barbarrese Menschen wilden wesen ofte wat Ballast over boort te smijten? sy antwoorden my/ als wy al in die Ravier zijn soo moeten wy op de genade van 't Ys leven? ick gaf haer tot antwoordt / dat Godt ons wel helpen soude die ons soo lange geholpen hadden; eyndelijck sprack ick tegens haer dat ick noch drie Vlessen Brandewijn in mijn Kelder hadde/ick souder haer een af gheven alsse de Ballast over boort ghesmeeten hebben/ ende wy soude malkanderen gelijckerhandt helpen/ doen 't Jacht nu vlot wierden dreven wy met het Ys ende de Ebbe die meest verloopen was een duysent treden beneden de Kil/tusschen twee hooge Schotsen Ys die op't Land bevallen warē/ dit uyt halen was by nacht geschiet/ maeckten met alle Man een groot geluyt/ doen sy sagen dat wy de Ravier neerwaerts aen dreven; smorgens dagh wordende/ saghen sy dat wy tusschen twee Schotsen Ys laghen/ met de Boegh-Spriet over 't Landt/ quamen sy na 't Jacht toe gheloopen/ wy stonden met ons achten in 't Geweer. Nota. Nota. het groot belept.

Den 12. dito keerden wy haer af/ want sy wilden by de Boegh-Spriet in 't Jacht komen/ alsoo wy met het voor Schip na Landt toe lagen tusschen twee Schotsen Ys; eyndelijck wies het Water dat het Jacht met de twee Schotsen Ys vlot wierden/mosten doen op Gods genade met het Ys drijven/'twelck ons een groot Vyandt was/ ende het Landt was onse Vyandt van weghen de Wilden: Eyndelijck dreven de Ravier op/ ende daer lagh een droghe plaet die meest midden in de Ravier loopt / daer wy vreesden van 't Ys op geschoven te worden/ dan God versagh datter twee Kanoos by ons quamen drijven/ die wy datelijk voor de Boeg haelden aen elken zijde een/ ende braecken daer 't Ys mede voor de Boegh/ die settender de Fock by/want de Windt goedt was de Ravier met de Vloet op te zeylen / ende wy raeckten met de hulp van Godt voor by het Vogel-Sant/ dat onse groote prijckel op die plaets was; ende raeckten met die Vloet tot het schooone Eylandt toe/ daer de Vloet begost te keren / ende wy schickten aen de Wal te geraecken met de zijde tegens de Wal aen langs raecks met het voor Schip; Eyndelijck begost 't Water hart te vallen / ende wy bevonden dat de Wal schor was/ doen gonghen wy datelijck een Kabel-Touw om de Mast vast maecken / ende aen Landt aen goede dicke Boomen vast gemaeckt/ ende wy beschansten ons voor Pijlen. 's Anderendaeghs den 13. dito quamender drie Wilden van de Armewamen die welcke voor 't Jacht quamen/ verhaelden ons dat sy vluchtigh waren/ dat de Minckwassen eenige Nieu-Nederlandtse Kust.

van haer Volck hadden doodt gesmeten ende dat zijt ontvlught waren / hadde al haer Koozen berooft / haer Huysen verbrandt / ende sy warent ontkomen/ ende leden nu groot gebreck/ moestender behelpen met het geen datse in 't Bos vonden / ende quamen om te verspieden wat wegh dat de Minckquaes heen trocken / ende haer Gros lagh ontrent vijf a ses uyren gaens van ons af/ met Wijf ende Kinderen; Verhaelden ons oock dat de Minckquaes wel tnegentigh Menschen aen de Sankiekans hadde doodt ghesmeten / ende sy wilden 'sanderendaeghs als de Son Z. O. waer soude sy by ons komen/want sy hadden grooten honger / en de Minckquaes waren al vertrocken weder na haer Landt toe/ ende gongen van ons af.

Den 14. dito snachts begondt hart te Regenen/ ende de Windt was Z. W 't welck daer warmte maeckt: Smorgens hadden wy hoogh Water 't welck het Jacht moy vlot maeckten / het Kabel-Touw van de Boom hebben wy weder los gemaeckt / dat vast ghemaeckt was voort om vallen van 't Jacht/ door dien daer sulcken schore Wal was / ende wy lietent in de Ravier drijven/ want het Ys was alrees soo bros oft Snee waer geweest; doen resolveerden wy/ dat wy de Wilden niet wilden verwachten nademael sy verjaeghe waren/ ende ons niet kosten helpen daer wy om quamen / soo dat het een verloozen Reys voor ons was; dreven weder de Ravier af / na beneden komende by de Minquaes-Kil / doen namen wy weder wat Steen tot Ballast in / dat wy smorghens anders niet koste bekomen: Dit is een heel schoone Ravier / altemael schoon vlack Landt/ dan vol Geboomte van Eycken-Notten/ Esschen/ Karstanje-Boomen / ende vol Wijngaerden die by de Boomen opwassen; dese Ravier is oock seer Vis rijck/ dierghelijcks Vis als in ons Vader-Landt/ van Baers/ Voozen/ Snoeck/ Steur/ ende diergelijcke Vis/ de Zeekant van

Nota. ghelijcken / Kabbeljouw / alderhande Vis als in ons Vader-Landt ende meerder gelijcken: doen wy wat Ballast gehaelt hadden/ dreven voort de Ravier na beneden toe/ komen voor de Mondt van de Ravier/ vissen wy eens met onse Zeeghen/ vinghen in een treck soo veel als dertigh Man eten kosten / soo Baers/ Voozen/ Snoeck.

Den 20. dito lichten wy ons Ancker met een N. W. Windt/ en zeylden weder de Baye uyt die thien mijl lanck is/ ende soo wijt inde midden datmen het qualijck van d'eene Wal tot d'ander kont sien/ ende vol Bancken/ daer diepten tusschen beyde loopen van 6 a 7 en 5 vadem diep/ maer het beste diep is aen de West Wal/ kunt die op 't Loot aen loopen als ghy uytter Zee komt by de Kape-Hinloopen/die op acht-en-dertig graden en twintig minuten leyd/ de droogte van de Bancken die van de Kaep-Hinloopen recht over de Baye/ gaen nae de Kaep de Mayo toe/ als ghy die een en een half mijl gepasseert zijt / ende na de Ravier wilt / soo de Kaep de Hin loopen Zuyen van u ende laet het dan N.

Nota. W. in loopen by de West Wal langens/ soo sult ghy buyten prijckel loopen van de Bancken/ ende hout altijdt de West-zijde die ghy aen looden meught/ maer komt hem niet nader als twee vaem soo 't een kloeck Schip is/ dat sal u recht ghelepden na die Zuyd-Ravier toe / als ghy nu komt teghens de Mondt van de Ravier daer 't noch wel twee mijlen breet is/ soo leydt daer een Banck recht voor/ daer met leegh Water niet meer op is als ses a seven voet Waters/ dien ghy aen Stuerboort moet laten legge/ ende ghy sult een ruygen hoeck voor uyt sien/aen de West-zijde daer moet ghy by langhs houden/ dat is het rechte diep/

met leegh

met leegh Water drie en een half vaem Waters/ maer de Ravelr in zijnde ses a seven vaem diep/ vloept hier vijf a ses voet op ende neder: Tegens den avond arriveerden wy weder by ons Schip/ daer groote blijdschap was van ons weder te sien/ alsoo wy over de maendt uyt geweest hadden/ dochten niet dat wy in de Ravier Bevroozen lagen/ datter meenigh Stuerman ofte Astrologus niet begrijpen kan/ dat op acht-en-dertigh en een half Graet a negen-en-dertigh Graden sulcke loopende Ravieren toe Vriesen kunnen/ d'een wil sustineren door dien dat het soo verde om de West leydt/ d'ander brenght wat anders by/ maer ick sal spreecken uyt experientie dien ick gesien hebbe/ dat het kan wesen/ dat is dit: Dat Landt waerts in 't welck Noorden in streckt/ diep in 't Land hooge Bergen zijn die vol Snee leggen/ ende de Windt Noorden ende N. W. uyt het Landt wayt/ van die koude Bergen af met een heldere klare Lught/ dat veroorsaeckt Vorst ende groote koude/ gelijckmen siet in Provencen en in Italien/ 't welck ick menigh mael ghesien hebbe dat ick te Genuwa was/ als de Windt uytten Landen uyt dat hooge Geberghte weyde/ dattet alsoo kout was ofte men in Hollandt waer gheweest/ ick hebbe bevonden by experientie dat alle de Landen daer 't Winter maeckt/ dat als de Windt uyt het Landt weyt dat de harste Vorsten maeckt/ soo ist hier in Nieuw-Nederlandt oock/ want soo haest de Windt Zuyd-West is so ist weder warm/ dat men in 't Bos wel naeckent staen magh/ en trecken een Hemt aen.

Den 5 Maert resolveerden om een Voyagie te doen na de Engelse Verginjes/ alsoo onse aenslagh gefalieert was om Koorn in de Zuyd-Ravier te bekomen/ overmits den Oorlogh die de Wilden daer hadde als voozen verhaelt is/ daer wy sulcken prijckel hadden ghestaen/ ende de Granen al verdestruweert waren vande Wilden/ ende ons dochte dat wy in de groote Ravier aen 't Fort Amsterdam oock niet veel ten besten vinden souden/ om onse wederom reys na Hollandt te doen/ soo vonden wy geraedsaem te zeylen na de Engelse Verginjes/ al hoe wel daer noyt niemandt uyt dese quartieren was geweest/ ick seyde/ hadde ick de prijckel af gestaen in die Zuyd-Ravier/ ick soude dan oock d'eerste wesen van ons natie die oock het wagen soude na de Engelse Verginjes uyt dit quartier/ also 't maer dertigh mijl is van de Zuyd-Bay ofte Cape de Hinloopen is.

Den 6. dito lichten wy ons Ancker/ setten onse koers langhs de Wal Z. Z. W. aen/ tegens den avondt wierdet stil/ settent op ses vadem Zant-grondt/ de Windt N. W. uyt de Wal. Verginjes Kust.

Den 7. dito smorgens met den dage lichten wy ons Ancker/ zeylden langhs de Opper-Wal/ bevonden dat de Kust streckte van Cape-Hinloopen af/ ontrent acht mijlen Z. Z. West ende Noord Noord Oost/ veranderde doens weder twee streecken Z. W. en N. O. liepen so al langhs de Kust op ses vaem/ eyndelijck bevonden wy dat het Banckachtigh begost te worden/ ende ick sagh dat het Water begost te kappelen/ ick sprack tegens de Schipper van 't Jacht dat hy eens looden soude/ om te sien hoe diep dat het was: gaf my tot antwoordt dat hy datelijck gediept hadde op ses vaem/ ick sprack tegens hem dat ick niet kost glooven dat het soo diep was/ want het water kappelden te veel/ doen wierp hy met een nors-hooft het loot over Boort/ ende wierp anderhalf vaem Water/ ick verschoot/ 't is waer wy gongen met het Jacht maer ses voet diep/ dit was ontrent anderhalf mijl vande Wal/ hielden datelijck nae de Nota. Reden van 't onverstant des Roopers op 't Jacht.

 Wal toe/

Nota, dese Koopluyden voorsightigheydt. Wal toe/ alsoo ick sagh dat het daer minder Kappelde als na Zee toe/ vonden datelijck weder twee a drie a vier vaem Waters/ liepen soo om de Banck weder na Zee toe/ dat wy weder seven a acht vaem kregen/ ende sagen een hoogen Hoeck voor uyt/ die welcke ick gisse ontrent seven a acht mylen te zijn van Smits-Eyland ofte Kapo-Scharles/maer van dese Hoeck af dwars in Zee/

Nota, ende dat meest tot Kapo de Scharles toe ist al vol Bancken/ soo datje dese Kust daer niet naer dient te komen/ als op negen vaem met een groot Schip/ ten ware datje op de Banck waert die drie a vier mijl in Zee leydt/ die langhs de Kust loopt al tot de Noord-Ravier toe/ daer die somtijdts maer vijf a vier en een half vaem sult op werpen/ met dat ghy daer binnen zijt na Landt toe/ sult wederom thien a elf a negen vaem werpen/ want dit een vlacke Kust is/ op derthien a veerthien vadem sietmen het Landt eerst: Teghens den avondt alsoo 't doncker wiert/ om de Baye van de Verginjes by nacht niet verby te loopen/ settent wy op negen vaem Waters; ende doen wy ontrent een ure geset lagen/ begost het een Storm te wayen uytten Z. O. recht op de Wal/ een leger Wal voor ons/ ende wy gaven het lustigh vot voor zijn neus/ schooten wy met een de Stengeties/ daer laghen wy en reden ofte wy een Visscher waren gheweest.

Den 8. dito smorgens doen wy uytsagen/ vonden dat het de gheheele nacht gesnuwt hadde/ wanter meer als een paer voet dickte ghesnuwt lagh / doen quam de Schipper vragen ofmen Ancker lichten soude? ick gaf hem tot antwoordt/ dat hy Zeemanschap ghebruycken moest/ alsoo hy wel sagh dat het noch harde weyde/ ende een groove Zee stont ende geen ghesight op 't Landt/ dat het best was te blijven legghen nademael dat wy vast laghen/ verwaghten goedt klaer helder Weer; Naer de middagh begost het op te klaren/ de Windt liep van de Z. W. met moy helder weder/ ende wy sagen dat wy recht voor de Bay laghen van Smits-Eylandt Noorden van ons/ zeylden doe over na de Kaep-Henrij toe om daer by in te loopen/ bevonden dat dese Kaep 't Landt strechten Z. en N. liepen Noorden in met een labber koelte/ vonde by Kaep-Henrij een moye Bay wijt en breet/ wy liepender so lange in dat wy drie vaem Waters vonden/ liepen daer weder uyt/ vervolghden onse koers Noorden in/ tot dat wy savonds tegens een Banck aen quamen/ daer wy om den donckers willen setten op vijfthien voet Waters/ dit was een Banck die al streckt tot Elysabets Ravier toe.

Den 9. dito smorgens diepten weder hoe diep dat het was/ bevonden maer negen voet Waters/ soo dat het ses voet gevallen hadden daer wy lagen/ ende de Windt liep van den Oosterlijckerhandt/ soo dat wy op een Leeger-wal lagen/ ende waren blindt/ overmits niemandt van ons allen hier noyt gheweest was/ lichten ons Ancker zeylden vande Leeger-wal weder af; dit is een Banck die van de West-wal afstreckt meer als twee paerten over na de Oost-wal toe/ daer het diep loop by die Oost-wal langens/ daer een Fortjen op leydt dat die ter tijdt nieuw ghemaeck worden/ 't Landt het op een Engels Point confort/ hier liepen wy by in/ dit diep hadde thien a acht a seven vaem Waters/ sagen voor uyt ontrent twee mijl een hoeck uyt steecken/ 't welck de Engelse noemen Nieuwpoort-Snuw/ als ghy komt by de Oost-wal uytter Zee in zeylen/ soo moet ghy sien dat ghy die hoeck van Nieuwpoort-Snuw niet binnen de Punt brengh t daer 't Fort op leydt/ sout anders noodt hebben van

Scheeps-

Scheeps-breuck te lijden / maer houter die voorschreven Hoeck die ghy dan van verre siet een goet stuck buyten / als ghy Nieuwpoort-Snuw voor by het Fort komt / soo sal sigh datelijck aen de zijde van 't Fort een groot bocht op doen/ laet u Ancker daer vallen soo ghy niet bedreven en zijt op ses vaem / ghy kunt daer oock korten in een kom die daer aen de zijde van 't Fort is / dese bocht is de bocht van Kieketan daer oock een Kil in loopt / daer ghy wel met Scheepjes van vijftigh Last in kunt na datse diep gaen ; recht over aen de West-wal leydt Elijsabets Ravier daer ghy met een groot Schip wel vijf a ses mijlen meught op zeylen / doen wy alhier een dagh gheleghen hadden in dese bocht van Kieketan/ wiert ons een Loots in ghegeven die ons op lootsen soude na Jems-Toin toe/ daer de Gouverneur huys hout van weghen de Koninck van Engelandt/ ende daer voer noch een Engelse Koopman met ons. Nota.

Den 10. dito zeylden wy de Ravier op / doen wy by de voorschreven hoeck quamen van Nieuwpoort-Snuw / voeren aen Landt en haelde Water/ alsoo daer een schoone Fonteyn leydt binnen de voor Strant van de Ravier dat dight aen is te halen/ hier komen alle de Schepen haer Water halen als sy na huys toe willen/ doen wy nu wat Water hadden gehaelt zeylden voort / quamen teghens den avondt by een Kil daer wel een groot Schip in magh / ghenaemt Blanck-Point/ daer voeren wy aen Land/ daer woonde een van de principaelste van 't Landt/ genaemt Kapiteyn Matheus/ daer moesten wy snachts blijven/ ende wierden wel getrackteert.

Den 11. dito namen ons afscheydt van dese Capiteyn/ende voeren weder na Boort toe van 't Jacht/ zeylden voorts: Hier was de Ravier wel twee mijlen wijt/ maer Banck achtigh / soo datter maer diepten door loopen die ghy volgen moet/ maer 't is een Lootsmans Vaer-water ; smiddaeghs quamen wy by Litteltoin daer voeren wy aen Landt / daer woonden een groot Koopman Meester Menifit genaemt/ dien ons ten Middaghmael hiel/ ende trackteerde ons seer wel/ hier is de Ravier half soo wijt als vooren , hier was mede een Thuyn wel van een Morghen groot / die stont rontsom vol Provense Roosen/ ende vol Appel en Peere-Boomen en Karsse-Boomen/ en alderhande Vruchten of men in Hollandt gheweest waer / met alderleye ruyckende Kruyen/ als Roosemareyn/ Zalie/ Margeleyn/ Tijm/ rontom de Huysen stondet vol Pirkes-Boomen die blossemde hart/ick was verwondert van die slagh van Boomen te sien / die ick op dese Kuste noch noyt ghesien hadde : daer quam een expresse Boode van de Gouverneur/ dat hy na ons verlanghde/ doen namen wy onse afschept van de Koopman voeren na Boort toe/ ende Ancker gelicht zijnde quamen binnen twee uyren voor Jems-Toin/ten Ancker daer de Gouverneur sijn Hof hout. Nota,

Den 11. dito voeren aen Landt daer de Gouverneur op Strant stingh met eenige Helbaertdiers ende Moskettiers om my te verwellekomen/ aen Landt tredende quam na my toe ende hieten my hartelijck wellekom / vraeghde my waer ick van daen quam ? ick gaf hem tot antwoordt uyt de Zuyd-Baye van Nieuw-Nederlandt / vraeghde my hoe vert dat het was van haer Baye ? ick seyde van dertigh mijl / doen gonck hy voort met my in zijn Huys/ alwaer hy my wellekom heeten met een Venees-Glas met Seck / ende doen kreegh hy zijn Kaert voor den dagh/ ende wees my dat de Zuyd-Bay by haer was ghenaemt Mijloort Delwaerts-Baye / dat die daer over eenige Jaren met vuyl Verginjes Kust.

Weer daer in verballen was/ ende hadde die plaetsen vol Bancken gevonden/ dochte niet Navigabel te zijn / daerom haddenser noyt na ghekeecken / maer 't was haer Koninghs Landt ende niet Nieuw-Nederlandt? Ick gaf hem tot antwoordt / datter een schoone Revier was daer in thien Jaer voor desen noyt Engelsman in geweest waer/ ende dat wy daer al over eenighe Jaren een Fort ghemaeckt hadden/ dat het fort Nassouw ghenaemt is / dat dede hem vreemt sulcke Naburen te hebben ende het selvige noyt ghehoort te hebben / hy hadde wel gehoort dat wy op de veertigh graden Hutsens Revier by haer ghenaemt/ een Fort hadden / ende daer was voorleden September een Sloepjen met seven ofte acht Man na Delwaert-Baye ghesonden / om te sien ofte daer een Revier was/dan sy waren niet weer gekomen ofte de Zee haer verslonden hadde ofte niet/ dat wist hy niet? Ick gaf hem tot antwoordt dat wy Wilden gesien hadden in die Zuyd-Revier/ de welcke Engelse Kasiacken aen hadden/ ende oock verstaen van een Wildin die ons waerschoude / dat de Wilden een Engelse Sloep afghelooopen hadden daer seven a acht Engelse in waren / doen seyde hy dat sal ons Volck geweest zijn/souden anders al lange thuys gekomen hebben/die haddense gesonden om de Zuyd-Revier te descouvreren; eyndelijck sprack hy daer was Landts genoegh / wy souden goede Buren met den anderen zijn/ van haer hadden wy geen noodt / soo die van Nieuw-Engelandt ons niet te veel naderden ende ons af wonnen: ende ick bleef savondts by de Gouverneur ten eeten/ ende moste by hem snachts blijven in sijn Huys.

Nota. het verhael voor desen ende geslaghen Engelsen.

Den 12. dito arriveerden alhier Kapiteyn Stoons/ die welcke ick in West-Indien gelaten hadde aen S^t. Maerten / verhaelde my dat hy noch wel veerthien dagen na sijn Boot gewacht hadde die in sulcken miserie geraeckt waren als ick voorzen verhaelt hebbe/ datse geloot hadden wie datse dooden souden om te eeten; Verhaelde my oock dat hy die ghevangene Portugijsen dien ick hem aen S^r. Christol over gelevert hadde/ 't welcke ick van Neves gebracht hadde als voorzen verhaelt/ dese Persoonen hadde hy gebracht aen Porto-Rijcke/ ende was van de Spaense Gouverneur seer wel ghetrackteert / ende hadde sijn Reys voort gevordert hier na de Verginjes toe/ ende was seer blijde my hier te ranscontreren/ was by de Gouverneur seer wel ghesien / hy was van Londen uyt Grooten-Huyse; smiddaeghs bleef ick by de Gouverneur ten eeten/ so als wy over de Maeltijdt saten / soo sprack dese Capiteyn Stoons waerom dat de Gouverneur my liedt vertolcken dat ick Engels spreecken kon / dat ick in West-Indien altoos met haer Engels ghesproocken hadde / de Gouverneur sprack hy wist dat niet / doen vraeghde de Gouverneur ofte ick oock Frans spreecken konde? ick seyde jae / ofte ick oock Italiaens verstaen konde? ick antwoorde van ja/ ofte ick oock in Italien was geweest/ ofte ick oock in Africa ghewest waer/ oock in Oost-Indien/ ick sprack van jae / doen was hy seer verwondert dat ick soo vroegh hadde beginnen te commanderen / eyndelijck soo satter een Engelsman aen de Tafel die in Oost-Indien in die selve tijd was geweest doen ick daer was/ dien vraeghden my wie in Oost-Indien van d'Engelse commandeerde doen icker was/ ick noemde hem de naem/ ende ick hem aen sagh te degen doen koste ick hem wel ende hy my/ doen seyde de Commandeur dat bergen moten den ander niet/ maer Menschen die de Werelt versoecken konnen malkanderen ontmoeten; voorts heeft my de Commandeur aen provisie gheholpen daer ick om quam/ dese Commandeur was ghehetten S^r. Jan Harrewee.

Den 18

Den 18. dito namen onse afscheydt van den Gouverneur / ende sondt een half dozijn Geyten aen ons Boort om mede te nemen / dien hy vereerden aen onse Gouverneur met een Ram / alsoo hy verstaen hadde dat aen 't Fort Amsterdam geen Geyten en waren in Nieuw-Nederlandt / ginghen wy met een 't zeyl ende quamen tegens den avondt weder aen Blanck-Point by den Raed aen 't Landt / daer wy te vooren in Top zeylen van de Ravier aen geweest waren / hier kochten wy noch eenighe Varckens die wy daer sloegen ende settense in 't Sout.

Den 20. dito namen onse afscheyd van dien Raed genaemt Capiteyn Mattheus / zeylden voort na Kicketan toe / ende settent savondts voor de hoeck van Nieuwpoorts-Snuw daer wy Water haelden ; hier woonden een Edelman genaemt Meester Goegen / daer ick wonder sagh van de Engelse natie / datse haer Dienaers tegens malkanderen verspeelden / ik sprack tegens haer / dat ick dat werck van gheen Turcken nochte Barbaren ghesien hadde / dat het gheen Christen betame te doen.

Den 21. dito arriveerde wy weder voor Kicketan / kochten daer oock noch eenige Fictualy / ende lagen met een ende verwachten de goede Windt : Dese Engelse Verginjes is een schoon Landt / altemael schoon vlack Landt die vol van alderleye schoone Boomen staen / sware Boomen / Eyken / Nooten / Karstanjen / Esschen / ende Cyperssen-Boomen / ende Cederen / ende alderleye sooren / hier komen 'sjaers tusschen de dertigh a veertigh Schepen van alderley groote / van twee hondert Lasten en grooter / met acht-en-twintigh Stucken en vier-en-twintigh a negenthien gemonteert / die alhier komen alle Jaren Blade Toback laden / ende gaen daer mede na Engelandt / het in-komen van dese Baye is vijf mijl wijt / van Caep Henrij tot Scharles toe / veel schoone Ravieren upt loopen gelijck die aen de Oost-zijde / streckt Noorden op diemen wel tachtigh mijlen kan op zeylen met een kloeck Schip / dertigh mijl op leydt een kloeck Eylandt in de Ravier dat wel twee mijl lanck is / dat de Engelse noemen Illie de Kent daer veel Engelse op woonen / onder het gebiedt van een genaemt Capiteyn Klaver die daer groote Handelinge van Pelterije doet / dan isser noch een Ravier : De eerst is aende Oost-Ravier die West op loopt / Jorck Ravier genaemt / diemen oock wel 20 mijl met een groot Schip kan op zeylen / dan isser Pette-Womeque Ravier / diemen oock wel dertigh mijl met een goet Schip kan op zeylen / ende de Ravier daer Jems-Toin op leydt ofte Jacob-Stadt in duyts ghenoemt / dese streeck meest West op / kanmen aen de kant van veertigh mijl met een kloeck Schip op zeylen tot een plaets toe / genaemt Heynrijcke / een Eylandt ; dese Ravier is van Onlaegh-Tinne komen tot dit Eylandt toe / aen weer zijde bewoondt met Engelsen / ende daer loopen aen weder zijde veel kleyne Killen in / maer die loopen vier a vijf mijlen in / sommighe minder / datmender wel met een goet Schip in magh ; oock mede seer Vis rijck van alderhande Vis / als in Hollandt in de Ravieren is / hier hout oock alderhande Gevogelte / van Swanen / Gansen / Eynd-Vogels / Rotgansen / Patrijsen / Kalckoenen in 't wilt / gelijck in Nieuw-Nederlandt doen : Daer is een swarigheydt daer de Engelse over klagen / seggen als de maendt van Junij / Julij / Augustus komt dat het dan daer seer ongesondt is / dat haer Volck die Nieuwelinghen zijn upt Engelandt ghekomen / dat die sterven als Katten ende Honden / die dandese Maenten upt ghehouden heeft / dat noe-

Nota.

Nota.

dat noemen sy hy is Zees sond/ krijgen een sieckten datse altijdt willen slapen/
Nota. dese conditie deses Landts. men moetse met gewelt upt den slaep houden/ sterven al slapende/ dese Sieckte meynen sy komt upt de groote hetten die daer dan is/ den een half uur heel heet/ ende als dan de Windt upten N. W. schiet/ soo isset datelijck soo kout datmen wel een Bolckvanger mach aen doen/ soo 't schijnt leydt dit Landt in 't scheyden van de hetten ende koude/ daerom is Nieuw-Nederlandt fray getempert.

Den 28. dito Ancker gelicht ende 't zeyl gegaen met een goede Z. W. Wind al langhs de Kust N. O. aen.

Den 29. dito arriveerden wy weder in die Zuyd-Baye aen Swanen-Dael by ons Schip/ daer wy seer wellekom waren/ bevonden dat ons Volck seven Walleviſſen geschooten hadden/ maer daer was maer twee-en-dertigh Karteellen Traen van gekomen/ dan daer wasser een onder allen daer elf Karteellen afghekomen was/ soo dat de Wallevisserye te groote onkosten maeckt om
Nota. de foute van de Winninge. sulcke magere Vissen te vangen/ dan men kost wel meerder upt ghrecht hebben hadde wy goede Harponniers ghehad/ wantse wel seventhien Vissen gheschooten hadden/ en niet meer als seven van gekregen dat veel verwonderden/ schooten altoos na de Vissen by de Steert/ ende na dat ick verstaen hadde van de Baskes dat oude Wallevis-Vangers zijn/ datse altoos een Vis na voorē by de Rugghe de Harpoen in-schieten: dese Voyage was ons oock schadelijck maer niet veel/ overmits dat ick in West-Indien een goede parthye Sout in geladen hadde dat een goede prijs gou/voorders hebben onse Traen in 't Schip gedaen/ ende de Ketel af beginnen te breecken/ ende Water ende Hout gehaelt/ ons gereed gemaeckt om 't zeyl te gaen: Dese Baye is altemael schoon vlack Land/ vol alderleye schoone Boomen als ick verhaelt hebbe; van de Engelse-Verginjes hier aen Swanen-Dael houden/ 's Winters by hondert duysende Gansen/ tweederleye soorten/ graeuwen ende witte/ oock vol wilde Kalckoenen/ veel Harten.

Den 14 April alsoo wy nu wel klaer waren van allen om 't zeyl te gaen/ soo hebben wy op dito ons Ancker gelicht 't Schip ende 't Jacht: Terwijls dat wy hier lagen quam in dese maent van April by hondert duysende van Tortel-
Nota. Duyven vliegen van 't Landt de Bay over/ ja datmen qualijck de Lucht koste bekennen daerse nessens waren/ vielen somtijdts op Schip neder van loodigheydt datse de Baye over quamen; onder zeyl zijnde gonck ick weder op het Jacht/ ende bevolen de Stuerluyden het groot Schip/ want de Kuste wilde ick te degen ontdecken/ zeylden over na de Cape de Mayo/ daer begost de Kust te strecken O. N. O. ende W. Z. W. quamen tegens den avondt by het Gat van de Eyer-Haven/ bevonden tusschen Cape de Mayo ende de Eyer-Haven een sleghte Sant-Strant/ met kleyne lege Duyntjens/ de Eyer-Haven selfs is een Ravierken ofte Kille/ ende binnen al gebroocken Landt/ en binnen de Baye leggen diverſche kleyne Eylandekens/ wat vorder op de selve streeck leydt op een sleght voor-Landt een fray hoogh Bolck; teghens den avondt begond moy stilletjes te worden.

Den 15. dito smorgens wast heel mistigh dat wy ons groot Schip niet en saghen/ soo hoorden wy de Landt-Zee ende Barninghe/ wierpen het Loot 't was acht vaem diep/ lieten 't Ancker vallen/ 't was schelpiege Gront/ trocken aen het Visschen met een Draep-Lijn/ vingen in de tijdt van een paer uren vier-en-tachtigh Cabbelouwen/ waren seer goet van smaeck/ soete Vis/ beter als

ter als in Terra-Nova: het begost te koelen uytten Z. W. ende klaer helder weder te worden/ soo lichten wy ons Ancker ende maeckten 't zeyl/ bevonden ons voor het Barende-Gat te zijn/daer de Kust begost te strecken Noord-Oost ten Noorden/ ende Zuyd-West ten Zuyden; tegens den avondt sagen wy die Hooge-Bergh die een hooge Hoeck maeckt/ meest Oost Zuyd Zuyd-Oost in Zee streckt en West Zuyd-West/ dit ist eerst Gebergh-Landt datje ontmoet alsje om de Zuyd van daen komt; ende wy zeylden dien avondt noch om de Sandt-punt die een groote Baye maeckt dicht by de Punt/ en wordt oock genaemt Godijns-punt/ daer settent wy dien avondt op seven vaem Water in de Baye.

Den 16. dito lichten wy ons Ancker liepen na Staten Eylandt toe/ alwaer langhs die kust een groote Sant-Banck af loopt heel vlack/ men meught hem aen de Z. O. kant aen Looden/ maer komt hem niet nader als drie vaem ofte vierdalf vaem met een groot Schip: Arriveerden tegens de middagh voor 't Fort Amsterdam/ ende vonden daer een Schip legghen was een Companie Schip de Sout-Bergh ghenaemt/ met een Prijs met Suycker diense onder wege ghekregen hadden/ hadde een nieuwe Commandeur mede ghebroght/ Wouter van Twiller van Nieuw-Kercke/ was een Klerck in 't West-Indies Huys tot Amsterdam geweest/ dese was na ons uyt Hollandt ghetrocken/ ick voer aen Landt aen 't Fort/ alwaer hy my buyten het Fort quam verwellekomen/ ende vraeghde my oock hoe de Wallevisserye af geloopen was? ick antwoorden hem dat wy 't munster hadden/ ende ick seyde hem dat het gecken waren die de Wallevisserye daer versoght met alsulcke grooten onkosten/ het welck sy wel konde gedaen hebben met een Sloep twee a drie uyt Nieuw-Nederlandt/ ende hadde gesien of 't Vissen goedt geweest hadden ofte niet/ daer sy soo lange als de Companie gestaen hadden/ Godijn Bewindhebber was gheweest/ ende oock van de Groenlandtsche Companie tot Amsterdam/ die wel behoorde te weten hoe men dat eerst met kleyne kosten hadden moeten ondersoecken: Terwijls dat wy stonden en discoureerde soo quam onse Sloep van 't groot Schip aen Landt/ daer wy uyt verstonden datse aen de Sant-punt ten Ancker waren gekomen/ ende daer soude blijven leggen tot dat ick haer ander ordre gaf/ ondertusschen soght ick mijn Jacht te despescheeren om na Nieuw-Engelandt ende Nova-Francia de Baye te descouvreren.

Den 18. dito arriveerden alhier een Engelsman de welck uyt Nieuw-Enghelandt quam om alhier op de Ravier te handelen/ daer een Koopman op was genaemt Jacob Eelkes/ die by de particulieren haer tijdt altoos op dese Ravier hadde gekommandeert en gevaren/ de welcke de Companie niet wilden imployeeren/ ende soghten onbequamen ghelijck dese Commandeur diese van een Klerck hadde tot Commandeur ghemaeckt/ daerse Comedie mede speelden; en dese Engelsman heeft dese Commandeur te gast genoodight/ alwaer ick mede gonck met vier een parthye Volcks daerse beschoncke raeckten ende hooge woorden wissen/ dat den Engelsman niet wiste hoe hy 't hadde van sulcken ongeregeltheydt onder de Companies Dienders/ ende siende dat een Commandeur niet meer commandements hadde/ 't welck d'Engelsman van haer Natie niet gewent en was/ doen bleef de Engelsman noch ses a seven dagen voor 't Fort leggen/ ende sprack dat hy de Revier op wilden dat het haer Landt was/ dat wierden hem nu gecontrariceert/ seggende dat hy noyt eenigh

Volck daer geset hadde/ hy sprack dat David Hutson dese Revier eerst gevonden hadde dat een Engelsman was: Hem wiert geantwoord dat hy de Revier in 't Jaer van negenen wel gevonden hadde / maer hy was by de Oost-Indische Commanie van Amsterdam uyt ghemaeckt op haer kosten / ende dat het nu Mauritius Revier was genaemt/ nae onse Prins van Oranse.

Den 24. dito lichten de Engelsman zijn Ancker/ en zeylden de Revier op na 't Fort Oranje/ daer dese Jacob Eelkes eertijdts voor Opper-Hooft ghelegen hadde voor de particulieren; doen ginck de Commandeur Wouter van Twiller al sijn Volck in 't Fort vergaren voor sijn deur / lieten daer een Vaetjen Wijns komen/ en liedt hem een Glas volschencken / en riep die de Prins van Oranje en hem lief hadde / sy soude hem dit na doen / ende souden helpen by staen van 't gewelt dat de Engelsman hem dede / die al uyt sijn gesight was en de Revier op zeylden/ ende het Volck begonnen hem altemael uyt te lachgen/ want tot het Vaetjen Wijns wistense wel raedt om datelijck uyt te drincken/ want het was recht een dinck dat haer diende / al haddender noch ses Vaetjens Wijns gheweest / dan met de Engelsman wilde sy haer niet bemoeyen/ seggende/ het waren haer vrienden; doen ick smiddaeghs met hem aen de Tafel sat/ doen seyde ick hem dat hy groote mallighheydt bedreef/ nademael dat de Engelsman geen commissie en hadden om daer te varen / dan alleenigh een Tol-Briefjen uyt de Tol konden/ dat hy daer soo veel vertolt hadde/ ende met soo veel Passagiers soude varen na Nieuw-Engelandt toe maer niet in Nieu-Nederland/ daerom sprack ick alst mijn saecke waer geweest/ so wilde ick hem van 't Fort van daen gheholpen hebben met Boonen van acht pont Ysers / en hadden hem de Revier niet laten op zeylen / hadde hem liever de Steert af ghehouden/ ghelijcken hy seyde dat hy een Man uyt Engelandt was; ende ick verhaelde hem als de Engelse ons eenige over daed deden in Oost-Indien dat wy weer toe tasten soude/ datse anders geen deegh met dat Volck hebt / want sy soo hoovveerdigh zijn van natuer/ datse meynen datter alles toe komt / ende waert mijn saeck/ ick soude hem het Schip de Sout-Bergh na senden ende laten hem de Revier weder af halen/ ende jaghen hem de Revier uyt tot dat hy een ander commissie broghte als een Tol-Briefken/ datse maer met hem spotten.

Nota. hoemen moet de Steert man handelen.

Den 20 May wilde ick mijn Jacht senden na de Noord toe door 't Helle-Gat/also ik begon preparatie te maecken om met het groot Schip na Holland toe te vertrecken / doen quam dese Commandeur de perten in 't Hooft / ende begon weder te googhelen ofte dat hy droncken was / en begeerden niet dat het Jacht na de Noort gaen soude/ liedt daer een Schapan ofte Vlot-Schuyt aen Boort komen/ daer het geheele Jacht wel in ghestaen soude hebben / ende wilden het Jacht lossen daer vijf a ses last Steens in was tot Ballast / doen protesteerde ick tegens hem/ uyt wijsende vryheden van de Negenthiende vergundt/ ende by de Staten Ghenerael gheapprobeert/ dat ick niet en begeerden dat hy 't Jacht lossen soude / dan begeerden hy het Jacht te visenteeren gelijck by alle Princen ende Potentate gebruyckelijck is dat mochte hy doen ende sien offer yets was dat de Companie Touscheerde / doen liedt hy de stucken op de Punten van 't Fort op roeten om nae 't Jacht te schieten/ doen liep ick na hem toe daer hy op de Punt stont met de Secretaris / met noch een ofte twee van sijn Raden/ ende ick sprack teghens haer oft Landt vol gecken waer/ wildense

Nota. de sotheyd van dese Commandeur.

wat

wat schieten sy souden na den Engelsman geschooten hebben/ die haer Revier violeerden tegens haer danck/ met dese reden lieten sy haer schieten staen/ doen gingense een Jacht toe maecken 't welck neffens ons Jacht zeylden / ende soo zeylde sy beyde na de Noort toe/ na dat ick mijn Jacht gedespesieert hadde.

Na dat wy alles klaer gemaeckt hadde ende onse afscheydt van de Gouverneur wilde nemen/ doen quam hy my weder op nieuws ringeloozen/ wilde niet dat ick verrrecken soude met mijn Sloep na Boort toe/ ofte sijn Sloep soude eerst aen ons Boort gheweest zijn om 't Schip te visiteeren / ick sprack teghens hem daer en viel niet te visiteeren: Ick ginck na Patria toe / wilden hy sijn Brieven klaer maecken hy kondet doen/ hy moghtse na senden ick ginck na mijn sloep toe/ soo sondt hy datelijck een dozijn Moskettiers my na dat wy niet vertrecken soude/doen sprack het Volck van mijn Sloep offe wegh roepen souden/ ick sprack was ick in de Sloep ick soude haer laten wegh roepen/ ende haddense mijn couragie sy souden 't oock doen/ 't welck sy terstont dede / ende de Moskettieren worden van alle de omstaenders met roepen ende goyen bespottet/ ende sy riepen al in 't gemeen sy souden den Engelsman met Schut ende Moesketten verhindert hebben verby 't Fort de Revier op te zeylen/ende niet ons eygen patronen van't Land/die't Lant soeken te borderen/een weynig daer na voer ick over na 't lange Eyland toe/ daer ick mijn Sloep gecommandeert hadde heen te roepen achter het Nooten-Eyland/ dan al eer ick over voer ginck ick noch eens na 't Fort toe/ ende nam mijn afscheydt van de Commandeur/ ende ick vermaende hem dat ick wel wilde dat hy die narrerye gelaten hadden met Moskettiers my te willen verhinderen / te vertrecken/ dat hy maer een spot van hem selver onder het Volck ghemaeckt hadde: ende wilde hy Brieven schrijven aen sijn Meesters de Bewinthebbers hy moghtse my na senden in de Baye/ ick ginck deur; over komende inde Baye aen het langhe Eylandt by mijn Sloep/ende de donckerheyd begost te vallen/en de Vloet in te breecken/ soo docht my best geraden na Pavooniae mijn Volck te laten roepen/ende verwachten daer de Ebbe: Aen Pavooniae komende/ wierden daer datelijck wel onthaelt van Michiel Poulusz. Dienaer/ die sijn Brieven mede gereed maeckten om na zijn Meester te senden; Ter wijls wy na Tye wachten / maer ons Volck versliepen haer tijdt wat dat icker belast hadde op te passen soo haest als de Ebbe beginne te gaen / doen voeren wy smorghens vroegh weder verby 't Fort voort kriecken van den daghe/ al eer de Reveillie in 't Fort gheslaghen was. *Nieuw-Nederlandtse Kust.*

Tegens den middagh quamen wy weder by ons Schip dat aen de Sant-punt lagh / saghen onse Scheeps-Boot aen de Sant-punt legghen/ daer ons Volck met de Zegen viste / voeren daer na toe om haer te segghen datse aen Boort komen soude alse noch een treck a twee gedaen hadden; doen was daer oock het zeyl Jacht van 't Fort aen ons Boort dat voor ons al af ghevaren was om haer Brieven aen ons te bestellen / ende stack weder van ons Boort af/ wilde komen sien wat wy maeckten aen de Sant-punt by onse Boot / ick voer haer datelijck teghens/ by hem komende/ vraeghde my waer dat ick het Schip voor by gevaren was wat ick by mijn Boot dede? ick antwoorde hem dat het hem niet en roerde/ soo keerde hy met my weder aen Boort; hier was de Schout Notelman in met de Secretaris Remunt / nu over komende soo heeten ick haer wellekom in 't Schip / ende ick liedt mijn goedt uyt de Sloep

over in het Schip doen / soo wasser onder allen een dozijn Bevers by / doen seyde de Secretaris datse prijs waren datse aen 't Fort niet aen ghegeven waren / ick sprack tegens hem hy soudese dan aen tasten / maer de Schout sprack ick salse wel laten legghen / wy sijn nu aen 't Fort niet / ende sprack ick soude hem onse Wijn laten proeven / alsoo hy een goedt bijberon was / 't welck sy daer altemael wel konde ? ick gaf haer tot antwoordt / Water was goedt ghenoegh voor haer sy mochten anders over Boort vallen / ten lesten sprack de Schout wat leggen wy hier te kercelleeren hy hadde groote dorst / hy wilde na de Kajuyt toe / wasser yets mis daen de Patroon magh hem in Hollandt verantwoorden / door dien dat de Schout soo wel sprack / seyde ick tegens hem hy soude in de Kajuyt komen / ick soude hem uyt 't beste vaetjen laeten schencken / wilde d'ander veel spuls maecken sy moghten door gaen / ick was nu in mijn Schip niet onder haer gebiedt ; doen sprack de Secretaris sy konden ons wel het Schip de Sout-Bergh aen ons Boort senden / ick sprack teghens hem sy souden het doen / want de Sout-Bergh hadde Suycker in / ons Volck soude oock wel willen Suycker in 't Gort eeten / ende wy haddender kans tegens ; ende ick sprack teghens de Secretaris dat wy verwonderde dat de West-Insche Companie sulcke narren in 't Landt stuerden / die niet en wisten als van droncke drincken / sy souden in Oost-Indien geen Assistenten konnen verstrecken / dat de Companie door sulck werck te niet sal gaen / want in Oost-Indien maecken geen Commandeur offe hebben lange eerst dienst gedaen / datmen siet datser bequaem toe zijn / eerst van Assistent een onder Koopman / daer nae Koopman ende eghter een Opper-Koopman / ende avansterense voort nae Meriten / maer de West-Indische Companie sent ten eersten als groote Meesters / van Volck die haer leven geen Comande ghesien en hebben / daerom moet het te niet gaen : Hier mede vertrocken sy weder nae 't Fort toe met haer Sloep / 't welck vijf mijlen van de Sant-punt is / dese Baye binnen de Santpunt is een groote Baye / daer wel vijftigh a festtigh Scheepen soude konnen legghen voor de Zee-Winden beschut / dese Sant-punt streck een groot half mijl van de Bergh met een vlacke Sant-Strant / ontrent acht a negen treden breedt / ende staeter vol Blaeuwe Pruyme-Boomjes die daer in 't wilde op wassen.

Nota. de prophetie want het soo ghe-schiet.

Nota.

den 15 Junij lichten wy ons Ancker / ende maecktender een Blanck-Zeyl by om na ons Patria te zeylen / doen wy onder zeyl waren quam daer een Engelsman aen zeylen / die welcke recht in de Banckén gheloopen soude hebben / ende Schip breucke souden hebben gheleden / dan ick dat siende liet een schot schieten om hem te waerschouwen / ende ick sandt mijn Sloep na hem toe / soo quam hy datelijck na mijn toe zeylen / ende merckten wel dat hy in 't rechte Vaerwater niet en was / hy by ons komende doen wast goede kennis / het was Capiteyn Stoons daer ick voor van verhaelt hebbe / die sijn Boot in West-Indien in sulcken miserien geraeckte / ende ick hem oock in de Engelsche Verginjes ontmoet hadde / dese was geladen met een Schip vol Koeyen en jonge Beesten / wilde daer mede na Nieuw-Engelandt toe / alsoo hem Water manckeerde wilde hy hier aen zeylen om Water te halen / versoght aen my van goede kennis / ofte ick hem een Man wilde doen die hem in zeylden / doen vraeghde ick ons Volck ofter yemandt was die langer reys wilde maecken die kost in desen Engelsman over gaen ? doen vondt sigh een die een lange reys soghte te

Nota.

maecken /

maecken/ dien ick hem over dede/ ende ick volghde mijn koers Z. O. in Zee/ alsoo het lange Eylandt O. ende W. streckt; hier is oock 17 graden Falluatie Noordwesteringh/ dat over de anderhalf streeck verscheelt.

Den 17. dito veranderden onse koers O. ten Zuyden aen/ tot op de hooghte van veertigh graden/ doen liepen wy Oost aen om Korves in 't ghesight te loopen.

Den 29. dito smorgens met het kriecken van den dage sagen wy een vreemt Zeyl/ dat voor de windt op ons toe quam/ ende preyden hem dat hy achter om houde soude/ hy riep ick soude mijn Boot uyt setten/ ick riep dat ick dat niet doen koste/ doen setten hy zijn Boot uyt ende quam aen Boort/ ende ick heeten hem wellekom/ het was een Kaper van Vlissinghe Capiteyn Franck Fort/ doen vraeghde hy my hoe verde dat wy noch van Landt gisten? ick seyde dat ick met mijn Stuerluyden gister avondt het besteck ghesien hadde dat wy veel verscheelden/ alsoo ick noch geen vijftigh mijl van Coves was/ ende sy beyde-gaer waer noch wel hondert en twintigh mijl van de Wal/ ende ick sprack dat mijn besteck na Cront was dat hy dat niet verstonden/ ende ick sprack dat ick Starre-Mieuwtjes gesien hadde/ dat die gemeenlijck niet verder als dertigh a veertigh mijlen van de Wal houden/ doen seyde hy mijn besteck was goet / wy souden op den avondt Korves noch wel sien.

Den 29. dito versoght de Capiteyn dat ick wilde mijn Stuerluyden eens in de Kajuyt laten komen/ 't welck ick dede/ inde Kajuyt zijnde/ vraeghde hy haer hoe verde sy reeckende noch van Landt te wesen van Korves en Flores? sy antwoorden noch hondert mijl/ doen sprack hy datse quade gissinge gemaeckt hadde/ datse wel haest het Landt van Korves sien souden / alsoo hy daer gisteren avondt noch dichte by waer geweest/ ende hadde alhier een ses weecken leggen kruyssen; na langhe discoursen heeft hy sijn afscheydt van ons ghenomen/ wensten ons behouden reys/ ende wy gaven hem een goede buyt / gaven malkanderen een eerschot ende scheyden aldus van den anderen.

Den eersten Julij op de hooghte van drie-en-veertigh graden wierden wy een Zeyl ghewaer dat by de Windt liep om voor ons over te loopen/ doen begost het Volck te roepen dat het een buyt was/ t waer een Portugijs/ ende wilde met ghewelt/ wy soudender na toe houden/ 't was een labbere Windt/ soo liep hy ontrent een half gotteling schoot voor ons over maer kosten geen Vlagghe bekennen/ doen vraeghde ick het Volck watse nu van sints waren te doen 't was een kloeck Schip / haddense nu moet dat wy hem tanden souden/ met hem heen houden ende sien daer by te komen / maer doen wy dicht by hem begosten te komen/ doen begost mijn Volck te seggen dat het een Turck was/ dat het Schip van Jan de Begijn van Rotterdam was/ dat de Duynkerkers genomen hadden ende aen de Portugijsen verkocht / ende daer na van de Turcken genomen/ ik sprack ick voor geen een Turck verbaert was met een Schip met achthien Stucken ende vijftigh Man; ick hadde in mijn jeught wel slaeg gheweest teghens twee Turcken daer de minste acht-en-twintigh Stucken op hadde/ ende d'ander drie-en-dertigh met drie hondert Man/ ende ick hadde maer een Schip met veerthien Stucken en in de dertigh Mannen/ ende raeckender met de hulp van Godt met alle eere af / doen sprack mijn Volck dat was een dinck dat wesen moeste om my te defendeeren / maer hier kennen wy af zijn en daer is gheen buyt voor ons te halen / doen ginghen wy weder onse

 koers/

koers/ maer doen wy in ly van hem waren maeckten hy sijn Blinde daer by gelijck ofte hy jacht op ons maeckte/maer ick liedt datelijck mijn Mars-zeyls loopen om hem in te wachten/ doen hy dat sagh stack weder by de Windt/ soo scheyden wy van den andere ende volghde onse koers.

Den 9. dito wierpen Gront van de Kaneel Sant-Grondt/ was de Banck die bezuyden Ylandt streckt.

Den 10. dito verviclen wy smorgens benoorden de Sorles/ waer ick na mijn besteck vijfthien mijl over Landt zeylden / soo sprack mijn Onder-Stuerman dat het de France Kust was/ ende wy hadden in vier a vijf dagen geen hooghten gehad / nochtans stonden sy soo vast daer op dat het de France Kust moste zijn/ ende de hoeck van Engelandts-eynde maeckte daer een Franse Kaep af/ ende wat ick pasten in mijn Kaert kost soo vert niet om de O. geraeckt wesen na de leste hooghte ofte koers/ soo liedt ick het wenden en liep Noorderlijck over / doen kreghen wy datelijck wassinghe Grondt vande verkeerde Kaneels Grondt/ doen keeckense op haer neus die kenders van 't Landt.

Nota. het onderstant des Stuermans.

Den 10. dito doen sprack ick teghens dese kenders van 't Landt / wildense goede Stuerluyden worden so moesten sy op een ander tijd beter op haer hoogte ende haer koersen letten / want ick alsoo vast op mijn ghestaen hadde van 't jonghste af / dan alser een komt ende seght dat hy 't Landt wel kent / dan setmen koersen ende hooghte aen d'een zijde.

Nota.

Den 11. dito quamen wy ontrent Leesaert/ soo quamen daer drie Schepen tegens ons aen loopen / ende maeckten alles wel klaer ofte wy een tocht moesten hebben/ maer hielen hart na de Wal toe/ alsoo 't heel groote Schepen waren / souden liever als wy 't hadde konnen bekomen in Vaelmuyen gheloopen hebben/ alsoo 't quaet kans is voor een Schip tegens drie Wolven te vechten/ dan waren evenwel van meyninge om ons beste te doen/ om niet te toonen dat de oude couragie wegh soude zijn / maer het maeckt evenwel quade kans een Koopvaerdy-Man tegens drie Oorlogh Schepen te vechten/ want men seydt veel honden is de Haes de doodt/ ten lesten doen sy ons begosten te naderen soo wierden het stil/ ende wy krongen hart na de Wal toe/ soo sondt den Admirael die de Vlagge van boven voerden een Sloep na de Wal toe om in Vaelmuyen wat verversinge te halen/ die welcke ons aen Boort quam/ ende ons verhaelde datse uyt de Vijs-Admirael van Hollandt quamen / Liefhebber van Rotterdam/ ende dat wy nu geen vrees hoefden te hebben voor Duynkerkers / alsoo het nu in 't beste van de Somer was/ dat onse Oorlogh Schepen de Admirael Dorp voor Duynkercken lagh/ ende doen voeren sy weder van ons Boort nae Vaelmuyen toe om verversinge/ ende scheyden alsoo van den anderen/ ende wy lieten 't voort staen ; langhs de Kust van Enghelandt moeten altemet een bylegger/ alsoo wy een goede Z. W. Windt hadden.

Den 15. dito smorgens sagen voor uyt twee Schepen/ 't een leeck een Caper met een Prijs/ de Prijs haelden wy hart in / dan hy dreyde somtijdts op de ly om sijn Prijs te verwachten / maer als wy hem naderden dorst ons niet verwachten/ sloegh weer voort/ wy achte dat hy vreesde dat wy een Duynkercker waren/ ende zeylden soo met den anderen voort.

Den 16. dito smorgens vroegh bevonden wy ons dwars van Doeveren af/ dan de Caper met de Prijs was meer na de France Kust toe met zijn Prijs; doen quamen daer van de Engelse Kust op ons dragende houdende derthien a veerthien

veerthien Oorlogh Schepen/ was de Heer Admirael Dorp met zijn esquader/ dan verpreyden ons niet; nu ontrent Duyns komende/ liep de Windt van den N. O. ende daer quamen drie kloecke Schepen na ons toe zeylen/ quamen langhs Goem/ twee na de Caper toe/ de andere quamen na ons toe verpreyden/ seyde wy souden onse Boot uyt setten/ ick riep dat ick niet koste/ vreesde dat het quade Schepen waren/ nademael wy vier uyren te vooren onse heele Esquadron ghesien hadde/ dochten dat dit Duynkerckers moste zijn/ dan wy waren heel klaer/ een docht ons soudet ons niet doen/ ten lesten setten hy zijn Boot uyt/ waer af de Luytenant aen ons Boort quam/ en besag wat wy voor een Schip waren/ was verwondert dat alles soo klaer was/ ende dat ons meninge was om tegens sulcken kloecken Schip te slaen als sy waren; verhaelden ons dat haer Capiteyn was Capiteyn Danckeras/ ende de andere twee Schepen die na de Kaper toe zeylden waren d'een Admirael Jan Evertsz. van Vlissinge/ ende de ander Capiteyn Block: Door contrarie Windt liepen wy met den anderen op die Reede van Doeveren/ alwaer ick verstondt ende bevonden dat dese Kaper was Capiteyn Backer uyt Zeelandt/ 't Schip ghenaemt de Gloeyende-Oven/ haddde een Prijs een Hollandts Bootjen met 500 Kisten Suycker/ 't welck uyt Brazijl quam/ verhaelden my doen wy hem by Beever-Sier van achteren quamen in zeylen/ dat hy bevreest was dat ick hem syn Prijs hem van achteren soude afstroopen/ meynende dat ick een Duynkercker was; wy voeren alhier eens te Doeveren aen Landt/ wy verstonden datter verleden Herfst groote schade geschiet was onder de Frans-Vaerders/ als anders van de Duynkerckers.

Den 18. dito liep de Windt van de Zuyd-Westen/ lichten wy ons Ancker/ namen onse afscheydt van de Oorlogh Schepen/ ende sy volghden/ en konvoyde de Kaper na de Wielinge toe.

Den 20. dito sagen wy smorgens de Tooren van Egmondt/ ende dreven in stilte/ sagen oock eenighe Zeylen voor uyt/ ende namiddagh begost de Windt weder wat te wackeren.

Den 21. dito smorgens met den daghe saghen wy Kijckduyn/ quamen ons Lootsen aen Boort/ ende quamen tegens ses uyren 't Landts Diep in/ alwaer wy by de Helder noch prijckel liepen alsoo aen de Wal te raecken/ dan Godt versaght/ quamen dien avont op Koopvaerders Reede.

Den 22. dito smorghens huerden ick een Kage die my broghte op Medenblick/ voort met de Waghen na Hoorn toe/ ende danckte Godt voor mijn behouden reys.

Den 24. dito vertrock ick na Amsterdam/ alwaer ick mijn Confrater over hoop vont leggen met haer Confraters de andere Bewinthebbers/ over mits dat ick twee a vier Bevers-Vellen verhandelt hadde/ was dat niet een schoon dinck/ dat niet waert was om van te spreecken/ 't welck het Artijckel het vijfthiende mede brenght/ dat de Patroonen mogen handelen alwaer de Compagnie geen commisse en heeft/ ofte commissie/ hier om moest ons werck van Colonien te maecken blijven stil staen/ waer van de plaetse noch onbewoondt/ soo dat dese Bewinthebbers tot Amsterdam anders niet hebben gedaen als tegens haer eygen schim te vechten/ ende in de Klebeniers-Doelen de Rinsche-Wijn te drincken/ de anderen mogten in Brazilien Kruyt en Loot waer nemen/ ende de Bewinthebbers Backus Koegels/ also jaer in jaer uyt haer Negenthiende

vergade-

vergaderen/ alsoo wy met de Companie niet over een koste komen/ ende mijn Confraters tot Amsterdam altemael Bewinthebbers waren / ende met haer Confraters gestadigh om beusselinghe ende anders sins over hoop laghen ; soo ben ick van haer gescheyde/ siende dat het altemael maer schelmerij was/ waer van ick de reste in de pen liedt blijven.

Dit is mijn tweede Voyagie na de Kuste van America, ofte de Wilde Kuste in West-Indien.

SOo hebbe ick met eenige andere Vrienden een Companie gemaeckt/ om een Colonie te planten op de Kuste van Gujanen / ofte ghenaemt de Wilde-Kust/ waer van de Heer Jan Bicker een van de principaelste Patroon af was/ met noch anderen ; Doch ick weder selver mee gaen= als Patroon om de plaets te doen beplanten / oock de eerste ben die uyt dese Landen selver gegaen is derwaerts voor Patroon.

Den 10 Julius 1634. met het Schip genaemt den Coninck David / ghemonteert met veerthien Stucken ende vijf-en-twintigh Eeters / met dertigh Planters om een beginsel van een Colonien te maecken : Zijn wy op dito uyt Texel gezeylt met ons vier Scheepen/ te weten / twee Genees-Vaerders en een Frans-Vaerder ; Savondts ten vier uyren met een Noorden ten Westen Windt / koers Z. W. ten Z. 'snachts liep de Windt N. W. soo dat wy een Ganckien overliepen met harde Windt en Regen/ soo dat wy van ons Companie afraeckten/ ende namen ons Marsseyl in.

Den 11. dito noch harde Windt als voor en/ koers W. Z. W. middaeghs saghen twee vreemde Zeylen in ly/ 'snachts wast heel stil / soo dat wy gheen vaste koers konde stellen.

Den 12. dito smorgens begon het wat te koelen ; smiddaeghs quamen by drie Schepen die uyt de Maes quamen / met een W. Z. W. Windt koers Zuyen aen/ lagen in 't eerste Quartier over N. N. O. in 't tweede Quartier wenden 't weer over en liepen Z. W. ten W. aen met een lustige koelte.

Den 13. dito begon de Windt weer wat te scherpen/ soo dat wy boven Zuyen niet konden zeylen/ smiddaeghs wenden 't weer/ ende liepen N. W. aen de Windt W. Z. W. Ende hebben van daegh Rantsoen uyt ghedeelt/ te weten/ twee Kasen voor den Reys/ de rest na advenand als Rantsoen-brief luyt : savondts quam by ons een Nieuwe- Geus die wy preyden.

Den 14. dito smorgens sagen wy de Kuste van Engelandt / ende lagh W. ten Z. van ons ontrent vijf mijlen/ ende zeylden smiddaeghs deur de Hoofden met kaeckigh Weer/ met Regen/ de Windt N. N. W. koers W. ten Z. ende zeylden soo voor by de Singels/ ende savondts voor by Pierlen/ ende de Wind begon weer te scherpen/ de Windt W. Z. W. liepen 'snacht over en weer over met moeye koelte.

Den 15. dito de Windt als vooren W. Z. W. wenden 't altemet na de Wal en dan weer 't Zee ; Waren nevens Bevelier en Seven-kleven/ met gestadige Regen en inde Windt/ soo dat het scheen dat Neptunes ons heel tegens was : noch

noch hadden een kleyne Storm uytten W. N. W. koers Z. W. met gestadige Regen.

Den 16. dito smorgens begond het Weer wat te bedaren ende worden gans stil/ soo dat wy ons Zeylen in namen ende lieten 't drijven/ ende waren uyt het gesight van 't Landt/ ende smeten ons Werp-Ancker inde Grondt/ lieten 't so lange leggen dat den Vloet verloopen was/ ontrent drie uyren gingen weer onder zeyl/ Z. W. den Windt/ koers N. W. ten W. met moy Weer/ 'snachts was het heel stil/ koers W. ten Z. de Windt N. W.

Den 17. dito smorgens begon het wat te koelen/setten ons koers W. en W. ten Z. aen na Wight toe/ ende smiddaeghs worde het weer stil/ soo dat wy ons Werp-Ancker inde grondt smeten om de Vloet te stoppen/ ontrent drie uren lichten ons Ancker/ ende setten ons koers na Wight toe om wat meerder te Ballasten/ alsoo wy te light beballast waren; arriveerden ontrent ten vijf uren voor Porsmuyen/ alwaer wy ten Ancker quamen/ ende ick voer na Landt toe/ ende beschickten datter een lichter om Ballast ginck.

Den 18. dito namen de Ballast over/ ende maeckten alles weder gereet om met de naeste goede Windt weder 't zeyl te gaen.

Den 20. dito smorgens lichten wy ons Ancker/ende zeylden uyt het Eyland van Wight by de Naelden uyt/ met goedt Weder en een betoghen Lught/ de Windt N. ten W. gaende W. te Z. aen.

Den 21. dito smorgens was het moy Weder ende een moye koelte/ ende teghens den avondt quamen wy by Engelandts-Eynde/ ende het lagh N. van ons ontrent vijf mijlen/ de Windt N. ten W. koers W. Z. W.

Den 1 Augustus smorgens sagen wy het Landt/ ende het was het Eyland van Madera/ ende lagh ontrent vijf mijlen W. van ons: Voor de middagh saghen in ly voor uyt twee Zeylen ende hielder op toe/ ende quamen ontrent middaeghs by haer/ ende het leecken wel Engelsche Vrybuyters te wesen/ende wy verpreydese/ dan waren van alles wel klaer ofte sy yets hadden soecken te attenteren/ de Windt N. O. koers Z. ten W. met betogen Lucht.

Den 2. dito harde koelte uyt den Oostelijckerhandt; sagen namiddagh Illie de Palma een van de Canarische Eylanden/ koers Z.

Den 9. dito was het goedt Weder/ hadden smiddaeghs die hooghte van seventhien graden veertigh minuten/ ende gaende W. Z. W. aen/ savondts sagen wy Landt/ende dede hem aen drie Heuvels op/ende lagh Z. W. ten W. van ons ontrent ses a seven mijlen/ ende meynde dat het Illie de Zael was/ maer bevonden daer na dat het St. Anthoni was/ soo dat wy soo veel Westelijcker waren als wy meenden/ setten ons koers W. aen/ de Windt N. West ten Westen.

Den 27. dito wast moy weer met stilte/ smiddaegs kregen een kleyne koelte W. Z. W. koers Z. en Z. ten W. met betogen Lucht/ hadden hier geweldige Stroom die al om de West liep/ begonnen veel Landt Vogelen te sien.

Den 3 September smorghens wierpen Grondt op seventigh vaem wit en swart Sandt/ het Water leeck heel groenachtigh te wesen/ wierpen smiddaegs weer/ ende bevonden vijf-en-vijftigh vaem; Windt O. koers W. en W. ten Z. bevonden hier dat den Stroom hart om den N. O. liep soo wy sien konde/ wierpen savondts weer na Grondt/ bevonden drie-en-veertigh vaem Sandt Grondt als vooren; hadden savondts die hooghte van drie graden ses-en- (margin: Wilde Kuste ofte anders genaemt de Kust van Guyanen.)

vijftigh

vijftigh minuten / ende bevonden in 't tweede Quartier een halve graet N. op gedreven te sijn/ koers W. en W. ten Z.

Den 4. dito mop weer met stilte / wierpen Grondt op seven-en-dertigh a vijf-en-dertigh a vier-en-dertigh vaem / 's nachts hadden die hooghte van sestalf graet / soo dat wy bevonden dat den Stroom ons sondt gisteren avondt om den N. O. gedreven hadde drie-en-twintigh mijlen / siende dat wy Wiapocke niet konde bezeylen/ soo den gene die Wiapocke wil aen doen / die moet
Nota. loopen op de hooghte van vierdalf graet/ ende loopen als dan noch W. Z. W. aen/ ende sult vlacke Grondt bevinden/ende sult ontrent vijf-en-twintigh mijlen van Wiapocken bevinden seventigh vaem; wy wierpen savondts ons Ancker inde Grondt op ontrent acht-en-twintigh vaem Kley Grondt: hadde 's nachts een harde kaeck uyt den Zuydelijckerhandt met Regen / maer duerden niet langh.

Den 5. dito smorgens met den dage sagen het Landt tusschen Maruin ende Capana/ bevonden ons ontrent ses mijlen beneden Capana ende het Landt
Nota. van Maruin/ dede hem op aen vier hooghe Bergen / waer van den middelste den hooghste was/ende lagh ontrent vier mijlen Z. W. van ons/met noch een Bergh Bewesten Maurin/ ende doen lagh het uyterste Land van Capana van ons Z. Z. O. ontrent seven mijlen / ende wy wierpen Grondt op vier-en-twintigh a twee-en-twintigh a twintigh a seventhien vaem Waters steck Grondt / ende lieten sachtermiddaeghs ons Ancker vallen op veerthien vaem Kley Grondt / ende doen laghen de Duyvels-Eylanden ontrent W. van ons twee mijlen/ende dede hem op als hier na uyt ghewórpen is / ende is een fraye vlacke Grondt; smiddaeghs voeren wy met ons thienen na Landt/ende quamen savonds ontrent negen uyren in de Revier van Korro/ sommige noemense Cawrora-Nauwe/ inde mondt doch diep/ want het is met leegh Water derdalf a drie vaem mop Kley Grondt/ 's nachts ontrent twaelf uyren quamen de Revier ontrent een kleyn mijl op/ was binnen breedt en diep ontrent derdalf a vierdalf vaem; laghen hier en daer eenighe rudsen: Smorghens ontrent drie uyren gingen met ons sessen Landt waerdt in om Menschen te soecken/ gingen eerst door een groot Bosch / ende daer na quamen in een vlack Velt ende was een Vruchtbaer Landts-douw / ende daer stont Gras dat een tot den middel toe quam/ ontrent negen uyren quamen aen een Indiaens Dorp/ daer sy ons wel ontfingen met alle vrintschap / doen wy haer berichte dat wy Hollanders waren/ ende deden ons stracks neder sitten ende gaven ons eten ende drincken/ doen quam haer Capiteyn by ons/ hy geleyden ons in zijn Huys/ daer hy ons wel tracteerden met haren dranck/ datmender al half den hooghte van kregen; Haren dranck maeckense van Casari/ is dick ghelijck Verckens-Draf/ maer is wit achtigh ende krachtiger om te drincken als Haerlemmer Bier: ontrent twee uyren zijn wy weder na onse Sloep gegaen/ende de Capiteyn met twee van sijn Soons met ons gegaen; Op haer Dorp stonden ontrent ses a seven Huysen/ ende mochten toe ontrent vijftigh Zielen sterck zijn / ende staet in een fraye Bosschage/ ende lagh ontrent derdalf mijl van onse Sloep/ ende ontrent een mijl van dit Dorp leydt noch een Dorpjen / hier valt schoone Catoen
Nota. ende Oriliaene Verwe/ maer niet seer veel/ door dien datse niet planten/ ende hier valt oock eenige Letter Hout; savondts quamen weder by onse Sloep/ ende voeren weder met den Ebbe af/ ende bleven 's nachts voor de Mondt van de Re-

de Revier/ voeren met den dage na Boort toe/ ende quamen ontrent middaegs aen Boort/ ende kregen een Zee-windt / soo dat wy ons Ancker lichten en 't zeyl ginghen/ maer teghens den avondt lieten ons Ancker weder in die Grondt vallen op seven vaem Waters Kley Grond ; snachts voer onse Boot en Sloep na Capana toe om de gelegentheydt van 't Landt te weten / ende om Water te halen.

Den 8. dito bleven wy leggen met stilte.

Den 9. dito smorgens kregen een Landt-windt/ soo dat wy zeyl maeckten/ maer worden weer stil/ soo dat wy ons Ancker weer lieten vallen/ namiddagh maeckten weer zeyl / ende smeten savondts ons Ancker weer inde Grondt op seven vaem/ hadden een mooy stuck op gewonnen.

Den 10. dito maeckten weer zeyl/ Windt uyt den Lande / ontrent neghen uyren quam ons Boot weer aen Boort met Water/ ende brachten een Engelsman aen Boort die ons in Kayana brenge soude ; tegens den middagh worpen het Ancker weer in den Grondt op elf vaem/ maer ontrent drie uyren gingen weer 't zeyl met een lustighe koelte savondts worpen ons Ancker weer in den Grondt ontrent een half mijl van Capana ende de Klip / het verloozen Kint lagh ontrent een half mijl van ons/ en laghen op vijf vaem/ ende 'snachts laghen op derdalf vaem/ soo dattet derdalf vloeyt langhs de Kust van Capana/ ende een O. ende W. Maen maeckt hier vol Zee ofte hoogh Water. Nota.

Den 11. dito smorgens wonden ons Ancker/ windt langhs den Wal/ wenden 't heen ende weer / wonnen niet / soo dat wy weer een stuck in Zee liepen/ ende lieten ons Ancker weder te Gronde gaen op seven vaem Waters steck Grondt/ ontrent een kleyne mijl van het verloozen Kindt / ende Z. Z. O. van ons/ Windt Z. O. met een lustige koelte.

Den 12. dito Windt en weer als vooren.

Den 13. dito smorghens kreghen een Landt Windt / soo dat wy een stuck 't Zee liepen/ ende smeten smiddaeghs 't Ancker in de Grondt op seven vaem/ ende ontrent drie uyren lichten ons Ancker weer met een Zee Windt / ende liepen al Z. ten O. en Z. Z. O. aen/ was diep al seven a ses a vijf vaem Waters / ende zeylden beneden het verloozen Kindt om / ende quamen savondts ten Ancker onder de West Kust van het Eylandt Mecoria/ daer de Revier van Capana by langhs in Zee loopt/ dit Eylandt leydt tusschen de Revier van Capana ende de Revier Wia/ daer wy ten Ancker laghen / was een half mijl van Capana/ lagen met leegh water op vier vaem/ ende hebt tusschen het verloozen Kindt en Capana/ vijf a vier a vierdalf vaem Waters als ghy in zeylt/ wy waren soo haest niet ten Ancker ofte daer quam ons een Canoe met Wilden aen Boort met verversinghe van Banandelen ; Anassen is een schoone vrucht om te eten/ ende meer andere verversinge.

Den 14. dito setten dertigh Man aen Landt om een beginssel van een Colonie te maecken/ om Verwe Oriander genaemt by de Wilde Anotij ende Katoen en Toback/ die hier van alles goet valt ; ende broghten het Volck op een Berghjen dat nevens 't Schip lagh / daer een oudt vervallen Fortjen op stont daer twee Steene Punten noch heel waren / maeckten dat voort soo men best konde / hier 't in-komen van vreemde Schepen mede beletten / als hier goet Schut op gelegen hadde/ vonden dit Fort wilt en woest/ daer wies goedt Suycker-Riet op in 't wilde daer wy van aten/ was meest een arm dick/ dat de

 natuer

natuer wees datmen daer begeerden Suycker te planten / dit vervallen Fort ſcheen eertijdts by de Francen gemaeckt te zijn/ leydt op een ſtaye middelmatige Bergh/ daer een ſchoone Valeye by leght/ om Verwe/ Katoen/ Bonen ende Toback te planten ; twee mijl van deſe plaets vonden wy ſeven a acht Seuwen als Engelſen/ van weghen Jan de Moer uyt Zeelandt/ die daer Toback planten/ hadden hier acht maenten ghelegen : Dit is een Eylandt vol Volck/ ende ſy zijn al Carijbeſen gelijck ick vooren van geſchreven hebbe/ is een ſtrijdbaer Volck/ geſtadigh in Oorlogh tegen een Natie genaemt Arricoens/ de Overſte van dit Landt van Capana was genaemt Arrawicarij/ welcke woonende op dit Eylandt dat ſesthien mijl in 't ronde was/ twee mijl van ons ; maer deſe Overſte ſtierf terwijls wy hier lagen/ was hou en trou voor de Chriſtenen Natie geweeſt/ behalven de Spanjaerden dien hy niet moght hooren noemen/ na datſe ons beduyden ſoo was hy wel hondert en vijftigh jaer oudt / dat aen merckens waerdigh is van deſe Menſchen/haer Wetten ſijn onder haer Overſten/ als die ſterft/ zijn Slaef ſmijten ſy datelijck oock doodt / ſeggende dat hy hem in d'ander Werelt oock dienen ſal/ onder allen ſmeten ſijn Duyvel-Jager oock doodt om dat hy hem het leven niet langer behouden hadde/ want ſy hadden hem noch wel wat willen houden / hy moght hem nu in d'ander Wereldt beter Duyvel-Jagen/ ſoo ſpraecken ſy teghens my / deſe Prieſters noemde ſy Peoapos/ wy noemdeſe Duyvel-Jagers.

Nota. Nota. Nota. deſe Peyaven die met de Duyvel ſpreecken.

Vorders ter wijl wy hier lagen vernam ick na de geſtalteniſſe van de Lucht en 't weder/ als mede na de gelegentheden van 't Volck.

De Saysonen van 't Jaer op deſe Kuſte zijn diverſch/want in de Ooſtelijcke deelen van Guajanen na de Zuyd-Zee / begint het droogh weder / welck wy Somer noemen in Auguſto/ ende de geweldige Winden ende Regenen/ welck wy haer Winter reeckenen/ beginnen in Februarij/ maer in de weſtelijcke deelen na den Orenoque toe begint het droogh weder in October/ ende de Regen ende Winter in April/ daer is weynigh onderſcheydt van hitte ende koude/ leggende deſe Landen ſoo na den Equinoctiael / ende de Dagen ende Nachten meeſt even langh zijnde / ghelijck ick bevonden hebbe op Batavia in Ooſt-Indien ; doch deſe Saysoenen verſchillen ſomtijdts een Maendt/ ende oock ſoo Regent het d'een Jaer meer als d'ander : Het Volck heeft hier geen verdeelinghe ofte reeckeninge van tijden ofte getallen/ reeckenen alleen by de Maen als een twee drie/ &c. Manen ende gelijck wy dagen tellen/ maer tot thien / ende dan weder thien ende een / &c. ende om beter haer meyninghe uyt te drucken / ſteecken haer Vingers op/ ende als ſy twintigh willen ſeggen ſoo brengen ſy haer Handen by haer Voeten / als ſy beloven yets binnen een ſeecker tijdt ofte ſoo veel te doen/ ſoo ſullen ſy een Bondeltjen van gelijck getal van ſtockjens leveren/ende oock behouden/ om haer beſtemde tijdt te houden/ alle dage een ſtockjen weg nemen/ tot dat ſy die wegh genomen hebben/ als wanneer ſy weten dat den tijd die ſy belooft hebben om is/ en willen dan haer beloften houden.

Van wat aert ende conditie de Mans perſoonen zijn alhier te Landen, hoe ſy gekleet zijn, wat hovaerdye ſy hebben.

De Wilde die op dit gantſche geweſt woonen / loopen al meeſt naeckt/ hebben ſwart Haer op haer Hooft/ ende ſomtijdts root gheverwet/ ſwarte Oogen/ gaten

gaten in 't Lelleken van de Ooren/ ende de meestendeel gaten in de Neuse/ ende oock in de Lippen/ en 't gantsche Lichaem uytten te Neeten geverwet/ met een Verwe die de Cribesen Contseuwe en de Jaos noemen Anoty/ 'tschijnt datse dat van jonghs doen tegen 't steecken ende branden van de Sonne/ sommige Vrouwen in sonderheydt de jonge Dochters schilderen/ daer en boven seeckere vreemde Figueren met een swarte Gom boven op 't Tanayt/ eenighe Mans dragen een Catoen sletten voor haer Schamelheydt/ maer seer weynigh meer om nieusgierigheydt/ alsoo sy sien dat wy 't bedecken als om beschaemtheydt/ want dat Vryers zijn hebben gemeenelijck een snoertjen aen de Voorhuyt van haer Schamelheydt vast/ ende dat voort met een strick om den Hals/ dat staet als een Snoer; de Vrouwe baren seer licht/ ende zijn sterck van natuer/ dragen haer jonge Kinderen meest op haer Heupen/ sittende ende oock in een Catoenen Bandt als sy verre te gaen hebben/ zijn middel matigh van persoon/ redelijcke wel besneden van Tronie ende gheverwet als de Mans/ loopen oock

naeckt met haer Vrouwelijckheydt bloot/ ende binden 't Hayr van haer Hooft
op in een Crosken; hebben geen Religie / soo veel ick noch hebbe konnen
mercken / als alleene datse eenige respeckt dragen aen de Sonne ende Maen/
gelijck de Heydenen in Oost-Indien op die Kust van Cormandel/ meynen dat-
se leven / maer aen bidden dese gelijck die van de Kust Cormandel in Indien
doen/ die smorgens als de Son op gaet in 't Water gaen staen met gevouwen
Handen na de Son toe/ dan dese Natie crebesen/ en doen oock geen offeren/ ten
ware sy eenige superstitie gebruyckten in haer droncken Feesten/ want op ster-
ven van haer Casique Capeteyns ofte andere groote vrienden / houden sy een
solemneelle Feeste/ wesende de beste provisie van haer sterckste Dranck die sy
noemen Perrouw/ voor drie ofte vier dagen/ ofte soo langhe als haer Dranck
duert / den tijdt ombrengende met danssen ende singen ende drincken; boven
maten in welcke visie sy alle andere Natien dien ick oyt van Heydenen ghesien
hebbe te boven gaen/ houdende de braefste quant die eerst droncken is / ende de
wijl sy soo drincken/ staen eenige Vrouw persoonen van de naeste Vrienden van
den overleden geweldigh huylen ende krijten / ofte sy hier eenighe superstitie in
gebruycken is my onbekent / dan dit is seeckers dat haer Priesters ende haer
Nota. Waersegger die sy noemen Peayos als voor desen verhaelt is / op sommighe
Nota. tijden conferentie hebben met den Duyvel / welck sy noemen Wattipa / ende
werden by hem bedroghen/ niet te min soo haten ende vresen sy hem seer / ende
Nota. seggen dat hy quaet is / ende niet sonder groote reden / want worden van hem
dickwils blaeuw ende swart ghesmeten/ na dat ick bevonden hebbe soo eere sy
Dat is mede Tamouco die na haer seggen boven woondt ende alles regeert/ de Jaos
Godt de bidden desen Tamouco meest alle morgens ende avondts aen/ sy glooben dat
Opperste de goede Indianen na haer doodt opwaerts varen / ende wijsen na de Hemel/
en goedt welcke sy noemen Coupo/ ende dat de quaden nederwaerts varen/ wijsende na
de Aerde/ welcke sy noemen Soy/ als een van haer Casiquen ofte Principael-
ste sterven/ soo hy eenige Slaven ofte andere gevangens heeft/ soo sullen sy die
mede doodt doen/ soo niet een van sijn andere Knechten/ op dat hy in d'ander
Werelt ghedient moght zijn: De qualiteydt van de Landen is verscheyden
van dit quartier/ aen de Zee kant is het Landt leegh/ ende de hitte soude daer
seer vehement sy/ ten ware die getempert wierde by de versche ende koele Brie-
Nota. sen ofte Oostelijcke Winden / die op de meeste hitte van den dagh seer sterck
dese rede- daer op waeyen; in veel plaetsen is dit leege Landt seer ongesondt/ ende wey-
nen. nigh bewoond/ uyt oorsaecke van het over vloeyen van de Wateren/maer voor
den meesten deel heeft het wel schoone Revieren/ een vruchtbaer Grondt/ ende
veel Volcks/ ende is een gesonde wooninge/ op 't Geberghte is de Lucht kout
ende 't Landt op sommige plaetsen vruchtbaer/ ende in sommige plaetsen oock
niet/ maer door gaens isset vol Mineralen / ende mijnen van diversche Meta-
Nota. len/ ende geeft der selvige soo veel als eenighe plaetsen van Oost ofte West-In-
de Mine- dien/ beyde van de beste ende sleghte soorten der selven/ ende op het meeste van
raelen dat 't Geberghte: op 't Geberghte wiert gevonden een seer ghesonde wooninghe/
groot pro- daer is oock een middel soorte van Landt/ welck is van een middelbaer hoog-
fijt geeft. te/ ende is seer Getempert/ Gesondt en Vruchtbaer / ende al meest bewoond
is / overvloedigh van Wayden en pleysante Stroomen van Wateren door
fraye Bosschagien/ ende genoeghlijcke Pleynen/ tot profijt playsier ende recre-
atie / ende is oock niet onversien van Mineralen: Men is hier seer ghequelt
van

van de Mos kietes die sy noemen Mapirij / steecken seer venijnigh / veel viers te stoocken is een goede remedie / hebben daer oock Niguas die sy noemen Sico. Nota.

Hier sullen wy verhalen vande Lijf-tocht van 't Landt ende andere dingen, die tot onderhoudt van 's Menschen leven dienen.

DE provisie van dit Landt tot Lijf-tocht sijn veelderhanden/ eerst de Wortel van Cassavi / daer sy haer Broodt van maecken/ in maniere als volght: Sy breecken die Wortel op een Steen/ ende wringen het Sop daer uyt/ welck rauw zijnde fenijn is/ want ick smeet een Hoen een Brockjen toe / maer stierf daer datelijck af/ maer gesoden sijnde met Gunae Peper/ daer sy den overvloet van hebben/ geeft een excelente ende gesonde Sausse/ dan drogen sy de gebroken Wortel/ ende backense op een Steen als men de Haver-Koecken doet; dit Broodt is goedt voor die tijdt te gebruycken/ sy backense een vinger dick/ daer is een soorte van groote Tarwe / genaemt Mays ofte Turse Tarwe als in de Verginnes is/ welcke Granen een sonderlinge provisie is voor dit Landt/ ende vermenighvuldight seer tot duysent ende vijfthien hondert voor een / ende dickwils meer / gheeft seer goede Bloeme ende Meel tot Broodt/ ende is goet Mout tot Bier ofte Ale / ende dient tot dieversche noodtdruften voor des Menschen onder hout / van 't voorsz. Cassavi Broodt/ ende dese Indiaensche Tarwe maken sy Dranck af die sy noemen Passiauw/ welck moet in vier ofte vijf dagen verbesight worden/ sy maecken oock een ander Dranck van Cassavi/ welcke sy noemen Pernouw ofte Perranon/ 't welck sy koocken in groote Potten/ en sieden 't gelijck men het Bier in Hollandt doet / ende gist mede/ goet en sterck gelijck Bremer Bier / maer smaeckt wat brandigh/ is oock soo hoogh van coleur gelijck Bremer Bier/ en kan hier te Lande thien dagen goet zijn/ sy hebben daer verscheyden soorten af/ eenige sterck/ ander smal/ eenighe dick/ eenige dun/ maer al goet wesende/ wel bereydt/ als wy ordinaris waren onder de Cribes en Arwackes die welcke de netste zijn van alle dese Natien.

Nota. De eer varentheydt van.

Nota.

Daer is grooten overvloet van Honigh/ ende hoewel die wilt is/ wordende ghevonden in de Boomen ende Kuylen onder de Aerde/ is soo goet als eenigh ter Werelt/ daer goede Meede van gemaeckt kan worden; geen Wijngaerden en vindtmen daer/ maer alsoo de Grondt Vruchtbaer en Vet is / ende 't Klimaet warm/ souden daer wel wassen indien sy daer geplant waren/ ende geven goede Wijnen/ welck voor dit Quartier seer gesondt zijn/ dan ick soude sorghe datse datelijck suer soude zijn door de hette.

Nota.

Dit is ook alsoo in Mohonien.

Van het wilde Gedierte en Vee dat daer valt.

VEel andere noodlijckheden voor 't onder houdt van des Menschen leven/ worden hier gevonden/ namentlijck Wilt van alle soorten/ wilde Varckens in groot getal/ welcke daer twee soorten zijn/ d'een kleyn by de Wilde genaemt pockiero/ die de Navel op den Rugghe hebbe / d'ander ghenaemt panigo/ soo schoon ende groot als eenighe Varckens die ontrent hondert en vijftigh a hondert en tachtigh pont wegen; daer sijn oock menighte van Hasen ende Konijnen/ dan different van de onse/ zijn gelijck een jonck Hart dat vier-en-twintigh Nota.

uyren

uyren oud is / op sulcken wijs gelijck de Hasen ; daer zijn Luypaerts / Tige= ren/ de welcke doen ick hier was een Indiaen uyt sijn Amack nam en goncker mede deur soo als hy lagh en sliep in sijn Amack : daer zijn Armadille/ Mai= puries/ die van smaeck zijn als Ossen Vleys/ en willen Sout houden / Bare= moes welck smaecken als Schapen / ende andere kleyne Beesten vande selve smaeck / van kouleur als de Dainen Apen ende Meerkatten / van diversche soorten/ groot ende kleyn/ van dese Beesten zijnder ontallijck/ ende worden by experientie al goet gevonden om te eeten/ dan ick wildender niet van eeten/ en= de vreemde Beesten meer : De Criebesse verhaelden ons/ die daer met een van ons Volck waer gheweest op de Revier van Caparwaca / ende elders Herten sijn die de Wilden noemen Osarij/ ende Wilde Verckens sonder Speck die sy noemen Abihera / oock isser van die Levye Beestjens/ Waricory/ rouw van Hayr/ de voorste Beenen als de achterste/ drie Teenen aen de Voeten/ 't Hooft Aepse wijs/ met een kort Steertjen/ is seer Slaperigh ende weynigh van eten/ wonder traegh in het versetten ofte klimmen ; daer was oock een beesjen dat wy noemde Sagewijntjes / was de groote van een jonghe Kat van drie weec= ken/ met Kopere teyckentjens boven zijn Oogen / ende de vier Pootjens Wa= terhontse wijs geteyckent / was seer teer/ want kondense niet in 't leven hou= den ; Hier houden oock seer groote Babianen.

Van het Gevogelte datmen hier te Landen vint.

HIer zijn wilde Eynden/ Teelingen/ wilde Gansen/ Reygers van diversche coleuren/ Kranen/ Opevaers/ Faysanten/ Patrijsen / Duyven/ Lijsters Meerlen/ Snippen/ Papegayen van diferente soorten / en veel andere soorten daer ik geen kennis van hadde/ van groote ende kleyne Vogels van exquise co= leuren / beneffens groote verslindende Vogels ende Valcken van alle soorten/ met schoone Ravens.

Van de soort van Vis die hier te Landen is, ende gevangen wordt.

VAn Vis is hier veelderleye / eerst van Zee Vis / daer zijn Steen-Braes= sems/ Meulenaers/ Tongen/ Scharren/ Rochen / Sweert-Vis / Steur een Vis als Salm/ dan gelijck die root is van Vis/ soo is dese gelijck op Ba= tavia in Oost-Indien/ is oock van dese selve soorte/ is op en dop als een Salm behalven de coleur/ Garnaet/ Zee Kreeften ende Oesters/ welcke aen de Tac= ken van de Boomen wassen dat seer wonder schijnt ; daer is oock een rare Vis genaemt Cassoorwa/ die in elcken Ooge twee Gesigten heeft/ ende swemmen= de/ hout een boven het ander onder 't Water / de Ribben ende de Rugghe zijn des Menschen Rugh en Ribben gelijck/ hebbende een rondt ende d'ander vlack met een Rughbeen daer in / is wat grooter als een Spieringh/ ende ghelijckt hem seer in 't swemmen / houden altoos by de Strant Langhens met groote menighte/ maer veel beter van smaeck als Spieringh; ende hier sijn veel ande= re seer goede Visschen die onse noemen dese Accare / welck de Krocodillen niet onghelijck en is/ doch dunder langer ende ghedrongender van Hooft/ komt op Landt doch voet op Vis/ is goet om te eeten/ doch quaet om te vangen/ heeft goede Reuck/ waer door men die gewaer wordt : Owanna de voorgaende seer gelijck dan kleynder Ayamare/ gelijck een groote Elleft die in 't Vaer-Water

hout/

houd / ende is ſeer goet om eten : voorts van verſche Vis is daer veel / doch by
ons meeſt onbekent / maer al ſeer goet ende delicaet / ſoo datmen onbeſwaert mach
ſeggen / dit Landt naer de Climaet mach vergeleken werden voor variteyt van ex-
cellente Vis by eenigh Landt van de Wereldt ; daer is oock een Zee-Vis welcke
ordinaris komt inde verſche Wateren / inſonderheydt inde Winter ende vochtige
Sayſon / de Indianen noemen die Cojumero / ende de Spaenſe Manatie / en wy
noemen 't een Zee-Koe / is even alleens alſmen hem ophanght ende ymandt hem
te voren noyt gheſien hadde / ſoude anders niet weten ofte hy ſach een Veers ofte
een jongen Oſſen hanghen / want heeft ribben ende met ſmeer doorſteken / ende de
huyt is als een Koe-huyt goet om Buffel af te maecken / ende weſende inde Son
ghedrooght ende van 't nat beſwaert / is goet voor Schilden tegen de Pijlen vande
Indianen ; hier is mede een Vis die in Ooſt-Indien genaemt werdt Cakop / ſeer
excelent om te eten / is de groote van een Cabbeljau / maer ſchobben ſoo groot als
een Corper ; hier is oock een Vis die in Ooſt-Indien genaemt werd Sanbilam /
houd in 't verſch Water Coa / en dewelck zijn Krabben / die daer zijn met menig-
te op de leege verdroncken Gronden en langhs de gantſche Kuſt : De Vruchten
zijn menigerley / de Pinna / Plantana / Potatos / Miſpelen / Pruymen van diver-
ſche ſoorten / en Noten van vreemde fatſoenen / de excellentheyd vande Pinna ofte
Annaſſes zijn oock in Ooſt-Indien / en is groot / want men ſoude gheen beter „
Vrucht konnen vinden / is van ſmaeck als Aerdbeſijen en als een oude Pupping / „
de Potato is wel bekent / de Miſpelen zijn ſeer groot / de Pruymen en zijn niet te „
prijſen / door dien veel ghegeten de Loop cauſeeren / welcke in deſe Landen dange- „
reus is naer dat ick ſegge / en ſoo is de ordinaris Toe-ſpijſe van dit Volck Napi / „
welcke de Ooſterſche Keuven niet ongelijck en zijn ; hier waſt oock een Boom ſoo
groot als een Granaet-Appelboom / met bleecke groene wollivige Bladeren / wit-
te Bloemkens / doch van meerder Bladeren en van gheen reuck / ende uyt welcke
Bloem voort komt eerſt een groote Boone van fatſoen ghelijck een Nier van een
Conijn / daer een Vrucht uyt groeyt de gedaente van een Peer / en deſe Boon blijft
onder aen hangen / ende daer is een Pit in ghelijcken een Haſen-noot van ſmaeck /
ende tuſſchen de Schil is Olie die goet is voor yverigheydt in 't Aenſicht.

Nota. De vruchtbaerheyt deſes Landts.

Vande Koopmanſchappen die hier te Lande gevonden ofte gemaeckt konnen worden.

De principaelſte Commoditeyt van dit Landt zijn de Suycker-rieden / van
welcke in deſe Quartieren groote menighte is / de grondt is daer toe ſoo be-
quaem als in eenigh ander deel des Wereldts / waſſen daer in korten tijdt ſeer
groot / by Planten ende Opbouwen van bequame plaetſen om 't Suycker daer
uyt te trecken / welck in het begin veel ſoude koſten konde men daer groote rijck-
dom uyt trecken / alſmen ſien kan by de Portugeſen in Brazijl ende elders wordt
gedaen.

De Catoen is een generale Koopmanſchap / ſeer nut voor de Kooplieden ende
voor ons / om Fuſteynen / Bombaſijnen / ende tot anders daer van te maecken en
ghebruycken / als Hamaccas van te maecken / dewelcke zijn der Indianen Bed-
den / ſeer noodigh in deſe Quartieren ende fijn Catoenen-Lijnwaten ; Daer is
oock een ſoorte van Hermip ofte Vlas van groot ghebruyck / by naer ſoo fijn als „
Zijde gelijck 't ghebruyckt kan worden / ende is ſeer excellent om Lijnwaet van te „
maecken. „

Men heeft hier sonderlinghe Verwen / van welcker een is ghenaemt Aunoto/
welcke wast aen Boomen als een groote Kersse-boom / wast gelijck groote Noo-
ten/ die opbersten alsse rijp zijn / daer van binnen het pit kleyne Beesjens zijn root
van couleur/ welck wel gepzepareert zijnde by de Indianen / welcke sy met Olie
de Palm pzepareren / 't welck het conserveert Verwet een perfect en vaste Ozan-
gie coleur aen de Zijde / maer de Indianen konnen hier veel bedzogh onder spee-
len / in 't toe-maecken menghen 't met Cassavie ; daer is een ander Beesjen die
Blaeu-verwet; daer is oock seker Gomme van een Boom/welcke aen Laken een
perfeckte vaste Geele coleur Verwet ; daer zijn Bladeren van Boomen/ welcke
wel-bereydt zijnde een hooghe rode coleur gheven ; daer is oock Hout dat Purper
verwet/ende is van goede prijs; ende een ander Hout dat Geel verwet/ende meer
andere dingen zijn hier ongetwijffelt die noch niet bekent zijn / welcke by neerstige
ondersoeckinge by tijden ende wijlen sullen uytgevonden wozden.
„ Hier vallen oock veel wel-rieckende Gommen / dan alsoo ick geen ersperientie
„ hebbe van Doctrine/so en weet ick niet wat krachten die hebben. Hier wast oock
„ Cassia-Fistula/ Zeene-bladeren/ ende de Aerde geeft oock Belum-Armenum.
Hier is oock een Boom daer sy haer Vis mede vangen/is van sonderlinge con-
sideratie / wast ghemeynlijck ontrent haer Wooningen/ en als sy willen gaen vis-
schen nemen sy eenige Tacxkens daer van ende varen inde Kreecken / welck met
hoogh-Water meest vol zijn van goede Vis/ende nemen de Stocxkens die sy op
Steenen uyt-kloppen/ gelijck dat het lijckt ofte het Vlas is/en loopen boven aen
de Kreeck/ alsse die beneden met hoogh-water met tacken van Boomen ghestopt
Nota. hebben/ ende het Water ten halve ghevallen is werpen sy dit Hout/ dat als Vlas
ghelijckt door het kloppen / smackend in 't Water / en als dan komt de Vis af-
swemmen bove Water ofte hy droncken waer / vindende de kil onder aen de
Nota. mondt gestopt soo springht hy op 't Land/ ende ist in eenige kleyne Meertjens soo
komt hy al boven swemmen met de buyck om hooge / ende sy scheppen hem dan
uyt het Water/ ofte soo hy noch swemt schieten hem met een Pijl door 't lijf / soo
dat syder soo veel konnen vangen als sy willen.
Terwijl ick hier was gaende langhs de Zeekant/sach ick een Walvis vechten
met een Swaerd-vis / dat het Water soo root als bloedt was telckens als de
Walvis uyt het Water sprongh / en door benautheydt van de Swaerd-vis blies
hy een schrickelijck water op / in 't neerkomen sloegh hem de Swaerd-vis met
sijn swaerd onder de buyck dat hy telckens weder uyt het water sprongh / was
wonder om sien.
Daer is mede een Boom van root-gesprickelt Hout / welcke die van 't Landt
noemen Pira-Timmere / en in het Nederlandts heetmen het Letter-hout / ende
‡ ‡ is seer excellent tot alderhande Schrijn-wercken werck / desen Boom wast recht
op en heeft een gladde witte bast / ende het Letter-hout is het pit vande Boom
die binnen in wast / heeft geen bladeren dan boven aen de kruyne. Hier kan oock
seer goede Taback ghemaeckt worden ; daer zijn oock rijcke Mijnen/ dan zijn
noch niet wel ondersocht.

Willen nu weder onse Voyagie vervolgen.

NAer dat ick ontrent vier weken allhier ghelegen hadde/ ende ordre ghestelt by
mijn Collonier dien ick daer ghestelt hadde/ dewelcke tachtigh-duysent Ver-
we-boomen begosten te planten / ende hondert-duysent Catoen-boomen / met
hondert-

‡ ‡

hondert-duysent planten Taback/ daer elcken pland een half pond Taback geeft/ ende is Taback welcke een goede prijs geld.

Den 14 October smorgens ontrent neghen uyren lichten wy ons Ancker voor Cayana/ ende namen de Soons-Soon mede van Arrawycarij/ de grootste Oversten die nu kortelinge ghesturven was als voren is verhaelt: dese Jongelingh was begerigh de Nederlanden te besichtighen/ ende ick was te willigher om hem mede te nemen/ om dat mijn Colloniers daer te vrediger zijn soude; setten onse coers Noorden aen na het Verloozen-Kind toe/ was diep 3¾/ 4/ 4½/ 5/ 6/ 7/ a 8/ vaem N. N. W. en N. W. ten N. ende setten 't savondts een stuck beneden de Duyvels-Eylanden op thien vaem/ en de Windt Oostelijck.

Den 15. dito smorghens lichten wy ons Ancker/ ende zeylden soo langhs de Kust heen op 9/ 8/ 7/ 6 vaem Kley-grond/ en de Kust streckt al meest N. W. ten W. is leegh Landt/ hier ende daer een Bergh/ ende 'smiddaeghs setten 't nevens de Rivier ghenaemt Senamaria op 3. vaem met leegh Water/ een mijl omtrent van Land/ ende is hier een vlacke kust/ soo dat de Rivier qualijck te kennen is als (Kuste van Guiana in America.)

 by twee

by twee Klippen / dien een ſtuck beneden de Rivier leyt / en noch een half mijl beneden dien Klip leyt noch een Klip wat Zeelijcker / en is Wit-voetſant / ende ſoo dat ghy dan een kleyn openinge ſien kunt inde Rivier / is heel nau / ende met leegh Water iſſer maer twee voet Water / maer vloeyt ontrent neghen voet / ende leyt tuſſchen de Rivier Suraco en Sinenari Kuſt / en ſtreckt hem hier W. N. W. en N. W. Ick voer deſe kleyne Rivier 3. mijl op / alſoo daer een Franſe Capiteyn woonde genaemt Capiteyn Schanbou / welck daer drie Jaer gewoont hadde met noch twaelf Franſen by hem / ende hy hadde daer een Schips-ladinge met Aggie leggen ofte lange Peper / en daer hy dagelijcks een Schip verwachte om het ſelvige te komen halen / ende noodighde my 'snachts by hem te blijven / 'twelck ick oock dede / gingh met hem ter Jacht / vonghen een Vercken dat de Navel op de Rugge draeght / ende ſijn Wild-ſchud ſchoot in een ſchoot 33. Teelingen / daer ick in verwondert was : ſmorgens nam mijn affcheydt van deſe Capiteyn / bedanckende hem voor ſijn goet tractement / ende hier bevonde ick dat deſe Natie van Indiaenen niet diefachtigh zijn gelijck wel in andere Contrayen / want wy hadden onſe Boot 'snachts laten leggen ſonder Wacht / en bevonden wel dat ſy by de Boot waren gheweeſt / ende het goet hadden gheroert van Cargaſoen en anders / maer niet afghenomen ; de Franſe Capiteyn ſprack dat hy die verſe-reyſe met al ſijn Volck in 't Landt liep / maer noyt yets gemiſt hadde.

Den 17. dito lichten wy ons Ancker en gingen onder zeyl / de Wind langhs de wal / en gingen onſe coers N. W. en N. W. ten W. ende W. N. W. ende ſetten 't ſavondts omtrent drie mijl van Landt : 't is hier heel vlack / ende is ontrent 3. mijl van Landt diep 3. vaem / en 4 en een half vaem.

Den 18. dito lichten wy ons Ancker en ginghen weder onder zeyl / ſetten onſe coers W. N. W. en de Windt langhs de wal / ende tegens de middagh quamen ten Ancker tuſſchen de Rivier van Amanna en Marriwijn / op 13. voet weecke Kley-grondt met hoogh Water / ſoo dat wy met leegh Water niet meer als vijf voet hadden / en ſoo dat wy dan wel vaſt laghen / ſoo dat het hier qualijck te leggen is / want wy het Schip niet vaſt konden houden / door dien de Stroom t'elckenreys met de Vloed omſmeed als het achter noch vaſt lach / ſoo dat wy hier groote moyte met ons Anckers hadden / ende alle achter-middaeghs harde brieſe uyt der Zee ; ſmiddaeghs voer ick met acht man naer de Rivier van Amana / om te ſien ofte daer oock eenigh Handel was.

Den 19. dito ſmorghens met den daghe quamen de Rivier twee mijl op / daer wy eenighe Arrewackes Huyſen vonden maer gheen Menſchen / ſoo dat wy een Moſquet los-ſchooten / daer op datelijck twee Wilden by ons quamen die ons by haer Huyſen geleyden / ende dit waren Arwackes die ons eten en drincken gaven / ende hier een ſtucrken weegh Landwaerts in woonden noch eenighe Arwackes : maer hier viel nu teghenwoordigh niet te handelen door dien het noch te vroegh was / want de Verwe noch op het Veldt ſtondt / ende het Letter-hout en Root-
„ hout noch niet te bekomen was / door dien het inde Reghen-maendt gheſchieden
„ moeſte / die hier eerſt begint in November : Soo voor de ghene die hier Handelen
„ wil / moet maecken dat hy hier in Januarius op de Kuſt is / want dan hier de
beſte Handel is. Omtrent thien uyren voeren de Rivier met de vloedt op / maer lieten onſe Sloep met een Franſman hier blijven / en teghen den avondt quamen aen een Dorp daer Cribeſen woonden / die ons met vrundſchap ontfinghen / ende hier ſtonden omtrent thien a twaelf Huyſen / en is ontrent acht mijlen de Rivier

op: wy bleven hier 's nachts / worden seer gequelt van Mosquiten / ende s'morgens liepen wy met de Casiques Soon omtrent drie mijlen Landwaerts in/daer wy een ander Dorp vonden dat mede Cribesen waren/ende daer stonden omtrent seven a acht Huysen/ tracteerden ons hier wel met haren dranck/ende gingen van hier noch een mijl / daer wy noch een Dorp vonden van Cribesen / dit was een groot Dorp daer wel achtien a twintigh Huysen in stonden/ende hier vonden wy meest Vrouwen / door dien de Mans uyt visschen ende Crabbe-vanghen waren/ dat haer beste kost is / maer vonden hier niet te handelen/ door dien het noch te vroegh was als voren verhaelt is: S'avonds quamen weder by onse Sloep / en waren hier s'avonds vrolijck met de Indianen / want het haer Joelfeest was ; s'morgens voeren met de Ebbe de Rivier weder af / ende quamen s'avonts den 20. dito weder aen boort: voor dese Rivier wast met hoogh Water thien voet diep / ende binnen is hy diep/ soo dat het een moye Rivier is om met een Jacht in te komen: het is al leegh Landt en anders niet dan Boomen sonder eenige Berghen / ende 't is hier gheweldigh vlack/ en hier stonden de Boomen in 't Water en wiessen/ ende de tacken die in 't Water hinghen waren met goede Oesters behanghen / daer wy van aten.

Den 21 October voeren met onse Sloep nae de Rivier van Mariwijne / ende besagen eens hoe diep dat het was/ en bevonden meest elf a twaelf voet met hoogh water tot dat wy voor de Rivier quamen/ ende bevonden dat midden in de Rivier een Banck lach van Sant / dat met leegh water heel droogh lagh/ soo datter een gat in loopt aen de Oost-wal/ is heel nau/ en is omtrent thien voet diep / ende aen de West-wal is mede een gat / maer hoe diep het daer is weet ick niet: de Rivier streckt al meest Z. W. in / en legghen binnen in eenighe Eylanden omtrent twee mijl op/ de Rivier is een kleyne mijl breedt: dit is de gelegentheydt van dese Rivier soo veel als ick hebbe konnen bespeuren. Omtrent een mijl op leyt een Dorp daer Arwackes woonen/ maer waren al-te-mael na Sernama toe/ behalven een Vrouw die de Huysen bewaerden: Hier woonen menigerhande Natie / te weten Cribesen/ Jajes/ Arwacke/ Percoren/ ende noch menigderhande Natie/ beloofden ons op een ander Jaer een geheel Schip met Letter-hout te beschicken. Terwijl dat wy hier aen Landt lagen quam een Nederlander by ons/ die door de Indiaense Pocken van het Schip gegaen was / daer hy mede ghekomen was/ ende als nu ghebetert zijnde versocht met my nae Hollandt te gaen / en quam op ons Schip/ want die dese Sieckte krijght moet hier genesen / al waer hy in Hollandt soude hier moeten weder komen om genesen te worden/ want 't is gelijck de Ambonse-Pocken in Oost-Indien / jonge Kinderen van een maendt oudt komender hier mede gequelt zijn. Hier quamen mede twee Fransen by ons die wech-geloopen waren van Capiteyn Schanbou / woonden boven in Cunama / ende woonden met haer drien in een Indiaens Dorp.

Kuste van Guiana in America.

Nota.

Den 23. dito lichten wy ons Ancker ende gongen onder zeyl/ de Wind langhs de wal en de koers N. W. daer na West aen / en 't Landt streckt al Westelijcker / ende al leegh Landt/ diep drie a vier vaem steckgrondt/en s'avonts lieten 't Ancker vallen op vijf vaem steckgrondt/ ontrent twee en een half mijl van Landt.

Den 24. dito s'morgens met den dage lichten wy ons Ancker/ de Windt Oost/ de koers W. en W. ten Z. was diep vijf / vier vaem steckgrondt/ ende ontrent s'middaeghs quamen voor de Rivier van Sorname / en liepen Z. O. ten Z. in / was diep eerst drie en een half vaem / daer na vier vaem vier en een half steck-

 grondt/

grondt/ op sommige plaetsen hart / ende lieten ons Ancker in de grondt vallen op vier en een half vaem steckgrondt/ ende lagen achter de Sant-punt dicht onder de wal/ en doen konden wy beyde Rivieren open sien / te weten de Rivier van Sername is de Westelijckste/ ende Comawini is de Oostelijckste: Die in Comawin wil zeylen die moet de bagh-boort-wal naest houden / want het daer diep is / ende loopt dan de Rivier voort soo veer als ghy wilt. Hier was over vijf a ses daghen te voren een Schip van Vlissinge ghewest Packemack ghenaemt/ de Schipper hadde hier wel vier maenden ghelegen in Comawin / ende hier wel 15. a 16. last Letter-hout ghekregen. Teghen den avondt voeren met ons Sloep na de Rivier van Sarname/ ende quamen 's anderendaeghs smorgens by een Huys ofte twee/ dat met Pallisaden rondom Fortse wijs was ghemaeckt / ende hier woonden een Engelsman genaemt Capiteyn Marreschal met tsestig Engelsen / en wilden hier een Colonie maecken / ende was ontrent sesthien mijl de Rivier op/ en bleven dien dagh ende nacht by dese Capiteyn: Dese Rivier is naer om laegh toe al laegh Landt / in 't opvaren als de Vloedt verloopen was voeren aen de kant met de Sloep in 't Bosch/ want de Boomen haer stam wel drie voet hoogh bevloeyde/en daer maeckten wy onse Amacken aen de Boomen vast/gingen daer in leggen slapen tot dat de Vloedt weder begon te loopen: wy mosten ons de Amacken over 't hooft doen/ om de menighvuldige Moskieten die daer waren.

Nota.

Den 26. dito namen onse afscheydt van dese Capiteyn Marischal / voeren de Rivier weder af/ is een fraye diepe Rivier / en kunt dit met een kloeck Schip opzeylen. In 't nedervaren vonden wy ontrent ses mijl van ons Schip noch een Engels Huys / daer veerthien a vijfthien Engelsen waren die Taback planten / quamen tegens den avondt aen Boort.

Kuste van Guiana in America.

Den 27. dito gingen onder zeyl van Sername / ende liepen N. W. ten N. soo langhs de hoeck beoosten de Sant-punt/ ende dan komter noch een hoeck als ghy de twee nevens malkanderen hebt / ofte de uytterste een stuck daer buyten/ ende siet soo meugt ghy wel W. N. W. aen gaen/ want ghy zijt dan vry vande Banck die aen de West-hoeck uytsteken komt: ende liepen al W. N. W. en daer na W. ten W. was diep vier a vijf vaem steckgrondt / ende ontrent twee en een half mijl van Landt setten 't savonts op vijf vaem steckgrondt.

Den 28. dito smorgens lichten wy ons Ancker ende gingen t' zeyl / de Windt langhs de wal / quamen tegens de middagh ten Ancker voor Sername / ende is wel te kennen aen een hoeck die ghy teghen het Landt aen siet / en ghy moet den Oost-hoeck vry wat schuwen door dien datter een Rif afloopt / ende is niet meer als 10. a 11. a 12. voet Waters / soo dat wy met ons Schip al vast saten / maer door dien het weeck was zeylden der door heen / ende setten 't dat Sername lagh ontrent O. Z. O. twee en een half mijl van ons/ en doen konden 't heel open sien/ ende lach Z. O. ten Z. ontrent twee mijlen / en lagen hier op vier vaem Waters met hoogh-water / en 't is hier heel vlack / ende die in Sernamen wil zeylen die moet stuerboort wal naest loopen / ende 't is daer met hoogh Water diep derthien voet; hier vonden wy Packemack van Vlissingen met sijn Schip.

Den 30. dito lichten ons Ancker ende kregen wel hondert vijftigh Wilden als Wildinnen in 't Schip / die ons baden dat wyse wilden in Cimmerare brengen/ was een Natie diese noemde Sapaye/ en sorghden dat de Caribesen haer dood wilde slaen: Wy gongen weder W. N. W. aen/was diep 5/a 6/a 7/ a 8/a 9/a 10 vaem steckgrondt/ zeylden ontrent 4. mijl vande wal/ en setten 't een stuck inden avond.

Den 31.

Den 31. dito smorghens lichten ons Ancker en gongen onder zeyl / setten de coers W. N. W. smiddaeghs begon 't stil te worden / was diep 12 a 14 vaem / en setten 't savondts op 8. vaem met hoogh water / ende het was hart / de Bancken waren van Corentijn ontrent drie mijl van de wal ofte van Landt.

Den eersten November lichten wy ons Ancker / de Wind was langhs de wal / de coers West met moye koelte / en zeylden smiddaeghs voorby Berbijsie / was diep 4 / 5 / 6. vaem steckgrondt / ende setten 't savonts op vijf vaem steckgrondt.

Den 2. dito wonden wy ons Ancker op / de coers als voren / en quamen tegens den middagh inde Rivier van Timmerarie / ende het gat streckt hem Z. W. ten Z. in / is diep met de vloed op het droogste twee vaem en een half ende drie vaem / ende loopt ontrent $\frac{3}{4}$ mijl vande Oost-wal in daer ist op 't diepst: ende wy losten aldaer de Wilden en Wildinnen / die datelijck haer woonplaets ghereed maeckten met Bos kappen / alsoo sy hier naerder by haer vrienden waren. Terwijls dat wy hier lagen quam Jan vander Goes met een Cannot vande Rivier van Issekebie / die daer Opperhooft was van wegen de West-Indische Companie. Nota. Werck van Caritaten.

Den 7. dito gingen wy van Timmerare t'zeyl / de Windt O. N. O. de coers Noord met een moye koelte.

Den 8. dito wordet ongh estadigh weder met Reghen ende Windt / soo dat wy ons Marsseyls innamen.

Den 11. dito smorgens met den dage sagen het Eylandt van Barbades / ende lach omtrent O. van ons vier mijlen met doncker weder / de windt O. en sette de coers W. en W. ten Z. ende maeckten ons Marsseyls weder by / savondts sagen het Eylandt van Beckue en eenighe Eylanden vande Granades / soo dat wy een weynigh te Zuydelijck waren / en soo dat wy 'snachts by de Windt liepen / zeylden N. ten O. aen met een lustige windt.

Den 12. dito smorghens waren aende Oost-kant van Sinte-Vincent / en lach omtrent W. van ons / ende is aende Noord-kant hoogh steyl Ghebergh t / ende is voort nae de Zuyd-kant oock hoogh en dubbelt Landt: ende wy liepen om de Noord-hoeck van het Eylandt ten Ancker / inden eerste Bay die daer leyt dicht voorby een Klip / ghelijck een Hoybergh die een weynigh van 't Landt leyt / ende ghy moet de West-wal soo na loopen als ghy kond: ende wy liepen dicht onder de wal en setten 't op 23. vaem; hier quamen ons menighte van Canoes aen boort met Verversinge.

Den 13. dito smorgens omtrent negen uyren storf onse Kuyper / nae dat hy wel seven weken aende Loop gelegen hadde.

Den 14. dito lichten wy ons Ancker ende gingen t'zeyl / en de wind Oostelijck / maer doen wy een stuckje van het Landt waren wordet stil / ende 'snachts kregen altemet een koeltje / de coers N. ten O.

Den 15. dito smorghens lach Sinte-Lucia dwas van ons / ende doet hem op aende Zuyd-kant leegh / ende een weynigh van den hoeck lagen twee Bergen ghelijck Suycker-brooden / ende is dan voort hoogh Gebergh te / hadden de wind O. N. O. de coers N. O. savondts wenden 't om dat de windt soo scherpte / ende liepen Z. O. en Z. O. ten O aen / altemet wat hooger en dan wat lagher / na dat de windt ruymde en scherpte. Nota.

Den 16. dito de windt variabel / soo dat wy meer verloozen als wonnen / ende savonts waren weder onder de Zuyd-hoeck van Sinte-Vincent.

Den 24. dito vanden 16. dito af hadden wy veel veranderinge van weder ende

winden / dat wy naer onſe giſſinghe 't Eylandt van Trinijdade voor uyt ſaghen leggen.

Den 25. dito moy weer / liepen wy ſmiddaeghs het hooge vaſte Landt in 't geſichte ende ſagen 't / ende in 't midden was een lege Valeye / en aen den Ooſt-hoeck laghen twee Eylanden af / de windt O. N. O. de coers Noorden / ende 's nachts wenden 't altemet heen en weer.

Den 26. dito ſmorghens ſetten onſe Sloep uyt / dien ick met ſeven Man naer Landt toe ſond / om te ſien ofte daer oock Indianen waren / ende voorts offer eenige goede Reede was: Savonts laet quam mijn Sloep weder aen boort / raporteerde my dat daer geen Reeden en waren om te Anckeren / anders niet als hooge steyle Klippen aen Landt / en vonden geen aperentie van Menſchen: hier hadden wy geſtadigh variabel weer.

Den eerſten December waſt moy weer / de wind O. Z. O. de coers N. O. ten N. hadden de hooghte van 15 graden 18 minuten / en tegen den abondt ſagen het Eyland van Dominicke / en lach ontrent Ooſt van ons / ende liep in 't eerſte quartier / wendet vier glaſen over om dat de windt ſoo ſcherpte / maer de windt ruymde / ſoo dat wy weer overwenden N. ten O. en N. N. O. aen.

Den 3. dito ſmorghens met den dage / ſaghen wy het Eylandt van Aves ende Sinte-Chriſtoffel / quamen 's anderendaeghs onder Nivis ten Ancker: ende hier lach een kleyn Engels Scheepjen te Reede dat naer Yrlandt wilde.

Den 6. dito quam'er een Hoorns-Man by ons die van Chriſtoffel quam / ende verwachte Packie die mede aen Chriſtoffel lach / ende zeylden met den ander naer Gardeloepe toe.

Den 13. dito quammer vijf Hollandſe Schepen by ons te Ree die van Farnabock quamen / en die voort na Capo de Verde wilden om Sout / ende aen Curaſou om Hout.

Den 25. dito lichten wy ons Ancker ende zeylden naer Sinte-Chriſtoffel / ſetten 't daer in d'achter-noen onder het Franſe Fort / ende daer voer ick aen Landt / vondt dat daer commandeerde een Franſman ghenaemt Monſeur de Nanbuck / alwaer ick eenige Taback af vermangelden / en wierden van hem wel getracteert.

Anno 1635. Den eerſten Januarius lichten wy ons Ancker / ende liepen te Reede voor het Fort van d'Engelſe Reede / alwaer commandeerde een genaemt Capiteyn Warnas / ende hier lagen wy en handelde een partij Taback.

Den 15. dito liepen wy aende Sant-punt / alwaer ick vier Franſe Schepen vondt leggen / twee quamen van Capo de Swerde / de andere twee lagen en laden hier Taback.

Den 17. dito arriveerden Schellinger van Medenblick alhier / ende hy hadde een Prijs by hem dien hy vande Margariten verovert hadde / waer over hy ſijn Zeylemaker verlooren hadde / die geſchooten was in 't bordeeren.

Den 4 Februarius kregen advijs als dat de Spaenſe Vloot aen Guarde-Loepes gearriveert was / ende doen wilde de Schepen te lijwaert loopen / en ick ſprack dat ick mijn paſſagie niet verlieſen en woude om de Spaenſe Schepen / ick moeſt ſien ofte ick by nacht koſte verby raecken.

Den 10. dito lichten wy ons Ancker om 't zeyl te gaen / tegens den avont quamen omtrent Redonde / ende lieten ſoo voort ſtaen naer Monſerat / maer ſoo haeſt de ſcheemer-avondt begoſt te donckeren ſoo volghden ons twee Schepen na / ende 't ſcheen datſe by daegh achter 't Eylandt van Rodonde ghehouden hadde en ſonder zeyl

der zeyl

der zeyl ghedreven / om de Schepen waer te nemen die daer mochte passeeren / laghen daer op de wacht / en 't schijnt dit de wacht was vande Spaense Vloot: 't een zeylden ons hart in en begost van vars te schieten / ende sy blick-vyerde staeg op malkanderen / wy maeckten alles wel klaer en ick liet de rees hanghen / en een ons dicht van achteren in zeylde n ende riep waent Schip / maer het scheen wel een Oosterlingh dewelcke preyde; hy riep wy souden sijn Admirael inwachten; ick riep wildese wat hebben sy mochten by daeg komen / ende ick riep met een dat hy achterom houden soude ofte ick souder in schieten / waer hy qualijck aen wilde; riep weder wy soude strijcken en wachten sijn Admirael in / en sijn boegh-spriet lach al neffens onse companje / maer wy riepen dat wy schieten soude: doens hielde hy stracks dragende / ende wy hoorden een groot gedruys van volck en spraken al Spaens: doen wierden wy waer dat het Spanjaerts waren / ende hiel kort van ons af doen hy sach dat wy hem misltroude / ende wy ontschooten hem hart / merckten doen wel dat dit de Schepen waren die op de wacht waren gestelt vande Spaense Vloot / ende smorgens sagen geen Schepen meer.

Den 11. dito quamen en kregen tegens den avondt Martinicke in 't gesichte.

Den 12. dito hadde smorgens Bequea O. van ons / liepen langhs de kuste van d'Eylanden van Granades / en kreghen een Canoe met Caribese (die op dese Eylanden woonen) met verversinge / maer dit zijn snoode schelmen en men moet wel op sijn hoede zijn: Tegens den avondt lieten ons Ancker vallen aen 't Zuyd-end in een fraye Sant-baye / daer een Sout-pan was / hadden hier acht vaem waters / wy voeren met de Sloep aen Land / dan hier en was geen Sout inde Pan.

Den 14. dito lichten ons Ancker smorgens vroegh met brave Ooste windt / en sette de coers Z. ten W. aen / ende tegens den avondt maeckten wy kleyn zeyl.

Den 15. dito smorgens saghen een deel kleyne Eylandekens in een rond dromneltjen / en 't waren de Testiges: wy hieldender na toe en zeyldender door heen / ende het Westelijckste Eylandeken vonden wy een moye Santbay / daer wy 't op achtien vaem setten / ende voeren met onse Sloep aen Landt: Hier waren anders niet als barre kale Klippen en Steenen / daer veel Leguwanen waren ende Conijnen / ghelijck wy in Hollandt inde Duynen hebben / en schootender omtrent dertigh ende een partij Leguanen / dat de Conijnen niet ongelijck is van smaeck.

Den 16. dito lichten ons Ancker / tegens den avondt saghen wy Tortuga daer men Sout haelt / maer dorsten daer om geen Sout aen-loopen alsoo wy alleenigh waren; savondts maeckten kleyn zeyl.

Den 17. dito smorgens sagen wy 't Eylandt Orchilla / daer by komende sond mijn Sloep aen Landt om Bocken / quamen datelijck weder aen boort en brachten geen mede / alsoose te wild waren ende geen tijdt verletten wilden; zeylden op de middagh verby het Eylandt Rocka / en tegens den avondt quamen by Isle Daves / ende maeckten kleyn zeyl om Bonnayere niet verby te zeylen.

Den 18. dito smorgens quamen by Bonnayere / maer saghen geen Sout inde Pan / liepen onder kleyn Bonnayere en setten onse coers naer Curasou toe / ende komende voor Curasou kregen soo veel Windts / dat wy beyde de Schover-zeylen in 't hol streken: Doen quamen daer stracks twee Schepen uyt-loopen / het een was den Otter daer Houtebeen op commandeerde / 't ander was de Kat / ende wilden naer de vaste Kust toe om een goe Prijs / en riepen my toe dat ick Carasou niet krijgen en soude / alsoo de Windt en Stroom te veel om de West liep / ende re-

solveerde (alsoo het hart weyde) met een paert leege Schover-zeyltjes onse coers N. ten W. aen te gaen.

Den 20. dito tegens den avondt saghen het Eylandt van Spaniola Copo Calongia/ en lieten 't 'snachts met kleyn zeyl langhs de wal staen/ en de windt Oost/ de coers W. N. W.

Den 21. dito smorgens bevonden ons dicht by Ille de Vacke/ saghen de Oost-kant van 't Eylandt vol klippen en Russen / ende omtrent de middagh passeerde wy dito 't Eylandt en liepen naer de Capo de Tiberon toe: Omtrent drie uyren na de middagh ontmoeten wy een kleyn Jachtjen vande Oost-Indische Companies Jachten/ ende die verpreyden ons / vraeghden waer wy naer toe wilden? antwoorden hem naer de Tortugas achter Spaniola; en riep ons toe wy souden wat voorsichtigh zeylen / alsoo 't op den 9 Januarius vande Spanjaerden was afgeloopen/ ende wel vijf a ses-hondert Engelsen hadden dood-gesmeten.

Den 22. dito was Capo de Tijberon Oost van ons / ende ontmoeten ons een Zeeuse Caper ghenaemt Maertman/ dewelcke een Commandeur op hadde ghenaemt Pieter Jansz. die ons aen Boort quam versoecken / ende vraeghde waer wy naer toe wilden? gaf hem tot antwoord naer Tortoeges toe: maer sprack tegens ons wy souden wat voorsichtigh zijn/ alsoo hy daer van daen quam ende dat hy sijn Schip daer gekrenght hadde / ende terwijls dat hy doende was soo waren de Spanjaerts gekomen en liepen het Eylandt af/ daerse veel Engelse doot-sloegen ende ghevangen namen: hy lach onder 't Engelse Fort daer negen Stucken op lagen/ dewelcke de Spanjaerts datelijck vernagelden alsoo 't nacht was / ende Maert-man hadde al sijn Schut onder 't Fort aen Landt ghebracht op twee Stucken na: doen 't daeg worde liet hy datelijck sijn Stucken van strand halen/ ende beschermde sijn Boot met die twee Stucken dien hy in sijn Schip hadde/ also dat hy dicht aende wal lach/ ende doen hy sijn Schut weder aen Boort hadde dorster niemandt vande Spanjaerden weder by 't Fort komen: Sy liepen al na de Plantagies toe om d'Engelse te verdrijven / ende 'snachts quammer noch een Sloep met Spanjaerts/ dewelcke onbekent op 't Rief roeyde ofte zeylden: maer Maert-man dit gewaer wierde (alsoo 't dicht by sijn Schip was) sond sijn Boot daer gewapend naer toe / diese opbrachte aen sijn Boort. Ende alsoo de Gouverneur vande Engelse sich ghesalveert hadde onder 't faveur van dese Caper / dien hem de ghevangenen Spanjaerden vereerden/ soo hielden dese Engelse niet langh morghen-spraeck met haer / brachtense op staende voet om den hals/ daerse niet veel eer af hadden/ also Maert-man haer dese Gevangens gelanght hadde datser eenighe van haer Gevangens mede mochten lossen. Alle dese propoosten verhaelden ons dese Pieter Jansz. Maert-man / die hem uyt gaf voor Commandeur te wesen op Maert-mans Schip. Oock mede verstonden van hem dat hy eens Prijs genomen hadde met sesthien Stucken/ een Bosschaper geladen vol Cumarie Wijnen/ maer hadden dien selvigen Prijs verzeyld tegens een Opperwal/ aen 't Eylandt Jammayca: Ende hy beval ons dat wy wel voor ons sien souden/ alsoo de Spanjaerts met haer vier zeylen waren vol Volcks / daerse dese aenslach mede ghedaen hadden / daer was een Schip met drie Barcken ende kleyn Vaertuygh: Doen nam hy sijn afscheyd van ons/ ende ick liet hem een Eerschoot geven/ hy van ghelijcken/ ende wy scheyden soo van den anderen/ ende wensten hem een goe Prijs ende ons behouden Reys.

Den 23. dito smorghens vroegh ontmoeten ons neffens de Caimites / aen het West-

West-eynde van Spaniola/ een Dogger met een Bosschepse Sloep/ die vol vande ghevluchte Engelse waren / dien van 't Eylandt Tortoeges ghevlucht waren/ versochten dat ick het Volck uyt de Bosschepse Sloep (die vijf-en-twintig sterck waren) wilde overnemen/ met noch vijf-en-twintigh uyt het Dogh-bootje / dat soo vol was datser niet reppen en kosten: Maer mijn Volck was vervaert over soo veel Engelsen over te nemen / maer ick gaf haer tot antwoordt dat het gheen Engelse Zee-varende Luyden waren / dat het maer Planters waren / dat wy daer gheen noot af hadden om een Schip af te loopen / en dat ick met dat Volck wel wisten om te gaen ende haer spraeck wel kenden / oock koste ick de Luyden niet laten in Zee vergaen/ want het waren Christenen. Naer langh discoursen met mijn Volck/ alsoo wy maer vijf-en-twintigh Man sterck waren / daer vijftigh vreemde gasten toe te nemen docht haer seer absurd/ niet denckende in wat ellende dese Luyden waren die geen kost en hadden / ende dorsten het Landt oock niet aendoen om te jagen/ overmits sy geen Schip tot een rugge hadde: Eyndelijck soo hebbe ick vijftigh Man over-genomen / ende zeylden dien dagh met haer

 achter de

achter de Caimites/ een Eylandt daer wy het setten op thien vaem Waters/ende stieten op een Corael-banck/ en datelijck voerender eenige Engelse naer 't Landt toe/ met een van die met de Harpoen koste omgaen/ schoot een Zee-koe/ die sy savondts aen Boort brachten met drie groote Schilpaden: Ende alsoo 't hier niet heel goet leggen en was/ door vuyle grondt en 't Water niet wel te bekomen/ zijnde geresolveert te vertrecken naer de Baye van Goava/ over 't Eylandt van Guanabo/ omtrent thien a twaelf mijlen dieper inde Golf.

Den 25. dito lichten wy smorghens ons Ancker/ ende arriveerden 's achtermiddaeghs inde Baye van Goava/ alwaer fraye versch Water de Bergh quam afloopen tot aen Strand in Zee toe/ daer wy maer met de Boot hoefden te leggen en schepten 't inde Vaten: wy voeren datelijck met onse Boot naer Land toe/ met achtien a twintigh Engelsen die hier wel bekent waren/namen haer Honden mede om te Jagen: dit is een fraye Baye/ en lagen op thien voet Waters steckgrondt/ ende savonts quamen met de Boot weder aen Boort/ brachten drie wilde Varckens mede aen Boort/ die de Engelse met haer Honden ghevanghen hadde/ met ontrent ses-duysent Appelen van Orangie ende Lamoentjes/ soo dat dit een schoone Verversch-plaets is/ende wy vongen hier met de Draylijn schoone Vis.

Den 26. dito voer onse Boot weder met een partij Engelse aen Landt/ ende quamen teghens den avondt weder met vijfthien a sesthien-duysent Appelen ende Lamoentjes weder aen Boort/ en met seven wilde Varckens diese ghejaeght hadden.

Den 27. dito saghen een Hollandse Boot met een Smack-zeyl ende Fock/ een stuck van ons teghen de wal aen leggen/ en ick sach door mijn Verrekijcker dat de Boot vol Volcks was/ sonde datelijck mijn Sloep ende Boot wel-gemand naer toe/ welcke hem aen Boort brachte/ ende daer waren vijf-en-twintigh Spanjaerden in/waer af de Capiteyn my een Briefjen toonde dat hy van Roebergen genomen was/een kloeck Schip met Huyden geladen/hadde hem dese Boot wedergegeven/ en daer mede liet ick hem weder varen.

Den 4. April naer dat wy ons van alles wel versien hadden in dese Baye/ van Verversinge ende Water/ soo hebben wy geresolveert op morgen t'zeyl te gaen na een Sout-pan toe/ die by de Caep Sinte-Niclaes leyt.

Den 5. dito hebben wy ons Ancker gelicht/ ende quamen tegens den middag ten Anckronde/ een hooghe Bergh/ en daer rontom vlack Landt lach/ met een Sout-pantjen tegens de Bergh aen: Dese Sout-pan leyt tusschen de Guanives ende de Caep Sante-Nicolaes/ en laghen hier op vijfthien vaem Waters Santgrondt: Ick gonck met mijn Boot naer Land om de Sout-pan te besichtigen/ vonden datter Sout in was/ maeckten ons datelijck klaer om stellingen te maecken/ ende ons met Sout te ballasten.

Den 6. dito onse stellinghe gemaeckt en Sout beginnen te kruyen uyt de Pan/ ende naer dat wy drie a vier Booten vol Sout ghekruyt hadden begost het te Regenen/ en het Sout was datelijck gesmolten door 't versch Water/ ende wy haelden dese Booten Sout aen Boort die wy gekrooden hadden/ en haddet inde Regen-tijdt niet geweest hier mochtmen wel drie a vier Schepen vol Sout geladen hebben/ en 't was ghemackelijck te halen/ boven dertigh treden vande Zee niet te kruyen; wy schooten hier oock veel Ghevogelte van Flamiges en Feybants/ en 't was oock vol wilde Paerden/ die wy by honderde sagen als morgens loopen.

Den 10. dito Ancker ghelicht met den dage en t'zeyl gegaen/ zeylden op den avondt

vondt om de Caep van Sinte-Nicolaes/ ende arriveerden den 12. dito voor 't Eylandt van Tortuges/ dat de Spanjaerts weder verlaten hadden/ ende vonden daer Roebergen uyt Zeelandt/ die de Prijs by hem hadde dien hy genomen hadde vande Spanjaerts als voor verhaelt is/ met noch twee andere Schepen/ den eenen was van Schiedam/ d'ander van Middelburgh; ende vonden hier oock een Ever daer de Goberneur vande Engelse op was/ en wilde daer mede na de Vergienjes: Hier verhandelden wy eenigh Brazilien-hout terwijls wy hier lagen/ en alsoo 't dagheliicks een stoorm weyde dat wy niet konnen uytrechten/ ende voeren dagelijcks onse Engelse aen 't Eylandt van Spaniola te jagen/ om Verckens en Hoorn-beesten te vangen/ ende wy lagen hier wel door 't quaedt weder dagelijcks tot den 20 April toe/ ende ick versocht aende Engelse offe 't Eylandt niet weder wilden habituweren/ maer gaven my tot antwoordt datse de Spanjaerts vreesden als sy 't wederom gehabitueert soud hebben/ soo datse niet weder te beweghen en waren; Dit Eylandt is aen 't Noord-end van Spaniola een mijl van den ander/ daer fraye kleyne Spruytjens van versche Riviertjens loopen/ en daermen bequaem versch Water kan bekomen; daer leggen oock op dit Eyland Spaniola schoone Sabanes ofte Weylanden/ daer veel wilde Koe-beesten op loopen/ ende wilde Paerden en Varckens/ ende gheen Spanjaerts aen de Noord-zijde; oock mede veel Appel van Orangien als Limoenen wassen in 't wilde.

Den 3 Mey lichten wy ons Ancker aen 't Oost-eynde van Tortugas/ ende gongen onder-zeyl.

Den 7. dito smorgens sagen de Caycos/ de drooghte met de Eylandjes 't gene dat ghy van Tortuges in 't ghesichte verkrijght/ ende aende Noord-zijde is een Bossen Boomen/en doet hem op ofmen een Fort siet ofte een Houte-wanbus/ende hadden dagelijcks Regen/ ende passeerden tusschen den 7. en den 8. dito voorby het Eylandt Mayzguana: daer quam my 'snachts een stijvigheydt aen (alsoo ick inde Regen hadde leggen slapen) datse my moesten inde Cajuyt draghen/ en hier hadde ick noyt van geweten.

Den 11. dito kreghen een harde stoorm uytten N. O. soo dat wy voor de fock liepen.

Den 16. dito kregen de vaste Kust in 't gesicht/wierpen veerthien vaem Santgrond/en sagen de Duynen vande Vergienjes/ ende waren neffens de Caep Engano/ neffens de 34. en. 35. graden.

Den 17. dito quamen voor Gaets vande Engelse Vergienjes/ ende alsoo daer niemandt anders in 't Schip was als ick die daer geweest was/ soo is de Stierman met de Hoogh-bootsman inde Cajuyt gekomen/ ende hebben my boven gedragen om het Schip in te zeylen/ en arriveerden teghens vier uyren nae de Noen voor 't Fort ghenaemt Point-Confort/ alwaer wy vonden legghen een Fluyt-Schip van Londen/ daer de Goberneur Ser Jan Haway/Goberneur voor den Coninck van Engelandt in was/ wierden van sijn Raden ende de Gemeente nae Londen gesonden/ ende maeckten een nieuwe Goberneur/ 't welck haer namaels qualijck bequam; Hier setten ick alle mijn Engelse dien ick geberght hadde altemael aen Landt/ ende socht hier weder eenighe Victualie te bekomen om naer Nieuw-Nederlandt te zeylen/ en om mijn Schip soecken weder dicht te maken/ alsoo het geweldigh leck was/ 't welck ick inde Engelse Vergienjes niet wel konde doen; Alsoo 't buyten-tijdts was om Taback te vermangelen/ soo liet ick alhier van mijn Corgasoen leggen/ ende gaf last om teghens de Crap te vermangelen/ dat

len/ dat

len/ dat tegens de Taback rijp is/ ende soude weder komen als de onghesonde tijdt over soude zijn/ dat is tegen September/ want Junius/ Julius / ende half Augustus daer heel ongesont is/voor de gene die daer geen Jaer gewoont heeft/ want de Engelse sterven in die tijdt daer hart / maer een die daer overjarigh is die seggense dat hy Zeesont is/ dat is te seggen dat hy 't Landt gewent is/ en door saecke van dese sterfte/ gevense de schuld dat dit Landt leyt op 36. graden a 37. op 't breken van de Clinaet/ d'eene uyre sal 't soo heet zijn in dese tijdt dattet een Man pas harden kan van hetten/ d'ander uyre dat de Windt uyt het Noorden West schiedt met sulcke groote koelte/ dat hy wel een Bollefangher aen van doen heeft / en dat veroorsaeckt daer de groote onghesontheydt / als te ghelooven is 't onghetempert weder.

Nota. De oorsake van dese Sieckte.

Den 28. dito naer dat ick my van alles weder versien hadde / hebben wy Ancker gelicht ende t' zeyl ghegaen naer Nieuw-Nederlandt / alwaer wy den 30. dito wel arriveerden achter de Punt tegens den avondt.

Den eersten Junius voer ick met de Boot naer Landt toe/ ofte na Fort Amsterdam/ alwaer ick Wouter van Twiller als voren Goverveur vond / vraeghde hem ofte hy wilde my van Timmerluyden voor mijn geldt laten ghenieten / om mijn Schip te helpen dat heel leck was / ofte soude naer Nieuw-Nederlandt toe zeylen/ ende soo beloofde hy my assistentie: Doens sonde ick mijn Boot weder naer Boort toe om het Schip in te laten komen / dat daer vijf mijl van daen is/ ende sond mede een Jongman aen Boort die het in Lootsen soude / dewelcke eertijdts doen ick naer Oost-Indien voer mijn Knecht was ghewee st: maer doen mijn Boot omtrent een half uyre van 't Schip was / quammer een Donder-vlaeg daerse niet wel op pasten/ ende de Boot raeckte vol Waters/ende dreef twee nachten en drie daghen in Zee / ende ick was seer verwondert waer mijn Schip soo tardeerden met goede Windt / datmen in drie uyren zeylen kan: Ick sond een vande Companies Speel-jachten naer Boort toe / die 'sanderendaeghs met het Schip quam aen zeylen / ende daer quam een Wild van 't Eylandt aen 't Fort/ brachte tijdinge dat mijn Boot daer aen strand gekomen was/ ende dat de Jongman Flips Jansz. van Haerlem daer in was / ende datse hem ghevonden hadde leggen een vaem ofte twee uyt de barninghe van 't Strand / ende hadde hem aen haer wilde Huysen gebracht/ alsoo hy heel gematteert was/ en d'ander vijf Mannen van 't Schip waren om den hals/ende de Boot hadden de Wilden op 't Land gehaelt.

Den 5. dito quam de Jonghman aen 't Fort weder/ die met groot verwonderinge gesalveert was / en verhaelden ons doen sy de Travade kregen/ datter twee Franse inde Boot waren die begaven haer te Water doen de Boot vol Water was / en meynde aen Boort te swemmen/ maer wierde noyt weder ghesien: De eerste nacht soo al in 't Water gheseten inde Boot / doen begavender noch twee te Water / meynde aen Landt te swemmen / maer men saghse noyt weder: maer Flips Jansz. ende mijn Hoogh-bootsman die mede inde Boot was ghebleven / nu de tweede nacht en de derde dagh na den Noen / sprack de Hoogh-bootsman tegens dese Jongman Flips Jansz. die 't Schip in Lootsen wilde/ dat hy de Boot oock wilde begeven / maer Flips Jansz. antwoorden hem dat hy inde Boot blijven wilde ende verwachten de uytkomste van Godt: ende omtrent een quartier uyrs dat de Hoogh-bootsman uyt de Boot was / en hadde sijn afscheyd van hem genomen/ wierde hy met de Boot vande Zee en de barninge aen Landt ghewor-pen/

Nota. Teffelick antwoort van Philips.

pen / ende hy liep door de Barninghe een vijf ses treden van 't Water af / was soo swack en soo verhongert dat hy niet verder gaen koste / en alwaer hem de Wilde vonden ; Hy verhaelden oock datter sulcken Ghespoockſel omtrent haer was terwijls sy inde Boot saten en dreven die vol Waters was / soo quammer somtijdts een die boder eten ende drincken / en op 't laest quam daer een als een schoone Josfrou haer vertoonen / soo dat ick meyne dat dese Spoockerije maer is geweest haer ydelheydt van hooft / door de hongher ende ongemack diese leden. Voorts hebben wy beginnen het Schip op te ruymen om het leck te soecken en 't Schip ontlast / hebben 't op strand geset / also hier seven voet op ende neder het Water valt met een dagheiijckse Tye / en met sprinck-stroom negen a thien voet Waters / naer datter aenparssinge van Windt is : naer dat wy alhier de ongesonde tijdt door-gebracht hadden die inde Engelse Vergienjes regneert / van Junij / Julij / en Augustus.

Den eersten September alsoo wy veerdigh laghen om na de Engelse Vergienjes te varen / om te sien ofte wy onse schulden mochten bekomen vande gesalveerde Engelse / dien ick daer van Tortugas gebracht hadde / ende vande uyt-ghesette Goederen. Terwijls ick mijn afscheydt nam vande Goberneur / soo arriveerde alhier de Barck vande Companie / dewelcke veerthien a vijfthien Engelse mede brachte die het Fort Nassou inghenomen hadde van ons Volck / alsoo ons Volck daer niemand in hadden / ende meynden 't met Sloepen te bewaren / maer bevonden datse het weder besetten moesten / ofte souden 't anders vande Engelse quyt-geweest hebben : Dit komen vande Engelsen dede my noch ses dagen tardeeren / alsoo de Goberneur Wouter van Twiller begeerden dat ickse na de Engelse Vergienjes mede voeren soude / alwaer de Engelse haer secoers van daen waren verwachtende / ende soo hebben d' Engelse haer afscheydt van Wouter van Twiller genomen die Goberneur was / ende met pack en sack naer mijn Boort gekomen.

Den 8. dito zijn wy onder-zeyl ghegaen met dese Engelse / haer Cammandeur was genaemt Meester Joris Hooms / en zeylden met een lustighe Noord-Weste Windt langhs d' opperwal.

Den 10. dito arriveerden wy voor Point-Confort voor het Engels Fort / setten de Engelse aen Landt / die wy brachten met onse Boot voor Cieketan / alwaer wy vonden dat daer een Barck lach gereed met twintigh Man om naer de Suytrabie te gaen / en om haer te segondeeren / maer met onse komste van haer Volck was haer desseyn gebroken ; wy zeylden voor de Rivier op naer Blanck-Point acht mijlen op / ende vonden hier wel 36. groote Schepen allegaer Engelse Schepen / met 20. a 24. Stucken / om alhier Toback te laden / ende daer waren al vijfthien Schippers van gestorven / door dien datse te vroegh inde ongesonde tijdt waren gekomen / ende daerse in 't Landt noch niet geweest en waren.

Den eersten October begost ick eens op ende neder de Rivier op te varen / naer mijn passientien om mijn Schulden in te manen / maer bevondt datter weynigh nigh Taback ghemaeckt wierd / ende dit Jaer een groote sterfte onder het Volck geweest was / ende groote quantiteyt van Cargasoenen dit Jaer door de Engelse in 't Landt ghebracht / ende daer ginck oock groote bedrogh onder de Engelse / betaelde malkanderen de Toback niet / ende de halve Schepen niet geladen worden van haer eygen Natie / soo dat ick dese Handelinge soo in-gesien hebbe / dat de gene ,,
die hier Handelen wil hier een Logie moet houden / ende continuweeren alle Ja- ,,
ren dat hy voorredigh is met dat de Taback van 't Veld Komt / dat hyse datelijck ,,
moet arristeeren laten sal hy yets van sijn Schulden krijghen / ende soo doenen de

Engelse onder malkanderen/ soo datter voor ons niet te handelen en valt/ dan alsser overschot van Taback is ofte weynigh Engelse Schepen.

Naer dat ick hier dese Winter hadde door-gebracht van het selvige/ soo drongh my als meest alle de Schepen deden sonder Taback te vertrecken ende mijn Schulden te laten staen / soo moest ick resolveeren om weder door te gaen en verhandelde eenige Beevers met de Engelse.

Anno 1636. Den 28 April quam ick met mijn Schip wederom voor Ciketan by 't Fort / alwaer ick verstondt dat mijn Colonie/ dewelcke ick op de wilde Kust gemaeckt „ hadde het Volck verloopen was/ door aenrocken van eenighe Engelse ende va„ rende-Maets die daer onder waren/ soo dat de gene die eenige Colonie wil maec„ ken moet geen Zee-varend Volck daer by laten / of ten waer dat de plaets soo ge„ legen waer datmen eenige handelinghe dreef met eenigh Vaertuygh : Door saeck „ datse de plaets verlieten / quam datter een Spanjaert quam met Slaven om Water te soecken / doen staken ons Volck de Wilden in datse de Spanjaerts het

Nota. De oorsaeck van de Coloniers.

Water wijsen soude / ende ondertusschen gongen ons Volck en liepen de Barcken af / smeeten de Spanjaerts doodt : ende doen gonghen de Engelse die onder ons Volck waren / spraken teghens haer alsse nu inde Eylanden soude komen met de Barck/ soo moesten sy de Capiteyn wesen/ want sy souden daer by haer Natie komen ende souden als dan de Buyt deelen / maer sy moesten teyckenen datse haer Dienaers waren / ende verlieten soo onse schoone Colonie / die binnen de twee „ maenden soo sy daer ghebleven hadden/ wel hondert vijftigh-duysent guldens aen „ Catoen/ Oriaene/ ende Taback soude gerandeert hebben / maer dese Fielten kre„ gen haer loon datse dese schoone begin van Colonie soo verlaten hadde : doen sy nu inde Eylanden quamen verachte d'Engelse die de naem hadden van Capiteyn/ de Prijs ende haer Maets daer toe voor Servant / soo dat de Engelse een Schelmachtigh Volck is/ en souden haer eyghen Vaer voor een Servant verkoopen inde Eylanden.

Den 6 Mey lichten ons Ancker om t'zeyl te gaen naer Nieu-Nederland/ ende d'Engelse Vergienjes is onbequaem voor onse Natie te handelen / ten zy datmen daer alle Jaren continuweert te handelen.

Den 7. dito saghen wy de Zuyd-Rivier N. ten W. van ons omtrent drie mijlen/ wierpen grondt op de Banck die langhs de Kust loopt vier vaem / ende verschooten daer af van sulcken ondiepte.

Den 8. dito arriveerden wy tegens den avondt om de Sant-Punt / ende lieten 't voort instaen/ dat wy 't 'snachts omtrent twee uyren onder het Fort setten sonder datse ons ghewaer wierden / ende met het kriecken van den daghe liet ick drie Eerschooten schieten / dat het Volck altemael uyt haer Bedde spronghen/ wantse niet gewend waren datmen haer soo quam verrassen / ende ick voer datelijck nae Landt toe om met de Commandeur te spreken Wouter van Twiller / alsoo mijn Schip heel leck was : Doen ick by dito Commandeur quam wierden van hem verwellekomt/ ende ick versocht assistentie om mijn Schip te helpen.

Den 6. dito haelden het Schip inde Smits-vleye/ alwaer wy het Goedt altemael losten ende Kiel-haelden.

Den 25. dito haelden wy 't weder op stroom ende bevonden 't even leck te zijn/ ende doen resolveerden wy het Schip te laten leggen / en schepen het Goedt in 't Oost-Indische Companies Schip over : maer alsoo dat niet te groot was ende soude ons goet niet hebben mogen voeren / soo besagen wy met de Timmerluyden over-

overgeleydt/ offer geen remedie en waer om ons eygen Schip te accomederen/ ende sochten ter degen naer de leckagie / ende bevonden dat het door de Kiel quam die niet en dochte/ die geheelijck vande Wormen was opgegeten: Doen resolveerden wy naer 't Bosch te gaen ende houwen een goede Eycken-boom/ daer wy een nieuwe Kiel onder brochten van tsestigh voeten lanck / ende kregen het Schip alsoo wederom dicht en haelden 't weder op stroom.

Den 25 Junius voer ick eens over het Fort / met de Commandeur ende de Predicant aen Pavonia/ inde Colonie van Machiel Pauw/ alwaer hy het Hooft die commandeerde van weghen Machiel Pauw / was ghenaemt Cornelis van Vorst / dewelcke met een kleyn Engels Barckjen ghekomen was vande Noord-Engelse / brachten goede Bordeuse Wijnen daer mede van daen: ende alsoo de Commandeur garen de proef hadde van goede Wijnen soo was hy daer gevaren. Terwijls wy daer waren soo raeckten daer eenige woorden met de Commandeur ende de Predicant/ tegens Cornelis van Vorst/over eenen doodslagh die'er gedaen was / maer scheyden daer naer weder goede vrienden/ ende Cornelis van Vorst wilde de Commandeur een Eerschot laten gheven met een Steen-stuck / dat op een Pael stond voor sijn Huys/ soo vloog'er een vonck op 't Huys ende raeckten in brandt het geheel Huys/ alsoo 't met Riet ghedeckt was/ ende was in een half uyr heel onder de voet; wy voeren weder over naer 't Fort toe / alwaer ick weder aen Boort voer ende stelde ordre om alles weder aen Boort te halen / ende terwijls wy doende waren om ons Goedt weder te Schepen/ arriveerden alhier twee Prijsen by de Engelse verovert / hadden eerst met haer achtienen in een Sloep by Cartagene/ verovert een frap nieuw wel-bezeylde Fergat van ontrent dertigh lasten/ geladen met Taback ende Huyden / ende verovert daer weder een kleyn Barcxken mede / alwaer mede Huyden in waren / ende quamen daer mede naer Nieuw-Nederlandt toe/ en vervielen inde Zuyd-Rivier / alwaer sy een van ons Handel-sloepen vonden die haer aen 't Fort Amsterdam brochte: dese Maets waren uytgemaeckt by my Fort Warwijck / om het Eylandt van Nombre de Dios te beginnen te Beplanten / ende door mankament van secours ende vivres mosten het verlaten / ende hadden een Copije van een Commissie bekomen van een van onse Capers/ daerse dit feyt mede uytgherecht hadden / ende sy verkochten haer Prijsghen alhier aen 't Fort/ ende haer Goedt scheeptese in 't West-Indische Companies Schip / ende gaven my thien Engelse in / waer over de Capiteyn sustineerden dat hem gheweldt aengedaen wierd/ alsoo hy sijn Maets by sijn Goedt wilde hebben / want hy sijn Goedt in mijn Schip begeerde te hebben: ende ick soude al sijn Volck mede-gevoert hebben/ maer de Commandeur Wouter van Twiller dwongh hem al 't Goedt te schepen in 't Companies Schip / ende dwongh my thien Man over te voeren vande Engelsen / 't welck onredelijck was alles door geweld te handelen.

Den 8 Augustus doens gaf de Constapel van 't Fort de Fop/alwaer op de eene punt van 't Fort wierde een Tent opghhrecht/ ende daer een Tafel ende Bancken geset en wierd veel Volcks genoodight: doen nu het Gastmael op sijn best was so begost de Trompetter te blasen/ waer over eenige woorden vielen/ alsoo de Koopman vande Winckel Heyndrick Hudden / ende de Koopman vande Cargasoenen Corelaer de Trompetter scholden / ende de Trompetter gaf haer elck een santerquanter/ waer over sy naer Huys liepen ende haelden een Deegen / ende wilden 't weder op de Trompetter wreken / quamen by de Commandeur in Huys ende

hadden veel nare woorden/ den eenen riep noch ben ick deſelvighe Man die Graef Floris het leven benam: maer doenſe de nacht over-gheſlapen hadde doen was haer Soldaetſchap al over/ vreeſde meer de Trompetter dan datſe hem ſochten/ ende alſoo ſleet deſe queſtie.

Den 9. dito liet mijn Schip de Rivier op-zeylen naer Grootteval/ dat een mijl verby Menates Eylandt leyt/ om Water en Brandhout te halen.

Den 13. dito verſocht ick aen Wouter van Twilliger my het Staten Eyland aen te teyckenen/ alſoo ick begeerde weder te komen ende maeckender een Colonie weder op/ 't welck hy my toegeſtaen heeft/ ende hebbe met een mijn affchepdt van hem genomen ende naer Boort gevaren/ ende hebben ons Ancker ghelicht en zijn tegens den avondt aen een Sant-punt ten Ancker gekomen/ met het Companies Schip de Sevenſterre.

Den 15. dito hebben wy ons Ancker ghelicht en het Companies Schip mede/ ende onder-zeyl gegaen naer Patria toe/ daer den Almogende Godt ons wil conduiſeren.

Den 25 September quamen van achteren in een Vloot van Engelſe Schepen in-zeylen/ dewelcke van Sint-Luyckes quamen/ waren door contrarie wind heel om de West geraeckt/ ende daer was een Lorlingh-drayer van Hoorn mede onder: ick verpreyde de Engelſe wat hooghte datſe gehad hadde/ ende hoe verde datſe giſten dat de Sorles van haer lach? alſoo ick ſavondts te voren het Companies Schip verpreyd hadde/ ende riep my toe dat hy noch hondert-tſeventig mijl van Landt was/ de Sorles O. N. O. van hem/ dat met my veel verſcheelden/ alſo ick maer tachtigh mijl daer af was dat N. ten N. Ende de Engelſe riepen my toe datſe tnegentigh leegs O. ten Noorden vande Sorles waren/ dat met my wel over een quam/ alſoo onſe mijlen wat grooter als haer leeghs zijn: Deſe fouten komen veel datter veel Stierluyden varen die eensdeels het varieren van 't Compas/ ende oock 't rond niet en verſtaen de kortinge vande wegh.

Den eerſten October kregen wy 't Landt van Weembragh in 't gheſicht/ recht voor Arondel met een ſtorm/ ſoo als wy met een paer Schover-zeylen de Caniel quamen in-roocken/ en ſagen ſavondts het Vyer vande Singels/ ende 't tweede quartier uyt zijnde wierden het Vyer van Doeveren ghewaer: doen quam de Stierman by my ende vraeghde my ofte wy niet N. O aen gaen ſoude? ick wees hem dat wy al te dicht onder de wal waren/ dat een N. Ooſte ganck ons wel haeſt koude voeten ſoude maecken/ ende ick ſprack van O. N. O. aen te gaen dit leſte quartier/ ende dat het onderwijlen dagh worden ſoude/ en dat wy over die boegh langh drift hadden/ ende als het dagh geworden waer als dan N. O. aen te gaen/ en N. O. ten N.

Den 2. dito tegens den avondt ſcheen 't ofte de wind uyt de N. W. liep/ ſchickten wat Zee te maecken om by nacht de Hacken te ſchuwen.

Den 3. dito ſmorgens ſetten onſe coers naer de wal toe/ ende bevonden ons benoorden de Haecken/ lieten 't doen voortſtaen na 't Vlie toe: ende ons quam van achteren een groot Schip in-zeylen die wy verpreyden/ en was Capiteyn 't Hoen van Hoorn/ ende quamen dien dagh noch tegens den avondt met het Schip voor de Sloot in 't Vlie.

Den 4. dito trock met het lijf op met een Kaegh naer Hoorn toe/ ende daer komende verſtont van mijn Parſipanten/ dat het Root-Verwe-Hout maer een rijcxdaelder en drie-en-twintigh guldens 't hondert gouw/ dat ons een quade

Voyagie

Voyagie maeckten / want onse Concept doen wy uytvoeren was van achtien a twintigh guldens voor 't hondert te krijgen / ende wel seventhien a sesthien Jaer soo gegouwen hadde / soo dat in plaets dat wy meynde vijfthien a sesthien-duysent guldens aen Hout te hebben / ende hadden nu maer vijfthien a sesthien-hondert / so dat ons dit een schadelijcke Voyagie maeckten / gelijck een Caper die een Kous haelt / maer niet-te-min waer dit noch niet gheweest / soo onse Colonie in Cayane maer in essen ghebleven hadde gheweest / die ons een hondert-duysent guldens 's Jaers aen Waren soude gelevert hebben / hadde die niet verloopen als ick voren verhaelt hebbe / 't werck was in essen en 't hadde met een kleyntjen weder te repareeren gheweest / daer de Persipanten van Amsterdam wel weder aen wilden / maer verlieten tot onse schade dese Colonie die ick begonnen hadde / ende door mijn ersperiensie gepractiseert / die ons groote profijten souden gerandeert hebben / soo van Catoenen / Orangie-Verwe / ende Suycker / datmen hier oock in 't werck soude ghestelt hebben / Toback / Letterhout / dat op dese Kust alleenigh valt vijf goede Koopmanschappen / ende souden meer ende meer aengewassen hebben / gelijck men naer my hebben sien doen op de Barbados / die in mijn tijdt boven hondert Man niet sterck waren / ende maeckten eerst wat Toback die niet veel dochte / maer sedert datse hebben beginnen Catoenen te planten / Suycker te maecken / sietmen de Kreebes Eylanden vol duysende Menschen ende groote Vaert / soo van d'Engelse ende onse Natie / ende de Fransen die oock veel Colonie planten / ende van ons werdt het niet gedaen / door dien datter veel Noetelerije is met de West-Indische Companie / dewelcke de Vruchten vande Koopluyden begeert al eerse gewassen zijn. Dit is mijn Consept geweest / die verstandt ende ervarientie heeft kan 't begrijpen oft goet is geweest ofte niet.

Hier gaen ick mijn derde Voyagie naer America ende Nieuw-Nederlandt, om een Colonie te planten op het Staten Eylandt, voor my ende Frederick de Vries, Secretaris der Stadt Amsterdam, ende Bewindhebber der West-Indische Companie, ende hem op sijn versoeck aengenomen.

DEn 25 Semtember ben ick met een Companies Schip / dat by haer Bevracht was / met eenige van mijn Dienaers daer in verhoeght / ende op dito ons Ancker gelicht ende t'zeyl gegaen / in companie met eenige Schepen die naer de Straet wilden en twee naer Spanjen. Anno 1638.

Den 28. dito ontrent de Biscassen / quamer een Duynkercker Fergat by ons in onse Vloot / begosten op eenighe van onse Schepen te schieten / maer kreegh soo datelijck antwoordt dat hy Godt danckte dat hy van ons af-geraeckte.

Den 9 October sagen wy Illie Madera O. van ons / de Windt N. W. ende dese N. W. Windt bleef by ons tot op de 16 graden / al eer wy de Passade Wind kregen vanden Noord-Ooste.

Den 28. dito kreghen wy een Weste Windt met travaden / en waren omtrent twee-hondert mijl vande Cribes Eylanden / ende 't Eyland de Seada West van ons / ende waren seer verwondert inde Passad alsulcken contrarie Windt te krijgen / die ons vijf dagen duerden met alsulcken travade.

Den 8 November kregen wy Ladeada in 't gesicht / 't welck het eerste Eyland

 is dat

Nota. is dat Francistus Colombe in 't gesicht kreegh / doen hy de West-Indiens ontdeckten.

Den 10. dito arriveerden wy onder het Eylandt Neeres / ende setten 't daer in een schoone Santbaye/ ende voeren by den Governeur aen Landt/ dewelcke my wel tracteerde en most savondts by hem blijven : maer liet de Schipper vast setten die hem Anckeragie weygerde/ want het was een plompē Boer die dat Vaer-water niet gewend was / soo dat ick met den Governeur accordeerde wat hy hem voor 't Anckeragie soude geven/ ende liet hem weder los gaen.

Den 13. dito lichten ons Ancker en gonghen naer Sinte-Christoffel / alwaer wy 't aende Sant-punt setten/ ende lagen hier drie dagen en vertrocken weder.

Den 16. dito lichten wy ons Ancker / om onse Reyse te vervorderen na Nieu-Nederlandt toe/ zeylden teghens den middagh voorby Sinte-Maerten ende Anguilies / dat wy noch teghens den avondt Sombareren saghen / 't welck my de Stierman wilde wijs-maken doen wy voorby Aguillies zeylde dat het Sombareren was / soo wel onthouden altemet de Stierluyden daerse daghelijcks noch varen/ datse qualijck weten offe 't eene Eylandt ofte 't ander sien. Nota.

Den 18 December wierpen grond op 30 vaem op de hooghte van 37 graden/ liepen de grondt aen Boort op 23 vadem / ende wenden 't weder elckereys vande wal af als het teghens den avondt gonck / ende sy maeckten van een goede Windt een quade Windt : want ick sprack tegens de Stierman (dewelcke blind was op dit Vaer-water) dat hy 't op 14. vaem moet laten aen loopen de Wal te naecken/ want als wy savondts van 23. vaem weder naer Zee toe wenden/ soo konnen wy over dagh de 14. vaem niet weer bezeylen/ alsoo op dese hoogte groote Ebben uytvallen uyt de Baye vande Engelse Vergienjes : ende wat ick dese Stierman seyde konde hem niet wijser maecken / tot dat hy eyndelijck door de verlooren tijd genootsaeckt was my gehoor te geven / en quamen den 24. dito inden morgenstondt omtrent het Barnde-gat/ en de Wind liep van den N. O. met harde Windt dat wy Zee koosen/ daer na vlack op de Wal vanden Z. O. met een harde storm/ dat wy met een Schoover-zeyl by de Wind zeylden den geheelen nacht en de geheelen dagh vanden 25. dito : 't schijnt dat wy alhier dat Onweder gevoelt hebben/ van dat in Texel soo veel Schepen en Menschen bleven.

Den 26. dito weder redelijck Weder/ de Windt uytten Z. W. socht het Land weder aen Boort / ende kreghen tegens de middagh weder de hooge-hoeck vande Sant-punt in 't gesicht/ ende quamen omtrent vier uyren om de Santpunt / alwaer de Stierman wilde datmen 't Ancker soude laten vallen / ende schieten een schoot om het Schip komen in te Lootsen / maer ick gaf hem tot antwoordt dat sijn Stucken niet swaer genoegh en waren / om aen 't Fort het geluydt te hooren/ alsoo 't wel vijf mijl daer van daen is : doen begost de Schipper te seggen dat hy weder naer West-Indien wilde/ alsoo hy het Eylandt vol Snee sach leggen/ende verwachten daer de Somer-tijdt ; ick gaf hem tot antwoordt / soo wyder niet in koste soo soude ick hem inde Zuyd-Rivier brengen/ende ick koste dese Stierman
" ende Schipper niet wijs maecken datter een Zuyd-Rivier was / overmidts sy
" oude valsche Caerten hadden daerse naer wilde zeylen / ende soo warender eenighe
" Passagiers die in Nieuw-Nederlandt eenige Jaren ghewoont hadden / staecken hem in dat hy my versoecken wilde dat ick hem binnen brochte/ alsoo ick daer eertijds met mijn eygen Schip by nacht als voren verhaelt is wel ingekomen waer : doens quam de Schipper by my ende vraeghde my ofte ick het Schip in-zeylen wilden/

wilden/ alsoo ick hier wel bedreven was : gaf hem tot antwoordt dat ick het inbrengen soude om de Passagiers die daer in waren / ende dat hy op een ander tijdt als hy Vrachten aen nam / Stierluyden soude hueren die op de plaetse bedreven waren/ ende soo bracht ick het Schip dien selvigen avond noch voor het Staten-Eylandt dat my toe-behoorden/ daer ick mijn Volck meynde op te setten / en lieten hier ons Ancker vallen op acht vaem door de donckerheydt.

Den 27. dito smorghens wast heel mistigh Weder / datmen van achteren nau op het Schip voor kosten sien : doen vraeghde my de Schipper ofte wy souden blijven leggen / alsoo daer geen gesicht en was : gaf hem tot antwoordt dat hy 't Ancker soude laten lichten / en al wast doncker dat ick hem met die koelte binnen een uyr voor het Fort soude helpen : 't Ancker nu ghelicht zijnde zeylde metter haest voor 't Fort/ daer groote blijschap waer/ overmits datse op die tijd 's Jaers daer gheen Schip verwachtende waren / ende vonden daer een Commandeur Willem Kieft genaemt/ die te Post uyt Vranckrijck gereden was ende daer van 't Voorjaer ghekomen / hadde inde Barmoedes over-Wintert/ datse de Kust van Nieuw-Nederlandt niet hadden durven aendoen door onbedreven Stierluyden : aen het Landt komende wierde vande Commandeur verwellekomt/ende foerierde my by hem in sijn Huys.

Den 5 Januarius hebbe ick mijn Volck ghesonden naer het Staten-Eylandt toe/ om aldaer een Colonie beginnen te planten ende een behulp beginnen te Timmeren. Anno 1639.

Den 4 Junij vertrock ick eens naer de Noord toe met een Jacht / naer de versche Rivier / alwaer de Companie van West-Indien een kleyn Fortjen heeft genaemt 't Huys de Hoope / en quamen tegens den avonnt ten Ancker inde Oosterhaven/'t welck een groote Haven is/dewelcke aende Noord-kant leyt van 't groote Eylandt / dat omtrent dertigh mijlen lanck is / en dese Haven is in 't Eyland/ en 't is hier omtrent twee mijl wijt van het vaste Landt ; hier vielen schoone Oesters / daer van onse Natie het de naem ghegheven heeft vande Oester-baye ofte Haven.

Den 6. dito met den dage hadden wy goet Weder en gonghen onder-zeyl/ ende tegens den avondt arriveerden wy inde Roode-berghs / 't welck een fraye Haven is / en bevonden dat de Engelsen daer begonnen aen het vaste Landt een Stadt te Timmeren / waren al ontrent drie-hondert Huysen ghetimmert met een fraye Kerck.

Den 7. dito smorgens ons Ancker gelicht zijnde / quamen voor de versche Rivier omtrent twee uyren naer Noen / alwaer d'Engelse in 't inkomen vande Rivier een sterck Fort maeckten / ende daer was een Governeur op dewelcke een Nederlandse Vrouwe hadde van Woerden van daen/ en hy was in Holland eertijdts een Inginieur gheweest ende een Werck-baes : Dese Rivier en kanmen met geen groote Schepen opzeylen / ende de Vaertuygen daermen de Rivier mede opzeyld en dient niet dieper te gaen dan ses voet diep / en dat tot ons Fortjen toe/dat vijfthen mijlen vande mond vande Rivier leyt ; vorders zijnder veel drooghe plaetsen ofte Steen-riffen / daer naer de Wilden met Canos over varen : 'snachts bleven alhier aen dit Engels Fort / daer wy vande Governeur wel onthaelt wierden.

Den 8. dito smorgens hebben wy ons afscheydt ghenomen ende voeren de Rivier op/ en ontrent een mijl opgevaren zijnde tusschen twee hooge steyle hoecken /

ontmoeten ons eenige Wilden met Canoos/ dewelcke Engelsche kleeren aen hadden / en onder allen wasser een die een roode Scharlakense Mantel hadde / dien vraeghden ick hoe hy aende Mantel quam? maer hy hadden over eenighe tijdt een Capiteyns Soon met sijn Volck in een Barckjen dood-gesmeten/ daerse dese Kleeren van gekregen hadden/ en dit was de Capiteyn daer ick voor desen af vermaend hebbe/ in 't voorst van mijn Voyagie naer America / dewelcke dit ongheluck met sijn Boot gehad hadde datse malkander ghegeten hadden/ ende hy alhier sijn leven noch by de Wilden gelaten hadde.

Den 9. dito arriveerde ick met het Jacht aen het Huys de Hoope / alwaer een Gijsbert van Dijck Commandeerde met veerthien a vijfthien Soldaten : Dese Redupt staet op 't vlacke Landt op de kant vande Rivier / ende aende zijde loopt een Kil tegens het hooghe Bosch-landt aen / alwaer een Val uyt komt loopen die dese Kil maeckt / daer de Engelsen teghens onse danck een Steedjen begosten te timmeren/ hadden hier oock een fraye Kerck getimmert / daer stonden al over de hondert Huysen : De Commandeur hadde my last ghegeven dat ick een Protest tegens haer doen soude / also sy ons eygen Landt gebruyckten dat wy vande Wilden gekocht hadden / ende eenige van onse Soldaten hadden 't haer willen verbieden de Ploegh daer in te setten/ maer hadden haer daer tegens gestelt / ende hadde eenige van onse Companies Soldaten afgesmeert : Ick daer komende wierde by de Engelse Governeur te Gast-genoodight / dien ick over de Taffel sittende verhaelden/ dat het qualijck gedaen was de Companies Landen met ghewelt te nemen/ die sy selver gekocht ende betaelt hadde ; gaf my tot antwoordt dat de Landen leedigh lagen/ ende wy menigh Jaer daer geweest waren en daer gantsch niet toe en dede / dat het Sonde waer sulcken kostelijcken Land ongheboutwt te laten/ dat sulcken schoone Koorn voort bracht/ ende sy hadden al drie Steden ghebouwt op dese Rivier in een schoone Landsdouwe ; hier viel veel Salm op dese Rivier : dese Engelse leven sober/ drincken maer driemael over de maeltijd / ende wie hem dronckken drinckt settense aen een Pael ende geesselen hem / gelijckmen de Dieven in Hollandt doen.

Den 12. dito onder allen gebeurden 't terwijls ick hier was/ datter een Engelse Kits met dertig pijpen Canarise Wijn vande Noord af quam/ daer een Koopman op was / dewelcke met de Predikants Knecht van dit Stedeken uyt een Stadt uyt Engelandt van daen was/ ende waren goede kennisse / soo hadde dese voorschreven Koopman dese Knecht aen sijn Boort genoodigt om eens met hem te drincken / ende 't schijnt dat dese Predikants Knecht bevanghen wierdt vande Wijn/ ofte goet heughs gedroncken hadde/ ende by de Predikant gemerckt werd/ soo wildense de Knecht oock voor de Kerck daer de Pael staet oock laten geesselen/ soo quam de Koopman by my/ versocht aen my dat ick de Predicant soude willen verspreken / alsoo het mijn schuldt was dat hy sijn Landsman eens ghesehoncken hadde/ soo gonck ick eens met de Commandeur van ons Fortjen ofte Redupt/ ende noodighden den Predikant en de Mayor met meer andere Groote ende al haer Vrouwen/ die seer begeerigh waren om Karssen te eten / alsooder veertigh a vijftigh Karsse-bomen om de Redupt stonden die vol Karssen waren : Dese Predikant met de Governeur ende haer Vrouwen ons vergasten / nu by ons gekomen zijnde/ ende alsoo wy over 't mael saten inde Redupt/ doens begost ick met de Engelse Koopman aen de Predikant te versoecken dat hy sijn Knecht wilde Pardonneeren / dat hy hem misschien in een heel Jaer geen Wijn geschoncken hadde / en

dat sulc-

dat sulcke soete Canarise Wijn een Mensch bevangen kost / en stonden lange wijl al eer wy hem kosten Persuwadeeren / maer haer Vrouwen spraken ten besten / waer door de Knecht doen vry raeckten. Terwijls ick hier was gebeurden alhier noch een ander klucht / daer was een Jonghman dewelcke twee maenden ghetrouwt gheweest hadde / ende wierdt van sijn Broeder aende Kercken-raed verklickt / dat hy voorheen by-geslapen hadde al eer sy ghetrouwt waren / waer over sy beyde in apparentie ghenomen wierden en worden ghegeesselt / ende mosten ses weecken van den anderen apsenteren : dit Volck gaven haer uyt dat sy Israëliten waren / ende dat wy aen onse Colonie Egyptenaren waren / en d'Engelsen inde Vergienjes waren mede Egyptenaren ; Ick sprack dickmaels tegens de Gouverneur / dat haer onmogelijck soude zijn soo gestrick het Volck t'onderhouwen / nademael sy uyt sulcken luxurieus Landt quamen als Engelandt is.

Den 14. dito nam mijn affscheydt van het Huys de Hoop : dese Rivier is een playsante schoone Rivier / daer veel duysende van Christenen met Land-bouwerije haer soude konnen behelpen.

Den 15. dito smorgens vroegh arriveerden wy wederom aende Mond vande Rivier / ende liepen de Rivier uyt / zeylden dien dagh noch vier mijl verby de Roode-bergh / quamen daer in een Rivier daer de Engelsen begosten een Dorp te maken / daer waren al over de vijftigh Huysen begonnen te timmeren / ende een deel al getimmert.

Den 16. dito lichten ons Ancker ende zeylden noch verby twee plaetsen die de Engelse Betimmerden / ende quamen tegens de middag aen een plaets daer twee Engelse Huysen getimmert wierden / d'eene Engelsman was genaemt Capiteyn Patrick / hadden een Hollandse Vrouw uyt den Haegh van daen. Naer dat wy daer twee a drie uyren geweest waren vorderden onse Reys / ende quamen tegens den avondt weder aende Minates voor 't Fort Amsterdam / alwaer wy vonden datter twee Schepen uyt ons Patria gearriveert waren / 't eene was een Companies Schip den Harinck / 't ander was een Particuliers Schip de Brand van Troyen van Hoorn van daen / dat met Beesten gheladen was / d'Aep Jochem Pietersz. die wel eer Commandeur in Oost-Indien voor de Coninck van Deenemarcken was geweest / 't waer te wenschen geweest datter sulcke hondert a driehondert Huysgesinnen met Boeren waren ghekomen / 't soude wel haest een goet Landt maecken.

Den 10 Februarius hebbe ick beginnen een Plantasie te maecken / een paer mijl boven het Fort ofte een mijl en een half / alsoo daer een schoone gelegentheydt was / en wel een-en-dertigh morgen Mayesland lach daermen geen Bomen hoefden uyt te roeye / ende noch wel voor twee-hondert Beesten Hoyland al by een / dat daer een groote Commoditeyt is / ende daer gonck ick half op woonen om het playsier dat daer was / en lach al langhs de Rivier : ende ick Verhuerde de Plantagie van 't Staten-Eylandt / alsoo my gheen Volck toe-ghesonden wierde uyt Hollandt als my in 't Contrackt belooft was / dat ick gemaeckt hadde met Frederick de Vries / Bewindhebber vande West-Indische Companie. Anno 1640.

Den 15 April voer ick met mijn Sloep naer het Fort Orangie toe / alwaer ick wilde de Landen besichtighen die hier op de Rivier zijn / ende teghens den avondt arriveerden wy aen Tapaen / alwaer onder 't Geberghte een groote Valaye leyt van ontrent twee a drie-hondert morgen Kleylandt / en leyt drie a vier voeten uyt het Water / ende komt uyt het hooghe Landt een Kil door loopen / daermen fraye

Water-Moolens souden konnen op setten: Dese Valaye kocht ick vande Wilde/
alsoo hy maer drie mijl boven mijn Plantagie lach ende vijf mijl van 't Fort / en-
de hier lach noch veel Mayslandt/ maer was al te Steenachtigh om te Ploegen.

Den 25. dito tegens over Tapaen leyt een plaets ghenaemt Wickquaes-geck/
daer mede Mayes-landen leggen/ maer al mede Steenachtigh ofte Santachtig/
daer veel groene Boomen op wassen/ ende daer wy ghemeenelijck Greenen-Ma-
sten halen/ dat al mede Berghachtigh Landt is.

Den 26. dito voeren voort de Rivier op / passeerden t'Averstro / daer een Kil
komt uytloopen/ 't welck van een groot afval gemaeckt werdt / met sulcken ghe-
druys datmen 't inde Rivier hooren kan/ en is mede hoogh Landt ; Teghens de
middagh passeerden het Hooge-Landt/ dat gheweldige hooge Steen-bergen zijn
omtrent een mijl door te varen / ende hier is de Rivier op het naust ontrent vijf a
ses-hondert treden wijt/ naer dat ick koste gissen; quamen tegens den avondt ver-
by de Dans kamer/daer een partij Wilden waren die seer broot-droncken waren/
sochte maer moyte/ dan wy waren wel op ons hoede.

Den 27. dito quamen wy aende Esoopes daer een Kil in-loopt / ende daer de
Wilden vry wat Mayeslandt hadden/ maer al mede wat Steenachtig ; quamen
teghens den avondt (alsoo 't hart koelde) noch voor de Cats-kil/ bevonden de Ri-
vier tot hier toe al Steenachtigh en Gebergthe/ quaet om te bewoonen/ ende hier
was wat leegh Landt aende Kats-kil daer de wilde Mayes zeyden.

Den 28. dito quamen by het Beeren-Eylandt/ alwaer veel Wilden laghen en
Visten/ ende hier begost het laegh landt langhs de Rivierkant te worden/en bene-
den het Geberght soo Schrooden-landts/ dat goet Bouw-land was; tegens den
avondt arriveerden wy aen 't Eylandt van Brand-pijlen / dat een weynigh bene-
den 't Fort Orangie leyt/ toekomende de Patronen /als Godijn/ Ronselaer/Jan
de Laet/ ende Bloemaert/ en hadden noch drie Bouwerije meer/dewelcke sy frap
met de Companies kosten hadden ghemaeckt/ alsoo de Companie de Beesten uyt
het Vaderlandt hadden ghesonden met groote kosten / ende dese persoonen Com-
missarisen wesende van Nieuw-Nederlandt / soo hadden sy goet het hachjen haer
toe te deelen / ende soo hadden de Companie niet als het kale Fort / en sy rontom
de Bouwerije ende Handelinge/ en elcken Boer was een Koopman.

Den 30 April/ het Landt alhier is in 't gemeen gelijck in Vranckrijck / het is
goet ende seer lijftochtigh van alles wat tot des Menschen lijf noodigh is/ uytghe-
sondert het habijt/ linnen/ wollen/ kousen/ en schoenen / maer men soud'er mede
" konnen hebben alst Landt wel ghepeupeleert waer / alsoo daer goede Hennip en
" Vlas kan wassen ; ende vande Huyden vande Beesten / die in groote quantiteyt
" aen teelen souden/waer van men goet Leer soude maecken; vande Schorssen van
" Eycken-boomen soudemen goede Run maecken : het Landt valt dese Rivier
" langhs al Berghachtigh/ sommige Steen-klip soo uyttermaten heel hoogh; daer
wast dat schoone Greenen-hout datmen met ooghen mach besien ; daer beneffens
is hier te Lande Eycken/ Elsen/ Boecken/ Yperen-hout / en Willigen hier in 't
Bosch ende in 't wilde langhs het Water / ende op de Eylanden staet overvloedt
van Castanien-boomen/ Pruymen/ Haesse-nooten/ en groote Ocker-nooten van
verscheyden soorten/ ende soo goet van smaeck alsse in 't Vaderlandt mogen zijn /
dan hart van schille: de grondt vande Berghen is bedeckt met struycken van
Bosch ofte Blaubeesien / ghelijck in Hollandt vande Veeluwes komt ; de vlacke
grond ofte oude Mayeslanden zijn vol Aerdbesien bedeckt/die alhier soo overvloe-
digh was-

digh wassen datmen daer by gaet leggen eten; oock wassen alhier (ghelijck de geheele Rivier langhs) in 't Bosch Wijnstocken ofte Wijngaerden / seer abondant van tweederleye soorten goede blauwe Druyfjens/ die smaeckelijck zijn datse ghesnoyt wierden / ende men souder goede Wijnen konnen af maecken: De tweede soort is ghelijck de Druyven die in Vranckrijck aen de Treullies wassen / vande groote Witte daermen in Vranckrijck Versiuys af maeckt/ die soo groot zijn als litten van vingers/ maer mosten mede bearbeydt worden / want dese Wijngaerden wassen hier te Landen by de Boomen op/ ende de Druyven vallen gelijck in Vranckrijck de wilde Druyven die langhs de Wegen wassen / die niet ghesnoyt worden/ zijn wat dick van bast / weynigh sap daer in/ door manckement van beabreydt te worden; hier is oock dit Jaer (naer datse my verhaelde) soo groote quantiteyt van Harten geweest/ op den Herfst ende Voorwinter door het Sneeu/ ende heel vet/ die wel twee vingeren Smeer buyten op be ribben hadden sitten/alsoo datter by na niet anders en was als kael vet; hadden oock groote menighte van Callekoenen dit Jaer ghehad/ soo datse een Hard voor een Brood jae om een Mes hadden gekocht/ ja om een Taback-pijp/ anders moetmen wel een Kleedtlaeckens gheven dat ses a seven gulden bedraeght; Hier zijn oock veel Patrijsen / Bergh-hoenderen/ Duyven/die by duysende t'samen vliegen/ en onse Natie konde somtijdts wel 30. a 40. a 50. in een schoot schieten: 't Is hier oock vol Gevogelte gelijck om laegh aende Rivier/ ende de geheele Rivier langhs is oock groote menighte van alderley Gevogelte/ als Swanen/Gansen/Eynd-vogels/Smienten/ Teelingen/ Rotgansen / die in 't Voorjaer by duysende de Rivier op-trecken datse vande Zeekant komen/ ende in 't Na-jaer de Rivier weder af-vliegen.

Den 30 April terwijls ick alhier aen het Fort Orangie lach/ soo wierden 't alsulcken hooge Water/ dat het Eyland daer Brand-pijlen op woonde (mijn waerste voor die tijdt was) dat wy het Eyland mosten ruymen/en boeren met Schuyten in 't Huys daer wel vier voet Waters op 't Eylandt stondt / ende het Eylandt met dagelijcks Water wel seven a acht voeteen uyt het Water leyt/ ende dit hooge Water duerde drie dagen al eer wy weder de Huysinge kosten ghebruycken/ en het Water liep in 't Fort / wy mosten ons in 't Bosch behelpen/ alwaer wy Tenten maeckten ende stoockten groote Vyeren aen: Dit Bosch is vol wild Ghedierte/ van Beeren/ Wolven/ Vossen/ insonderheydt veel Slangen/ Swarte-Slangen/ Ratel-Slangen die seer Fenijnigh zijn/hebben een Ratel achter aende Steert met veel Ratels/ naer datse oudt zijn. Wat nu de grondt des Landts aen gaet alhier/ die op 't Gebergh te is rootachtigh Sant ofte Steen-klippen / maer inde leeghe vlackte menigmael Kleygronden/ 't welck heel vruchtbaer is/ gelijck my Brand-pijlen verhaelt heeft / dat hy op dit Eylandt wel twaelf Jaer schoone Tarruwe achter een geteelt hadde/ sonder Braecken ofte Somer-vaghen. Oock verhaelde my de Boeren dat de Wilden haer Vyanden sulcken gruwelijcken doodt aen doen/ ghelijck dit Figuer vertoont / ende hadden over eenighe tijdt alhier Justitie over haer Vyanden gedaen: sy setten haer Vyandt teghens een Boom ofte Pael/ trecken hem eerst al sijn Nagels van sijn Vingers / diese daer naer aen een Snoer rijgen/ en dragense om haer als gelijcken de goude Kettinghs/ ende van eenige Oversten wierd gedragen ter eeren dat sy haer Vyanden ghevanckeert ofte overwonnen hebben/ ofte bijtense af/ ende snijden eenige Leden somtijdts af/ oock wel gheheele Vinghers / daer naer moet de Gevanghen heel naeckt voor haer singen ende danssen/ ende eyndelijck soo branden sy die Gevangen/ deselvige dooden sy met een

Alhier wat verhalen de gelegentheyd van dese plaets.

lanckſaem Vyer/ende dan eten ſyſe op/ de gemeene Man eten d'Armen ende Billen/ maer de Overſten eten het Hooft: Als deſe Wildt haer Vyandt aende Pael ſtaet ſo moet hy ſingen/ende begint te ſingen dat ſijn Vrienden dat wederom wreken ſullen/ ende doen hem een wreeden doodt aen/ met heete brandende Houten prickelen ſy hem het lijf/ ende branden hem van d'eene plaets op d'ander/ tot datſe hem doodt gemartelt hebben/ halen hem het Hert uyt ſijn lijf/ daerſe allegaer een ſtuckjen van eten/ om haer alſoo op haer Vyanden te verbitteren. Door dito Land loopt een treffelijcke Rivier/ en deſe komt uyt het Maquas Landt omtrent vier mijlen Noord aen van 't Fort Orangie/ daer ick naer toe trock met eenighe Wilden/ ende paſſeerde een Bouwerije daer een Boer op woonde die Broer Cornelis heeten: Deſe Rivier komt tuſſchen twee Steenrotſige hooghe Stranden/ ende valt aldaer van een Klip wel ſoo hoogh als een Kerck met ſulcken gedruyſ/ dat het aen de Bouwerije dickmaels ghehoort werdt/ ende doens ick daer was maeckten 't ſulcken geluyd datmen malkanderen ſchier niet konden hooren: maer het Water ſtoof ende vloogh by ſtil weder met ſulcken kracht/ allen tijdt was het oft Re-

oft Regende/ ende de Boomen op de Bergen daer by/ staende wel soo hoogh als de Duynen op Huysduynen/ stonden alle tijdt met natte Tacken niet anders ofte het Regende/ ende het Water is soo klaer als Kristal/ varsch als Melck/ ende schijnt offer altijdt een Regenboogh staet in 't Water / maer dat komt door de klaerheydt van 't Water ; hier waer een groote menighte van Wilden diemen Maquasen heet / ende vingen hier veel Lampreyen ofte Pricken ghenoemt : Dese Rivier is hier ontrent 600. a 700. treden breed/ en hier is groote menigte van schoone Vis/ als Snoeck/ Baers/ Ael/ Suygers/ Dickoppen/ Sonne-vis / Elften/ Twaelf-ten / 't welck een Vis is die in 't Voorjaer uytter Zee komt en swemt de Rivier in 't versse Water hoogh op/ gelijck de Salm doet; hier valt oock Steur/ dan onse Natie willense niet eten; hier vallen oock Truytes die van binnen wat geelachtigh zijn/ en ick hebser selver gevangen/ 't welck voor de schoonste Vis in Vranckrijck werdt gehouden ; hier zijn diverse Eylanden in dese Rivier van 30. a 50. a 70. morgens Landt groot/ de Grondt is seer goet / de temperheydt van 't Landt alhier is different/ Somers heel heet/ 's Winters heel kout/ dat het op een nacht wel een gangh-ys kan vriesen / ende de Somer duert hier tot Alderheyligen toe / en in December kan 't soo hart vriesen alsser een harde stroom gaet/ dat de Rivier los toe in een nacht vriest datmer de tweede dagh over loopt/ ende duert in 't ghemeen drie maenden langh/ ende al-hoe-wel het by na op 43. graden leyt/ soo vriest het nochtans al tousiours aen / want al komender somtijdts lieffelijcke dagen ten doeyt nochtans niet deur/ maer het vriest al wederom totten Meert toe / dan begint gemeenlijck eerst de Rivier wederom op te gaen / selden in Februarius/ ende de grootste koude hebben wy uytten Noord-Westen / ghelijck in Hollandt uytten Noord-Oosten : de reden van dese koude is dat de Bergen Benoorden ons die vol Sneeu leggen / ende de N. W. Windt daer over komt weyen / ons alle de koude toe jaeght : Dese Natie van Wilden pleegh eertijdts een stercke Natie te zijn met haer aenhangh / maer zijn vande Maquas t'onder ghebracht ende onder Contributie ghebracht/ ende dese Natie van Wilden zijn kloecke Mannen / wel besneden van aensicht/ lijf ende leden / doch altesamen swart van hayr / van vel zijnse geel / des Somers gaense naeckt / alleen hebbense haer schamelheydt met een lap bedeckt/ ende de Kinderen ende Jongers tot thien/ a twaelf/ a veerthien Jaren loopen gantsch moeder-naeckt/ des Winters soo hangense slecht een onbereyd Herte-vel ofte Beeren-huyt/ ofte eenige Calkoense-veeren-Rocken/ die sy weten te maecken/ ofte koopen van ons een Kleedt Duffels/ dat twee ellen en een half is dat onghenayt/ gaen daer mede henen/ sy bekijcken haer self seer/ sy meynen datse louter ghepronckt zijn/ ende sy maecken haer selven Kousen van Herte-vellen / ghelijck oock Schoenen/ ofte sy nemen bladeren van Mayes/ ende konnen dat in malkanderen vlechten en gebruycken die voor Schoenen/ ende met het hooft loopen soo wel Man als Vrouwen bloot/ de Vrouwen laten het hayr seer langh wassen/ binden 't so wat aen malkanderen/ ende laten 't dan op de rugge hangen : de Mannen hebben sommige aen d'eene zijde des hoofts/ sommige oock aen beyde zijden een lock-hayrs hangen/ recht over het hooft hebbense een streeck hayrs van 't voorhooft na den neck toe/ omtrent drie vingheren breedt / dat kortense tot twee a drie vinghers langh/ ende dat staet dan recht over end ghelijck een Hane-kamme / en aen beyde zijde van dese Hane-kam scheerense het heel kort af / als by de Figuer te sien is/ uytgesondert de locken : ende sy schilderen oock haer aengesichte root/ blau/ grau/ ende siender dan uyt als de Duyvel selfs; haer voorhooft smeerense met Beeren-

De reden als voren.

Haer manier van Kleedinge.

smeer/ 't welck sy alsoo by haer dragen in Cabassen/ op dat het haer soo veel te beter soude wasschen soo sy haer voorstaen laten/ ende sy geen Luysen soude krijgen/ en wanneer sy reysen soo nemense wat mede van haren Mayes/ende een ketel met een houten-bach/ en lepel / dat packense op ende hebben dat op den rugge hangen/ ende alsse dan honger krijgen terstond maeckense vyer en koken / en het vyer konnense

nense maecken met houtjes op malkanderen te wrijven/ en dat seer haestigh.

Sy leven gemeenelijck sonder Houwelijcke-staet soo in 't wild heen / want hoe wel datter zijn die Vrouwen hebben / soo duert dat niet langher alst haer een van beyden goetdunckt / ende dan loopense van malkanderen en elck neemt weder een ander: Ick hebbe ghesien datter waren die malkanderen verlieten/ na datse een tijdt langh met een ander hadden gheleeft/ al wederom verlieten ende sochten haer voorgaende wederom op / ende worden wederom een paer / en al hebbense Vrouwen evenwel latense niet by een ander te slapen / ende de Vrouwen doen van ghelijcken. Van haer Houwelijcke staet.

De Vrouwen naer datse gebaert hebben/ gaen terstond na den geboorte wederom henen/ ende soo kout en macht niet wesen/ ofte sy wasschen haer en het jonghe Kindt terstondt af inde Rivier ofte Sneeu / sy willen niet leggen / want dan seggense datse terstond sterven souden/maer sy houden 't gaende/ sy moeten Hout hacken/ sy gaen/ sy staen/ wercken als offe niet ghekraemt hadden/ ende wy sien niet dat het haer qualijck bekomt: De Mannen hebben groot ontsach over haer Hoeren/ soo sy yets deden dat hem niet wel en beviel ende hy toornigh worden/ soo grijpt hy maer een Bijl ende slaetse den kop in/ ende daer mede gedaen. Naer dat ick dese manieren van dese Wilden gesien hadde/ dewelcke groote Oorlogh voeren tegens de Franse Wilden/ waer van my Corelaer verhaelden aen haer Fort gheweest te hebben/ daerse noch eenige Wilden gevangen hadden diese ghehaelt hadden/ inde Rivier van S. Lourens daer de Fransen woonen/ hadden drie Fransen gevangen/ waer onder een Jesuwijt was/ welcke ons Volck hoopten noch te verlossen/ ende een haddenser dood geslagen/doch alle Kinderen tot thien a twaelf Jaren toe / ende alle Vrouw-persoonen diese inde Oorlogh krijghen die sparense / ofte alle Vrouwen die heel oudt zijn die slaense oock doodt: Ende hoewel sy alsoo wreedt tegens haer Vyanden zijn/ soo bennese seer minnelijck tegens ons / hebben oock geen vrees van haer/ wy gaen met haer in 't Bosch/ wy ontmoeten malkanderen somtijdts een of.e twee uren van alle Huysen/ ende wy weten daer niet meer van als ofte ons een Christen teghens quam / ende sy slapen oock by ons inde Kamers voor onse Bedden/ gaen maer op de bloote Aerde nederleggen/ een Steen ofte Hout onder 't hooft/ ende sy zijn seer slordigh ende kladdigh / sy wasschen haer aensicht noch handen niet/ maer laten 't al sitten op dat geele vel / even alleens als de Wilden aende Cape de Bona Esperanse / ende siender uyt als Verckens / haer Broodt is Mayes/ tusschen twee Steenen aenstucken geslagen alsse reysen/ maer in haer Huysen stampen 't somtijds in een groot Block datse uytgeholt hebben/ als by de Figuer te sien is/ende daer maeckense dan Koecken ende braden die inde Assche/ ende haer toe-spijs zijn Harten/ Callkoenen/ Hasen/ Beyren/ wilde Katten/ ende haer eygen Honden/ &c. de Vissen kokense soo als syse uyt'et Water krijgen sonder schoon-maecken/ oock het Ingewand van een Hart met strond en al koockense een weynigh/ en zijn de darmen dan te tay soo nemen sy een end inde mondt/ het ander inde handt/ende tusschen handt ende mondt snijdense af en schieten 't soo inne/ ende soo doense gemeynlijck met het Vleys/ want sy kerven 't een weynigh / gelijckmen in Vranckrijck een Carbonnade op de Roster leyt/so leggen sy het in 't Vuur so lang datmen hondert tellen mach/dan ist al gaer/en bijten daer in dat het bloedt langhs de beck loopt/ende sy konnen oock een stuck Beyren-smeer als twee vuysten sonder Brood/ en sonder een oft ander soo droogh op-eten; het is haer natuerlijck datse geen Baerden hebben/maer onder hondert niet een die een Hayr om

den mondt heeft uyt'er naruerren/ soo hebbense groots hoogh gevoelende van haer selven / alsoo om haer selven te prijsen / datse van haer selven segghen ick ben de Duyvel / dan meynen sy datse treffelijck haer hebben : oock om haer selven ende haer volck te prijsen / wanneer sy seggen dat sy geweldighe Constenaren zijn om Harten te vangen / ofte dit ende dat te doen/ soo seggense dan dat is voorwaer alle die Mahakunosers/ en zijn groote verstandige Duyvels ; haer Wooninge maecken sy van basten van Boomen seer dicht ende warm/ ende in 't midden stoocken sy haer Vuer ; oock maecken sy van schillen ende basten van Bomen Canoos dat haer Vaertuygh is/ ofte anders Schuytjens ghenaemt / daerse met vier a vijf en ses in konnen varen/ ende desgelijck hollense Boomen uyt ende gebruycken die tot Schuyten/ waer onder sommige seer groot zijn / ende ick hebbe menighmael met mijn achtienen a twintighen in een hollen Balck gheseten ende langhs de Rivier mede ghevaren / ende ick hebbe selver een houten Cano ghehad daer ick wel 225. schepels Mayes koste in voeren ; haer Wapenen pleghen inde Krijgh te wesen Boogh ende Pijlen/ met een Steenen-bijl ende Klop-hamer / maer nu krijgense
,, van ons Volck Roers/ dan 't is een Schelm ghweest diese haer eerst verkocht
,, heeft ende wijs-gemaeckt/ want sy plachten te seggen dat het de Duyvel was/ ende dorsten 't niet aentasten / en daer pleegh maer een Wild te zijn die met een Roer om gonck/ diese Kallebacker noemde : maer koopen oock Deegens/Ysere-bijlen van ons ; haer Geldt zijn sekere Beentjes/ die aende Zeekant van Schilpen ofte Kinckhoorns die aende Zeestrand gevonden worden/ende dese Hoorns slijpense op een Steen soo dun als syse begeeren / ende dan drillense daer een gaetjen door en rijgense aen draden / ofte maecken daer van Banden van een handt ende breeder / dit hangense dan om den hals ende om 't lijf/ ende oock hebben sy verscheyden gaten inde ooren daer sy 't mede hanghen/ oock maeckender Mutsen op 't hooft van/ ende daer is tweederley soorten/ de witte zijn de slechtste/ de bruyn-blau zijn de beste/ ende sy gheven malkanderen twee witte Beentjes voor een bruyn / ende is by haer genaemt Zeewan / ende daer hebbense immers soo groote sin in als menigh Christen Mensch in 't Goudt/ Zilver/ en Peerlen : maer in onse Geld hebben sy gantsch geen sin/ ende achten 't niet beter als Yser / ende seggen dat wy geck zijn dat wy een stuck Yser soo hoogh estimeeren / dat sy 't hadden sy souden het in 't Water smacken ; Ende hoe sy haer Dooden begraven/ die setten sy inden Kuyle/ en moeten niet leggen/ ende dan op 't Graf werpen sy eenige Boomen ende Hout/ ofte sy besetten 't met Pallissaden ; sy hebben haren besetten tijden wanneerse uyt visschen gaen/ in 't Voorjaer vangense uyttermaten veel Elften ende Pricken/ die hier uyttermaten groot zijn / dese leggense op schillen van Boomen inde Sonne ende droogen die heel hart / en dan doense in Notessen ofte Sacken diese selfs konnen vlechten van Hennip/ die hier in 't wild wast/ ende behouden dan de Visch tot inden Winter wanneer dat haer Mays rijp is/ soo doense die vanden Ayren/ maken op hooghten Kuylen ende bergense daer in de geheele Winter; sy konnen oock Fuycken ende Seegens op hare maniere breyen ; van hare Religie en alle Godsdienstigheydt benne sy gantsch verbreemt / sy hebben wel eenen die sy vreemde namen noemen/ dat is eenen Genius/ dien sy in plaets van Godt houden / maer sy dienen noch offeren hem niet/ sy dienen/eeren/en offeren den Duyvel/dien sy Ostkon ofte Ayreskuoni noemen / want als sy eenigh ongheluck inden Oorlogh hebben/ soo vangen sy eenen Beer die sy in stucken houwen en braden/ ende dat haren Ayreskuoni op-offeren / seggende naer den sinne dese naervolghende woorden : O

groote stercke Ayreskuoni! wy bekennen dat wy tegens u hebben misdaen, mits dien wy onse gevangen Vyanden niet hebben gedoodt ende opgegeten, vergeeft ons dit, wy beloven alle de genen die wy wederom gevanghen krijghen, dat wyse sullen dooden ende op-eten, alsoo sterckelijck als wy desen Beer hebben gedood ende nu op-eten; oock alst nu heel heet weer is ende datter dan komt een verkoo-

len Wind/

len Wind/ soo roepense terstond: Asoronusi, dat is: Ick dancke u Duyvel, ick dancke u Oomke; oock als sy Sieck zijn/ oft ergens pijne ofte seerte inne hebben inden Leeden/ende ick haer vrage wat haer deert/soo seggense dat de Duyvel in 't lijf oft inde seere plaetsen sit ende haer aldaer bijt / alsoo datse 't eenemael de Duyvel toe-schrijven wat haer overkomt / anders weten sy van geen Godsdienst: als wy bidden soo belacchense ons / sommige het selvige verachtende alsmen haer seyd wat wy bidden / staen verwondert ende vraeghde my ofte ick die ghesien hadde in ons Landt die wy aenbaden ? sy willen in geen Huysen komen daer de Vrouwen haer Maen-stonden hebben / noch met haer eten / noch en moeten gheen stricken aenraken daerse Harten mede vanghen / seggende dat de Harten het konnen ruyeken. Dese Maecquase Wilden zijn in drie Natiens ghedeelt / d'eene houtet met de Beyr / d'ander is vande Schilpade Wilde / de derde vande Wolf / ende hier van zijn die vande Schilpade de grootste ende voornaemste / ende beroemen haer de oudste te zijn: Dese Indianen draghen elck van 't Beest daerse naer ghenoemt zijn tot haer Baniere / en alsse in den Oorlogh trecken teghens haer Vyanden / soo dragen sy dat elck mede tot een schrick van haer Vyanden / so sy meynen ende haer eygen kloeckmoedigheydt.

De Regieringhe by haer bestaet uytten oudste / verstandighste / wel-sprekenste / ende strijdbaerste Mannen / by desen wordt gemeynelijck ghereſolveert / ende dan vande Jonge-gesellen ende strijdbaerste Mannen uytghevoert / doch als den ghemeyne Mannen die resolutie niet aen en staet / soo wordt het geheel in 't goetduncken van Jan-hagel ghestelt: de Oversten zijn ghemeynlijck by haer de armsten / want in plaetse dat by de Christenen de Oversten ontfanghen vande ghemeyne Man / ofte die in Offitien sitten haer verrijcken door onrechtvaerdige Middelen ofte andersins / soo moeten dese Oversten vande Wilden gheven aen Jan-hagel / insonderheydt wanneer daer yemandt dood-gebleven is inden Oorlogh / soo ghevense groote schenckagie aende naeste Bloed-vrienden des Overledenen: ende sose yemandt dan oock gevangen krijghen / dien Gevangen schencken sy dan aen dat geslacht daer een van doodt-gebleven is / ende den ghevangen wordt dan van dat geslacht geadopteert in des doodens plaetse; over een doodslach ende andere schelmerije is onder haer gantsch geen straf / maer elck is sijn eyghen rechter / ende des verslagen vrienden wreken aen den doodslager soo lange / tot dat onder den naesten met schenckagie den peys ghemaeckt wordt: doch hoe wreed datse zijn / ende hoewel sy sonder eenige straffe des quaed-doenders leven / soo geschieden niet vierendeel soo veel schelmerije ende doodslaghen onder haer als onder de Christenen / soo dat ick menighmael met verwonderinge overdencke watter al moorden in 't Vaderlandt geschieden / niet tegenstaende sulcke strenge wetten ende boeten / ende dese Wilden nochtans levende sonder wetten ofte vreesen der straffen niet / dooden immers weynigh / ofte het moeste in furie ende hand-gevecht zijn / waerom wy heel onbeschroomt met de Indiaen gaen / en malkanderen een uyre gaens in 't Bosch ontmoeten sonder malkanderen te misdoen. Doens ick nu alle dese boven-gheschreven ghelegentheyden ende manieren vande Wilde vernomen hadde / soo ben ick wederom de Rivier afgevaren.

Den 14 Mey nam mijn afscheydt vande Commandeur aen het Fort Orangie / quam van dien selvigen dagh noch aende Esopers toe / daer een Kil in-loopt / ende noch eenigh Maylandt is daer eenige Wilden woonen.

Den 15. dito smorgens gonghen met het krieckendvan den daghe t'zeyl met een

Voor-

Voor-ebbe/ quamen namiddagh by de Danskamer / daer veel Wilde waren die Visten/ende passeerden het Hooge-land tot dat wy savonts aen Tapaen ten Ancker quamen/ en daer bleven wy savonts de gheheelen nacht by de Wilden die daer lagen en Visten.

Den 16. dito is ons Ancker gelicht / ende zeylden met een Ebbe ende lustighe koelte van den N. W. in drie uren aen het Fort: Dese boven-geschreven Rivier is niet als aen weder-zijden Berghen / weynigh om te peupeleeren/ alsoo 't maer Klippen en Steenen zijn langhs de Rivier als ick voren verhaelt hebbe / hier ende daer wat Maysslandt/ dat de Wilden maecken en de Steenen uytroyen; hier gaet de Vloedt de gheheele Rivier op tot het Fort Orangie toe / door de aenparssinghe vande Zee.

Den 16 Julij is Cornelis van Thienhoven / Secretaris in Nieuw-Nederlandt/ met commissie vande Hoofden ende Raden van Nieuw-Nederlandt/met ontrent hondert ghewapende Mannen vertrocken naer de Karitanghe / een Natie van Wilden die daer een Riviertjen oploopt / omtrent vijf mijlen achter het Staten Eylandt / omme te vorderen vande Indianen Satisfactie over de Hostiliteyten / door deselvighe gepleeght op 't Staten Eylandt in 't dooden van mijn Verckens/ ende de Companies Verckens die daer een Neegre bewaerde/'t welck hy aen my versocht hadde om de Neegre daer op te setten/ ('t rooven van des Wachters Huys / ende het onderleggen van weghen 't afloopen van 't Jacht de Vrede/daer Schipper op was Cornelis Pietersz. dat misluckte/ende andere Insolentie van Thienhoven/) met ghemelde Troup daer gearriveert wesende / versocht Satisfactie volgens sijn last: de Troup begeerde te dooden ende te plunderen dat niet konde gheschieden/ vermidts Thienhoven seyde geen last daer van te hebben/ ende eyndelijck door overlast vande Troup / is dito van Thienhoven vande Troup ghegaen onder protestatie van alle onheylen / die door ongehoorsaemheydt ende teghens ordre soude komen voor te vallen/ en van Thienhoven ontrent ½ van een mijl vertrocken zijnde/ hebben die Troup al ettelijcke Wilden dood-gheschooten/ende de Overste Broeder gevangen gebracht/daer van Thienhoven voor heeft gerespondeert tot tachtigh vadem Zeewan / anders soude hy hebben moeten sterven / waer op sy hier naer als volgen sal vier van mijn Volck hebben dood-ghesmeten / mijn Huyse verbrandt / ende 't Huys van David Pietersz. de Vries in revengie: Ick verstond oock uyt Thienhoven/dat een Loockmans heeft des Oversten Broeder aen sijn Mannelijcke-lid/ met een ghespleten Hout seer mishandelt aende Mast staende / ende sulcke Tyrannije wierde by de Companies Dienaers gepleeght/ dat verde is van vriendschap met de Inwoonders te maken.

Den 20 October voer ick met mijn Sloep naer Tapaen toe / om Mayes ofte de Wilden haer Koorn te ruylen / alwaer ick de Companies Sloepen vond/ dewelcke Contributie wilden hebben vande Wilde Christenen van een partije Koorns: doens riepen my de Wilden en vraegden wat ick sochten? gaf haer tot antwoordt dat ick Mayes voor Laecken wilde verruylen / maer seyde sy kosten my niet helpen/ ick soude de Rivier wat opvaren / ondertusschen soude de Companies Sloep wech raecken / dan soudese met my handelen / want sy waren seer verwondert dat de Sackima die nu aen 't Fort was haer sulcks dorsten vergen / ende hy moest een heel kale Backer wesen die hier haer Land quamen bewoonen/ ende haer hier niet gheroepen en hadden /en dat die haer nu dwinghen wilde haer Koorn te geven voor niet/ ende dat sy 't in sulcken overvloedt niet en maeckten/alsoo een

 soo een

ſoo een Overſten gemeenelijck maer twee Vrouwen heeft die Koorn-pland/ maken rekeninghe tot haer nootdruft en wat om Laecken tegen ons te verruylen/ ſoo dat dit begoſt groote twiſt onder de Wilden te veroorſaken.

Den eerſten December hebbe ick begonnen Vrieſſendael aen te taſten / alſoo 't een ſchoone plaets was langhs de Rivier onder een Bergh gelegen / ende wel anderhalf ure gaens daer een Valeye is / daer wel voor twee-hondert Beeſten Hoye kan op waſſen/ ende dertigh morgen Koorn-Landt op is / daer ick Tarruwe op gehad hebbe/ 't welck inde lenghte wies hooger als de langhſte Man die daer in 't Land was; hier waren oock twee ſchoone Afvallen die van 't Geberghte vielen/ daermen twee ſchoone Moolens koſte opſetten/ om Koorn te malen ofte Plancken te ſagen met Saeg-Molens/ en was een ſchoone playſante plaets van Jacht van Harten/ wilde Calkoenen/ en Duyven: maer 't quaetſt was dat ik wel ſchoone plaetſe aentaſten/ maer ick wierde van mijn Confrater (uytwijſende ons Accoort) niet gheſecondeert / 't welck een Bewindhebber was Frederick de Vries/ dewelcke meynde datmen Colonies konde maecken ſonder koſten ofte Volck / alſoo ſijn inſicht was dat Godijn Gilliame van Renſſelaer/ Bloemaert/ ende Jan de Laet haer Colonie vorderden / dewelcke dat gedaen hadde met de Companies koſten/ dewelcke daer alles gebracht hadden van Beeſten ende Boeren/ ende doens het werck begoſt ganckbaer te worden / ende ſy waren Bewindhebbers vande Companie en Commiſſariſen van Nieuw-Nederlandt / doens behielpen ſy haer
Nota. met Simiſterlijcke Koopmans trecken / ende de Companie daer over een goede
" Pirheyns-buyt gekregen hebbende/ dachten niet eens op haer beſte Handel-plaets
" van 't Fort Orangie / ofmen daer Bouwerije ſetten ofte niet : maer deſe Quan-
" ten benamen Renſſelaer die ghewend was Paerlen en Diamanten te rafineeren/
" brachten ſoo veel te wege datſe d'andere Bewindhebbers haer Confraters dat afkreghen : Ende doen Michael Pauw dat ghewaer wierde dat ſy het Landt van het Fort Orangie voor haer namen/ heeft hy datelijck om laegh over 't Fort Amſterdam/ daer de Wilde met de Beevers naer 't Fort moſten overgheſet zijn / dat ſelvige Landt voor hem laten aenteyckenen ende Pavonia ghenaemt / waer door daer naer de Companie ſiende datſe geintereſeert waren / is veel twiſt ende jaloſie ontſtaen/ dat de Goederen hebben moeſten ontnemen die met haer eygen Penningen Collonies wilden maecken / ende ſoo is door alle deſe diſpuyten het Land onder-gehouden dat het niet gepupeleert is geworden/ want daer waren doen ter tijd Liefhebbers genoegh die de Lande met Patronije wel gepeupeleert ſoude hebbe/ maer is altoos door de twiſt vande Bewindhebbers achter-gebleven / ende ſelver wildender ſy niet toe doen / want ſy ſaghen liever een goede Buyt komen als van haer Collonien te ſpreken/ maer 't Landt te peupeleeren ende de Vrucht daer van getrocken hadde wel ſoo langh-duerigh geweeſt / want haer Buyt is verdweenen als roock / ende daer moghen wel eenige Bewindhebbers ende de Boeckhouders wel afgevaren zijn/ maer het en doet geen goet voor 't gemeyn / gelijck de Culture van Landen doet daer een yder wel af vaert en een geſtadighe Rente is/ dat beter
Goede vermaninge. is als alle Buyten diemen in Bordeelen ſiet conſumeeren : want waer zijn nu alle de Buyten die Duynkercken van ons wel gerooft heeft/ ende oock alle de Buyten van Vliſſinghe die op de Portugijſen wel ghenomen zijn? 't is al tot roock verdweenen/ ende die Capers dieſe genomen hebben zijn tot niet geworden/ hebben 't verdroncken onnuttelijck/ en aende wand gepiſt.

Den 20 Auguſtus arriveerden alhier het Schip Eycken-boom / alwaer een perſoon

persoon mede quam dewelcke Malijn ghenaemt was / seggende dat het Staten-Eylandt hem toe-quam/ dat het hem ghegeven was vande Bewindhebbers ende aende Heer vander Horst / 't welck ick niet konde ghelooven/ alsoo ick in 't Jaer van acht-en-dertigh uytgevaren ben om dito Eylandt aen te tasten/ ende als doen mijn Volck daer opghebracht / en dat ick achte de Bewindhebbers wijser bennen als sulcks te doen / als het seste Artijckel vande vryheden vermelden/ dat wy de eerste Occupateur is / dat die sal niet ghepræjudisieert werden in sijn verkreghen recht. Anno 1641.

Den eersten September wierden mijn Volck op 't Staten-Eylandt dood-geslagen/ vande Wilden en vande Raritans / ende spraken tegens een Wild die ons Volck diende / men soude nu komen vechten teghens haer om ons Volck / ende hadden wy hier voor desen qualijck komen tracteeren om Verckens / datmen haer te last leyde ghenomen te hebben / daerse geen schuld toe hadde/ 't welck by de Companies Dienders wierde gedaen/ alsose naer de Zuyd-Rivier zeylden/ quamen dan eerst aen het Staten-Eylandt wat Hout hacken ende Water halen/ dan stalense met een de Verckens/ende men leyde de schuld al op de onnoosele Wilden/ „ en al-hoe-wel sy slim genoeg zijn/ maer doet haer geen quaed sy sullen u oock geen „ quaed doen/ ende soo raeckte ick het begin van mijn Colonie quyt op het Staten- „ Eyland/ door beleyt vande Commandeur Kieft/ die het geen op de Wilden wilde verhalen dat sijn Volck gedaen hadde. Nota.

Den 2 November soo isser ghekomen een Overste vande Wilde van Tankitekes/ ghenaemt Pacham/ die groot by de Goberneur in 't Fort was / quam met groote Triumphe en bracht een Doode-handt aen een Stockjen hanghende / seggende dat het de Handt was vande Overste/ die ons Volck op 't Staten-Eyland dood-ghesmeten ofte met Pijlen gheschooten hadden/ ende dat hy dat om onsen 't wille gewroken hadde/ door dien hy de Swannekens (soo sy de Duytsen noemen) lief hadde ende sijn beste Vrienden waren.

Den dito in desen tijdt versocht de Commandeur Kieft aen my / ofte ick wilde Mallijn toe-staen dat hy op de hoeck van het Staten-Eylandt daer het Mayes-landt lach / hem dat wilde laten beplanten / ende dat hy daer Soldaten by doen wilden / dewelcken een teycken doen soude met een Vlagh te laten weyen als daer Schepen inde Baye waren / om aen 't Fort ghewaerschouwt te zijn/ 't welck ick hem toegestaen hebbe/ maer dat ick daer niet by gepræjudiseert wilde wesen / ende hem wel 12. a 14. a 15. morgen Landts wilde toe-laten sonder mijn gherechtigheydt te verkorten / alsoo hy daer maer wat Brandewijn wilde stoocken ende wat Zeem-leer maecken wilde.

Alsoo ick dagelijcks by de Commandeur Kieft / als ick aen 't Fort quam gemeenelijck by hem te gast was/ so verhaelden hy my dat hy nu een fraye Herbergh hadde laten maecken van Steen / om de Engelse die daghelijcks met haer Vaertuygh van Nieuw-Engelandt naer Vergina passeerden / ende daer groot aenval ende afbreuck af lede / en mochten nu inde Herbergh gaen logeren : Doen gaf ick hem tot antwoordt dat het wel quam voor de Reysende-man / maer datter wel nootsaeckelijck een Kerck van doen was / ende dat het een schande was voor ons als d'Engelse daer passeerden/ maer soo een slechte Schuer sagen daer wy in Preeckten / ende d'eerste dat de Engelse neffens haer Woonhuysen maeckten in Nieuw-Engelandt dat was een fraye Kerck / ende wy mede behoorden soo te doen/ alsoo men houdt de West-Indische Companie mede een principael Lidt te Anno 1642. In Nieuw-Nederlandt.

zijn/ om de Gereformeerde Religie voor te staen tegens de Tyrannije van Spanjen/ende fraye Matrialen daer toe hebben/ als schoon Eycken-hout/fraye Bergsteen/ ende schoone Kalck diemen van Oester-schilppen brand/en is veel beter als onse Kalck in Hollandt: Doen vraeghde hy my wie dat werck soude waer-nemen? gaf hem tot antwoordt Liefhebbers vande Gereformeerde Religie/ dieder wel waren: doen seyde hy dat icker mede een moest af wesen / nademael dat ick het voorstelden ende een hondert guldens toe gheven; Ick seyde hem ick was te vreden / ende hy moest dan d'eerste wesen alsoo hy Commandeur was / ende koosen als doen Jochem Pietersz. Kuyter/ die fraye Knechts hadde/die metter haest een goede partije Balcken soude beschicken/ ende een vroom Gereformeerde Persoon/ ende koosender Damen by door dien hy dicht by het Fort woonde / ende soo waren wy met ons vieren als Kerckmeesters die dat werck toe-haelden om een Kerck te laten maecken/ ende de Commandeur soude eenige duysent guldens van wegen de Companie geven/ende men soude voort sien ofte men de rest uyt de Gemeente laten teyckenen / ende men soude de Kerck in 't Fort Timmeren voor alle overval van Wilden / ende soo is de Kerck metter haest begonnen met Klipsteen op te Metselen/ en van Engelse Timmerluyden gedeckt geworden / met Schalien over malkanderen van Eecken-hout ghekloost / en als dat door Reghen ende Windt blau werdt soo schijnt het ofte het Leyen zijn.

Den dito in dese tijdt wierd onnooselijck een Duytsman vermoord/ ghenaemt Claes Rademaker / van een Wildt / en dese Persoon woonde ontrent een kleyn mijltjen van 't Fort by de Densel-bay/ alsoo dese Persoon daer een kleyn Huysjen ghetimmert hadde/ daer hy het Rademaken opgeset hadde/ ende was op de wegh van Wicquasgeck daer de Wilden dagelijcks passeerden / soo ghebeurdet datter een Wildt by dese Claes Rademaker quam / om Beevers tegens hem te verruylen om Duffels-laken/ ende alsoo sijn Cargasoen in een Kist was/ soo heeft hy de Kist opgheslotenende bockten om sijn Goedt daer uyt te nemen / soo heeft dese Moordenaer van een Wild siende dat de Man met sijn hooft inde Kist bockende/ en siende een Bijl achter hem staen / soo heeft hy die selvige Bijl ghenomen ende heeft Claes Rademaker daer mede in sijn neck gheslagen / dat hy neffens de Kist neer-storte/ ende heeft dese Moordenaer alle Cargasoen wech-gestoolen ende ontloopen/ soo heeft de Commandeur naer haer toe-ghesonden / ende laten vragen te Wicquasgeck waerom datse dese Duytsman soo schandelijck vermoort hadde? de Moordenaer gaf tot antwoordt doens het Fort ghemaeckt wierde/ dat hy met sijn Oom ende een Wildt quamen by 't versse Water/om de Duytsen Beevers te brengen om te verruylen / soo quamen daer eenige Swannekes (soo noemen sy de Neerlanders) die benamen sijn Oom de Beevers en sloegen hem doodt/ en doens was dese Wildt een kleyne Jonghen / en nam voor hem als hy groot wierde/ soo soude hy dat op de Duytsen weder wrecken / ende daer noyt beter hadde konnen sijn kans sien als met dese Claes Rademaker / soo dat dese Wilde slachten de Italianen/ zijn seer wraeckgierigh. De Commandeur Kieft naderhandt een aenslach ghemaeckt met eenighe Soldaten daer na toe te senden/ waer van Vandijck de Vaendrager Commande van hadde gheweest / maer door de donckere nacht misten de Quidas de wegh/ ende quamen te laet op den dagh / soo dat haer aenslach misluckten ende quamen onverrichte saecke wederom / ende hebben naderhandt wederom een aenslach op dito Wilden ghemaeckt / maer misluckten van gelijcken: Doens de Commandeur Willem Kieft sach dat dese aenslagen op de Wilden

Wilden hem misluckten/ ende sach datter swarigheydt uyt volghen soude/ en dat de Gemeente hem begon te repzoscheeren / dat hy in een goet Fort sijn lijf wel berghen koste / daer hy noyt een nacht uyt-gheslapen hadde in alle de Jaren dien hy hier geweest was/ dat hy de Oorlogh sochte om quade rekeninge aen de Compagnie te maecken : doens hy dat begost te voelen dat hem de Oorlogh altemael op 't lijf ghewozpen wozde/ doen liet hy al de Gemeente vergaderen / ende datse daer twaelf Mannen soude uytkiesen om neffens hem de Land-saken te helpen Diregeeren/ waer onder ick als Patroon mede gekozen wierde : so maeckten de Commandeur Kieft een voorslach/ ofte men de Moordt van Claes Rademaker soude wreken ofte niet/en doene de Wilden den Oorlogh aen ? Soo wierter geantwoord datmen daer tijdt en stond moeste toe nemen/ alsoo onse Beesten in 't Bosch liepen te weyden/ ende wy oock wijd en zijt / Oost/ West/ Zuyd/ Noord van den ander woonden / dat het niet geraden en was de Wilden te Oorlogen voor dat wy stercker van Volck waren/ gelijck de Engelse die Dorpen en Steden maecken : Ende sprack teghens de Commandeur Kieft / datter gheen profijt was te halen by den Oorlogh teghens de Wilden / dat hy my mijn begonnen Colonie in 't Jaer veertigh op het Staten-Eylandt / oorsaeck af was dat mijn Volck daer vermoordt wierden / ende dat ick wel wiste dat de Bewindhebbers niet en begeerde datmen met de Wilde Oorlogh voeren soude: want doen wy onse Collonie maeckten Anno 1630. inde Zuyd-Rivier aen Swanendael ofte Hoere-kil ghenaemt/ daer wy door kleyne beuselinghe door onse Opper-hooft dien wy daer hadden / Gilles Oset genaemt/ ons Volck altemael vermoord wierd/ als ick in 't begin van mijn Journael verhaelt hebbe / soo wierter aende Companie versocht om de Wilden den Oorlogh aen te doen/maer de Companie en wildet niet gedoogen/ gaf tot antwoordt wy soude vrede houden met de Wilden. Dit verhaelde ick de Commandeur Kieft / maer wildender niet naer luysteren / soo dat de Bewindhebbers wel behoorden te letten wat voor Persoonen sy tot de Directeurs stellen / want daer het wel-varen van 't Landt aen hanght : ende waer 't saecke dat de Oost-Indische Companie so te werck gonck in Oost-Indien als de West-Indische Companie/ sy souden daer haest uyt zijn also wel als de West-Indische/maer in Oost-Indien daer maecktmen geen Commandeur op Forten/ ofte sy zijn eerst ervaren daer te Landen/ ende kennisse heeft van des Persoons suffisantigheyd/ maer hier sendmenser maer in offe bequaem zijn ofte niet.

Omtrent dese tijdt gonck ick eens met een Roer wandelen naer Ackingh-sack toe / om te sien hoe veel datse vorderden in de Collonie vande Heer vander Horst te maecken/ alsoo 't maer een urtjen gaens achter mijn Huys was / en komende tot Ackinsack omtrent vijf a ses-hondert passen van daer de Collonien gemaeckt wierdt / soo ontmoeten my een Wildt die heel droncken was/ quam my strijcken over mijn armen/ 't welck by haer een teycken van vriendschap is / sprack tegens my dat ick een goede Overste was/quamen sy aen mijn Huys ick lieter Melck en alle dinck voor niet gheven / ende quam nu van dit Huys af daer haddese hem Brandewijn verkocht daerse half Water hadden in-gedaen/ ende Water kost hy selver wel voor niet uyt de Rivier scheppen / hy hoefde dat niet te koopen / ende sy hadden hem oock sijn Beevers-rock ontstoolen / ende hy wilden naer Huys toe gaen en halen Pijl en Boge / ende wilde een van die schelmse Swannekens doodschieten die hem sijn Goedt bestolen hadde : ick sprack tegens hem hy moeste dat niet doen. Ende soo kom ick aen 't Huys vande Heer vander Horst/ en ick sprack

tegens eenighe Soldaten die daer waren ende anderen / datse met de Wilden dus niet moesten handelen / alsoo 't een Natie is die wraeckgierigh zijn en de Italianen slachten. Doens gonck ick weder naer mijn Huys toe / schoot onder-weghe een wilde Callekoen die inde dertigh pondt woegh / ende bracht hem t'Huys / soo waer ick niet soo haest t'Huys / ofte daer quamen eenige Overste van Ackinsack ende van Reckawanck / dat dicht by my was / ende quamen my klaghen dat een van haer Wilden die droncken was een Duytsman dood-gheschooten hadde / dewelcke op de Schuer sat om die met Riet te decken: doen vraeghde sy my watse doen soude / sy dorsten nu aen 't Fort niet komen / ende sy wilde wel een hondert vaem Zeewan ofte twee geven aen de Weduwe / ende dat het daer dan peys mede soude zijn? Soo sprack ick teghens haer / sy soude met my naer 't Fort gaen ende spreken met den Commandeur / maer sy vreesde aen het Fort komende dat hyse niet soude t'huys weer laten gaen: maer ick sprack haer goede moed aen dat ickse wederom t'huys leveren soude. Eyndelijck voeren met my naer 't Fort toe / daer komende by de Commandeur Willem Kieft / verhaelden hem datter sulcken ongeluck geschiedt was: doens gaf hy de Overste vande Wilden tot antwoord / dat hy die Wildt begeerde by hem gebracht te hebben die dat ghedaen hadde: Doen gaven sy weder tot antwoordt dat sy dat niet doen koste / alsoo hy wech-gheloopen was wel twee dagen reysens naer Tanditekes toe / maer wilden de Commandeur naer haer luysteren / soo wilden sy wel met vriendschap de Weduwe contentement doen / en betalen haer Mans doodt met Zeewan / 't welck haer Geldt is / want alsoo de manier met haer is alsser een ongeluck geschied / datse dat met Geldt versoenen / ende leyde de schuld op onse Natie / seggende waerom wy haer jonge Wilden Brandewijn ofte Wijn verkochte / dat haer geck maeckte en onghewoon te drincken / ja sagen wel dat ons Volck die de stercke dranck gewoon waren te drincken / haer dickmaels droncken droncken ende dan met Messen vochten / daerom wilden sy wel datmen de Wilden geen dranck verkochte om alle ongeluck voor te komen / en 't schijnt ofse eenighe vrees hadden dat haer de Governeur houden sou / soo gaven sy hem tot antwoordt / dat sy haer best doen soude de Wildt te krijghen ende aen het Fort te brengen / ende namen alsoo haer affscheyd: maer onder-weegh spakense teghens my dat sy hem de Wildt niet leveren en kosten / dat het oock een Sackemakers Soon was / dat is te seggen als voren een Oversten sijn Soon / ende soo gonck dat al stil-swijgende door.

Van wat aert ende conditie dese Natie van Mannen zijn, hoe sy Gekleedt zijn, ende wat Overheden sy hebben.

ALsoo ick verhaelt hebbe de manier van leven / ende haer gedoente vande Wilde aen het Fort Orangie / soo sal ick wat verhalen vande Natie ontrent het Fort Amsterdam / zijn als Hakinsack / Tapaense / ende Wickquas-geckse Wilde / ende dit ist inkomen vande Rivier een mijl / twee / a drie / a vier onbegrepen / en haer manier is van leven meest als die aen 't Fort Orangie / maer daer is kloecker Natie ende strijdbaerder Wilden / met namen de Maquas als voren verhaelt is / die d'andere meest onder Contributie houden / tot hier om laegh de Rivier by 't Fort Amstardam toe: Dese Natie van Wilden hier beneden zijn oock redelijcke kloecke Mannen / swart van Hayr / met een lange lock die sy vluchten aen d'eene zijde van haer Hooft hangen / ende voor haer Hooft 't Hayr gheschooren als een

Hane-

Hanekam/ gelijck by de Figuer uytwijst/ zijn quaedt van conditie/ slachten de Italianen/ zijn seer wraeckgierigh/ ende haer Kleedinge is een Rock van Beevers-vellen om 't lijf/ 's Winters het Bont binnen / Somers buyten / en hebben oock somtijdts een Beeren-huyt ofte een Rock van Katte-lossen / ofte Hesspanen/ dat een Gedierte is meest van ruygte als een Katteloffe / en is oock seer goet om eten/ ick hebber diversse mael af-gegeten en smaeckt seer malsem ; oock dragen sy Rocken van Callekoens-veederen die sy weten door malkander te vluchten / maer sedert dat onse Nederlandse Natie hier gehandelt heeft / soo verruylen sy haer Beevers voor Duffels-Laecken dat wy haer voor gheven / 't welck sy bequamer vinden als haer Beevers/ alsoo sy die beter houden voor de Regen/en nemen de lenghte van twee en een half Duffels / dat neghen en een half vierndeel breedt is ; haer hoverdije is dat sy haer vreemt het Aensicht schilderen met Potloot/ oft root/ofte swart / datser altemet uytsien als een Nicker / dan zijnse stout / jae segghen datse Mannette zijn de Duyvel selver ; haer Vrouwen zijn sommige seer wel-besneden van Tronie/ fray lanck van postuer/ haer Hayr hangt los om 't Hooft/ maer zijn seer vuyl en kladdigh/ schilderen haer Aenghesicht somtijdts / ende somtijdts een swarte-ringhe om haer Oogen verwen sy / en als sy haer van haer kladdigheydt reynigen willen/ soo gaen sy op den Herfst alst kout begint te worden / ende maecken by een ver afloopende Watertjen een Oventjen / dat soo groot is datter drie a vier Menschen in mogen leggen / dat maeckense eerst met tackjes van Boomen/ ende dat bestrijcken sy dicht met Kley datter niet een roockjen uyt en mach / dat gemaeckt zijnde soo halense een partij Klipsteenen / brengen die daer by ende maken die heel heet in 't Vyer / ende leggen dien als dan inden Ovent diese gemaeckt hebben/ ende wanneer haer dunckt die heet ghenoegh te zijn / soo nemen syder die Steenen wederom uyt / ende gaender dan in legghen Mannen en Vrouwen / Knechtkens / en Meyskens / ende komender dan soo sweetigh uyt dat elck Hayr een droppel sweet heeft / ende springhen dan soo sweetigh in 't koude Water/ seggende dat het gesond is/ maer ick lieter met die ghesontheydt begaen/ ende als dan wassenser heel schoon /en zijn beter van bekoringe als voren de jonghe Dochters/ alsse duncken datse bequaem zijn te Mannen / 't welck sy haer voorstaen laten alsse haer Maen-stonden krijghen / ofte soo haest als sy die krijghen soo gaen sy ende vermommen haer met dat Kleedt datse om haer lijf dragen / halen 't ghebeel over haer hooft heen datmen pas haer oogen sien kan/loopen soo twee a drie Maenden heen/ en betreuren datse haer Maeghdelijcke-staet verlaten sullen moeten / maer laten daerom niet sich somtijdts by nacht ofte ontijden wat Bontemps te spelen/ ende die tijdt dan over zijnde werpen het Vermomdheydt wech / ende gaet en palleerter met een hopen Zeewan om 't lijf ende om 't hooft / en om den hals / gaet dan erghens sitten geacompanieert met eenigge Wildinnen/ vertoonter dan op de koop datse op steeck staet / die best met haer vryen kan ende de meeste Zeewan geeft die gater mede deur/ ende blijfter altemet maer een Maendt drie a vier by en dan weder een ander / somtijdts een naer datse malkanderen ghesind zijn : sy zijn niet jalours/ sy leenen haer Wijven wel eens aen een goed-vriendt/ ende sy houden veel van t'samen-komsten / gogelen ende danssen seer / maer de Vrouwen moeten al 't werck doen als Ezels / waer sy trecken hebben altijdt sack ende pack op haer rugh/ en haer kleyn Kindt op een planckjen ghebonden alsser een hebben/ dat haer mede beswaert.

Nu sul-

Nu ſullen wy verhalen vande Lijf-tochten van 't Landt ende andere dingen, die tot onderhoud van 's Menſchen leven dienen.

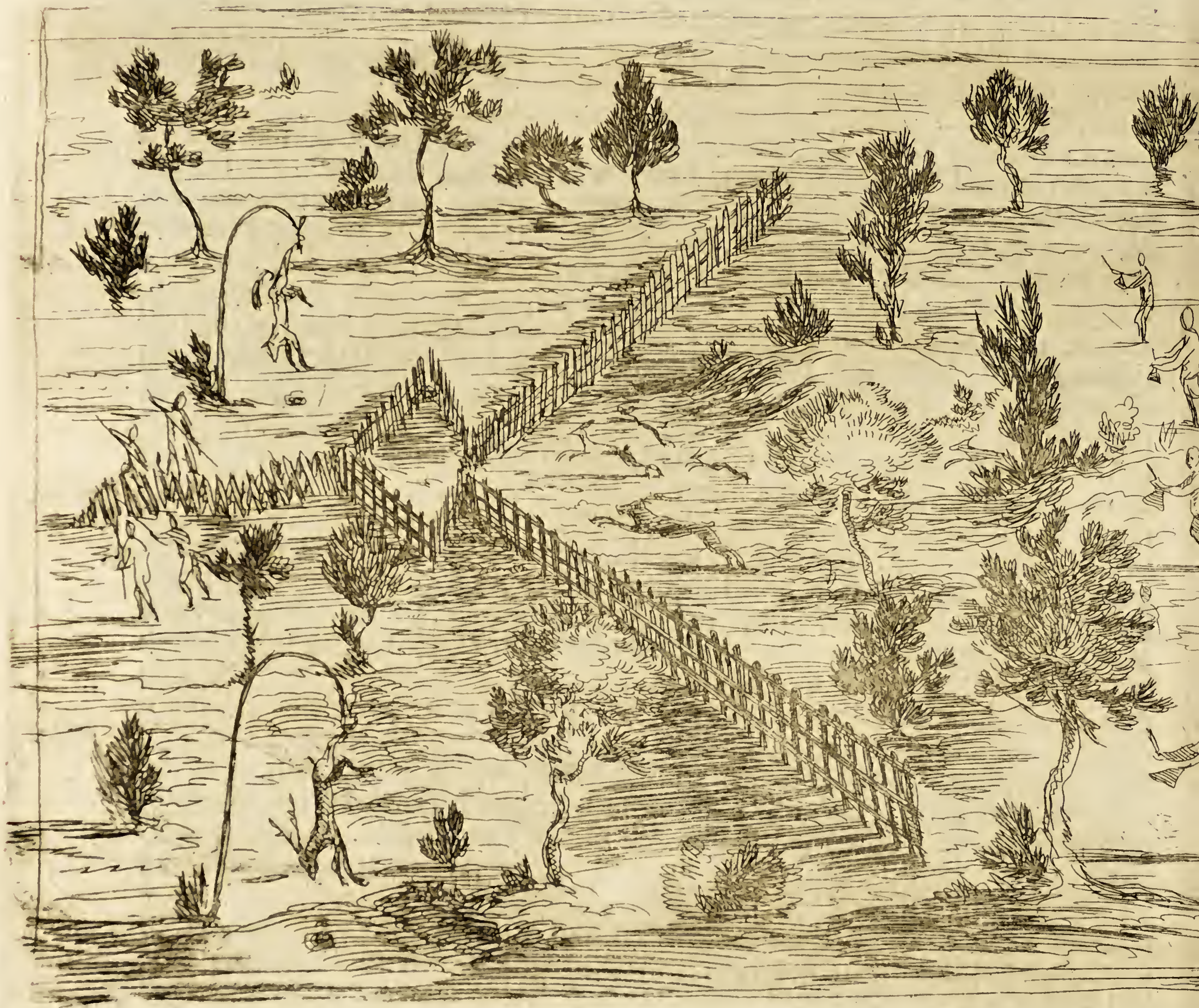
DE Provisie tot Lijf-tochten zijn veelderhand/ en voor eerſt Mayes dat haer Koorn is/ 't welck by ons Turckſe Tarruwe ghenaemt is/ 't welck ſy in een holle

holle Boom stampen als by de Figuer te sien staet/ ende alsse reysen soo nemen sy een platte Steen ende kloppen 't met een andere Steen daer op aenstucken/ en alst dan ghekklopt is soo hebben sy Korfjens die sy Notassen noemen/ dewelcke van Spart gemaeckt zijn gelijck de Vijge-korven af ghemaeckt worden/ dat weten sy soo bequaem te maecken dat haer dat tot een Zeef dient/ en maecken aldus haer Meel/ ende Meel zijnde soo maecken sy daer platte Koecken af/ eens soo groot als hier te Lande een Oortjens-koeckjen is/ en dat met Water gemenght/ breeden dat dan inde Asse/ windender eerst een Wingerts-blad ofte Mayes-blad om/ laten dat dan soo inde Asse gaer braden/ en is goet smakelijck Broodt: Oock gebruycken sy veel Turckse Boontjens van alderhande coleuren dewelcke sy planten/ Manck haer Mayes ofte Turckse Tarruw by ons genaemt/ en wanneer die een/ twee/ a drie voet boven d'Aerde gewossen is/ ende de Mayes drie a vier voet van den ander ghezayd werdt/ om daer fraye doorganck te hebben om die van 't Onkruydt suyver te wieden/ soo steken sy de Turckse Boonen nessens de Mayes-struycken inde grondt/ soo dat die Mayes-struycken dienen in plaets van Stocken tot de Turckse Boonen/ die wy in ons Vaderlandt gebruycken daer de Boonen by opwassen/ also wassense hier in Nieuw-Nederland by de Mayes-struycken op met malkanderen/ want dese Mayes-struycken wassen soo hoogh hier te Landt op als een Man opreycken kan en hoogher/ naer dat de Grondt weeligh is; Oock wassen alhier veel Pompoenen/ Water-lamoenen/ ende Lamoenen; oock droogen sy Aeckers vande Boomen diese mede ghebruycken tot Kost; daer zijn oock Aerd-aeckers als hier te Lande/ oock witte Aerd-aeckers/ maer die zijn fenijnigh om te eten: Daer is eens een Metselaer vande Companie geweest dieder een at/ maer stierf'er af; hier wassen oock Hase-nooten/ Groote-Nooten in groote quantiteyt in 't wilde/ Carstanies diese weten te drooghen om t'eten/ druyven in groote abondantie in 't wilde diese mede ghebruycken: Maer onse Nederlanders zayen hier goede Tarruw/ Rogge/ Garst/ Haver/ en Erten/ ende konnen oock goet Bier Brouwen alsoo wel als in ons Vaderlandt/ want hier wast goede Hop in 't wilde/ soo datmenser genoegh teelen kan die daer sijn werck af maeckt/ want alhier alles wassen kan dat in Hollandt/ Engelandt/ Vranckrijck wast/ ende hier en schorten anders niet als Menschen om te arbeyden/ en is een playsierigh ende aentreckend Landt/ dat het maer van onse Natie hart bewoont wierde; Hier zijn oock Mispelen in 't wilde/ die wassen dan verkeert by datse in ons Landt doen/ alsose in Hollandt met het open en het breets boven wassen/ soo wassen sy hier met het scharps boven verkeert als in Hollandt; hier zijn oock Moerbesien-boomen/ soo datse hier oock Zijde-wormen soude konnen aenteelen en goede Zijde soude konnen gemaeckt werden; hier wast oock goede Hennip ende Vlas/ dan de Wilden gebruycken een soort van Hennip/ die sy weten toe te maecken die veel stercker als d'onse is/ daer sy alle tot haer nootdruft weten af te maecken/ als Notassen dat haer Sacken zijn/ daerse alle dingen in dragen 't geen sy te doen hebben/ ende maeckender oock Linnen af: haer Mayes ende Turckse Boonen cultiveeren sy in 't leste van September en October/ ende als syse opgepluckt hebben en de Granen daer uyt gedaen hebben/ soo begraven syse in Kuylen daerse eerst met Matten bekleedt hebben/ ende houdender soo veel uyt als sy voor de Winter van doen hebben ende gaender mede Jagen: dese Mayes hebbense in April ghezayd ende in Mayus.

Nota.

Nota.

 Van

Van het wilde Gedierte ofte Vee dat hier valt, hoe ſy die Jagen en Vangen.

HIer zijn groote quantiteyten van Harten en Hinnen / dewelcke de Wilden ſchieten met haer Pijlen ende Bogen / ofte maecken een generael Jacht / gaen met een

met een hondert/ ofte minder/ ofte meerder ter Jacht / ende gaen een hondert treden min ofte meer vanden anderen staen / en hebben platte Schinckels inde hand daerse op kloppen met een Stockjen / ende Jaghen alsoo het Wildt soo voor haer heen naer de Rivier toe / en de Rivier naderende soo sluyten sy naer den anderen toe / wat daer van tusschen beyde is moet op de genade van haer Pijlen ende Bogen ofte de Rivier kiesen / en daer in swemmende leggen de Wilden met haer Canos / alwaer sy Stricken in hebben en smijten die de Harten om den hals ende treckense toe / soo leggen datelijck ende drijven die Harten met de romp boven / door dien datse haer aem niet halen en konnen : Ende om de Noord Jaghense in een Fuyck die sy maecken van Pallisades / dat ghekloofte Hout is van Boomen/ die dicht aen den andere geset van acht a negen voeten hoogh/ ende aen elcken zijde ontrent veerthien a vijfthien-hondert treden lanck/ende loopt al Fuycks-gewijs in gelijck sich by de Figuer verthoont / ende is aen 't inkomen ontrent een a twee-duysent treden breed / ende wanneer het Wildt binnen de Pallisaden is soo beginnen sy in malkanderen te sluyten/ ende vervolgen dat Wildt met sulcken furie/ alsoo sy 't voor haer nobelste Jacht houden de Harte-jacht / ende in 't eynde vande Fuyck werdt hy soo nau/ dat het daer maer vijf voet breed wordt gelijck een groote Deur / dat is dan met Tacken van Boomen ghedeckt daer dan de Harten ofte Wildt in-loopen/ alsoose vande Wilden hart vervolght worden/ dewelcke een geluyd maecken ofte het Wolven waren / daer veel Harten door verslonden werden ende groote vrees voor hebben / dat haer met ghewelд in 't nau vande Fuyck doet loopen / daerse de Wilden furieusselijck met Pijl en Boge in vervolghen / ende en konnen nergens wijcken/ en sy als dan heel licht worden gevangen / ende vangender oock met Stricken als by de Figuer te sien is ; hier vallen oock Heellanden / maer die houden meest in 't Gebergte; daer zijn oock Hasen in dit Quartier / dan zijn niet grooter als een Conijn in Hollandt is/ en maeckender Steen-hasen af die een kender van Hasen is; hier zijn oock Vossen in abondantie/ Wolven by menigten/ Katteloffen/ Inckhoorns die pick swart zijn / ende oock grauwen; daer zijn vliegende Inckhoorns/ Beevers in groote abondantie/ Mincken/ Otters/ Bonsems/ Beeren / ende veelderhande Bond dat ick niet noemen en kan ofte bedencken/ ende de Harte-vellen weten de Wilden te bereyden / datse daer Koussen en Schoenen op haer manier af maecken alst tegens de Winter gaet.

Van 't Gevogeld dat alhier in 't inkomen vande Rivier sich onthoud ende achter Col.

Voorts zijn alhier groote quantiteyt van Ganssen van twee soorten/die sich alhier by duysende onthouden by de Winter / daer schoone Jacht op valt met het Roer/ d'een soort zijn grauwe Ganssen/ dewelck vijfthien a sesthien pond yder een weeght / ende noch een soort diese Wit-koppen heeten wegen maer ses a seven pond / die zijn oock groote quantiteyt en wel smaken/ ende vlieghen by duysende; hier zijn oock groote quantiteyt van Rotgansen / die by de Strand houden in 't Soute-water / groote quantiteyt van Mieuwen / Ster-vogeltjes / Snippen / Wulpen / ende veelderhande meer die op 't Strand houden diens ick niet noemen en kan / maer de Gansen ende Rotgansen komen alhier in September/ ende vertrecken in April weder wech : veel Wilden segghen datse naer de Rivier van Canada gaen/ datse daer broyen haer Jonghen / want de Visschers die nae Terneuf

zeylen vindense daer in groote quantiteyt Somerdaegs alsse daer visschen; in 't Varsch-water hebje oock veel Swanen; Land-vogels zijnder oock een groote quantiteyt/ als Callekoenen in 't wilde/ die dertigh/ a ses-en-dertigh/ a veertigh pond konnen wegen/ die daer in 't wilde mede vliegen/ want konnen een duysent treden a twee vliegen ende dan vallense neer/ en zijn loof ghevlogen dat de Wilden haer dan met de handt grijpen/ somtijdts vangense dat syse met Pijl ende Boghe schieten; hier zijn oock veel Patrijsen maer vallen kleyntjes; hier vallen oock Hoer-hoenders die soo groot zijn als een jarige Hoen/ ende zijn van Veeren als een Patrijs; Reyghers witte ende grauwen zijnder in abondantie/ ende hier en manckeert niet als goede Wild-schutten met Kruydt ende Loot; Tortelduyven inde tijdt van 't Jaer die in 't wilde vlieghen zijnder soo dick/ dat daer sy vlieghen nau de Lucht bekennen konnen; Kranen witten ende grauwen; dan valter een soort van swarte Vogels/ de groote van Spreeuwen ofte Lijsters in ons Landt ghenoemt/ en dese soort van Vogels komt uyt als haer Koorn rijp is op den Herfst/ 't welck sy Mayes noemen/ ende gheven dese Vogels oock de naem van Mayes-dieven/ om datse dan by duysende in haer Koorn vallen ende doen haer groote schade dan: ende ick hebbe gesien by 't Fort Amsterdam voorby de Commandeurs Boomgaert/ dat een van onse Nederlanders met een schoot vier-en-tachtigh van die Vogels doodt schoot in een schoot/ en zijn seer goet van smaeck ghelijck de Lijsters in 't Vaderlandt zijn; diversse-mallen hebbe ick oock ghesien dertigh a vier-en-dertigh Duyven met een schoot schieten/ maer zijn niet grooter als Tortelduyven/ gelijcken heel van lijf als de Tortelduyven in ons Vaderlandt/ dan zijn langer van Staert.

Vande soorte van Vis die hier in Zee houd ende in 't inkomen vande Rivier, tot in 't bracke en versse Water.

Alhier valt tot 's Menschen nootdruft diversche soorten van fraye Vis aende Zee-kust/ gelijck in Hollandt valt/ als Cabbeljauw 's Winters doet/ Schellevis/ Schollen/ Botten/ Harinck/ Tonghen/ ende veel meerderhande dien ick niet noemen en kan; daer valt een soort van Vis die by onse Natie Twaelf ghenaemt wordt/ heeft Schobben gelijcke Salm/ dan daer loopen aen yder zijde ses swarte streken over/ dat ick achte datse daerom Twaelften heten/ is de groote van een Cabbeljauw/ seer lecker ofte goet van smaeck om t'eten/ ende het hooft daer af is het beste/ alsoo 't vol breyn is ghelijck ofte van een Lams-hooft waer: dese soort van Vis komt in 't Voorjaer uytter Zee inde Rivier so in 't lest van Maert/ April/ ende continuweert tot het laetste van May/ word als dan by groote quantiteyt gevangen ende gedrooght by de Wilden: want in dese tijdt zijn de Wildinne doende om haer Mayes inde Grondt te zayen en 't Landt te bearbeyden/ ende dan gaen haer Mannen uyt visschen om haer Vrouwen wat te koesteren met haer vanghst/ en vangense somtijdts met Zeeghens die tseventigh a tachtigh vadems lanck zijn/ die sy selver breyden/ ende in plaets van Loot hangender Steenen aen/ en in stede dat wyder Korcken aen doen daerse op drijven/ so hebbenser Stockjens aen de lengte van een Ellen/ zijn rond/ aen het eynde scherp/ ende voor op de Kuyl hebbense een Figuer van Hout gemaeckt dat naer een Duyvel ghelijckt/ en als de Vis in 't Net swemt en aen die Kuyl komt/ soo begint dat Figuer te moeveeren en te verroeren/ dan beginnense te roepen en te krijten datter Mannetoe veel Vis verleent/

keent/ dat is de Duyvel/ ende vangen groote quantiteyt van dese Vis: oock vanghense dese soort van Vis met Set-netjens die ses a seven vaem lanck zijn/ met enckelde Masse ghebrapt gelijck een Haringh-Net/ setten die aen Stockjens inde Rivier een en een half vaem diep het Net/ daer vanghense oock veel van dese Vis mede; daer valt oock een soorteeringh van Vis aende Zee-kant/ dewelcke by de onse wordt ghenoemt Derthien/ door dien hy grooter is als de soorteringe vande Twaelf/ dan de Derthien valt geelder van Schobben gelijck de Kerper doet/ daer hy niet qualijck van fatsoen naer ghelijckt/ dan heeft de groote van een Cabbeljauw; hier komt oock Harinck inde Rivier; daer valt oock een soorteringhe van Vis dewelcke oock aen Strand werdt ghevangen/ die by d'onse werdt ghenaemt Steen-brasems/ ende by d'Engelse Schip heet/ dat is te seggen Schape-hooft/ om dies willen dat de mondt vande Vis vol Tanten staet/ onder ende boven ghelijck een Schaeps-hooft doet; hier valt oock veel Steur in 't bracke Water/ alsoo wel als boven in 't versse Water doet aen het Fort Orangie; hier is oock veelderhande Vis die in ons Vaderlandt niet en is/ soo dat ickse altemael niet noemen en kan; in 't versse Water is Snoeck/ Baers/ Voorn/ en Truptes; hier vallen oock schoone Oesters kleyn ende groot in groote quantiteyten; Somerdaeghs komen alhier op de vlacke Stranden schoone Krabben/ seer goet van smaeck/ haer Scharen zijn van coleur als onse Prince-vlagge/ zijn Orangie/ blanck en blau/ soo dat de Krabben genoegh verthoonen dat wy behooren dat Land te peupeleren ende ons toekomt.

Op wat manier sy haer Dooden begraven.

Sy maecken een groote Kuyl/ die sy ten halven met Tacken van binnen doen daer de Doodt op leght/ om dat hy geen Aerde raecken en sal/ ende dat weten sy dan boven over met Kley te bestrijcken in 't ronde/ seven a acht voeten hoogh Suycker-broods gewijs het fatsoen van 't Graf/ ende daer Pallisaden rondom gemaeckt/ daer ick menighmael ghesien hebbe dat de Vrouw van de Overleden rontom dat Graf alle dagen quam weenen ende schreyen/ met een uyt-ghestreckt lijf aen kruppen/ ende was seer droevig over 't sterven van haer Man/ en dit doen haer oudste Vrouwen daer se Kinderen by gheteelt hebben/ ende hebbense noch een jonge Vrouw die maeckt daer niet veel wercks af/ die siet wederom een ander te krijgen/ houden een partij haer Dooden in huys: Ick hebbe gesien om de Noord dat groote menighte van Wilden vergaerden/ende hadden het Gebeente van haer Voor-ouders vergadert/ ende brachten dat by den anderen/ schoon-ghemaeckt en aen bondeltjens gebonden/ende groeven een vierkante Kuyl de groote vande lengte vande Persoon/ daer-en-boven stellen vier Pijlaren dat met Basten van Boomen gedeckt/ als hier by de Figuer is te sien/ ende ordonneeren een tijdt datse dat sullen Begraven/ daer alle de Vrienden een groote vergaderinge sullen houden/ alwaer sy oock goede Provisie van Kost ofte Vivres sullen brenghen/ naer dat dien van haer Dorp gheordonneert sullen hebben/ om een goet Festin te maecken en vrolijck te zijn/ ende te danssen/ waer van haer Feest wel thien dagen duert/ ende ondertusschen komen van andere Natie die haer Vrienden zijn van alle kanten/ om te sien dese Feest houden ende haer Sermonien die sy doen/ die van groote kosten zijn onder haer: nu onder decksel van dese Ceremonien/ ende danssen/ ende Feesten houden/ ende vergaderinge ghemaeckt/ soo beginnen sy weder een nieuwe

vriendſchap met haer naer Bueren te contracteeren / ende onder haer ſeggende dat het Gebeente van haer Ouders ende Vrienden/als in bondeltjes by den anderen zijn/ 't welck tot een Figuer dient/ dat alſoo haer Gebeente byeen is ende vereenigt in die ſelvige plaets/ en dat alſoo geduerigh haer leven / ende behooren alſoo vereenight te zijn in vriendſchap en eendracht als Ouders ende Vrienden / ſonder

ſich

ſich van den anderen te mogen ſepareeren/gelijck dat Gebeente van d'een en d'ander Vrienden ende Ouders ſoo onder malkanderen vermenght/ waer over een onder haer allen als haer Overſten ofte haer Duyvel Jager/veel deſcourſen maeckt over dat Gebeente: alſſe ſoo vereenight blijven ſoo en hebben haer Vyanden geen macht over haer/ ende begraven als dan het Ghebeente met een partije Zeewan

in 't Graf/

in 't Graf/ oock Bijlen/ Keetels/ Messen/ Papier/ Lemmede/ ende andere snuysteringe/ dat by haer in grooter waerdije is/ ende bedecken 't als dan altemael met Aerde/ met Pallisaden rondom als vooren verhaelt is / ende dit is de manier 't welck op de Kust gebruyckt werdt tot haer Dooden; De grootste sermonie diese hebben onder haer/ is datse ghelooben de onsterffelijckheydt der Zielen by eenige / sommige zijnder van in twijffelinghe/ ende nochtans en zijnser niet verde af/ seggende als sy sterven / datse in een plaets gaen daerse singen gelijck de Ravens / maer die sanck is heel different van den Engelen sanck.

Hoe dat de Wilden om den Noord haer Wapenen alsse ten Oorloge gaen.

DOens ick om den Noord waer sach ick Wilden dien naer de Krijgh gongen/ waren Ghewapend als dese Figuer uytwijst / haer Wapens waren Pijl en Boge/ in maniere als hier afteyckeninge staet dien sy dagelijcks dragen/ ende elck een Rondas inde handt / dat soo dick van Leer was al oft een Buffel ghewreest waer/ en ick achte dat het van een Elands-huyt was alsoo die daer veel zijn: ende als sy 's Winters willen reysen datter Snee in 't Land is/ soo binden sy twee dinghen onder haer voeten/ dat ghelijck een Rincket is daermen inde Kaets-baen de Ballen mede slaet/ dat verhoeter om in 't Snee te sincken / gelijck by dese Figuer siet die met sijn Vrouw gaet.

Dit is haer vertooninge als sy Danssen en Feest houden.

ALs sy Danssen twee en twee bezijden malkanderen / 't welck ick om de Noord gesien hebbe/alsoo Danssen sy twee/ a drie/ a vier paer/ende het voorste paer dragen een Schilpade inde handt/alsoo die Natie seght van een Schilpade gegenereert waren/ daer ick om lachten: Doen vraegden sy my waer onse eerste Vader van gekomen waer? ick seyde dat hy Adam heeten ende was van Aerde gemaeckt: sy seyde dat ick geck was / dat hy van een dinck gemaeckt was dat geen leven en hadde; ick sprack tegens haer dat het vol levens waer/ want het gaf alle Vruchten daer sy af leven moesten ; dan gaven my tot antwoord dat deden de Son / datse mede voor een Godt hielden/ want hy trock Somers alle bladen uyt de Bomen ende alle Vruchten uyt het Aerdrijck.

Anno 1643. Den 22 Februarius ontstondt hier een Oorlog tusschen de Wilde Mayckanders/ die van 't Fort Orangie quamen en wilde Contributie hebben vande Wilde van Wicquas-geck ende Tapaen/ ende vande omleggende Vlecken/ quamen met haer 80. a 90. Wilden van 't Fort Orangie met een Roer elck op sijn schouders: doens quamender wel vier a vijf-hondert Wilden tot mijnend vluchten / ende wilde hebben dat ickse beschermen soude ; gaf haer tot antwoordt dat ick dat niet doen en koste/alsoo de Wilde van 't Fort Orangie mede onse Vrienden waren/ dat

wy ons met haer Oorlogh niet en moeyden / ende dat ick nu sach datse Kinders waren / dat sy voor tachtigh a tnegentigh Man van alle kanten vluchten / daer sy soo sterck waren en soo veel honderde / ende altoos teghens my plegen te snercken datse sulcke Soldaten waren / jae Manetoe selfs / dat is de Duyvel te segghen / maer ick sach datse nu maer Kinders waren: Ende alsoo mijn Huysinge soo vol

 Wilden

Wilden was ende ick maer met mijn vijven/ soo vonde ick geraden naer 't Fort te varen om eenige Soldaten te halen/ om meerder Meesters van mijn Huysinge te wesen/ soo nam ick een Canno alsoo mijn Vaertuygh inde Kil bevrosen lach/ende voer met de Canno ofte holle Boom dat haer Vaertuyg was als voren verhaelt/ tusschen de schotsen Ys de Rivier af naer 't Fort Amsterdam toe/ alwaer ick versocht by de Gouverneur Willem Kieft dat hy my wilden assisteeren met eenighe Soldaten/ alsoo ick geen Meester van mijn Huysinghe en was/ door dien het tot mijnens so veel Wilden waren/ al-hoe-wel dat ick geen sorgh en hadde dat sy my eenigh quaet soude doen/ maer paste beter dat ick Meester van mijn Huysinghe waer: Doen seyde de Gouverneur ende gaf my tot antwoordt/ hadde geen Soldaten/ ick soude sien hoe 't morgen was ende blijven te nacht by hem/ ghelijck ick oock dede. 's Anderendaegs quamen de Wilde by Troupen van mijnders af voeteren naer Pavonia toe/ by de Oesterbanck sloeghen daer haer Gros neder/ ende sommige quamen van Pavonia de Rivier over aen 't Fort/ en ick spracker eenige van/ seyde datse van mijnend al vertrocken waren: Dese Wilden gongen naer Corlelaers Bouwerij toe/ alwaer eenighe Wilden waren van Reckeweck recht over 't Fort op 't lange Eyland/ waer onder een Overste was diese Nainde Nummerus my wel bekent. Den 24 Februarius sittende aende Tafel by de Gouverneur/ soo begon de Gouverneur sijn meninge te verhalen/ dat hy van sins was de Wilden de beck te doen vegen/ en dat hy tot Jan Claesz. Damen te Gast geweest was/ daer Marijn Adriaensz. ende Jan Claesz. Damen met Jacob Planck hem een Requeste gepresenteert hadde/ om sulcken werck aen te vangen: Ick gaf hem tot antwoordt datse daer niet wijs genoegh toe waren om sulcks te doen/ ende datmen sulcken werck buyten de twaelf Mannen niet mochte toe-halen/ ende oock buyten mijn weten niet mochte gheschieden die een vande twaelf was/ ende daer boven noch de eerste Persoon/ en tot noch toe gheen ander en is gheweest die daer soo veel duysende heeft gewaeght/ ende daer neffens sijn Persoon/ d'eerste uyt Hollandt ofte Zeelandt gevaren is om Collonie te planten/ ende hy eens overleggen soude wat proffijt dat hy daer mede halen koste/ alsoo hy wel wist dat om een beuseling met de Wilden/ wy onse Collonie inde Zuyd-Rivier aen Swanendael inde Hoere-kil quyt raeckten/ met twee-en-dertigh Man die vermoordt wierde Anno 1630. ende my nu in 't Jaer Anno 1640. op 't Staten-Eylandt oorsaeck was dat mijn Volck vermoord wierde/ om een fray werck hy toe-ghehaelt hadde aende Raritaense Wilden/ daer sijn Soldaten om een beuselinge de Wilde eenige dood-geschooten hadden/ ende brachten de Overste vande Wilde sijn Broer ghevanghen aende Mannates/ en Rantsoende hem aldaer gelijck ick voor desen breeder verhaelt hebbe: maer schijnt mijn seggen mochter niet baten/ hy haddet met sijn Moordenaers al overgeleyt om dese Moord uyt te voeren/ meynde dat het een Romeyn-stuck waer/ ende haelde dit toe sonder de Luyden op de platte Landen te waerschouwen/ dat een yder op sijn hoede sou zijn vande Wilden schappeeren soude/ want hy konde al de Wilden niet dood-slaen. Doen ick in 't lange alle dese woorden met hem over de Tafel sittende en de Maeltijdt ghedaen was/ sprack hy tegens my ick soude eens met hem naer de groote Zael gaen/ dien hy hadde nieuw laten maecken tegens sijn Huys aen/ en daer komende stonden alle sijn Soldaten daer klaer om over de Rivier te passeeren naer Pavonia/ om de Moordt aen te rechten; daer sprack ick weder tot Willem Kieft Gouverneur: Laet dit werck blijven/ ghy wilt de Wilden de beck breken/ maer ghy sult onse Natie oock doen

ver-

vermoorden/ want daer is niemandt op de platte Landen van verwittight / daer sal mijn Huysinghe met mijn Volck / ende Beesten/ en Koorn/ ende Taback met wech raken; hy gaf my tot antwoordt: Hy verseeckerde my 't en soude geen noot doen / daer soude eenighe Soldaten naer mijnend gaen om mijn Huys te beschermen/ maer daer en wierd niet in ghedaen: Soo heeftmen dit stuck aengevangen tusschen den 25. ende 26. Februarius Anno 1654. ende ick bleef dien nacht tot de Governeurs opsitten/ gonck inde Koken by 't Vyer sitten / ende nu ontrent middernacht hoorden ick een groot geschreeu/en liep uyt op de Wallen van 't Fort ende keeck naer Pavonia toe /sach niet als schieten / en hoorde schreeuwen dat de Wilde in haer Sloep vermoord wierde / ende ick liep weder in Huys by 't Vyer/ daer een weynigh ghesten hebbende / quam een Wildt met een Wildinne die ick wel kende/ waren by mijnend van daen / ontrent een uyr gaens van mijn Huys/ verhaelde my datse quamen vluchten met haer tween met een kleyn Schuytjen / datse vande Wal ghenomen hadde op Pavonia / ende dat de Wilden van 't Fort Orangie haer quamen overvallen/ende haer hier quamen verbergen aen 't Fort: soo sprack ick datelijck teghens haer datse door gaen soude / dat het hier geen tijdt was voor haer om haer te komen verberghen / ende die haer Volck dood-sloeghen aen Pavonia 't en waren geen Wilden die dat dede/ maer het waren de Swannekens/ dat zijn de Duytsen diese soo noemde; soo vraeghdese my hoese wech raken soude ende uyt het Fort gaen? Ick brachtse aende deur / ende daer stondt gheen Schild-wacht / en soo gongense deur naer 't Bosch toe: Ende teghens den dagh quamen de Soldaten weder aen 't Fort / ende hadden tachtigh Wilden gemassakreert ofte vermoord/meynde datse daer een Romeyn-stuck bedreven hadde/ datse soo veel Wilde in haer Sloep omgebracht hadde/ alwaerse de jonge Kinders sommige van haer Moeders borsten af ruckten / in 't gesichte vande Ouders aenstucsten ghekapt / ende de stucken in 't Vyer en in 't Water ghesmeten zijn/ en andere Suygelingen op Houte-bortjes gebonden en soo door-houwen/ door-steken/ doorboort / en miserabelijck gemassakreert dat het een Steenen-hert vermoriven soude / ende sommighe inde Rivier ghesmeten/ ende als de Ouders en Moeders die sochten te redden / wilden de Soldaten die niet weder laten aen Landt komen / maer dedense met de Ouden en Jongen verdrincken/Kinderen van vijf a ses Jaren/ende oock eenige stock-oude Lieden: So veel alsser dese furie noch ontvlucht waren/ ende sich inde naeste Ruygte ende Riet verborgen hadden/en als die smorgens te voorschijn quamen om een stuck Broods baden/ ende datse sich teghen de koude verwarmen mochte / en wierde met koele bloede vermoord ende in 't Vyer oft in 't Water gestoten / ende eenige quamen geloopen by d'onse ten platten Lande/ zijnde sommige handen / sommige beenen afgekapt/ eenige droegen hare dermen inde armen/ andere hadden sulcke afgrijsselijcke houwen/ kerven / mincken/ dat diergelijcken niet erger oyt kan geschied zijn/ ende die arme Bloeden / gelijck oock vele van onse Natie wisten noch niet beter of haer partije andere Wilden de Maquas hadden haer overvallen. Na dit Exploict zijn de Soldaten voor haren gedanen dienst gereconpanseert / ende met de hand-tastinge ende begroetinge vande Directeur Kieft bedanckt: Ende op een andere plaets zijn inde selve nacht/ op Corlers-hoeck by Corlers Plantagie/ mede by de veertigh Wilden op deselve maniere inden slaep overvallen; ende op die selvighe maniere ghemassacreert heeft Duc d'Alba inde Nederlanden wel meer quaets aenherecht: ja het is onse Natie een schande/ daer wy sulcken geenuereuse Governeur in ons Vaderlandt hebben /

Vermoorden vande Wilden in Nieu-Nederlandt/ door Willem Kieft Directeur.

als de

als de Prins van Oranjen/die altoos gesocht heeft in sijn Oorlogen weynig bloed te storten alst mogelijck was. So haest als de Wilden nu gewaer wierden dat de Swannekens haer so getracteert hadden/ alle diese ten platte Lande van Mans-volck betrappen konde die gavense de klop/ maer het Vrouw-volck ofte Kinderen hebben wy noyt gehoort datse eenigh leet deden: voort verbrandense alle de Huysen/ Bouwerijen/ Schueren/ Zaedt/ Bergen/ ende vernielden alsoo alles waerse by komen konde/ soo datse een openbare vernielende Oorlogh aen-vingen: staken oock mijn Bouwerije met Beesten/ Koorn/ Schuer/ Taback/ Huys aen brandt met Taback en al/ ende mijn Volck salveerder in mijn Huys daer ick alleenigh in woonde/ ende dat was gemaeckt met Mosketş-gaten rontom daerse haer uyt defendeerde. Nu terwijls mijn Volck in allarm stonden/ soo quam daer de Wildt dien ick 'snachts uyt het Fort gheholpen hadde/ seyde tegens die andere Wilden dat ick een goet Overste was/ dat ick hem uyt het Fort geholpen hadde/ ende dat het dood-slaen vande Wilden tegens mijn danck geschiedt was: doens riepense altesamen teghens mijn Volck datse niet schieten en souden/ haddese mijn Beesten niet verbrand sy soudense niet verbranden noch mijn Huyse/ soude nu mijn Brouwerijtjen oock laten staen/ alsoo sy vlamde op de kopere Keetel om Harpoenen tot haer Pijlen af te maecken: maer nu hoorende dat het teghens mijn wil geschiedt was/ ginghen altesamen deur ende lieten mijn Huys onbelegert. Doens nu de Wilden soo veel Bouwerijen ende Menschen om den hals ghebrocht hadde/ tot wraeck van haer Volck/ doen ginck ick by de Goverrneur Willem Kieft/ vraegde hem ofte het nu niet soo was als ick hem van te voren geseydt hadde/ dat hy maer een deel Christen-bloedt om den hals soude helpen? wie ons nu onse schade voldoen soude? maer gaf my gheen antwoordt/ dan sprack dat hy verwondert was datter geen Wilden aen 't Fort en quamen: Ick sprack dat ick daer niet af verwondert en was/ want soude de Wilde hier kome daer gyse so hebt doen tracteren.

Den 4 Maert quamender drie Wilden op't lange Eyland met een wit Vaentjen/ ende riepen aen 't Fort: doen vraeghde de Goverrneur Willem Kieft wie daer naer toe wilde gaen/ en daer was niemandt die 't begeerde te doen/ ende onder allen wasser een ghenaemt Jacob Olfersz. en ick David Pietersz. de Vries/ ende quamen by de drie Wilden/ spraken tegens ons datse quamen van haer Overste/ die haer gesonden hadde om de oorsaeck te weten/ waerom datmen van sijn Wilden hadde dood-gheslagen/ die ons noyt een stroo inde weegh ghelept hadden/ niet dan alles goets gedaen te hebben? Wy gaven hem tot antwoord dat wy niet wisten datter eenige van haer Wilden waren onder geweest: so seyde hy wy moesten dan met sijn Overste komen spreken/ die daer een seven mijl van daen ghevlucht was na de Zeekant toe: Wy resolveerde met de Wilden te gaen/ want wy wisten wel datse ons twee gesint hadden.

Nu omtrent den avondt arriveerden wy te Rechqua Akie/ daer vonden wy de Oversten die maer een Oogh hadde/ met noch twee a drie-hondert Wilden/ ende omtrent dertig Huysen/ leyden ons in sijn Huys en tracteerde ons van 't geen datse hadden/ als Oesters/ Vis/ diese daer vingen/ ende sprack tegens ons wy waren loof gegaen/ wy moesten nu wat rusten/ ende souden morgen vroegh vande saeck spreken daer wy om gekomen waren. Nu 'snachts liep ick eens buytens Huys/ soo quammer een Wild by my also 't lichte Maen was/ die sprack tegens my ick moest in sijn Huysjen komen: doen ick in sijn Huysjen quam in 't licht/ doen sach ick dat het een Wild was die een half mijl van mijn Bouwerij van Vriessendael

van

van daen woonde/ met de Wildinnen die daer woonde/ daer ick in verschoot/ dan sy strookten my en seyde dat ick een goet Oversten was/en dat ik quam om Kancontijn Marinit te maecken/ dat is op haer spraeck Vrede te maken: Ick sprack tegens haer hoe sy so verde van haer Huysinge quamen? gaven my tot antwoord datse met dese Wilden uyt Jagen geraeckt waren/ ende daer vrienden onder hadden / en ick keerde weer by mijn Macker in 't Huys vande Overste. Alst nu begon te dagen/ wierden wy opgeweckt ende van een Wildt gehaelt/bracht ons in 't Bosch/ omtrent vier-hondert treden vande Huysen af / en doen wy daer quamen soo waren daer sesthien Overste/van dit lange Eylandt dat dertigh mijl lanck is/ ende sy setten ons met ons twee by den anderen/ en gongen rontom ons sitten dat wy in een rinck saten / ende daer was een onder die hadde een bondeltje met stockjens / en was de beste bespraeckt / die begon in 't Wilds sijn Oratie te doen / verhaelden doen wy op haer Kusten eerst quamen/ dat wy somtijds geen Fictualie en hadden/ setten ons haer Turckse Boonen en Turckse Tarruwe by / en sy behulpender met Oesters en Vis t'eten / ende nu voor recompens sloeghen haer Volck doodt/ en dan leyde hy een Stockjen neer / dat was een Punct: Verhaelden oock dat in 't begin van ons varen/ lieten daer Volck met Cargasoen blijven/ dewelcke sy verhandelde tegens dat de Schepen weder quamen/ en hadden die Luyden bewaert als het Appel van haer Oogh/ja hadden haer haer Dochters gelanght om by te slapen/ daerse Kinderen by geteelt hadden / ende daer liep menigh Wildt die van een Swanneken toegestelt was / ende waren nu soo schelmachtigh en smeten ons eyghen bloedt doodt / ende leyde t'elckens een Stockjen neer. Het Stockjen neer te leggen begon my te verdrieten/also ick sach dat hy daer noch veel inde hand hadde/ ende ick begost te seggen dat ick alle dese dingen wel wist/ dien hy verhaelde datter geschied was over de Wilde van 't lange Eyland/ en dat het onwetende geschiedt was/ hadden daer mede eenige geweest Manck d'andere Wilden / sy souden met ons aen 't Fort gaen / de Goberneur soude haer schenckagie gheven tot Vrede te maecken: daer mede slisten haer spreken/ vereerden ons elck thien vaem Zeewan dat haer Geld is/ yder vaem vier gulden. Ende doens resen sy allegaer op/ en spraken sy wilden met ons naer 't Fort gaen ende spreken met onse Goberneur Willem Kieft: Wy gonghen naer de Canos toe om te varen/ en onse wegh korter te maken als wy gekomen waren / want het wel drie uren scheelden te varen of te gaen/ ende doen wy by de Canos quamen bevonden het Water noch niet vol-wossen en was/ moeste noch wat na de Vloed wachten/ondertusschen quammer een Wild aen loope met Pijl ende Boge / quam een ses mijl gheloopen van wegen een Oversten die niet by ons ghewеest was / ende sprack tegens dese Oversten die met ons naer 't Fort gingen ofte sy altemael geck waren / datse gaen wilden naer 't Fort toe daer sulcken Schelm was / die haer Vrienden soo lelijck hadde doen vermoorden / ende als sy daer allegaer aen 't Fort quamen soo veel Overste / hy soudese daer oock houden / ende soude alle de Wilde verleghen zijn sonder Hoofden ofte Overste te hebben/ en dat sijn Overste daer hy af quam geheel ongeraden vond: Doen spraken sy tegens ons twee ofte wy dat wel verstonden? gaffer tot antwoord dat die Wild geck was / dat sy 't anders bevinden soude en komen met goede Schenckagie weder t'Huys: Doen wasser een Oversten die met my heel bekent was/ die sprack wy sullen op u woordt mede gaen / want de Wilden hebben noyt leugens by u bevonden alsse wel by d'ander Swannekens gedaen hebben. Eyndelijck gongen met ons twintighen in een Cano sitten ofte een holle

 Boom/

Boom/ dat haer Vaertuyg is/ en hadden boven een hand-breet boorts niet boven Water/ arriveerden omtrent drie ure na Noen aen 't Fort/ ende quamen by Willem Kieft en maeckte daer Vrede met de Wilden/ ende gafse eenige vereeringe/ en versocht aen haer datse wilden de Oversten aen 't Fort brengen/ van de ghene die soo veel Wilden verloozen hadden/ dat hy daer oock Vrede mede maken wilde en vereeringen geven: Doen gongen eenige ende haelde de Wilden van Ackin-sack en Tapaen/ en daer omtrent/ ende die Overste quamen daer naer mede te voorschijn/ die begaefden hy mede met schenckagie/ maer warender niet wel mede te vreden/ verhaelden tegens my hy kond met Vereeringe gemaeckt hebben/ datter sijn dagen daer noyt van ghesproken hadde ghewozden/ ende nu mochtet wel uytvallen dat het jonghe Kind op een Boortjen het ghedencken mocht/ ende zijn met haer Vereeringe vertrocken al grommelende.

Den 20 Julius quammer een Overste by my vande Wilden/ ende sprack tegens my dat hy heel droevigh was: ick sprack teghens hem waerom? hy seyde my datter veel Wilden waren vande jonge Cabouters die staeg tegens ons Oorloge wilden/ alsoo d'een sijn Vader verloozen hadde/ d'ander sijn Moeder/ de derde sijn Oom/ ende alsoo haer Vrienden/ ende de Schenckagie ofte Recoupensie en was daer tegens niet het oprapen waerdigh/ ende hy hadder veel liever Schenckagies ghedaen uyt sijn eyghen Buydel om haer te stillen/ dan hy kostese nu niet langer stillen/ ende dat ick my wachten moest alleenigh in 't Bosch te loopen/ die my konden soude my niet mis doen/ maer ick mochte by Wilden komen die my niet en kenden/ die soude my dood-schieten: Doen sprack ick hy soude met my by de Commandeur Kieft aen 't Fort gaen/ ende verhalende het selvige aende Commandeur. Wy gongen naer 't Fort toe/ komende by de Commandeur/ verhaelde de Overste van dese Wilden het selvige hy tegens my verhaelt hadde; doen sprack de Commandeur Kieft tegens dese Wild: Hy was een Overste vande Wilden/ hy soude die jonghe Kapvogels van Wilden/ die de Swannekens weer den Oorlogh wilden aendoen laten dood-slaen/ hy wilden hem twee-hondert vaem Zeewan gheven: Doen begon ick in my selver te lacchen/ dat de Wild soude sijn Vrienden dood-slaen om twee-hondert vaem Zeewan/ dat acht-hondert guldens is dat om onsen 't wille: 't is wel waer dat sy dat malkanderen wel doen alsse vyandschap teghens malkanderen hebben/ maer niet om vreemde Natiens wille; Doen sprack de Wild dat het selve door hem niet kost gedaen worden/ datter veel waren die malcontent zijn/ hadde hy in 't eerste rijckelijck de Moordt betaelt het hadde heel vergeten ghewecst/ hy soude altoos sijn beste doen omse te stillen/ maer sorghde dat hyse niet stillen en soude/ want sy riepen gestadigh om wraeck.

Den 28 September arriveerden alhier een Haring-Gainckjen ofte Buyssien/ dat van Amsterdam was/ de Schipper was genaemt Jacob Blenck/ was geladen met hondert Pijpen Maderesse-Wijnen/ was door de West-Indies gekomen/ ende wilde naer de Vergienjes toe datse niet konde vinde/ ende waren heel naer Nieuw-Engelandt ghezeyld/ en konde sijn Wijn daer niet verkoopen door dien de Engelse aldaer sober leven/ was ghenootsaeckt te vertrecken/ ende quam langhs de Kust binnen 't Lange-Eyland door 't Helle-gat alsoo aen 't Fort Amsterdam/ en daer komende konde sijn Wijnen hier oock niet venten/ door dien alhier een prijs was met Wijnen die de Companie verovert hadde/ ende verkocht sijn Wijnen aen een Engelsman op voorkoop in de Vergienjes te brenghen/ soo konde hy niemandt vinden die hem inde Vergienjes konde brenghen/ en soo versocht

socht hy aen my ofte ick hem daer brenghen wilde / alsoo hy verstond dat ick daer naer toe wilde / om met een wel-gemonteert Schip na Patria te varen / door dien mijn Bouwerijen daer ick Collonies mede begon te maecken inde Asse verbrandt lagen / ende de Wilden onvredigh waren en weer begeerden te Oorlogen ofte contentement te hebben / soo beloofden ick de Schipper dat ick hem uyt liefde daer brengen soude / hy soude hem hier van Brood versorgen soo hy 't van doen hadde / want dat het inde Vergienjes quaedt was om aen te raecken / door dien dat elck daer maer voor sijn selve sorghde.

Den eersten October quamender negen Wilden over het Fort aen Pavonia / ende daer waren drie a vier Soldaten die daer tot assistentie waren vanden Boer die daer op woonde / Jacob Stoffelsz. genaemt / en dese Boer haddense mede wel gesint dat sy hem niet wilden dood-slaen : soo maeckten sy een loose boodschap / ende passuadeerden hem dat hy over-varen soude aen 't Fort / en hy quam over nae 't Fort toe varen / doen gonghen sy onder schijn van vriendschap dat de Soldaten geen Geweer in haer handen hadde / kloptese allegaer doodt / behalven sijn Voor-Soontjen van sijn Huysvrouw / diese mede ghevangen namen ende naer Tapaen voerden / ende staken de Bouwerij aen brandt met alle de ander Huysen op Pavonia / en hier begon weder een nieuwen Oorlogh. 's Anderendaeghs quam de Governeur by my met de Stiefvaer / van het Jongetjen dat ghevanghen was vande Wilden / was het Soontjen van Cornelis van Vorst / ende vraeghde my ofte ick naer de Wilde gaen wilde om het Jongetjen te doen lossen / alsoo daer niemandt by de Wilden dorste gaen als ick? Doen sprack ick dat ick haer wel een Wildt ofte twee soude bestellen / maer als ickse aen 't Fort brochte soo moesteſe niet misdoen / want sy souden op mijn woord met my komen : Soo ben ick over-gevaren naer 't Lange-Eylandt toe / ende hebbe twee Wilden mede gebracht om naer Tapaen toe te varen om de Jonghen te lossen / ende doen ick de Wilden over brachte doen wilde elck een de Wilden dood-slaen / en ick hadde ghenoegh te doen om de Wilden te behoeden / brachtese aen een Caper die daer lagh die met haer heen voer en loste de Jongen.

Den 8. dito nam ick mijn afscheyd vande Commandeur Kieft / ende vertrock met dit Rotterdammer Buysjen naer d'Engelse vergienjes toe / ende ick sprack in mijn afscheyd van Willem Kieft tegens hem / dat die Moordt dien hy hadde laten doen aen soo veel onnoosel Bloedt / dat het selvige op hem noch gewroken soude worden / ende scheyden so van hem af : zeylden verby het Staten-Eyland door de Hoofd naer de Sant-punct toe / alwaer wy twee dagen bleven leggen door contrarie Windt / ende haelden alle daghen wat blauwe Pruymen die daer in overbloedt zijn / wassen daer in 't wilde uyt de natuer.

Den 11. dito lichten wy ons Ancker vande Sant-punct om nae de Vergienjes te zeylen / met een N. W. Windt en een opper-wal.

Den 12 dito teghens den daghe liep de Windt vande Z. O. recht op een leger-wal / en begost hart te wayen / ende waren op twaelf vaem Waters : doen 't dagh wierde vraeghde my de Schipper ofte ick verkent was? ick sprack wy moesten op acht a negen vaem loopen / dan kanmen het Landt best kennen / maer hy was voor de wal bevreest alsoo hy hier noyt geweest waer : Eyndelijck liepen op vlacker Water / doen vraeghde hy my ofte ick het Landt kende? ick sprack van jae / ende ick sach dat wy neffens Caep de Mey waren voor de Zuyd-Rivier : Doen vraeghde hy my ofte wy daer nu niet recht toe recht aen konde in zeylen? Ick

sprack

sprack van neen/ alsoo 't vol Bancken leyt over en over / dat wy aende Z. Westkant in moeten; doen wierp hy eens het Loot en wierp vier vaem/ daer hy in verschoot: Doen sprack ick teghens hem dat hy het Loot neer-leggen moeste/ want het nu op mijn kennis daer in moest/ ende dat het hier heel Banckigh is. Doen wy nu by Cape de Hinloopen quamen in 't diep/ doen sprack ick hy soude nu 't Loot werpen/ hier soude hy acht a negen vaem vinden/ gelijck hy liep doen de Zuyd-bay in dicht by de wal in. Doen wy nu by de wal in zeylden/ doens sprack hy: Ick hebbe hier over seven weken in dit selvige Vaer-water geweest; ende hier waren Wilden aen Landt en Visten: ende ick voer met mijn Schuyt aen Landt en ick sprack Spaens tegens haer/ maer sy koste my niet verstaen/ en 't is hier vol Bancken/ liepen wederom naer Zee toe en voort naer Nieuw-Engelandt toe; doen sprack ick tegens de Schipper: Hadde ghy de Wildse spraeck gekent gelijck ickse kende/ghy soudt niet naer Nieuw-Engelandt gezeyld hebben/ ende dit Landt is genaemt Swanendael/ en dese Wilden hebben my een beginsel van een Collonie om den hals gebracht Anno 1630. hadde ghy met haer konnen spreken/ sy souden u de Rivier op-ghebracht hebben by de Sweden ofte by ons Volck/ die souden u als dan wel onderrecht hebben dat ghy de Vergienjes verby waert. Voort soo hebbe ick de Bay opghezeyld West ten Noorden aen langhs de West-wal/ quamen tegens den avondt voor de Rivier by het Ruyge-Bossjen toe/ daer setten 't wy op vier vaem steckgrond/ ende smorgens lichten wy ons Ancker den 13. dito en zeylden verby het Rieden-Eyland/ ende quamen ontrent de Vercken-Kil/ ende daer wierden een Fortjen ghemaeckt vande Sweden met drie Punten/ schooten naer ons dat wy onse Vlagge strijcken soude: doen vraegde my de Schipper ofte hy strijcken soude? ick antwoorden hem: Dat-icker met een Schip was dat my aenginck ick soude niet strijcken/ door dien ick een Patroon ben in Nieuw-Nederlandt/ ende de Sweden een Volckjen zijn die hier in komen vallen in onse Rivier: maer ghy komt hier door contrarie Windt ende soeckt met haer te Handelen/ daerom past het best dat ghy strijckt. Doen streeck de Schipper sijn Vlagge/ende daer quam een Schuytjen van 't Sweetse Fort af met eenige Sweden daer in/ vraeghde de Schipper wat hy geladen hadde? sprack Maderese-Wijnen: ende wy vraegden ha.r ofte haer Governeur in 't Fort was? sy antwoorden van neen/ dat hy aen het derde Fort was bed de Rivier op/ daer wy naer toe zeylden/ daer wy ontrent vier uren naer den Noen arriveerden/ende quamen daer by de Governeur die ons verwellekomde/ was ghenaemt Capiteyn Prins/een kloeck Man van postuer die over de vier-hondert pondt woeg: vraegde Schipper ofte hy in dese Rivier meer geweest was? sprack van neen; hoe hyder dan in ghekomen was daer soo vol Bancken lagh? doen wees hy op my dat ick hem daer in ghebracht hadde: Doen sprack de Koopman vande Governeur die my kende/ die aen 't Fort Amsterdam wel geweest was/ dat ick een Patroon was van Swanendael in 't inkomen vande Bay/ dat Anno 1630. door de Wilden verdestuweert was/ doen men noch van geen Sweden en wisten op dese Rivier. Doen liet hy een zilveren Kan komen/ daer hy de Schipper mede verhessen moest met Lupps Bier/ ende liet een groote Roemer met Rinsse-Wijn komen dien hy my brocht/ ende de Schipper verhandelde eenige Wijnen en Consfijturen met hem voor Pelterijen/ als Beever-vellen/ en lagen allhier vijf daghen door contrarie windt: Ende ick voer eens naer het Fort Nassou toe/ dat een mijl hooger de Rivier op lach/daer de West-Indische Companies Volck in was/daer ick een

halve

halve dagh tardeerde / ende nam weder mijn afscheydt van haer/ ende quam savonts weder by de Goberneur vande Zweedt. Den 19. dito voer ick met de Goberneur weder de Rivier af naer de Minckquas-Kil toe / daer haer eerste Fort was / met eenighe Huysen daer in / daer sy haer Handel dreven met de Minckquas Wilde; ons Schip quam mede de Rivier af: In dit Fortjen lagen eenige ysere Stucken/hier was ick 's nachts by de Goberneur/die my wel tracteerden / en smorgens lagh het Schip voor de Minckquas-Kil/ ende nam mijn afscheydt vande Goberneur / die my aen Boort geleyden / gaven hem eenige Eer-schooten/ scheyden aldus van hem / lichten ons Ancker ende gongen 't zeyl/ en quamen weder by 't eerste Fort / lieten daer weder 't Ancker vallen/ ende voeren aen Landt in 't Fort / dat noch niet heel volmaeckt was/ worden drie Engelse wijs gemaeckt / met drie Punten dicht op de kant vande Rivier/ ende daer laghen ses a acht Metalen Stucken op van twaelf pond ysers; Hier vermangelde de Schipper oock eenige Wijnen voor Bevers-vellen.

Den 20 October namen ons afscheydt van 't leste Fort ofte eerste / in 't opzeylen vande Rivier genaemt Elsenburg/ (haer tweede Fort vande Zweede is genaemt 't Fort Christiaen/ het derde Nieuw-Gottenburg/) ende lichten ons Ancker ende gingen onder zeyl de Rivier af/ quamen 's namiddaegs weder by Caep Hinloopen / en zeylden in Zee / setten onse koers langhs de wal Z. W. aen/ ende wel soo Zuydelijck voor eerst.

Den 21. dito arriveerde wy inde Vergienjes / ende setten 't voorby 't Fort inde bocht van Kicketan/ alwaer de Schipper vernam na sijn Factoor daer hy aen verschreven was/ die datelijck aen Boort quam/ ende ordonneerden dat hy moest zeylen met sijn Wijnen de Rivier op voor Jems-Ton / daer de Goberneur sijn residentie houdt. Den 22. dito arriveerde wy voor Jems-Ton / ofte in onse sprake gheseyd Jacob Stadt/ naer d'oude Coninck genaemt: ende ick gonck met de Schipper by de Goberneur/die hem vraeghde waer hy van daen quam / en wat Ladinge hy mede brachte? Verhaelde dat hy verschreven was aen een Factoor/ sijn Wijnen op voorkoop verkocht hadde: soo stonden daer eenige Engelse die my kende / dat ick wel meer inde Vergienjes geweest waer/ by tijden van andere Goberneurs/en dat ick de Capiteyn was die Anno 1635. doen de Tortuges afgeloopen wierde achter 't Eyland Spaniola / dat ick doen vijftigh Engelse haer leven ghesalveert hadde / die in Zee swurven sonder qualijck kost te hebben/ sonder mijn bergen soude vergaen hebben/ ende ick brachtse inde Vergienjes/ daerder noch veel van in 't leven waren: Dit verhaeldense tegens de Goberneur/ ende alhoewel seydense dat ick niet sprack/ ende daer een was die de Schipper vertollickte/ soo sprakense teghens de Goberneur dat ick wel goet Engels koste spreken/ al sweegh ick stil. Ten laetsten vraeghde my de Goberneur wat ick daer quam maecken / alsoo hy verstaen hadde dat ick daer by andere Goberneurs tijden wel met mijn Schepen geweest waer? Ick gaf hem tot antwoord/ dat ick aende Duytse Plantasie hadde beginnen een Colonie te maecken/ op het Staten Eylandt / maer was door toehalen vande Goberneur (die den Oorlogh sochte met de Wilden) verdestruweert / soo dat hier quam om passagie te soecken na Londen/ ende voort na mijn Patria: gaf my tot ontwoord ick moest hier te Winter blijven / tot dat de Schepen in 't Voorjaer met de Taback wech voeren / ende soude my op een goet Schip bestellen daer ick wel getracteert soude worden/ maer ick moest by hem so langh blijven/ ick soud'

ick soud' 't soo goet hebben als hy / want ick was een Man die de Wereldt gesien hadde/ ende over al Commande gevoert/ ende hadde veel van my hooren spreken al eer ick nu in 't Landt quam/ dat ick haer Natie wel getracteert hadde/ ende dat hy om diens wille my oock wel tracteeren wilde / ende soude gheselschap aen my te Winter hebben/ also hy een Vryer was die geselschap van doen hadde: dese Governeur was ghenaemt Ser Willem Bertellet/ een Edelman. Ick bedanckte hem voor sijn goede presentatie/ sprack dat ick belooft hadde de Schipper wat behulpigh te wesen/ die hier noyt gheweest was/ maer ick soude hem altemet wel een dagh vier a vijf komen versoecken / gelijck ick oock dede. Voeren voorders met het Schip na Floride / hondert seven mijl de Rivier hoogher op / aldaer wy een partye Wijnen losten / ende ick gonck dagelijcks van d'eene Plantagie tot d'ander/ tot dat de Schepen klaer gemaeckt worden ende haer Ladinghe van Taback hadde. Sach alhier d'Engelse haer oude manteren/ altemet haer Dienaers verspeelen; sach oock hier een Wild met een Wild-

in van

in van dese contrarie/ diese noemde Saske Anneecks/ gekleedt als dese Figuer uytwijst: Ende ick altemets haer Plantagies besichtigende / bevondt datse de Landen die met Taback plante uyt-ghepuert hadde / het selve nu met schoone Tarruwe bezeyden/ ende eenighe met Vlas; dit selve soudmen in Nieuw-Nederlandt oock konnen doen: Ende hier lagen nu wel inde dertig Schepen om Taback te laden/ allegaer schoone Engelse Schepen met 24/ a 28/ a 18. Stucken/ met noch vier Hollandse Schepen / dat alhier alle Jaren een groote Handelinge maeckt. Dit selvige soude in Nieuw-Nederlandt oock konnen gedaen worden/ want het al een soort van Taback is dat hier valt/ende in Nieuw-Nederlandt/ by namen inde Zuyd-Rivier/ dat niet dessereert/ende soude oock alle Jaren een twintigh Schepen (metter tijdt) konnen gebruycken op Nieuw-Nederlandt / ende metter tijdt soudmer Koorn-Schepen oock van daen halen/ ende Hennip en Vlas/ ende daer en manckeert niet aen als Volck te brenghen/ want het Landt op dese Kust heel vruchtbaer is: ende daer diende oock ordre gestelt dat de Blaed-Taback alhier verbode wierde/die d'Engelse alhier brengen / ghelijck d'Engelse in haer Landt doen/ dat geen vreemde Schepen daer Taback moghen brenghen/ soo soude Nieuw-Nederlandt wel haest floreeren: want offe nu al op Nieuw-Nederlandt voeren / dat daer een a twee Tonne-Gouds 'sJaerlijcks aen Pelterij van daen komt / of qualijck soo veel/ daer de Companie altoos jaloers d'een tegens d'ander om is gheweest / is niet te pijne waert om onder een Companie te staen/want die daer groote kosten op deden: maer een vry Landt zijnde ghelijck inde Engelse Vergienjes/ elck voor sijn eyghen Natie / ende alles door arbeydt uyt de Grond ofte Aerdrijck treckt/ dat soude Millioenen randeren/ ende te met een ghepeupleert Landt krijgen / daer men geen Cargasoenen toe hoeft om uyt de Grondt de Vrucht te trecken / ghelijckmen om de Pelterije doet: Dit soude van 't Labeur komen/ ghelijck alles uyt Oost-Landt gehaelt wordt/ ende andere Landen van Koorn/ Hennip/ ende Vlas/ ende soude al metter tijdt een Volckrijck Landt maecken: Ende als wy weder met ons Erf-Vyandt de Coninck van Spanjen in Oorlog geraeckten/ soudmen hem uyt dit Landt in sijn West-Indies groote afbreuck konnen doen/ want men hier van daen in veerthien dagen en drie weken kan in West-Indien zeylen/ daermen altemet drie a vier Maenden in Texel leyt: hier kanmen altoos voortkomen/ ende men hebben hier alle gelegentheyd om de Schepen schoon te maecken/ ende te vertimmeren / ende te Victalieeren in Nieuw-Nederlandt.

Den 10 April/ alsoo ick nu mijn meeste tijd omgebracht hadde vande Winter/ altemet de Rivier op ende neder ghevaren/ soo ben ick van boven de Rivier weder afghedreven / tot Jems-Toin toe ofte Jacob-Stad/ by de Governeur/ om hem van alle vriendschap (die ick by hem vande Winter genooten hadde) te bedancken: ende daer lagh een braef Schip met acht-en-twintig Stucken/ daer hy my aen recommandeerde aende Capiteyn/ om met hem over te varen/ dewelcke antwoorde dat de Cajuyt tot mijnen besten was/ick soude mijn Goed aen sijn Boort laten brengen. In 't afvaren naer Jems-Toin toe / dat ick met een Sloep af voer/ so spronger een Steur uytte Rivier inde Sloep dat wy verschooten/ ende was wel acht voeten lanck: Dese Rivier is vol Steur/ oock de twee Rivieren van Nieuw-Nederlandt. Doen de Engelse haer Collonie alhier eerst begonnen te Planten/ soo quam alhier een Schip uyt Engeland/ om

 de Vis-

de Visscherije van Steur te vangen/ maer bevonden dat dito Visscherije onbequaem hier was/ door dien het hier al te heet is Somers/ alst de principaelste tijdt is om te Visschen/ wantse het Sout ofte Pekel niet vatten en wil gelijcken in Moskovien/ daer de Engelse veel Steur van daen halen/ maer daer ist kouder Climaet als de Vergienjes.

Den 13. dito nam ick mijn afscheydt vande Governeur/ dien ick van alles bedanckten/ ende dreef de Rivier af tot Blanck-Point toe/ daer lagh een groote Flupt met twaelf Stucken van Brustock van daen/ ende daer quamen twee Londenaers de Rivier af drijven/ meynde dese Flupt van Brustock te nemen/ door dien Brustock Conincks was ende de Londenaers Parlements/ so gonck daer een hart gevecht aende Flupt/ zeylde inde Kil van Blanck-Point/ ende de Londenaers konde hem op gheen paer Moskets schooten naderen/ door dien haer Schepen grond raeckten en te diep gonghen/ soo hebbense malkanderen met Grof-geschut wat schadeloos gemaeckt/ ende eenigh Volck dood-geschoten/ ende hielden op den avondt op van schieten: Wy raeckten savondts aen een vande Londenaers Schepen aen Boort/ dewelcke nu niet dorsten aen Landt komen/ door dien de Governeur voor de Coninck hiel en alle 't Landt-Volck. Dese twee Schepen mosten sonder Taback naer Londen toe/ gongen met ons in Companie/ ende ick was 'snachts in een van dese Londenaers/ en smorgens voer ick naer Blanck-Point inde Kil/ ende voeren aen Boort vande Flupt van Brust/ was weynigh beschadight vande twee Schepen/ maer hadde een Man verlooren dat een Planter was van 't Landt/ die daer ghekomen was om eenigh Goedt te koopen: Doen wy dit besichtet hadde voeren aen Blanck-Point aen Landt/ alwaer een Capiteyn woont dewelcke een Raedt van 't Landt is/ en houdt alle weecken een Recht-dagh/ heeft dan drie a vier Personen/ ofte van sijn Raden neffens hem sitten/ daer dan alles verrecht wert van Schulden ofte Weer-schulden/ ende die de Condonasie niet en behaegt die daer gesproken wert/ die Appelleert te Jems-Toin daer alle Maenden Recht-dagh gehouden werdt/ voor de Governeur die daer presideert/ soo komen daer alle de Capiteyne van 't Landt dat de Rechters zijn/ en alle twee a drie mijlen hebje een Capiteyn/ naer dat de plaetsen gepeupeleert zijn. Doen ick 'snachts alhier by dese Capiteyn vernacht hadde/ die genaemt was Capiteyn Mattheus/ was alhier de eersten die de Vergienjes hadde beginnen te helpen peupeleeren. Ende alhoewel dat de Vergienjes soo ongesond is/ nochtans wasser noch thien a elf-duysent Man als Vrouwen in 't Landt.

Den 25 April nam ick mijn afscheydt van dese Capiteyn/ die my een goet Vriendt was/ daer ick voormaels goede Correspondentie mede gehouden hadde/ daer de Engelse seer bequaem toe zijn om goet cier met haer te maken/ maer niet om te handelen/ en meught wel toe-sien als ghy met haer handelt/ dat altoos Pieter by Paulus is/ ofte sullen u met de staert slaen/ want als sy yemand bedriegen konnen/ houden 't voor een Romeyn-stuck onder haer/ seggen in haer spraeck/ hy pleyde hem een Engels strick/ dan hebbense haer wel gehad. Naer dat ick mijn afscheydt genomen hadde/ gonck ick soetjens wandelen na Nieupoort/ daer 't Engels Schip lagh ende haelde Water/ een Schip met acht-en-twintigh Stucken: Als ick nu op den wegh was/ soo wierden 't heel Mistigh in Bosch daer ick liep/ ende konde geen Son sien/ soo ontmoeten my daer twee Wegen/ wiste niet welcke dat ick volgen soude/ eyndelijck volgde ick de grootste Wegh/

ste Wegh/ die welcke my leyden aen een vars Water / dat vier a vijf-hondert
treden in 't rondt was/ omtrent vijf a ses voet diep / ende daer liep een Dijck
dwars over van vijftigh treden/ en omtrent ses voet breed/ was van een Beest
ghemaeckt 't welck men een Beever noemt / ende was met staken inde grondt
geset/ die so dick waren als mijn arm/ ende daer tacken en aerde daer tusschen
in gebracht / ofte het met Menschen handen gedaen waer : De Boomen ston-
den daer noch daer dit Beest met sijn Tanden de Tacken of-ghesaeght hadde/
't is wonder om sien/ dat sulcken Beest soo een Dijck kan maecken om 't Wa-
ter op te houwen/ dat het hem by de Somer niet ontloopt : dat noch wonder
was om sien/ so had dit Beest op de kant van dese Poel een Huysjen gemaeckt/
op de manier van een Bykorf / omtrent een en een half vaem hoogh/ met drie
Solders / en als het Water van dese Poel by Winter wies / dat hy dan op de
hooghste Solder hem verberghde / ende was met acht ofte thien gaten : alsse
hem wilde besetten alsse in haer Huysjens zijn / soo hebbense gaten datse in 't
Water weten te komen/ 't zy aen wat kant datjese wilt besetten/ so weten syder
uyt te komen : Dese Beesten zijn goet eten/ smaken als Lams-vleys/ ick heb-
ver diverse malen af gegeten. Ick vorderde mijn Wegh ende liep al dwalende
in 't Bosch/ ende was benaut dat ick door de Mist mijn wegh ghemist hadde/
ende dit Beevers-pad my verleyd hadde / en den avondt quam op handen :
eyndelijck soo sien ick van varde een oude Boom branden / daer ick by quam/
leeck vande Wilden aen brandt gesteken te wesen/ gelijcke de Wilden in Nieu-
Nederlandt doen/ by alle Fonteyne oude Bomen in brandt vindt : Soo gonck
ick by dese Fonteyn wat sitten rusten / ende leyden mijn Oor op de grondt ne-
der/ te luysteren ofte ick geen gewag hoorde van Menschen ofte kloppen/ kon-
de niet hooren/ soo gonck ick sitten en dronck een pijp Taback / en dronck een
dronck Waters toe/ dat my soo wel smaeckten ofte ick de beste dranck gedronc-
ken hadde : ende ick vond hier Water-kars die in dese Fonteyn in 't wild
wies/ daer ick wat van at ende verfroyde my 't hert wat : doen hoorde ick een
groot gedruys dat ick begon te verschieten / alsoo de nacht aenquam/ soo keeck
ick naer de weegh daer 't gedruys van daen quam/ en so sach ick wel dertigh a
veertig Harten komen hart aenloopen na my toe/ quamen na dese Fonteyn om
te drincken/ liepen my meest op 't lijf al eer sy my gewaer wierden/ ende het be-
gon op te klaren dat ick de Son zagh / doen wierde ick gewaer dat ick al van
de Man af gheloopen hadde/ nam doen mijn koers op de Son/ en omtrent een
half uyr geloopen hebbende/ gonck de Son onder ende was seer verlegen/ eyn-
delijck hoorde ick een Hont blaffen en liep op 't ghelupt aen / quam als doen by
een Kil daer een Engels Huys stondt / daerse Schuyten Timmerden/ en daer
was een Timmerman die my over de Kil haelden / ende hiete my wellekom /
was bly dat hy my in sijn Huys hadde / alsoo ick hem over eenighe Jaren (in
mijn Schip wesende) wel getracteert hadde/ ende hy hoopte my nu ook te trac-
teeren/ doode datelijck een Kalkoen met eenige Hoenderen/ ick docht dit sal be-
ter Avondmael wesen/ ofte ick te nacht in 't Bosch op genade van Wolven en-
de Beeren hadde ghelegen/ dat sonder Geweer/ soo gonck ick hem mijn avon-
tuer verhalen : Ick sprack/ door dien datter gheen Son was ende het grootste
Pad gevolght hadde/ waer ick verleyd ende hadde het Beevers-pad gevolght;
hy seyde dat is verby wy soude goetsier maecken / hy soude my smorghens een
Gidde geven die my aende groote Rivier brochte/ ende soude met het leeg Wa-

 ter

ter langhs de Rivier loopen/ ſoo konde ick niet dwalen. Smorgens hebbe ick myn affſcheydt genomen van deſen Engelſman / die my wel getracteert hadde/ ende hem bedanckende voor ſyn goet tractement / ende gonck doen de Rivier langs tot Nieuw-poorts nu toe/daer de Schepen altemael klaer lagen met haer elven/de minſte gemonteert van 28. Stucken tot 18. ende gongen van dien ſelvigen avondt noch naer Kiketan toe by 't Fort leggen.

Den 18. dito hebben wy Ancker ghelicht met de geheele Vloot / ende onder zeyl gegaen. Den eerſte May hebben wy grond geworpen op 80. vaem Santgrondt/ op de Banck die dwars naer 't Weſten van Yerlandt ſtreckt/ begoſten doen dagelijcks ſtilte te krijgen. Den 2 May kregen wy Engelandt in 't ghesichte/ ende ontmoete ons veerthien Engelſe Parlement-Schepen / maeckten ons luſtig klaer om met ons elven daer tegens te ſlaen/ meynende dat het Conincks-Schepen waren / maer daer by komende waren 't allegaer Vrienden/ ende dreven met den anderen in ſtilten/en liepen ſoo al langhs de Engelſe Kuſt/ ende arriveerden den laetſten May in Duyns / en ick tardeerde alhier acht a thien dagen/ ende koſt de ſchooten hooren die daer voor Grevelinghen geſchooten worde / dat de Coninck van Vranckrijck Belegert hadde. Den 15 Junij vertrock ick van Duyns na de Maes/ende arriveerden den 16. dito ſmorgens in Goeree / alwaer ick een Wagen huerden dewelcke my bracht op den Briel/ ende den 17. ſmorgens arriveerde ick te Rotterdam/ alwaer ick een dag a twee ghetardeert hebbe / ende arriveerde den 21 Junij Anno 1644. (door de genade des Almachtigen Godts) hier binnen mijn Vaderlijcke Stadt van Hoorn/ alwaer ick een twee-hondert Jaer uytgeſproten ben van mijn Vaders kant / ende Amſterdam van mijn Moeders zijde / ende quam omtrent de Klock drie uren thuys/ waer van onſen Godt moet eeuwighlijck ghepreſen zijn/ dat hy my na ſulcken lange verdrietige Reyſen / ende naer veel perijckel van Wilde Heydenſe Menſchen/ weder in mijn Vaderlandt gebracht heeft.

ALſoo ick onder de Vlagge van dat noble Duytſche Bloedt Naſſouwen, ende de Edele Prince van Orange, dat ick louderen moet, dat naeſt God de Vryheden van ons Vaderlandt bevochten heeft, ende goed ende bloed daer by opgeſet, dat met Orange Blanck & Blaeu, Vive legues in 't Veld,
Hebben wy die Spaenſe Tyrannie met haer Inquiſitie geveld :
Door Naſſou en Orangies Deegen, Gaf Godt de Nederlanden de Zeegen;
Nu is Orangie doodt, En laet ons inde noot,
Godt wil dat jonge Spruytjen van Orangie laten groeyen, Ende bloeyen,
Tot voorſtand van ons Nederland, Seer valiant,
Want hy is de Edelſte hoogh-geboren Hooft-Ingelandt, In ons Vaderlandt.
Twiſt, hoverdy, en overdaet,, Doet dat geen Rijck ſeer lange ſtaet.

Miſ-

Miſ-druckte Woorden die te
verbeten ſtaen.

Folio 1. regel 12. V. H. leeſt W. H.
fol. 2. reg. 22. Errur/ leeſt Erreur.
fol. 8. reg. 32. Haemiſen/ l. Harmanſen.
fol. 10. reg. 6. Koorn/ leeſt Corenten.
fol. 10. reg. 31. Hicilien/ leeſt Sicilien.
fol. 11. reg. 39. Pieter Seminnes/ leeſt Pieter Semues.
fol. 11. r. 39. Vandinge/ l. Vandange.
fol. 21. reg. 4. Sunuors/ l. Siniors.
fol. 21. r. 24. Prieckroen/ l. Pieckroen.

Nota: fol. 25. reg. 11. heeft de Drucker in 't Drucken dit over-gheſlaghen te Drucken:

Den 20 Februarius lichten wy ons Ancker voor 't Caſteel Berganſon/ ende arriveerde den 28. dito voor de Stadt Genuwa.

Den 18 April lichten ons Ancker/ om te zeylen naer Tabarcka/ aende Kuſte von Barbaria ofte Africa genaemt/ en den 20. dito geraeckten wy in Portofijn met ons twee Schepen/ 't ander was Pieter Janſz. Rogge-been van Delfs-haven.

Den 22. dito lichten wy weder ons Ancker van Portofijn/ met ons twee Schepen in Companie.

Den 26. April quamen wy by het Eylandt van Sardijnnia/ alwaer een Schip tegens ons quam aen-zeylen/ dicht by ons komende ſo waſt een Turcks Schip vol Volck/ maer ſiende dat hy niet boven zeylen mochte ende wy mede wel Gemant/ alſoo wy yder tſeſtigh Soldaten op hadden om naer Tabarca te brengen/ ſoo ſmeet de Turck ſijn ſchoot los en liep voor de Windt/ ende wy hem na/ maer ick en koſt hem niet bezeylen/ maer mijn Macker koſt hem wel bezeylen/ hadde noch twee Stucken meer op als ick/ ſoo riep ick hem toe: dorſt hy hem niet Bordeeren/ hy ſoude te winders van hem zeylen hem de wind onthouwen/ tot dat icker by mocht komen/ ick ſoude hem Bordeeren: Soo riep deſe Schipper my toe dat ick noch jonck waer/ dat ick niet wiſt wat het bedieden ſulcke prijckel aen te vangen/ dat wy Schepen waren die rijckelijck Geldt in hadden om op Tabarca te brengen/ voor de Heer van Tabarca/ ende dat wy Koopvaerdy-Schepen waren/ ons niet en betaemde Oorlogh-Schepen aen te randen als ons te deffendeeren/ want quammer een ongeluck over wy ſouden 't niet weten goet te maecken: Ick riep hem toe dat alle de Collions ſwarigheydt maeckt om haer Vyanden aen te taſten/ ende datter geen prijckel was van 't gene hy alligeerde/ alſoo 't een Vyandt was die ons ſochte te nemen/ ende wy hem veroverde/ ſoude niet als groote eer behalen; Sijn Maets die riepen/ waer ghy onſe Schipper de Turck waer ons/ ende ick en koſt hem niet bezeylen tot my groot leetweſen/ alſoo ick op de Turcken ſeer gebete was/ ſoo zeylde wy voorts langhs 't Eylandt van Sardijnnia: ende ick hadde in mijn Schip de Opper-Koopman van Tabarca/ verhaelde my terwijls wy langhs dit Eylandt zeylden/ dat de Boeren haer naturale ſpraeck op dit Eylandt van Sardijnnia Latijn was/ ende ick begonder om te lacchen/ dat de Boeren hier ſoude Latijn ſpreken/ ſoo begoſt hy te ſeggen dat hy geen behoude Reys moſt doen ſoo 't ſoo niet en waer/ ende verhaelde de reden daer by/ ſeggende: Dat de Romeynen van ouds ende Florentijnen/ haer naturelle ſpraeck Latijn was/ ende door de Oorlogh vande Coninck van Vranckrijck/ nu half Frans ghewordden was/ 't welck nu Italiaens heet/ al mede van andere Natien Gotten/ Hunnen/

nen/ Longebarden/ ende Vandalen geheel verbastert was/ alsoo dat hier geen Oorlogh hadde geweest/ soo waren sy by haer oude Latijnse Tael gebleven.

Folio 36. regel 23. repedeeren/ leest despesteeren.
folio 38 regel 36. Marsillen/ leest Napels.
folio 44. regel 18. Cordewes/ leest Bordewes.
folio 48. regel 27. 't Sichip/ leest Schip.
folio 49. regel 4. Porsia/ leest Persia.
folio 63. regel 12. weberom/ leest wederom.
folio 73. regel 24. Lapman/ leest Kapman.
folio 78. regel 6. vereeninge/ leest vereeringe.
folio 94. regel 14. Bomeren/ leest Someren.
folio 97. regel 15. Daerck/ leest Dirck.
folio 137. regel 4. hangen/ leest vangen.
folio 138. regel 9. Oost/ leest West.
folio 142. regel 18. Nederlandt/ leest Engelandt.
folio 144. regel 24. verachte/ leest verkochte.
folio 144. regel 46. Oost/ leest West.
folio 146. regel 23. O. N. leest O. ten N.
folio 146. regel 47. twintigh/ leest guldens.
folio 147. regel 4. Neeres/ leest Neves.
folio 150. regel 4. Soon/ leest Stoon.
folio 178. regel 26. Persoon/ leest Patroon.
folio 179. regel 6. 1654. leest 1643.
folio 182. regel 38. Amsterdam/ leest Rotterdam.
folio 182. regel 39. Dijpen/ leest Pijpen.

E Y N D E.

